

Riksdagens protokoll

1999/2000:92

Onsdagen den 5 april

Kl. 09.00 – 17.59
19.00 – 22.06

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 mars.

2 § Information från regeringen om EU-toppmötet i Lissabon

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Temat för Europeiska rådets extra möte i Lissabon den 23–24 mars var sysselsättning, ekonomiska reformer och social sammanhållning. Resultatet av diskussionerna kring dessa frågor blev en bred enighet kring en strategi för ekonomisk tillväxt och full sysselsättning i Europeiska unionen.

Att målet att alla medborgare i EU som kan och vill arbeta också ska kunna göra det står i centrum för en diskussion regeringschefer emellan är en stor händelse. Det har inte skett förut. Det fångar i blixtbelysning det nya som håller på att ske inom unionen.

Den väg till full sysselsättning som stakades ut i Lissabon heter modernisering, informationsteknik, utbildning, socialt ansvar, en starkare inre marknad och en väl avvägd makroekonomisk politik som förenar låg inflation, goda statsfinanser och hög efterfrågan.

På tio år ska EU bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi. Samtidigt ska den europeiska modellen med solidariska välfärdssystem bevaras och utvecklas. Det ses som en styrka för EU i utvecklingen mot den nya kunskapsbaserade ekonomin. Den europeiska unionen ska, som det heter i slutsatserna, bestå av aktiva välfärdsstater.

Fru talman! Slutsatserna från Lissabon talar om full sysselsättning och att EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. Det är stora ord. Ändå kan jag konstatera att ytterst få kommentatorer avfärdar toppmötets slutsatser som önsketänkande eller tom retorik. Jag tror att det finns två förklaringar till detta.

Den ena är den goda utveckling som toppmötet utgår ifrån. Nu ökar tillväxten i EU. Arbetslösheten sjunker månad för månad. Dagens nivå kring 8 ½ % är fortfarande för hög, men det är den lägsta siffran på nio år.

Bakom den ljusa utvecklingen finns flera orsaker. Eurons införande har gett lägre realräntor. De politiska förändringarna i EU-länderna har

inneburit en mer sysselsättningsstimulerande ekonomisk politik, och den sysselsättningsstrategi som EU, efter bl.a. svenskt initiativ, har antagit ger resultat. Det är denna goda utveckling som strategin från Lissabon ska förstärka och föra vidare.

Den andra förklaringen är att toppmötet också antog ett batteri med konkreta delmål och åtaganden. Därigenom ges konklusion och trovärdighet åt de långsiktiga målsättningarna. Låt mig kort nämna tio av de åtaganden som gjordes och som jag finner särskilt viktiga att belysa.

Sysselsättningsgraden i EU ska 2010 ha höjts till 70 % – 9 % högre än i dag. För att länder som i likhet med Sverige redan i dag ligger över den nivån fullt ut ska dras in i processen uppmanas medlemsstaterna också att uppsätta egna nationella mål för höjd sysselsättningsgrad. Där är vi med våra 80 % år 2004 redan inne i en sådan process.

En sådan kraftig sysselsättningsökning i Europa kan inte uppnås utan att fler kvinnor ges möjlighet att arbeta. För att bidra till detta åtar sig medlemsstaterna att bygga ut och förbättra barnomsorgen. Ett system för jämförelse – s.k. *benchmarking* – bland länder ska sätta press på att alla ska gå från ord till handling i denna fråga. Jag tror att just detta tydligast belyser den politiska förändring som nu sker i Europa.

Om jag för fem sex år sedan skulle ha kommit tillbaka till Sverige efter ett toppmöte och berättat att man hade enats om att sätta upp mål för barnomsorgsutbyggnaden – därför att man ser det som ett uttryck för jämställdhet mellan män och kvinnor och att det ska vara någonting som jämförs länder emellan – skulle ingen ha trott att det hade varit möjligt.

Nu går Europa i den riktningen. Det betyder en sak: Den politik som vi har fört i Sverige ligger väl i linje med den utveckling som man nu ser framför sig i Europa.

Informationsteknikens möjligheter för sysselsättning och tillväxt ska utnyttjas fullt ut. För att sänka kostnaderna och öka tillgängligheten krävs ökad konkurrens. Därför ska avreglering av marknaderna för telekommunikationer vara helt genomförd senast 2002.

Alla skolor inom unionen ska ha tillgång till Internet och multimedieteknik senast 2001, och alla lärare ska ha fått IT-utbildning senast 2002.

Före utgången av år 2000 ska de lagförslag som kommissionen presenterat för att göra handeln på nätet säkrare ha antagits.

För att genomföra de nödvändiga satsningarna på ett livslångt lärande och utbildning som det nya informationssamhället kräver ska alla medlemsländer öka sina per capita-investeringar i utbildning.

Andelen ungdomar mellan 18 och 24 år som saknar gymnasieutbildning eller motsvarande och som inte deltar i någon form av utbildning ska halveras fram till 2010.

Den inre marknaden ska stärkas. En gemensam riskkapitalmarknad ska skapas senast 2003.

En fri marknad för finansiella tjänster ska skapas senast 2005.

Ett gemensamt EU-patent som är lika enkelt och billigt som det som finns i USA ska ha införts senast 2002.

Så är slutsatserna uppbyggda. Det finns fler exempel som jag skulle kunna hämta därifrån. Det finns också sådant som inte står där, exempelvis att vi gärna skulle ha sett att elmarknaderna hade varit öppna och avreglerade rakt igenom Europa vid ett visst årtal. Det var en av toppmötets ekonomiska motgångar att det inte blev beslutat, tycker jag.

På svenskt initiativ underströk också toppmötet de nya möjligheterna för tillväxt och sysselsättning som utvidgningen kommer att medföra.

I slutsatserna betonas vidare att antalet medborgare inom EU som lever i fattigdom är oacceptabelt hög. Arbetet med att utplåna fattigdomen inom EU måste påbörjas nu.

Ett gemensamt arbete för att analysera pensionssystemens hållbarhet i EU med en åldrande befolkning ska också genomföras. Till dessa och andra näraliggande sociala frågor kommer det kommande franska ordförandeskapet att återkomma i form av ett europeiskt, socialt handlingsprogram.

Vi välkomnar en ökad diskussion och ett samarbete kring de sociala frågorna. EU är inte bara en ekonomi och en marknad. Samtidigt vill jag betona att det inte handlar om att EU ska ta över ansvaret för utformningen av välfärdssystemen. Att detta är och förblir en nationell angelägenhet råder det full enighet om i Europeiska rådet.

Fru talman! När vi i den här kammaren för fem sex år sedan började på att tala om att göra EU till en sysselsättningsunion möttes vi av en del kritiska kommentarer – för att uttrycka det mildt. Vi framställdes som naiva och närmast mindre vetande av personer som trodde att den politiska dagordning som många av Europas högerregeringar hade satt upp skulle gälla för evigt.

Sedan kom Amsterdamfördraget med dess nya sysselsättningskapitel som tillkom efter svenskt initiativ, också det kritiserat och avhånat. Några nya paragrafer i ett fördrag skapar naturligtvis inte några nya jobb, hette det lite krampaktigt den gången.

Nu är vi framme. Efter Lissabon är EU en union för full sysselsättning. Under 80-talet var EU:s stora ekonomiska projekt den inre marknaden. Under 90-talet fokuserades krafterna på EMU och euron. På samma sätt kommer EU:s ekonomiska och sociala dagordning under 2000-talets första årtionden att domineras av strävan efter full sysselsättning.

Om den strategi som nu lagts fram i Lissabon ger de förväntade resultaten – och det tror jag att den kommer att göra – då kommer detta toppmöte i framtidens historieböcker att ges samma dignitet som det möte som ägde rum i Maastricht.

Fru talman! Samtidigt som toppmötet i Lissabon var djärvt och ambitiöst när det gäller att staka ut färdriktningen innebär det också ett verkligt genombrott för den öppna metod för samordning som vi från svensk sida länge förespråkade.

Den inre marknaden skapades genom en rad nya lagar på EU-nivå. Det var nödvändigt i den processen, och de delar av besluten i Lissabon som förstärker den inre marknaden ska genomföras på samma sätt. Men för övriga delar ser processen annorlunda ut. Vi har enats om gemensamma mål och åtaganden men det är genom den nationella politiken som dessa åtaganden ska genomföras och målen uppfyllas. Processen är politisk, inte juridisk.

Om något land misslyckas hamnar det inte inför EG-domstolen. Det är landets egna väljare som ytterst får säga vad de anser om att deras regering inte klarar av att leva upp till gjorda åtaganden om fler jobb eller bättre utbildning.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Den väg som valts i Lissabon innebär förvisso mer av samarbete men den innebär inte mer av överstatlighet.

När man sätter mål så långt fram i tiden som 2010 är det också rimligt att tänka i termer av avstämningar och kontrollstationer på vägen dit. Fungerar de åtgärder som beslutats? Krävs det nya initiativ för att utvecklingen ska fortsätta i rätt riktning?

Så kommer också Europeiska rådet att arbeta. Jag tror att vi får se fler extra toppmöten med ekonomi och sysselsättning som huvudtema. Vi utgår från svensk sida från att en första avstämning av Lissabonstrategin kommer att ske i Stockholm i mars 2001. Det är vi glada för.

Sysselsättningen är en av våra märkesfrågor inom EU. Det känns rätt att det är vi som först tar över stafettpinnen från Lissabon och att den första anhalten på vägen till full sysselsättning i den europeiska unionen ligger i Stockholm.

Låt mig i detta sammanhang också säga något om det portugisiska ordförandeskapet. Financial Times skrev uppskattande om hur Antonio Guterres skötte sin uppgift, och jag kan bara understryka detta. Det visar att små länder som Portugal och dessförinnan Finland kan spela en mycket avgörande roll för unionens utveckling.

Fru talman! Låt mig slutligen också säga något om några andra frågor som kort berördes vid toppmötet i Lissabon.

Den österrikiske förbundskanslern Schüssel tog vid middagen upp frågan om förhållandet mellan Österrike och de 14 övriga medlemsstaterna och uttryckte en önskan om att de samordnade åtgärderna mot Österrike borde mildras. Guterres svarade dock att den linje som de övriga 14 länderna kommit överens om ej var aktuell att ändra. Därmed var den debatten överstökad.

Vidare, fru talman: Någon egentlig diskussion om europeisk krishantering ägde inte rum. Dock konstaterades i slutsatserna från Lissabontoppmötet att de förslag om att inrätta en särskild kommitté för civil krishantering som drivits från svensk och brittisk sida nu ska förverkligas.

Vi hade under middagen också en diskussion om situationen på västra Balkan. Allmän enighet rådde om behovet av att förbättra samordningen av de insatser som görs. EU:s roll är central och ska så förbli. Den höge representanten Solana fick i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för EU:s fortsatta arbete.

Diskussionen om Ryssland var kort och inriktad på situationen i Tjetjenien. EU:s krav i slutsatserna från mötet kan sammanfattas i fem punkter:

- Ryssland måste respektera sina internationella förpliktelser.
- Det urskillningslösa militära våldet måste upphöra.
- Det måste bli möjligt att undersöka påstådda brott mot mänskliga rättigheter.
- Internationella organisationer måste tillåtas att verka så att man kan fullgöra sina uppdrag.
- Ryssland måste utan dröjsmål arbeta för en politisk lösning av Tjetjenienkonflikten.

Detta är, nästintill i telegramstil, fru talman, en kort sammanfattning av toppmötet i Lissabon för några veckor sedan. Tack!

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Anf. 2 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag har två frågor till statsministern – den första med utgångspunkt i en rad intressanta initiativ som togs i Lissabon trots, vill jag säga, att Europa domineras av socialdemokratiska regeringar. En och annan kommer emellertid med en god idé – t.ex. statsministrarna D'Alema och Blair som pekar på nödvändigheten för Europa att nu bygga om sina ekonomiska och sociala strukturer för att komma lite längre än de högtidliga deklarationerna och faktiskt kunna börja mäta sig med den amerikanska ekonomins förmåga att skapa nya arbeten.

Min första fråga till Göran Persson är: Vad tycker Göran Persson om det här initiativet, och tar Sverige ett likartat initiativ utöver att försöka sälja svensk arbetsmarknadspolitik?

Min andra fråga har sin utgångspunkt i en intressant passage i slutsatserna från ordförandeskapet. Under punkten 23 står det att man nu ger rådet och kommissionen i uppdrag att bedöma ”huruvida konkreta åtgärder har vidtagits för att” – nu kommer det intressanta – ”lätta skattetrycket på arbetskraft och särskilt för dem med relativt låg utbildning och låga löner, förbättra skatte- och välfärdssystemens sysselsättnings- och utbildningsstimulerande effekter, – –”.

Det är en utmärkt slutsats. Vad tänker Göran Persson redovisa som svar på denna fråga?

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tänker redovisa den svenska politiken som på många sätt väl ligger i linje med dessa slutsatser.

Om jag tar den sista frågan först, om skattejusteringar för att stimulera att exempelvis kortutbildade kommer ut på arbetsmarknaden, så har vi satt just detta i kraft sedan en tid tillbaka med omfattande stöd till dem som anställer människor som har varit långtidsarbetslösa. Jag är alldeles övertygad om att detta kommer att vara något som är mycket uppskattat när det redovisas från svensk sida för våra vänner i den europeiska unionen.

Detta toppmöte har ju föregåtts av olika typer av artiklar av brev. Så är det alltid. Jag skrev själv en artikel tillsammans med Blair om IT-frågorna och ett brev tillsammans med mina nordiska kolleger om satsningen inte minst på utbildning.

Det är väl ingenting som vi behöver dölja i den här kretsen. Alla vet att europeisk politisk kultur ser lite olika ut från land till land. De nordiska länderna, Tyskland och Nederländerna har valt en annan typ av välfärdspolitisk utveckling än vad som just nu är fallet exempelvis i ett Italien som genomgår en mycket stark förändring.

Jag tror att den europeiska modellen kommer att visa sig vara utomordentligt konkurrenskraftig men jag tror inte att vi kommer att välja den amerikanska vägen, Per Unckel! Jag tror inte på ett systemskifte för Europas del, utan jag tror att vi kommer att satsa på ganska stora offentliga program för forskning, för utbildning och för infrastruktur och där de sociala trygghetssystemen kommer att ses som produktiva. Jag hoppas

också kunna övertyga en del skeptiska kamrater som finns i Europa om att detta är den väg vi ska gå. Jag är definitivt inte ensam där utan företäder snarast en majoritet av regeringar i den europeiska unionen.

Anf. 4 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Inte heller jag tror att vi ska kopiera USA – utom i ett hänseende, nämligen när det gäller dess förmåga att skapa nya arbetstillfällen. Såvitt jag förstår var detta ett av huvudnumren på mötet i Lissabon. Jag konstaterar dessutom att Göran Persson med den attityd han nu har måste övertyga inte bara mig utan också Tony Blair och premiärminister D'Alema som i sin skrift påpekar att det är dags att förnya den sociala modellen i Europa.

Precis detta tycker jag också. Det var därför som jag ställde frågan: Har Göran Perssons regering tagit några initiativ för att bidra till att bryta upp förstelnade strukturer?

Beträffande min fråga om skattetrycket var det väl ändå inte möjligt att svara att man har gjort en och annan skattelättnad för långtidsarbetslösa. Här ska man ju redovisa vilka konkreta åtgärder som har vidtagits för att lätta skattetrycket på arbetskraft. Det är många som talar om betydelsen av detta. Senast var den ansvarige EU-kommissionären i Stockholm för att meddela samma budskap: Sverige borde sänka skatten för att därmed ytterligare öka sin sysselsättning. Har Göran Persson någonting att bidra med till den redovisning som EU så småningom ska göra i denna viktiga fråga?

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Precis som jag sade förut har vi prövat en politik som är utomordentligt framgångsrik, Per Unckel! Vi prövade en annan politik några år tidigare tillbaka i tiden som inte var särskilt framgångsrik – försiktigt uttryckt. Nu kan vi när det gäller nya jobb se att den svenska ekonomin är den ekonomi som ligger i topp i världen, trots att vi har detta höga skattetryck. Jag tror alltså att vad vi ser inte är ett samband mellan högt skattetryck och oförmåga att producera nya jobb. Tvärtom.

Jag tror att det kanske finns ett samband åt andra hållet. Förmågan att långsiktigt konkurrera med andra länder avgörs av den offentliga sektorns vilja till och förmåga att investera inte minst i infrastruktur och utbildning. Det kräver höga skatter. Trots detta har vi, efter det att vi fått ordning på ekonomin, kunnat reducera skatteuttaget. Det gjorde vi så sent som förra året, och det har trätt i kraft i år. Den politiken kan mycket väl fortsätta men inte därför att vi tror att vidgade klyftor skulle vara bra för tillväxt och jobb och inte därför att vi tror att det är skattetrycket i sig som är avgörande. Däremot kan det finnas en och annan snedvridande skatt, och dem ska vi självklart justera.

Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Först kan jag konstatera att det verkar som om vår politik om digital allemansrätt snart kan appliceras på hela Europa. Det är intressant, och det är viktigt att Sverige driver på den utvecklingen. Jag tror att det är väldigt viktigt.

Sedan kan man också välkomna att det nu verkligen inrättas en kommitté för den civila krishanteringen. Det är bara att välkomna det.

När det gäller uppdraget till Solana på västra Balkan är det angeläget att på något sätt integrera Serbien i det arbetet för att man ska uppnå någon sorts varaktig fred i området. Jag undrar hur Sverige gör för att få med Serbien för att man ska kunna få ett heltäckande arbete på Balkan. Det är väldigt angeläget. Det är min fråga.

Vad sedan gäller säkerhetspolitiken är det intressant att EU och Nato närmar sig varandra, men det kan vara en komplikation i det för ett alliansfritt land som Sverige. Det är viktigt att detta närmande inte leder till att vår alliansfrihet undergrävs. Då undrar jag hur regeringen tänker agera för att detta inte ska ske.

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag kan hålla med Marianne Andersson om att också Europa strävar mot digital allemansrätt. Det är väl, tycker jag, en framgång för Centerpartiet i den meningen att uttrycket åtminstone uppfanns av centerledaren. Det är bra, det går i modern riktning.

Situationen på Balkan, som ju berördes under kvällens middagsöverläggningar, är utomordentligt komplicerad. Jag ser ingen möjlighet att utöva någon sorts samarbete med Serbien, f.d. Jugoslavien, så länge den regim som sitter där sitter kvar. Det är naturligtvis där problemet ligger.

Det handlar om Montenegros ställning. Där har vi klart uttryckt att vi kommer att stödja Montenegro med olika typer av insatser. T.o.m. står det i slutsatserna att vi är beredda att ta EU:s budgetreserver i anspråk för att stötta utvecklingen mot demokrati och understödja den regim som finns i Montenegro och också uppmåna EIB att gå in och göra de åtaganden som kan göras från Investeringsbankens sida.

Alliansfriheten ser jag inga problem med. Men jag sätter värde på att Marianne Andersson och Centerpartiet tar upp frågan och håller den levande som diskussion eftersom den är viktig. Vårt samarbete omkring krishantering är ingenting som ska stå eller får stå i konflikt med vår alliansfrihet. Natos uppgift är säkerhetsgarantier och territorialförsvar. EU:s uppgift är krishantering. Däremellan ska det gå en knivskarp gräns. Det har vi allt intresse att hävda. Det har naturligtvis också Natoländerna, särskilt de Natoländer som vill ha en stark axel mot USA har ett mycket starkt intresse att hävda. Det här bör inte vara något problem. Särskilt viktigt är att vi håller debatten i gång.

Anf. 8 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Om ett Natoland som Turkiet skulle få ett större inflytande än ett alliansfritt land som Sverige känner vi det som ganska besvärande, kan man säga, i hela den här processen. Naturligtvis är jag medveten om svårigheterna att integrera Serbien i det hela, men samtidigt är det precis där knuten sitter, det är riktigt. Man måste försöka göra någonting.

Jag tycker att det är väldigt bra att EU har sagt sig stödja utvecklingen i Montenegro och verkligen också avsätta ekonomiska resurser till det.

Det finns många fler frågor som man skulle kunna ställa, men jag nöjer mig med detta.

Anf. 9 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Många av oss som är för mycket av europeiskt samarbete är det för att vi på den europeiska nivån ska samarbeta när den europeiska nivån är den lägsta effektiva nivån. Vi är samtidigt anhängare av vad jag skulle vilja kalla en liberal närhetsprincip, att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt, allra helst av dem själva, de enskilda individerna och familjerna.

Närhetsprincipen har statsministern snuddat vid i sitt anförande och betonat att den ska gälla för de sociala frågorna och trygghetsfrågorna av olika slag. Samtidigt tror jag att vi har anledning att få i gång en debatt i vårt land med anledning av det som nu diskuteras och pågår på EU-nivå. Det finns många ord i de här sammanhangen, något färre kanske i kommissionens meddelande än i den rapport som Europaparlamentet har tagit fram under ledning av en partivän till statsministern. Där talas det ganska mycket om gemensamma intressen, gemensamma mål, rekommendationer och konvergenskriterier m.m. Det är självklart att vi ska lära av varandra. Vi kan gärna lära av andra också. Är det någon bra tanke på gång i Norge eller i Litauen kan vi ta till oss den lika väl som från någon annanstans, men gärna i den europeiska unionen.

Min fråga till statsministern handlar i första hand om ifall det är så mycket mer än erfarenhetsutbyte han tänker sig ska äga rum på europeisk nivå, och om man gör det, är min följdfråga om han inte ser några risker för just att närhetsprincipen urholkas så att besluten i praktiken kommer att fattas på en högre nivå än vad som är nödvändigt.

Anf. 10 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den risken finns där. Det vore dumt att inte se den. Det finns starka krafter inom den europeiska familjen som tycker att en federativ utveckling är intressant och attraktiv. De ser gärna att beslut fattas överstatligt. De ser gärna att man flyttar kompetens från nationella parlament till Europaparlamentet eller till någonting som alltmer tar formen av en europeisk regering. Det vore dumt att inte se den kraften. Den finns i Europa, den dominerar inte, den styr inte dagordningen men den finns där.

För oss är det också viktigt, precis som Bo Könberg säger, att hålla vår ideologiska Europadebatt levande, som ju utgår från subsidiariteten – ett svårt ord men en vacker tanke. Det där handlar ytterst om den här kammarens funktion. Jag menar att det vi fattar av beslut på europeisk nivå ska syfta till att ytterst stärka också de nationella parlamenten, därför att det handlar om tilltron till politikens verkningsskrets och verkningskraft. Om vi ser att de nationella parlamenten inte rör på dagens stora samhällsproblem, miljöförstöring och arbetslöshet, då krävs överstatliga beslut. Då ger det också, genom att vi orkar politiskt på europeisk nivå hantera dessa frågor, en legitimitet åt de nationella parlamenten som hanterar andra frågor som då är lämpliga för de nationella parlamenten att hantera.

Det här är en oerhört viktig debatt. Den finns det anledning för oss att följa inte minst i anslutning till ett framtida svenskt EMU-medlemskap som ju kommer att sätta hela den ekonomiska politiken på dagordningen i Europa på ett helt annat sätt. Hur kombinerar man där överstatlighet med ett nationellt utrymme för att fatta beslut?

Det är centrala frågor som jag på inget sätt säger att jag sitter inne med alla svaren på, utan det är snarast så som det stod i nykterhetslogens protokoll: Diskussionen får utgöra svar på frågan.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Anf. 11 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det kan vi göra för en stund framåt, men vi ska väl ändå fortsätta den ett tag till. Vi tycks vara överens om att det finns risker i det här som det finns en hel del positivt i. Då är förstås frågan hur vi ska hantera riskerna.

Från liberalt håll har vi dragit slutsatsen att vi i det framtida europeiska samarbetet borde ha något slags kompetenscatalog, som jag uttryckte det med ett tråkigt ord, eller grundlag som talar om på vilken nivå vissa olika beslut ska fattas. Där ligger bl.a. enligt vår mening att beslut som rör de sociala trygghetssystemen bör fattas på nationell nivå. Mycket av det som rör den sociala tryggheten kan fattas på ännu lägre nivå i kommuner och i regioner och förstås av individerna. Så det är ett sätt att hantera frågan.

Det vore därför intressant att höra om statsministern tycker att det vore en god idé att se till att man bestämmer sig för vilka frågor som är av den arten att Europanivån är den lägsta effektiva nivån.

Fru talman! Även om statsministern och jag nu till synes tycks vara överens på ytan i alla fall om närhetsprincip och annat är frågan vad som händer om man skaffar sig något slags konvergenskriterier, om det någon gång om året ska skickas en rapport där det talas om vilka som har uppnått dessa kriterier och vilka som inte har gjort det, och där man får synpunkter på om det är bra att som i Sverige ha en arbetslöshetsförsäkring som inte är obligatorisk, för att ta ett exempel.

Frågan är: Leder inte dessa kriterier och de gemensamma målen trots allt mot att mer beslutsfattande de facto kommer att ske på den europeiska nivån fast det kanske inte är nödvändigt?

Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är möjligt att det är så. Å andra sidan lever vi i ett Europa som alltmer integreras. Det blir naturligt för alltfler av oss som är hemma i Sverige att också leva en del av våra liv i övriga Europa. Den integreringen driver ju naturligtvis också fram någon typ av samordning av regelverk och infrastruktur. Ingen tycker i dag att det är konstigt att vi kör på höger sida av vägen. Men det var en gång i tiden en anpassning till ett europeiskt sätt att förhålla sig som var ganska klok att göra, och den drevs fram därför att vi naturligtvis jämför oss med andra. Det finns säkert fler insatser av det slaget som kan göras.

Men när det gäller vilken nivå och vilka frågor som ska hanteras var ska jag inte avfärda diskussionen om en europeisk konstitution, även om det är ett för hårt uttryck. Det kanske är bättre att säga en katalog. Jag tror att det är en bra debatt, särskilt med avseende på att vi snart inte är 15 medlemsstater utan förhoppningsvis 20–25 eller kanske 30. Då är det oerhört viktigt att vi får en ordning i det sätt som vi har att fatta besluten, vem som gör vad, så att det inte enbart är något slags trading, något slags sedvänja som förs vidare. Det kan vara ett starkt skäl för den här typen av katalog. Å andra sidan kan jag också se argument emot.

Det fina, Könberg, är ju att vi här kan ha en sant liberal hållning, att vara lite kluvna, och under tiden faktiskt väga för och emot.

Anf. 13 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag gläds verkligen med statsministern över att EU nu har blivit en sysselsättningsunion, vilket vi har arbetat för och att man också tar steg för att öka andelen kvinnor i arbetskraften. Sverige ligger ju väldigt långt framme i detta avseende, och vi har relativt sett en stor andel kvinnor i arbetskraften. Men ändå så dras vi i Sverige med vissa problem när det gäller jämställdheten på arbetsmarknaden.

Mina frågor gäller om man har diskuterat hur man ska komma ifrån en könsuppdelad arbetsmarknad och hur det ser ut i övriga Europa. Det är säkert inte ett specifikt svenskt problem, men det existerar.

Jag undrar också hur man ska hantera framtida löneskillnader, när löneskillnaderna mellan män och kvinnor, trots lagstiftning, år efter år kvarstår och ibland t.o.m. tenderar att öka.

Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi använder Europa som ett homogent begrepp. Det ser ju väldigt olika ut i Europa. Och det är klart att de nordiska länderna Sverige, Danmark och i viss mån Finland ligger i en annan fas i utvecklingen vad gäller kvinnors ställning på arbetsmarknaden än vad Europa i övrigt gör. Och om man kommer ned i södra Europa så är det ju en helt annan bild.

Vad som gör att den här frågan ändå nu lyfts fram är ju att väldigt många regeringar i Europa i dag är djupt oroad över den utveckling som finns när det gäller födelsetalen. Jag hade i går tillfälle att i Kairo under EU–Afrika-toppmötet diskutera den saken med framför allt min kollega i Spanien, José Maria Aznar, som nu börjar fokusera på hur man kombinerar yrkesliv med ansvarstagande för hem och familj för både man och kvinna.

Det är klart att vi också har mycket kvar att göra där. Vi får anstränga oss att skärpa lagstiftningen om det är så att den inte räcker till. Ett sätt är ju att se till att man får en korrekt beskrivning av hur verkligheten ser ut. Vi vet ju i dag att det inte alltid är så att man exakt kan säga hur lönestrukturen ser ut med avseende på män och kvinnor inom hela det svenska arbetslivet. I offentlig sektor går det därför att uppgifterna där är offentliga. Och om det behövs skärpningar av lagen där är vi beredda att göra det.

I övrigt tror jag att den huvudsakliga vägen kommer att gå via en samhällsförändring som successivt drivs på av utbildning och både kvinnors och mäns vilja att förena både hem och familj med arbete.

Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Det är ju intressant att man verkligen diskuterar dessa frågor på EU-nivå. Men de nordiska länderna har, som statsministern mycket riktigt säger, kommit mycket längre när det gäller att få ut kvinnor på arbetsmarknaden. Vi har samhället organiserat så att det är möjligt för kvinnor att arbeta. Men jag tror att det är viktigt att de länder som nu kanske har en stor andel av kvinnor att få ut på arbetsmarknaden genom barnomsorgsutbyggnad och andra reformer redan från början blir varse

den fara som ligger i att man har starkt könssegregerad arbetsmarknad och att man inte från början bygger in det. Därför är det viktigt att man diskuterar dessa frågor på EU-nivå.

Min fråga till statsministern är om detta har varit uppe och om man verkligen har diskuterat så i detalj. Jag förstår att så kanske inte har varit fallet. Men är statsministern då beredd att i fortsättningen ta med dessa frågor i jämställdhetsdiskussionen och när det gäller sysselsättningsfrågorna i EU?

Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, det är jag. Även här pågår en process. I mitt anförande pekade jag på att man nu skriver in vikten av att bygga ut barnomsorg och jämföra länderna med varandra. Vi har numera inte ett toppmöte där vi inte lyfter fram frågan om jämställdhet. T.o.m. i de slutsatser som vi nu antog i Kairo i går lyfts jämställdhetsfrågan fram som en viktig faktor för utveckling. Här händer alltså något i synen på samhällsutvecklingen. Det sker en förändring. Och det är klart att vi kan tycka att vi har gått före i många avseenden. Vi har våra problem. Vi har våra speciella förutsättningar. Vi ska inte på något sätt utifrån den positionen slå oss för bröstet. Jag är gärna med och för en sådan debatt. Konkreta initiativ och konkreta idéer är någonting som vi gemensamt naturligtvis kan utforma. Jag är tacksam för synpunkter. Och, som sagt var, det ligger i tiden, därför att det är det här som Europa just nu behöver.

Anf. 17 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Statsministern tecknar en ljus bild av utvecklingen inom EU, och det är bra med ljusa bilder. Det är många som ger mörka bilder. Men gäller denna positiva utveckling alla regioner i alla länder? Jag tar mig friheten att själv svara på frågan och svara nej på den.

Min fråga är: Vilka konkreta åtgärder diskuterade ni i Lissabon för att minska de stora regionala skillnaderna som finns i alla medlemsländer och den alltmer påtagliga tudelningen av samhället som vi upplever även i vårt land? Det är min konkreta fråga till statsministern.

Anf. 18 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! EU är en enda stor regionalpolitisk organisation. Är det någonting som EU faktiskt har lyckats med så är det ju att utjämna mellan fattig och rik region i Europa. Fortfarande finns ju problemen kvar, men hela idén, hela regelverket som är uppbyggt och hela budgeten ägnas ju åt dels omfattande jordbruksstöd som har starka regionalpolitiska inslag, dels dessa regionalpolitiska direkta pengar som finns för att satsa för att regioner ska utvecklas. Inte minst har vi fått loss betydande summor för detta för svensk del, senast nu ytterligare 1 ½ miljard kronor för Norrlandskusten.

Vi ska komma ihåg EU:s karaktär när vi talar om detta. När vi nu talar om att satsa på utbildning, IT och infrastruktur, så finns hela tiden ett regionalt tänkande med i bilden. Sedan är det naturligtvis så att man kan göra mycket mer. Å andra sidan kommer det där också in ett ansvar från de nationella regeringarna. Bortom så att säga det grovmaskiga nätet bör också vi kunna ta ett ansvar. Inte minst tycker jag, för att ta ett aktuellt område som Centerpartiet är djupt engagerat i, att den proposition som

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Björn Rosengren lade fram i förra veckan om IT-utbyggnaden är ett uttryck också för ett regionalpolitiskt tänkande.

Anf. 19 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Är det så att vi inte har varit med tillräckligt länge i EU? De regionala skillnaderna har ju ökat i det här landet. Jag delar statsministerns uppfattning att det nationella ansvaret är starkt, men i vårt land har ju verkligen inte den totala insatsen visat på något positivt resultat efter 1995. Det får vi jobba vidare med, men som sagt är problemen stora och kvarstår. Jag tror också att de enskilda staterna måste ta ett större ansvar, inte minst vårt eget land.

Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Där är Åke Sandström och jag överens. Många av de problem som vi nu ser är nationella angelägenheter att klara av.

Jag talade med Irlands premiärminister och med Finlands premiärminister häromdagen om just den här frågan. De har exakt samma stora problem som vi har med en enorm koncentration just nu till huvudstaden. Det drivs på av ny tekniken och av viljan att satsa riskkapital i nya branscher. Vi ser samma utveckling i Danmark. Här har naturligtvis EU begränsade möjligheter och ska inte gå in i den typen av frågor.

Däremot har vi som nationella regeringar vårt ansvar. Det här är en av de viktigaste och svåraste frågor som vi har att lösa. Det ska vi klara utan EU. Det som EU gör är naturligtvis välkommet. Men låt EU syssla med något slags grov fördelning mellan nord och syd och mellan länder, så ska vi inom vårt ansvarsområde klara ut den typen av frågor som Åke Sandström tar upp, som är utomordentligt viktiga och svåra.

Anf. 21 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Tack så mycket för redovisningen.

Vi hörde de utomordentliga målsättningarna att EU på tio år ska bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga ekonomi och att fattigdomen ska utplånas inom EU. Det kan ju inte gärna bli så när sådana målsättningar levereras att någon säger: Nej, det vill vi inte. I stället får man ju ta upp medlen, för det är ju om dem som de kan bli en diskussion.

Därefter, alltså efter mötet i Lissabon, foro statsministrar och ledare till Afrika. Där fanns det nog inte en tanke på att använda uttrycket utplåna fattigdomen.

I själva verket förhåller det sig väl så, statsministern, att för att kunna utplåna fattigdomen i EU och få full sysselsättning i EU är *en* komponent att se till att det inte blir så enkelt som det skulle kunna vara att anträda vägen ur fattigdomen i Afrika, för EU måste sannolikt behålla en del av sina hinder mot Afrika för att klara full sysselsättning och fattigdomsbekämpning i EU.

Under de senaste två åren har på världsekonomins område 1 % av de samlade investeringarna nått Afrika, och Afrika har en skuld på 350 miljarder dollar. Vi känner till problemen som är enorma, inte bara ekonomiskt utan också när det gäller relationerna till MR-frågor och demokrati. Icke förty har ju Europa ett gammalt ansvar gentemot Afrika. Och på 60-talet var det högsta mode att tala om Afrika och framtiden.

Kolonisationen känner vi ju till, men vi känner också till att man från en del europeiska länder försökte implementera marxism och socialism som slog sönder deras strukturer.

Är det inte ett problem när statsministrar och ledare möts för att åka från Lissabon till Afrika och i bakhuvudet ha satserna full sysselsättning, utplåna fattigdomen och samtidigt veta att brödraskap och systraskap trots allt gäller över världsdelsgränser?

Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det hade nog varit ett problem om vi inte hade åkt till Kairo, därför att EU är inget befast Europa. Det är inget Europa som sluter sig inom en mur. EU är en aktiv organisation som vill ta ansvar för en dialog, ett samarbete med Afrika. Sedan finns det inslag i enskilda europeiska länder, inslag i enskilt europeiskt näringsliv som inte är sådana som jag tycker är berömvärda på något sätt i relationerna till Afrika.

Mötet i Kairo var ett möte som ägde rum mellan jämställda parter. Det var ingen särskilt hög konklusionsnivå, och det var det ingen som förväntade sig, utan detta var det första mötet mellan EU:s stats- och regeringschefer och de 53 närvarande stats- och regeringscheferna från Afrika. Däri låg en väldig symbolik och betydelse. Substansen som vi talade om och som jag starkt underströk i mitt anförande var: Visst, vi gör en omfattande biståndsinsats från EU och också bilateralt från EU:s länder i Afrika. Men denna biståndsinsats kan ju gå helt förlorad om vi inte öppnar upp världsmarknaderna för afrikanska produkter, särskilt inom beklädnads- och textilområdet samt jordbruk.

Sedan är det oerhört angeläget att understryka mänskliga rättigheter och demokrati, särskilt i en tid då världsekonomin globaliseras. Det är inte bara kapitalet som rör sig fritt utan också människor, idéer och tankar. De länder som utmärks av interna konflikter, krig, kommer att isoleras från denna goda utveckling som vi nu ser globalt. Därför är det viktigt att man bekämpar all ofred.

Utan fred – ingen fattigdomsbekämpning, utan fred – inga framsteg, utan fred mognar aldrig kornet till bröd. Det är egentligen, tror jag, sammanfattningen av mötet i Kairo, som också mycket väl kan komma att vara en milstolpe i framtida historieböcker.

Anf. 23 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Man kan väl ändå rent generellt våga påstå, statsministern, att intresset för Afrika har mojnats ganska rejält från EU:s och västvärldens sida under de senaste åren. Min poäng, om det nu var en poäng, var ju att om vi ska tala om globalisering och om ett tryggt och fredligt Europa, vilket vi alla hoppas på, tror jag att det är oundvikligt att komma ihåg omvärlden runt EU. Jag betvivlar inte att detta har skett, men jag tror att det behöver lyftas fram i fokus mer än vad som i regel görs i våra EU-resonemang.

Visst är det så att utan fred – ingen fattigdomsbekämpning, men jag tror att det krävs insatser för att stärka freden, och dessa insatser tror jag till dels behöver komma också från EU visavi Afrika.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Anf. 24 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag är helt överens med Alf Svensson på den punkten. Det är inga svårigheter att instämma.

Det som mötet ju kom att domineras av var ju skuldavskrivningsfrågorna, demokrati och mänskliga rättigheter. Sedan har vi vår bakgrund i Afrikaengagemanget, andra har en annan bakgrund, en kolonial bakgrund, som ju resulterar i en utomordentligt komplicerad situation.

Jag tror att även om engagemanget i Europa nu inte är av samma typ som det var under 60-talet, som både Alf Svensson och jag som unga och stridbara upplevde, så är ändock engagemanget där i den mogna insikten om att ett Afrika som fortsätter att plågas av konflikter förr eller senare blir Europas eget helvete. Det förstår vi alla, och det måste vi göra någonting åt.

Anf. 25 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag vill också tacka för informationen. Jag tycker att det är bra att vi i riksdagen på olika sätt är delaktiga i EU-frågorna.

Att sysselsättningsfrågorna lyfts fram i Europeiska rådet är bra. Som exempel kan nämnas minskade kunskapsklyftor, livslångt lärande, ökade möjligheter att förena yrkes- och familjeliv, ökad sysselsättningsgrad och att särskilt kvinnornas situation ska uppmärksammas. Dessa målsättningar ligger, som statsministern själv sade, väl i linje med Sveriges.

I dokumentet anges också att det ska genomföras lämpliga makroekonomiska åtgärder. Anser statsministern att även dessa kan genomföras så att de ligger väl i linje med den inriktning som vi nu har Sverige?

Anf. 26 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, det tycker jag. Jag tror inte att den makroekonomiska bilden för Sveriges del just nu har några alarmerande inslag. Vi ska naturligtvis hela tiden se upp, men vi har en kraftig tillväxt i ekonomin. Vi ligger klart över Europagenomsnittet. Vi har inflationen under kontroll. Jag ser inga större bekymmer på det området. Vi har en bra fördelning av privat och offentlig konsumtion. Vi har en god investeringsaktivitet.

Vad jag möjligen skulle kunna tänka mig vara en makroekonomisk eller strukturell fråga som vi fortfarande har anledning att känna lite oro för är hur vår lönebildning stämmer med en europeisk låginflationistisk löneutveckling.

Jag ser alltså inga svårigheter med skrivningen i slutsatserna. Det är nog snarare så att en del andra länder börjar sticka i väg med en mycket kraftig ekonomisk tillväxt och inflationstendenser. Det är snarast däråt som denna pekpinne är riktad.

Anf. 27 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag vill också kommentera sysselsättningsmålen. De är betydligt lägre än de svenska, men de finns ändå. Statsministern talade själv om inflationsmålen, som i EU är väldigt starka. Inflation är inte bra för någon.

Men det kan vara så att de här målen kommer i konflikt med varandra. Jag undrar om man nu kan säga att sysselsättningsmålen är lika starka som inflationsmålen även inom EU.

Anf. 28 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det där är en gammal svensk debatt. Jag har inga svårigheter att jämställa sysselsättnings- och inflationsmålen. Jag vet en sak: Sysselsättningsmålet klaras inte om inflationen sticker i väg.

Vi var de stora förlorarna under 70- och 80-talen med en alltför kraftig inflationsutveckling i svensk ekonomi. Vi kan jämföra oss med de länder som för en annan politik. De klarade sysselsättningen bättre än vi.

Jag tror alltså inte att det finns anledning att här måla upp något slags tveksamhet om det penningpolitiska målet. Det är klokt att ha detta inriktat på inflationsbekämpning. Samtidigt med återvunnen styrka i Europa finns det anledning att hela tiden påminna om svagheten i inflationsutvecklingen. Inom de ramar som det sätter kan vi diskutera hur vi kan samordna ekonomisk politik och få ut mera av tillväxt för att därigenom klara jobben.

En sådan diskussion växer fram, inte minst pådriven av våra franska partivänner men även av andra. Det är en intressant debatt, som lite pekar på styrkan i den situation som vi nu befinner oss i i Europa. Det är fullt möjligt att föra en sådan debatt. För några år sedan hade det blivit kaos på börser och finansmarknader om någon hade fört det här samtalet.

Jag ser ingen anledning att ändra några fastlagda mål. Jag tror att politiken fungerar utomordentligt väl i en balans mellan sysselsättning och inflation.

Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern på skatteområdet. Europa har ganska höga skatter i allmänhet och Sverige i synnerhet. Jag vill understryka att detta delvis är på goda grunder. Men pressen från omvärlden påverkar ändå investeringar, tillväxt och sysselsättning mot bakgrund av dessa ganska höga skatter. På några års sikt tror jag att dessa kan bli ett ganska stort problem i EU.

Tidigare har man inom EU diskuterat ett skattepaket som var alldeles för mycket inriktat på några specifika skatter och hur detta problem ska lösas internt i EU. Jag undrar om man hade någon diskussion på toppmötet om att gå vidare och släppa denna interna fokusering. Funderade man på hur Europa på lång sikt ska klara sig i den globala skattekonkurrensen, som inte alltid är illojal? Visst finns det många skatteparadis i världen, men också på många andra håll har man lägre skatter och lägre ambitioner på välfärdsområdet än vad Europa har. Detta leder till att investeringar och sysselsättningsökningar kan dras till just dessa områden.

Anf. 30 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det fördes ingen diskussion på detta toppmöte av det slag som vi hade i Helsingfors och som vi har haft även tidigare om framför allt kapitalskatterna och viljan att samordna åtminstone ett golv för kapitalskatterna.

Jag tror dock att Johan Pehrson tar upp en viktig fråga, som vi nog ska börja fundera på ur en annan vinkel. Johan Pehrson ger uttryck för ett slags klassisk sanning i 80- och 90-talsdebatten: att höga skatter är skadliga för tillväxt. Jag har i och för sig aldrig trott det. Jag menar att det finns vissa snedvridande skatter som kan vara skadliga för tillväxt.

Jag tror att det nu är så att den samhällsmodell som vi har valt i Europa, där alla ska vara med, kommer att kräva ett fortsatt högt skatteuttag. Jag tror också att det kommer att visa sig att den är produktiv. En stor del av våra gemensamma skattepengar används ju för att satsa i sådant som avgör den framtida konkurrenskraften. Det gäller utbildning, forskning och infrastruktur. Vi har dessutom framför oss en demografisk situation med väldigt många äldre i hela Europa.

Detta kommer att hålla skatterna uppe, men jag tror inte att detta kommer att skrämja bort investeringar. Möjligen har USA så stora privata aktörer att man där kan skapa sin egen infrastruktur i forskning, utbildning och – låt mig säga så – rent tekniska installationer, men i övrigt finns det inget annat än nationalstaternas skattekollektiv som förmår skapa den kritiska massa som är nödvändig för att attrahera investeringar i en framtida öppen och informationsorienterad ekonomi.

Jag tror alltså att vi kommer att få se en utveckling där skattetrycket snarare ökar än minskar i Europa. Det innebär kanske att Sverige, som ligger högt, sjunker något. Jag tror dock inte att vi kommer att få en bild där skattesänkningar driver på tillväxten. Bilden kommer att vara den att nya investeringar i forskning, teknik och utbildning skapar förutsättningar för tillväxt, och det kräver gemensamma resurser.

Detta är en ny ingång, som jag tycker att det är mycket attraktivare att tala om.

Anf. 31 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag delar självklart uppfattningen att vi ska satsa på produktivitetsoökningar via forskning osv. De kostar pengar och måste finansieras. Det känns ändå som om vi i Europa än så länge har ett litet problem som kan komma att tillta. I globaliseringens följd blir många skattebaser i dag enormt lätttröliga.

Vi vet att det redan bor väldigt många svenskar i England, och många funderar kanske på att rent skattetekniskt bosätta sig i något av våra östliga grannländer.

Momsen kan inom några år bli ett stort problem, eftersom den kommer att taxeras ut i det land där varorna säljs. Om e-handeln ökar, kan detta få stora effekter på uppbörden. Momsen är en stor inkomstkälla för staten, som traditionellt inte har setts som ett tillväxthämmande problem, men den kan kanske bli det därför att investerarna säger ifrån.

Jag hoppas därför att statsministern vid nästa tillfälle med de europeiska statsministrarna tar upp frågan hur vi ska bredda perspektivet och se på Europa i dess plats i världen. Det är bra att vi har en hel del tid på oss, men jag är orolig för att detta på lite längre sikt blir ett jättestort problem.

Anf. 32 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det finns anledning att vara vaksam. Skattebaserna är lätttröliga. Vi hör just nu inga larmsignaler som innebär att vi snabbt ska förändra vårt eget skattetak.

Ett område där varken Johan Pehrson eller jag är särskilt glada över utvecklingen är alkoholbeskattningen. Vi kan tyvärr se ett behov av att justera den, men det är som det är. I övrigt gäller vaksamhet och ett prestigelöst förhållningssätt. Vi måste agera så att vi skyddar våra nationella intressen, samtidigt som vi ska vara öppna för förändringar i tiden.

Diskussionen om detta kommer att fortsätta, men det grundläggande är att det för att Europa ska klara sin konkurrenskraft krävs stora offentliga åtaganden, och Europa kommer snarare att driva upp skattetrycket än att sänka det. Vi ska därtill lägga den demografiska strukturen i Europa. Just nu växer det i Europa till väldigt stora grupper av äldre, som kommer att kräva stora gemensamma insatser.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Anf. 33 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Statsministern målar upp en bild av mötet i Lissabon som mycket positivt, med ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling.

Men statsministern säger ingenting om ifall detta också inkluderar hållbara miljömål. Så sent som i dag kunde man på nyheterna höra att de ökade transportererna inom EU spränger alla gränser för miljömålen och att man definitivt inte i nuvarande situation kommer att klara de åtaganden man tagit på sig när det gäller Kyotoprotokollet.

Jag vill därför höra med statsministern om hållbar miljö över huvud taget var uppe i sammanhanget ökad sysselsättning och ökad ekonomisk tillväxt, eller om det är ett bortglömt mål.

Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Bortglömt är det inte. Men det är inte det som står i centrum, det kan jag direkt säga.

Jag driver naturligtvis den typen av frågor därför att jag har uppfattningen att detta är modernt. Jag har uppfattningen att det här driver på tillväxt, det bromsar inte tillväxt. Det finns sådana skrivningar i slutsatserna, men de är inte uppbyggda på så sätt att det är detta som är kärnan.

Jag tycker att det är en brist. Men här får vi hjälpas åt. Det är ett långsiktigt arbete som behövs för att Europa ska gå i den riktningen, och det är framför allt en ny syn. Många av Europas beslutsfattare sitter fast i industrisamhällets strukturer. De måste vi naturligtvis gå ur på ett sådant sätt att vi vårdar dessa strukturer, så att vi inte skapar social oro och massarbetslöshet. Men när det nya växer fram, inte minst med hjälp av informationsteknologin, kommer den nya tekniken dels att skapa välstånd, dels att göra det på ett sådant sätt att vi hushållar med framför allt energi och ändliga resurser. Det är modernt, det kräver ny teknik. Det driver på tillväxt, det kräver forskning. Det är frontlinjen.

Detta sätt att se på utvecklingen som ju Stefan Edman har sammanfattat i uttrycket "världens chans" i en elegant liten bok som kom för något år sedan är just det synsätt vi försöker att arbeta in. Jag ska inte säga att det finns några enskilda regeringar som är motståndare, men det tar sin tid innan det här börjar vara allmängods i debatten. Vi tar gärna hjälp av de fåtal gröna som finns kring bordet – det finns ju åtminstone någon numera, och i kommissionärskretsen finns det också någon grön – för att driva det här moderna projektet, för det är faktiskt vad det handlar om.

Anf. 35 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är viktigt att ta hjälp av de gröna för att driva på i miljöfrågorna, för annars tror jag att vi hamnar i en situation där det inte riktigt finns med i debatten. Det är ju väldigt angeläget att det faktiskt finns med och att vi får in hållbar utveckling och miljömål.

Då är det ju oerhört oroväckande när man säger att man inte klarar att hålla Kyotoprotokollet därför att transportsystemen inom Europa ser så ut i den planering man nu har att det kommer att spränga gränserna för koldioxidutsläppen.

De åtaganden som EU har tagit på sig internationellt anses av miljö- rörelsen vara lågt satta för att klara hållbar utveckling på miljöområdet. Ändå ser man inte ut att ens kunna klara det, utan man planerar i helt felaktig riktning.

Visst, ny teknik är oerhört angeläget och viktigt. Det är viktigt att vi får en ny syn på det framtida samhället när det gäller resursutnyttjandet, det tror jag också. Men vi får inte gå i den fällan man gjorde när man började prata om datasamhället. Då pratade man om det pappersfria samhället, det som inte skulle producera en massa papper. Men det har blivit precis tvärtom. Det finns en risk att den nya tekniken också kommer att bli tvärtemot när det gäller miljömålen om vi inte tydligt i ett tidigt skede väger in och hela tiden har miljömålen framför ögonen.

Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag är inte lika pessimistisk som Marianne Samuelsson, kanske just därför att jag är väldigt pessimistisk när det gäller utvecklingen.

Vad menar jag med det? Jo, jag tror faktiskt att vi står inför sådana påtagliga hot framför allt vad gäller klimatet att det kommer att driva fram en koncentration på forskning om alternativ och nya sätt att förhålla sig till produktionsprocesser och transporter.

För att ta ett enkelt exempel: Jag kunde när jag var i Kairo föra samtal med den egyptiske energiministern som mötte mig på flygplatsen. Han var i och för sig rätt glad över att man hade hittat enorma mängder gas i Medelhavet på egyptiskt territorium. Men samtidigt var han full av insikt om att detta inte är framtidens energi. Den finns troligen i den sol som flödar så ymnigt över dessa delar av världen och som i dag faktiskt låter sig förenas med en modern elektrisk transportteknik och med visioner om att den solen också kan värma Europa och förse Europa med ström.

Det är den typen av teknisk vision, av tilltro till ny teknik, som alltför börjar tala om och som jag tror att människan förmår. Men kanske krävs det tyvärr ytterligare varningssignaler av det slag vi nu har sett när det gäller de enorma katastroferna i spåren av de klimatförändringar som jag tror att vetenskapsmännen kommer att kunna bevisa inom överskådlig tid. Då har vi en ny politisk situation. Och då är Marianne Samuelsson och jag utomordentligt moderna.

Anf. 37 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Det är glädjande att diskussionen om EU:s krishantering nu kommit upp ordentligt på dagordningen. Det är ju just ett redskap för att etablera demokrati och värna mänskliga rättigheter, som statsministern talar om.

Men Europas länder och EU måste också gå från ord till handling. Det behövs naturligtvis militära resurser för att upprätthålla fred och lugn, men det behövs också civila resurser för att stoppa våld och brottslighet. Det visar sig att ett ordnat rättssamhälle med lag och ordning kanske är nummer ett för sönderslagna länder. Konkret behövs det då

poliser, domare, åklagare och fängelseadministratörer. Ett exempel är situationen i Kosovo och situationen i flera afrikanska länder.

Det visar sig tyvärr att det är svårt för EU och EU:s länder att få fram sådana här resurser. Det här kan tyckas som ett lite kortsiktigt och omedelbart behov att diskutera på ett möte på statsministernivå. Men det har faktiskt mycket viktiga och långsiktiga konsekvenser för att skapa trovärdighet för EU:s krishanteringsförmåga. Därför vill jag ställa frågan till statsministern hur detta att konkret skapa civila krishanteringsresurser har kommit upp på dagordningen på EU-nivå.

Detta innebär också i och för sig att enskilda länder måste delta för att göra verklighet av åtagandena. Fråga två blir då: Vad avser Sverige att göra i denna fråga?

Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Anna Lilliehöök tar upp. Det är just därför som Sverige så flitigt har drivit att vi ska ha en civil krishanteringsmekanism vid sidan av det militära. Efter en ganska tuff och lång diskussion har vi vunnit förståelse för detta. Det är en stor framgång, inte minst för Anna Lindh.

Varför lägger vi tyngdpunkten där, vid sidan av det militära? Jo, – jag tror inte att jag kan uttrycka det bättre än vad Anna Lilliehöök själv gjorde – därför att det här handlar om det grundläggande i ett rättssamhälle.

Vi har redan nu omfattande insatser i den civila krishanteringen. Vi har poliser och annan typ av personal. Jag tror inte att det kommer att vara de ekonomiska resurserna som är vår flaskhals. Jag tror att det helt enkelt kommer att handla om svårigheten att finna människor till dessa uppgifter, att hitta människor som är beredda att ta på sig detta utomordentligt svåra arbete under strapatsrika förhållanden. Samtidigt har vi själva här hemma just på de områdena ofta stor brist på personal. Det är nog där vi kommer att ha vår flaskhals.

Vi gör allt för att driva på krishanteringen. Vi kommer att ekonomiskt ställa resurser till förfogande. Vi får hjälpas åt att övertyga våra svenska vänner att också ta jobben som så småningom kommer att växa fram ur den här sektorn.

Anf. 39 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Det gläder mig att statsministern verkligen tycker att detta är en prioriterad fråga. Det är ett stort problem med resurserna inom det här området, inte minst här i Sverige. De efterhöranden som jag har gjort visar att det nog inte är så svårt att få personer att ta på sig sådana här uppgifter utomlands. Många känner att det är en viktig och utvecklande arbetsuppgift.

Problemet är bara att här i Sverige – och i andra länder, vi är alls icke sämst – finns det stora brister i resurserna på hemmaplan. Det gör att man inte kan låta flera vara med och göra insatser på detta område.

Än en gång: Det var ett utmärkt svar jag fick av statsministern. Men det är viktigt att också statsministern sätter tryck bakom orden så att det blir handling. Det är många departement och många ministrar som är inblandade. Jag har ställt frågan förut och inte fått helt tillfredsställande svar.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Information från
regeringen*

Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I så fall är jag glad att Anna Lilliehöök tycker att mitt svar var lite bättre. Vi får hjälpas åt och fortsätta att kämpa med detta. Jag tror inte att det är en partiskiljande fråga på något sätt. Det gäller Sveriges ansvar och åtagande i ett internationellt samarbete.

Jag hoppas att Anna Lilliehöök har rätt att det finns människor som är beredda att ta på sig uppgifterna i växande utsträckning. Det är ett ökat engagemang vi ser framför oss. I så fall tror jag att vi kommer att kunna agera mycket kraftfullt. Då har jag fel i min bedömning att det är där som flaskhalsen finns, eftersom jag tror att vi kommer att kunna ställa de ekonomiska resurserna till förfogande.

Anf. 41 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Utvidgningen är en angelägen fråga för Sverige. Det har vi drivit sedan lång tid tillbaka. Den är angelägen för demokrati, fred, säkerhet och sysselsättning, som också statsministern nämnde i sitt tal.

Det innebär dock att fler ska dela på de bidrag och stöd som finns inom EU. Vi vet att mycket av de stöden går till södra Europa. Jag undrar om det diskuterades vid toppmötet hur man ska undvika att skapa motsättningar mellan södra Europa och t.ex. Östeuropa.

Min andra fråga är: Tänker Sverige och statsministern, speciellt under vårt ordförandeskap, arbeta för att skapa kunskap i södra Europas och Östeuropas länder och knyta band mellan människor?

Anf. 42 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det här är en sak som jag tror att vi får studera väldigt noga. Ofta har utvidgningen beskrivits om ett projekt som inte är ekonomiskt möjligt med de ramar vi har i dagens EU. Jag är inte så säker på att det är rätt sätt att se det.

Med den takt vi nu har i ekonomisk utveckling i Europa – tillväxttakten är omkring 3 % – växer också EU:s resurser väldigt snabbt. Det är stora belopp som varje år tillförs den europeiska unionens kassakista.

Om vi ser framför oss en utvidgning av EU som kommer att ske etappvis successivt vart efter ansökarländerna når uppställda kriterier, tror jag att vi utan att göra våld på alltför mycket av den fördelning som finns inom EU i dag kan ta emot nya medlemmar med de regelverk som finns uppsatta.

Jag tror att det är en debatt som är lite missvisande. Jag känner heller inte igen oron för att södra Europa skulle vara mer benägen att hålla emot en utvidgning.

En av de starkaste advokaterna för EU-utvidgningen är Portugals premiärminister, Socialistinternationalens ordförande Guterres. Han kan naturligtvis se att det kanske kan påverka relationerna inom dagens EU, men han ser det utifrån ett demokratiskt perspektiv och vad EU-medlemskapet har betytt för Portugals utveckling.

Har man den insikten har man också insikten om vad det kan betyda för Polen, Baltikum, Bulgarien, Rumänien, Tjeckien, Slovenien och allt vad de nu heter, alla de länder som vill komma med i den gemenskap som vi faktiskt redan är en del av. Det är en viktig fråga som kommer att vara viktig under vårt ordförandeskap, men kanske inte riktigt från den ingången som frågeställaren pekar på.

Anf. 43 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Det var klarläggande om vad som nu sker och hur tankarna går inom EU. Det är väldigt viktigt att de tankarna förs ut.

Jag tror att vi kan använda Sverige och våra regioner, våra landsting och kommuner just för mötesplatser mellan länder i t.ex. södra Europa och Östeuropa. Där tror jag att Sverige har en betydande funktion att fylla.

Kanske att man från regeringens sida kunde stimulera landsting och kommuner lite mer att tänka i de banorna.

Anf. 44 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är ett bra synsätt och någonting som är väl värt att pröva. Jag ska ta till mig den idén så får vi se om vi kan göra någonting praktiskt av den också.

Anf. 45 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att göra en kommentar. Statsministern tog upp frågan om hur man inom EU nu börjar tala alltmer om hur man ska kombinera familjeliv och arbetsliv. Jag uppfattade det nästan som att statsministern skryter med att andra länder nu går efter oss i barnomsorgspolitikerna.

Det säger enligt min mening ingenting om det är för barnens bästa. Barnen har ingen rösträtt. I jämställdhetsarbetet talar vi ofta om att männens härskarteknik är osynliggörande. Jag tycker tyvärr att den svenska regeringen osynliggör de kvinnor som väljer att vårda sina barn hemma.

Jag känner många kvinnor som väljer det. Jag vet många barn som inte passar på dagis och som faktiskt behöver få vara i familjedaghem eller hemma. På något sätt finns de inte med ens i tankevärlden, känns det som, i de diskussioner där det handlar om att få ut fler i arbetslivet.

Kan inte statsministern tänka sig att på något sätt stödja eller uppmuntra de kvinnor eller män som faktiskt väljer att stödja sina barn i hemmet under småbarnsåren, för barnens skull?

Anf. 46 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den debatt jag refererade fördes i Lissabon mellan 15 stats- och regeringschefer i Europa. Det märkliga där är att det är kristdemokratiska partier och konservativa partier som tycker att det är en klok väg att gå.

Varför tycker de det? Inte är det för att de vill utöva någon härskarteknik och osynliggöra. Om inte förtroendet finns för den svenska regeringen från frågeställarens sida kanske den finns för kristdemokrater i Europa.

Varför gör de nu så här? Det föds inga barn i Europa i dag. Man börjar på att förstå att för de allra flesta i de allra flesta europeiska länder vill man kombinera ansvaret för familj med en professionell karriär.

Vi har kommit långt i vår barnomsorgsutbyggnad. I andra länder har man knappt börjat. Det är i de länderna som man nu ser att det kanske är ett sätt att se till att det föds fler barn.

Borde vi inte kunna enas om att det borde vara politiken, att det föds fler barn, att människor vill sätta barn till världen och att de barn som

kommer också är välkomna och får en god uppväxt? I den uppväxten finns en bra pedagogisk aktivitet som en allmän förskola eller dagis för dem som vill välja det. Det är precis så man tänker ute i Europa. Jag tror att det är en ganska klok politik.

Anf. 47 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! I Europa är naturligtvis barnomsorgspolitikerna väldigt dåligt utvecklade. Där har man kanske för få daghem. Vi är inte på något sätt emot daghem. Men inför framtiden är det ändå några som ska vårda de äldre och vårda våra barn.

Är det vi vill se i framtiden att våra äldre och våra barn ska vara på institutioner? Vi ska föda fler barn, men föräldrarna ska snabbt gå ut i arbetslivet. Vad är det för ett liv som barnen föds till, att ingen har tid med dem mer än på institutioner?

Anf. 48 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är just de länder som har haft politiken att barn och äldre ska vårdas och fostras i hemmet, utanför daghem och ålderdomshem, som nu tittar på detta och frågar sig: Är de låga födelsetalen ett resultat av att vi har valt fel politik i dessa avseenden?

Jag är glad för att inte frågeställaren är motståndare till daghemmen som sådana. Låt oss se vad som nu händer i Europa, och gemensamt försöka se till så att barn som föds och växer upp får en rik och härlig tid, inte bara när de är små utan också när de så småningom blir vuxna. Daghem och harmoniska föräldrar är ett gott inslag i starten på ett sådant liv.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarans ledamöter:

Arbetsdokument från kommissionen rörande inrättandet av toppdomänen .EU på Internet *KOM (00) 153*

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
1999/2000:Ju23 till justitieutskottet
1999/2000:A11–A13 till arbetsmarknadsutskottet
1999/2000:U15–U18 till utrikesutskottet

5 § Förnyad bordläggning

6 § Statliga myndigheters lönekostnader

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU17
Statliga myndigheters lönekostnader (förs. 1998/99:RR10).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU17
Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning.

Anf. 49 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Vi kommer nu till ett av skatteutskottets betänkanden där det finns motioner från den allmänna motionstiden.

Huvuddelen av de förslag som berör fastighets- och förmögenhetskat-
ten har riksdagen redan behandlat i och med behandlingen av höstens
budgetproposition. Här återstår en del av mer allmän och långsiktig ka-
raktär. Detta gör samtidigt att betänkandet inte ger en riktigt komplett
bild av partiernas helhetssyn när det gäller fastighets- och förmögenhets-
beskattningen.

Men det finns all anledning att ta upp de här frågorna på nytt här i
kammaren – det är helt klart. Det finns också en klar logik i att de här
motionerna behandlas i samma betänkande, eftersom de delvis hänger
samman.

Jag tänkte ta detta tillfälle som en utgångspunkt för en mer allmän
debatt om fastighetsskatten och förmögenhetsskatten.

Vi börjar med fastighetsskatten. Det är en fråga som i hög grad berör
människor i deras vardag, i deras familjeekonomi och i deras möjligheter
att välja var i landet eller i vilken del av en stad som de vill bo.

Under lång tid har det nu från vårt håll framhållits att fastighetsskat-
ten i det här landet är för hög. Från majoritetssidan hänvisar man till
olika utredningar som ska diskutera detta. I utskottets majoritetstext står
det att man avslår alla de här motionerna om bl.a. sänkta fastighetsskatter
för att man menar att det pågår en allmän översyn av fastighetsbeskatt-
ningens principer och metoder. Så står det i utskottets majoritetstext.

Det kunde ju vara bra nu om Socialdemokraternas företrädare i debat-
ten, Lisbeth Staaf-Igelström, som ju också sitter i en av utredningarna,
kunde lätta lite på förlåten. Det kanske skulle lugna en del – vad vet jag?
Problemet är ju, precis som det står i utskottsbetänkandet, att utredning-
arna diskuterar principer och metoder. De diskuterar inte sänkningarna

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

av nivåerna. Det som på sin höjd kan komma ut av detta är alltså en omfördelning inom fastighetsbeståndet på det ena eller andra sättet. Men det börjar bli aktuellt att komma med besked nu!

Häromdagen fick vi i våra postfack Ekonomistyrningsverkets budgetprognos med en analys. Om man orkar med att läsa ända fram till den näst sista sidan kan man konstatera att Ekonomistyrningsverket skriver i sina detaljkommentarer när det gäller inkomsterna:

Fastighetsskatten för inkomståret 2001 beräknas till 30 miljarder kronor, vilket är 6,6 miljarder – jag avrundar siffran något – högre än år 2000. Den kraftiga ökningen mellan åren beror främst på att Ekonomistyrningsverket räknar med att de nu frysta taxeringsvärdena kommer att räknas upp enligt gällande regler. En uppräknig av taxeringsvärdena i enlighet med prisutvecklingen svarar för drygt 5 miljarder kronor av den totala ökningen. Vidare ska den tillfälliga skattesänkningen för bostadshyreshus från 1,5 till 1,2 % av taxeringsvärdena upphöra, vilket ökar inkomsterna med ca 1,5 miljarder kronor.

Detta innebär att åtminstone denna myndighet inte har fått några instruktioner från regeringen att räkna på något annat sätt än precis det som finansministern nämnde i budgetpropositionen i höstas, dvs. att man räknar med att få in de här inkomsterna från nästa år.

Därför var det så beklagligt att utskottet inte ville behandla det förslag till initiativ som lades fram av bl.a. oss moderater för att på en gång slå fast att omräkningstalen behöver frysas.

Detta är alltså helt klart en realitet. Fastighetsskatterna kommer att höjas med den här summan, om inte majoritetsföreträdaren i dag har möjlighet att lämna besked om någonting annat. Jag beklagar detta å fastighetsägarnas vägnar, liksom den osäkerhet som regeringen därmed skapar i frågan genom att ständigt hänvisa till utredningar – utredningar som de facto inte har som direktiv att sänka nivåerna på fastighetsskatten. Det är beklagligt att det är på det här viset.

En annan del i fastighetsbeskattningen som också berörs i betänkan- det handlar om det s.k. ROT-avdraget. Vi har ju tidigare föreslagit ett sådant. Många vittnar om att det har varit lyckosamt ur flera olika aspekter – inte minst när det gäller möjligheten att omvandla svarta jobb till vita.

Likväl verkar inte majoriteten finna intresse för att det ska fortsätta – förvisso har det upphört, så jag ska väl i stället säga att det återinförs. Det tycker jag är mycket beklagligt. Majoriteten borde kunna lyssna på de förslag som finns från de borgerliga partierna om att införa ROT-avdrag för hushållsnära tjänster. Det skulle innefatta också de traditionella byggnadsarbetena på småhusenheter, och motsvara det som vi hade tidigare.

Fru talman! På den punkt som gäller fastighetsskatten hoppas jag att debatten i dag kan leda till ett klarläggande. Vi moderater brukar ju säga att vi vill sänka skatterna. Men nu är min fråga till majoritetsföreträdaren närmast denna: Kommer skatterna att höjas ytterligare? Kommer de att höjas med de här sex miljarderna?

Nästa steg är naturligtvis att vi ska påbörja sänkningen.

När det gäller förmögenhetsskatten var det intressant att läsa Finanstidningen i går. Statsrådet Sahlin säger:

”Vi ser just nu över kapital- och förmögenhetsskatterna i regeringen.”

Nästa citat är:

”Det är relativt bråttom.”

Så säger alltså Sahlén. Hon har nämligen läst en rapport som mycket riktigt visar att svenskarna har ca 350 miljarder kronor i oredovisat utlandssparande, och hon drar vissa slutsatser av detta.

I ett annat citat säger hon:

”Vi måste sänka skatten på arbete. Det gäller främst inkomstskatterna.”

Min fråga till majoritetsföreträdaren blir: Delar socialdemokraterna i skatteutskottet statsrådet Sahléns uppfattning att det är relativt bråttom att se över kapital- och förmögenhetsskatterna, och att dessa måste sänkas?

Det skulle vara intressant att få veta hur det ligger till på den punkten. När man läser utskottets majoritetstext ser man att det står så här:

”Skatteutskottet är inte heller nu berett att tillstyrka att olika lättnader genomförs i förmögenhetsskatten och kan när det gäller förslagen om slopad sambeskattningskonstatera att även dessa förändringar kräver en finansiering.”

Utskottets majoritet är inte intresserad av att diskutera de här frågorna. Det är detta som är ett problem. Hur ska man uppfatta Socialdemokraternas ståndpunkt? Statsrådet Sahlén säger en sak. Finansminister Ringholm säger att förmögenhetsskatten inte är någon prioriterad åtgärd för närvarande. Utskottsmajoriteten tycker sig inte heller ha möjlighet och intresse av att hantera frågan.

När det gäller förmögenhetsskatten tycker jag att det särskilt är på en punkt som man har anledning att vara besviken på utskottsmajoriteten. I december före jul föreslog vi moderater ett utskottsinitiativ om slopad sambeskattningskonstaterade. Den socialistiska sidan av bordet avfärdade detta med att vi inte skulle diskutera det då, eftersom det skulle komma upp till våren under behandlingen av motionerna med anledning av den allmänna motionstiden. Jag yrkade fortfarande på att det här initiativet skulle genomföras, men eftersom jag är en positiv person tänkte jag att det kanske ändå skulle bli en välvillig behandling när vi återkom till utskottet under våren. De två stödpartierna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, har ju uttalat att de är för att man ska slopa sambeskattningskonstaterade.

Jag tyckte att det fanns anledning att pröva majoritetsförhållandena redan i utskottet. När vi hade en omröstning i den här frågan kunde jag konstatera att Socialdemokraterna hade ett stabilt stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, trots att dessa båda partier tidigare vid flera tillfällen har uttalat att man anser att sambeskattningskonstaterade ska slopas. Jag tycker att det är ett problem i skattepolitiken, både för dessa partier och för det socialdemokratiska partiet, att olika människor ger helt olika besked i samma fråga. Den här debatten kan kanske bli ett tillfälle att få veta vad man tycker.

När det gäller sambeskattningskonstaterade innebär förslaget i detta betänkande att man ska ge regeringen till känna att sambeskattningskonstaterade ska slopas. Värre än så är det inte. Det är alltså inte fråga om ett lagförslag utan om ett tillkännagivande. Inte ens detta kunde de som tidigare sade sig stödja det här förslaget orka med.

Fru talman! Genom att jag nu yrkar bifall till reservation nr 18 under mom. 15 finns det trots allt en möjlighet för Per Rosengren och hans vänner i Vänsterpartiet och för miljöpartisterna i kammaren att leva upp

Prot.

1999/2000:92

5 april

Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattningskonstaterade

till de stolta tal som man har hållit i olika sammanhang om att man ska slopa sambeskattningen.

Jag skulle vilja fråga majoritetsföreträdaren vad det finns för logik i att ha en förmögenhetsskatt med den utformning som den har i dag. Ytterst skulle jag vilja veta vad syftet med förmögenhetsskatten är. Det kunde vara intressant att få ett klagörande på den punkten. Man kan lämna lite olika svar på den frågan såsom förmögenhetsskatten är utformad i dag.

Fru talman! Jag konstaterar att när det gäller de här båda frågorna krävs det en annan politik. Förmögenhetsskatten bör slopas i sin helhet. Då skulle man undvika en rad av de orättvisor som finns och de oförligheter som den här skatten medför. Man skulle också undvika att ett stort antal personer flyttar kapital utomlands. På det viset blir det ingen skattebas här i Sverige.

När det gäller fastighetsskatten är det viktigt att slå fast att det nu i första hand är fråga om att hindra ökning. Men vi måste väldigt snabbt komma till skott med att föreslå – vilket vi har gjort – och också besluta om successiva sänkningar av fastighetsskatten. Det är oerhört centralt för många människors möjligheter att bo kvar i sina hus och slippa skattas bort från dem.

Anf. 50 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till reservation 2 och reservation 15. Jag står naturligtvis bakom alla våra andra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till dessa.

Det vi i dag har att debattera är alltså motioner från den allmänna motionstiden som berör fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Det är skatter som berör många människor. När vi i riksdagen stiftar lagar och bestämmer skattenivåer påverkar det ofta många människors vardag. Ibland påverkar det tyvärr många så att de får svårt att klara sin vardags ekonomi.

Många säger att det är häftigt att betala skatt. Men om vi börjar med fastighetsskatten anser jag inte att den har en folklig förankring. Som politiker får man ofta i vardagskontakter höra om fastighetsskatten som en orättvis och oförståelig skatt. Människor från olika samhällsklasser kan inte förstå hur de kan tvingas att betala skatt för att de köpt sig en bostad. Borde inte staten uppmuntra att medborgarna själva tar ansvar för att köpa sin bostad och tar lån och risker för att kunna göra detta?

60 % av befolkningen bor i småhus. 75 % är barnfamiljer. 52 % är LO-medlemmar som bor i villa eller radhus. Sju av tio vill sänka fastighetsskatten.

Häromveckan hade vi i riksdagen en hearing om bostadskostnaderna. Jag förvånas över hur experter jämför hyresrätt, bostadsrätt och egna hem rakt över. Jag har bott i alla dessa boendeformer, och jag tycker att det var stor skillnad att bo i hyresrätt. Jag tog ingen risk för lånen och annat. Jag tycker inte att det går att jämföra med att ta lån för att köpa en bostad och riskera att boräntor och annat går upp. Dessutom tar jag en risk att taxeringsvärdet och fastighetsskatten också går upp.

En av experterna på hearingen sade att om fastighetsskatten försvinner blir bara fastigheten dyrare. Ja, hellre det. Då vet man ju vad det är för kostnad. Det räcker med risken för ränteläget.

Enligt mitt sätt att se det är fastighetsskatten helt felaktig. Visst ger den intäkter till staten, men det är orimligt att betala skatt för att bo. Man kan inte, som förr i tiden när fastighetsskatten infördes, leva genom husägandet. Det är få i dag som odlar på sina tomter. I stället är det många som får knapra på bordskanterna för att klara fastighetsskatten. Vi vet att många t.o.m. fått lämna sina hem på grund av fastighetsskatterna. Kom inte säga att det här är en rättvis skatt!

En grupp som jag särskilt skulle vilja lyfta fram här i dag är våra äldre. Det borde vara förbjudet att ta ut fastighetsskatt av våra pensionärer. Ofta har de med stort mod tagit lån för många år sedan. Det har tagit risken. De har troget betalat lånen för att sedan kunna bo billigt när de blir pensionärer. Men den tryggheten ska man inte tro sig ha i ett samhälle där socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister råder. Om man bor i ett attraktivt område kan man se taxeringsvärdena stiga bortom all kontroll. Man får betala en fastighetsskatt som gör att man tvingas flytta därifrån. Det är en skatt för att man har tagit sin medborgerliga frihet och skaffat sig en bostad. Jag anser att det är ett orättfärdigt samhälle som har ett system som kan tvinga dessa gamla människor att flytta och inte stöder medborgarna att ta ansvar för sitt eget liv.

Jag har en artikel här om höga avgifter i äldreomsorgen. Där finns också några synpunkter på fastighetsskatten. Det här är en dam som, orättfärdigt tycker jag, betalar 25 285 kr i månaden i sitt äldreboende. Hon råkar bo i Falköping där taxan är så hög som 25 000 kr. I en annan kommun, Öckerö, är avgiften 2 500 kr i månaden. Kommunens handläggare av avgifterna säger så här: Ibland kan jag tycka synd om de människor som inte kan bo kvar hemma längre och äger en stor fastighet. En del av taxeringsbeloppet på huset läggs på inkomsten efter ett halvår. För att undvika för höga avgifter i äldreomsorgen brukar vi diskutera en försäljning av huset med de äldre.

Majoriteten måste väl ändå medge att det är något galet med den här fastighetsskatten? Vi kan inte avskaffa den över en natt, men den måste fasas ut. Skatt efter bärkraft är den princip som bör gälla.

Fastighetsskatten drabbar alla boende oavsett inkomst och betalningsförmåga. Den är en skatt på en inkomst som inte finns förrän man realiserar värdet vid en försäljning. Jag anser att skatten hotar äganderätten liksom den enskildes trygghet vad gäller besittningen av det egna hemmet. Att göra det möjligt att äga sin bostad också för låginkomsttagare är att verka för ett jämlikt samhälle där äganderätten inte kräver stora pengar.

I enlighet med våra kristdemokratiska motioner anser jag att fastighetsskatten på sikt måste avvecklas. Vi tror dock att kommunerna bör ges en rätt att debitera en kommunal fastighetsavgift som ska täcka kostnader för gatuunderhåll, brandförsvaret och annan kommunal service till fastigheten. Vi tycker att vi ska sänka fastighetsskatten år 2001 till 1,3 % av taxeringsvärdet och fortsätta år 2002 till 1,2 %. Allt detta finns finansierat i vårt budgetförslag. Jag yrkar alltså bifall till reservation 2 avseende fastighetsskatten.

En annan fråga som jag också kort vill beröra är fastighetsskatten på tomträtter. En tomträttsinnehavare äger bostaden på tomten. Men han äger inte tomten. Det gör kommunen. Men han ska trots att han inte äger den här tomten betala fastighetsskatt på den. Han ska alltså betala skatt

på något som han inte ens äger. Det är ju en märklig konstruktion, det måste väl majoriteten hålla med om.

Här i Stockholm var många tomträttsavgifter relativt låga för några år sedan, kanske några hundralappar i månaden. Men nu ligger tomträttsavgälden, hyran alltså, på ca 2 000 kr i månaden. Att sedan betala fastighetsskatt utöver detta kan ju inte vara vettigt. Först en hyra till kommunen och sedan en skatt till staten. Det här borde regeringen göra något åt snarast.

En annan motion, som är väckt av kristdemokraten Inger Strömbom, tar upp frågan att när någon vidtar energisparåtgärder i sin fastighet kan det påverka så att taxeringsvärdet stiger på fastigheten, och således får ägaren betala högre fastighetsskatt. För att investeringar på energiområdet ska ta fart menar vi att man inte kan låta det påverka taxeringsvärdet och fastighetsskatten. På den här punkten tycker vi att man borde kunna bli överens med majoritetspartierna. Men i betänkandet tar man inte ställning, utan säger att man väntar på Fastighetsbeskattningskommitténs förslag i maj. Så vi lever fortfarande i ovisshet om det är bra att människor vidtar energisparåtgärder i sina fastigheter eller inte.

Fru talman! Förmögenhetsbeskattningen menar vi kristdemokrater att vi på grund av internationaliseringen i ekonomin snarast måste göra något åt. Sverige har ett högt skattetryck. Många säger: Ju fler skatter, desto bättre välfärd. Men kanske är det inte så. För att fler ska kunna klara sig på egen hand ska vi i stället sänka skattetrycket, som är bland de högsta i världen.

Tidigare hade vi förmögenhetsbeskattning av fördelningspolitiska skäl. Men det gäller ju inte längre, eftersom den socialdemokratiska regeringen har tagit bort förmögenhetsbeskattningen för 17 av Sveriges 18 aktiemiljardärer. De är befriade från förmögenhetsskatt på sitt aktieinnehav.

Regeringen har alltså insett att Sverige har den högsta förmögenhetsskatten av OECD-länderna. Flera grannländer avskaffar den här skatten. Tyskland och Danmark gjorde det 1997. När är det Sveriges tur?

Mona Sahlin sade, som vi hörde tidigare, i en tidningsintervju häromdagen: "Globaliseringen tvingar Sverige att sänka kapital- och förmögenhetsskatterna. --- Det är relativt bråttom."

Dessa sanningens ord vore det intressant att höra en kommentar till från utskottsmajoriteten. Bli det några förändringar?

Inkomst- och kapitalinkomstbeskattning innebär att en faktiskt inkomst beskattas. Men förmögenhetsbeskattningen bygger däremot ofta på fiktiva värden. Många småhusägare tvingas t.ex. att utöver den höga fastighetsskatten betala förmögenhetsskatt. Detta trots att förmögenheten, som är bunden i fastigheten, inte går att omsätta till inkomster med mindre än att bostaden säljs.

Vi vill fasa ut förmögenhetsskatten med 0,5 % år 2001 för att den ska vara avvecklad år 2002.

Frågan om sambeskattnings behandlas också i det här betänkandet. Sambeskattnings anser jag vara ett gammaldags sätt att tänka. Den orättvisa som gäller mellan gifta par respektive sambors förmögenhetsbeskattnings är inte bra. Ett gift par som tillsammans har en förmögenhet som överstiger 900 000 kr ska betala förmögenhetsskatt. Ett sambopar

däremot sambeskattas inte. Det innebär att äktenskapet som samlevnadsform bestraffas. Det anser vi i första hand orimligt.

Men att avskaffa sambeskattningen är också en jämställdhetsfråga. Alla har rätt att betraktas som individer. Det innebär att man måste avskaffa sambeskattningen.

Det skulle underlätta också för skattemyndigheterna om man slipper hålla reda på vilka som är gifta eller sambor.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att vi ska fasa ut förmögenhets-skatten. Vi anser att det finns fler nödvändiga skatter som måste sänkas. I det här betänkandet är det fastighetsskatten, förmögenhetsbeskattningen och sambeskattningen. De bör åtgärdas snarast.

Alla de förslag som jag här har diskuterat har vi finansierat i vår budget.

Anf. 51 ROLF KENNERID (c):

Fru talman! Fastighetsskatten har under senare år varit föremål för en intensiv debatt. Det är naturligt dels mot bakgrund av att systemet är väldigt komplext, dels och kanske framför allt, som har sagts här tidigare, genom att det har inslag av upplevt godtycke.

Men fastighetsskatten är en skatt som i dag inbringar i storleksordningen 25 miljarder till finansiering av våra gemensamma utgifter. Det är alltså ett aktningvärt belopp som ska ställas i relation till andra angelägna skattesänkningar, också på andra skatteområden.

Det är en företeelse som jag tycker att vi tyvärr har alltför lite tillfälle att diskutera i den här kammaren, därför att vi diskuterar sektionsvis. Då finns det alltid utrymme för skattesänkningar inom just den aktuella sektorn. Jag tycker därför att mer eller mindre lättsinniga löften om fastighetsskattens omedelbara eller snara totala avskaffande saknar trovärdighet.

För vår del inriktar vi våra strävanden i det här hänseendet på successiva sänkningar av skattesatsen och på att eliminera brister, sådana finns förvisso, i taxerings- och beskattningshänseende.

Eftersom frysningen av taxeringsvärdena kom upp tidigare under debatten, även om den inte hör till det här betänkandet i så stor utsträckning, vill jag markera att vi anser att vi ska ha en frysning av taxeringsvärdena intill dess att vi får nästa allmänna fastighetstaxering. Om den resulterar i en höjning, och det kommer den i flera fall säkerligen att göra, ska det pareras med en sänkt skattesats.

Vi förordar att fastighetsskatten på småhus ersätts av en schablonintäkt under inkomst av kapital. Det ska genast, för att vara ärlig, sägas att detta för den enskilde är en liten förändring, men det ger bl.a. möjlighet till fulla avdrag för räntekostnader.

Det ger också förutsättningar för att införa ett permanent avdrag för reparation och underhåll under innehavstiden. Vi förordar att en sådan permanent avdragsmöjlighet inrättas och att den omfattar såväl arbete som material. Det kan alltså ses som en utvidgning och en permanentning av det tillfälliga ROT-avdrag som vi i olika omgångar haft under senare år och som visat sig vara mycket framgångsrikt, bl.a. när det gäller att komma till rätta med svart arbetskraft i byggsektorn.

Fru talman! En allvarlig företeelse i det nuvarande taxerings- och beskattningssystemet är problemen kring de fastboende i s.k. attraktiva

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

områden. Problemet kan kort sammanfattas med att fastboende i dessa områden drabbas av kraftigt höjda taxeringsvärden på grund av kraftigt höjda marknadspriser på fritidshus i området. Därav följer med automatik också kraftiga höjningar av fastighetsskatten, som man ibland inte har förutsättningar att bära.

Här har regeringen tillämnat en konsekvent förhållnings- och ointressetaktik. Vi hade under våren 1998 en överenskommelse som innebar ett temporärt system som skulle ha löst problemen för den absoluta merparten av de drabbade. Systemet var förvisso inte absolut heltäckande. Det var heller inte avsikten, eftersom det var avsett som en temporär lösning.

Förslaget fick viss kritik från lagrådet, dock icke av den arten att det inte hade varit fullt möjligt att genomföra. Men efter valet valde regeringen att inte göra något. Jag beklagar detta. Det hade varit bättre att lindra effekterna för de allra flesta än att inte göra lindringar för någon.

Nu föreligger ett utredningsförslag med stora brister. Det har också utsatts för hård remisskritik. Vår uppfattning på den punkten är mycket klar: Lösningen måste sökas inom taxeringssystemets ram. Vi ska ha skilda värden, skilda taxeringsförfaranden mellan å ena sidan fritidshus och å andra sidan hus för fastboende. Antalet värdeområden bör nedbringas kraftigt, och lokala fastighetstaxeringsnämnder med lekmannainflytande, dvs. förtroendevalda, bör inrättas. Detta hastar! Vi har redan sett alltför många exempel på fastighetsägare som till följd av dessa problem inte har kunnat upprätthålla det boende de så gärna önskar.

Fru talman! Slutligen några ord om förmögenskattningen. Förmögenskatten är av tradition ett uttryck för skatt efter bärkraft. I dag har den spelat ut sin roll som fördelningspolitiskt instrument. Det beläggs mycket effektivt av förhållandet att mycket stora förmögenheter blir obeskattade medan måttliga förmögenheter, som ofta uppkommit genom idogt arbete eller träget sparande, blir beskattade. Dessa inkomster som har uppkommit genom arbete och sparande har redan tidigare effektivt beskattats. Vår uppfattning är också här mycket klar: Förmögenskatten ska i sin helhet fasa ut ur beskattningssystemet. Första steget i den utfasningen ska vara att slopa sambeskattningen i förmögenskattningen. Sambeskattningen är en otidsenlig företeelse i skattesystemet. Det får särskilt bisarra effekter när äkta makar sambeskattas medan de som är samboende utan att vara gifta slipper denna beskattning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 8 och 18.

Anf. 52 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det betänkande vi diskuterar om fastighets- och förmögenskattning omgärdas av en hel del tekniska komplikationer. Inte desto mindre förs gärna debatten i slagordstermer kring rättvisa utan ansatser att försöka förklara komplicerade samband.

Låt mig börja med fastighetsbeskattningen, som berör och dessutom upprör många medborgare. Det emotionella engagemanget när det gäller fastighetsskatt, till skillnad mot t.ex. sänkt skatt på arbete, har sin största grund i det faktum att beskattningen rör vid vårt hem, bostad, och allra mest personliga egendom. Många har investerat stora belopp och mycket personlighet för att rå om sin egen eller sin familjs bostad. När sedan

marknadsekonomins tillämpning slår igenom när vi talar om fastigheter som skatteobjekt, leder detta till att många blir upprörda över utfallet.

Fastighetstaxering har funnits i svensk lagstiftning sedan 1810. Sedan 20-talet har vi i olika skeden haft tre olika modeller för egnahemsbeskattningen. Fram till början av 50-talet hade vi en s.k. konventionell beskattning, som innebar att bostadens hyresvärde beräknades. Från detta värde fick dras reparationskostnader och räntor på bolånen. Mellan 50- och 80-talen hade vi en schablonintäktsbeskattning, där från början 3 % och sedan 2 % av taxeringsvärdet togs upp som en inkomst. Från denna drogs räntor på bolånen men ej reparationskostnader. De senaste tio åren har vi haft en fastighetsskatt med en viss procent av taxeringsvärdet, just nu 1,5 % för egnahem och 1,2 % för hyreshus. Räntorna på bolån och andra lån får fortfarande dras av i kapitalbeskattning eller mot inkomst av tjänst.

Skattebasen för fastighet uppskattas år 2002 att vara nästan 1 700 miljarder kronor, varav cirka två tredjedelar är småhus. Den nuvarande fastighetsskatten var häromåret i genomsnitt 6 500 kr per småhus. Då räknar jag inte med fritidshusen. Det som kan vara störande är de stora regionala skillnaderna, där skatten varierade mellan 4 300 i Västernorrland till 11 200 i Stockholms län.

I år beräknas fastighetsskatten ge statskassan 23 miljarder kronor – nästa år ännu mer, enligt tidigare talares riktiga påpekanden. Bostäder står för ungefär 18 miljarder av dessa, varav 13 miljarder kommer från småhusen.

Det är värt att notera att avdragsrätten för räntor på bolån till småhus har beräknats ge en skattereduktion på ungefär samma belopp, dvs. 13 miljarder. De tar ut varandra. Då framstår debatten om att fastighetsskatten ska slopas – och med lite hederlighet koppla detta till avdragsrätt på räntor – som en enorm generationsfråga mellan mig och mina generationskamrater och den äldre generation där många redan har fått husen till skänks beroende på en inflationsekonomi under 60-, 70- och även 80-talen. Det generationsperspektivet är viktigt att ha med sig när man annars gärna talar om barnfamiljers möjligheter.

De som driver att skatten bör avskaffas helt snabbt bör gärna komma med en konsekvensanalys av vad detta innebär för andra angelägna skattesänkningar eller i form av besparingar. Politik är inte bara att vilja, utan det handlar också om att välja bort.

Folkpartiet liberalerna hävdar med viss envishet att dagens svenska skattetryck måste sänkas och att det då är absolut viktigast att sänka de skatter som är mest skadliga för tillväxt och sysselsättning först. Vi måste i alla fall börja där. Det går dock inte att bortse från att fastighets-skatten, tillsammans med övrig beskattning som drabbar själva boendet, sedan länge har passerat vad som faktiskt kan anses vara rimligt när det gäller själva utfallet. Att vissa får betala upp till tio gånger mer i skatt än andra med samma hus, fast i mindre attraktiva områden, uppfattas med rätta som orimligt. Att dessutom den som tar väl vara på sin egendom genom förbättringar samt reparationer och underhåll får högre skatt som belöning är en svårbegriplig drivkraft.

Folkpartiet anser när det gäller skatteuttag på fast egendom att vi bör slopa nuvarande fastighetsskatt och övergå, eller återgå, till en form av schablonintäktsbeskattning där vi får en schablonintäkt som läggs till

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
møgenhetsbeskattning*

inkomst av kapital. Motsvarande kapitalkostnader kan dras av, däribland förstås räntor. Nivån på denna beskattning måste dock läggas betydligt lägre än det skatteuttag vi har i dag. Det finns därför all anledning att snarast försöka att börja sänka detta skatteuttag, kanske redan i vårbudgeten om en dryg vecka – men det är väl lite för sent.

Fru talman! Skatten på förmögenhet brukar rättfärdigas av socialdemokrater och andra med att den är rättvis. Denna skatt är i själva verket det yttersta beviset att det med hjälp av höga skatter är omöjligt att öka rättvisan i vårt land. Det är i själva verket tvärtom. För oss som var tidiga i morse och läste lite tidningar påmindes man just om detta. Datorerna hos skattemyndigheten klarar nämligen inte av att hantera de enorma förmögenheter som den framgångsrika huvudägaren i Hennes & Mauritz drar in. Han tjänade enligt morgonens medier 1 730 279 175 kr på sitt kapital. Men så många siffror går inte in i databasen hos skattemyndigheten.

En tjänsteman vid Riksskatteverket uttalade att när programmet skrevs var det väl ingen som trodde att någon kunde tjäna så mycket pengar. Det kan man lätt stämma in i. Men det fantastiska är att huvudägaren, han som har tjänat alla pengarna på sin förmögenhet, är befriad från förmögenhetsskatt i Sverige. Däremot ska över 600 000 andra svenska medborgare med ibland obefintliga förmögenheter utom just ett gammalt hus betala denna förmögenhetsskatt. Det är skatt som de ska betala ibland utan att ha någon som helst löpande avkastning på förmögenheten. Den ligger mer eller mindre dold i just bostaden. Lägg till detta sambeskattningen, så blir hela detta system ofattbart och ur rättviseperspektiv orättfärdigt.

Att med detta i bagaget ständigt rättfärdiga och försöka förklara rättvisa i skattesystemet blir helt enkelt absurt. Man kan hoppas, som någon påpekade tidigare i talarstolen, att statsrådet Mona Sahlin någon gång får gehör för sitt rop i öknen efter en socialdemokratisk politik som stämmer med verkligheten och inte den karta som ritades för ganska länge sedan. Hon gav nämligen i går i medierna uttryck för att det måste göras någonting åt detta med kapital- och förmögenhetsskatter, och det ganska snart.

Fru talman! Vi i Folkpartiet liberalerna står givetvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 4.

Anf. 53 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Fru talman! I detta skatteutskottsbetänkande behandlar vi motioner från allmänna motionstiden förra året. Dessa motioner rör fastighetsbeskattningen och förmögenhetsskatten. Med anledning av en motion från Vänsterpartiet föreslår utskottet att riksdagen ger regeringen till känna att reglerna för uppskov med reavinstbeskattningen bör ses över när det gäller nybyggnad på egen tomt.

Fastigheter har beskattats i vårt land sedan mycket lång tid. Enligt 1817 års förordning om sockenstämmor hade fastighetsägare en skyldighet att erlägga bidrag för att täcka de kommunala utgifternas bestridande, och genom 1843 års förordning kan man för första gången tala om att kommunerna gavs en egentlig beskattningsrätt av fastigheter. Efter detta har beskattningen av fastigheter ändrats många gånger fram till det system som vi har i dag.

Om vi gör en kort utblick internationellt ser vi att i regel alla jämförbara stater har någon form av statlig eller kommunal fastighetsbeskattning. Fastighetskatt är alltså inte något nytt eller unikt för Sverige, som det ibland kan låta i den allmänna debatten.

Fru talman! När det gäller fastighetsbeskattningen vill Moderata samlingspartiet på sikt avskaffa fastighetsskatten. De anser att denna skatt är en skadlig skatt – ett uttryck som moderata företrädare använder om i stort sett alla skatter – och de föreslår en successiv avveckling av fastighetsskatten. Man klargör också att den nuvarande fastighetsskatten inte ska ersättas med andra pålagor i form av schablonintäkt eller liknade.

Mina frågor till Carl Fredrik Graf är: Kan ni tänka er en kommunal fastighetsavgift, som kd förespråkar? Finns det någon skatt som ni inte anser vara skadlig? Och hur ska ni finansiera detta?

Kd föreslår en avveckling på sikt av den statliga fastighetsskatten. Kommunerna ska i stället ha rätt att debitera en kommunal fastighetsavgift som är kopplad till kostnaderna för gatuunderhåll, VVS, brandförsvaret och annan kommunal service för fastighetsbeståndet. Skatt efter bärkraft är den princip som bör gälla, skriver kd i sin reservation. Varför ska vi då ta bort fastighetsskatten för höginkomsttagarna? Gäller inte den principen då? Och hur ska ni finansiera borttagandet av fastighetsskatten? Det handlar om drygt 25 miljarder kronor.

Centerpartiet anser att fastighetsskattesystemet bör ersättas med ett beskattningssystem som bygger på schablonintäkter och ger möjlighet till avdrag för kostnader för ränta, underhåll, reparation m.m. Jag vill ge Centerpartiet en eloge utifrån att det är det enda oppositionspartiet som tar upp det förbättrade ekonomiska läget, som innebär mer än en halvering av räntorna, vilket i sin tur innebär väsentligt lägre boendekostnader.

Folkpartiet liberalerna anser att fastighetsskatten måste reformeras och att övervägande skäl talar för en övergång till en schablonintäktsbeskattning under inkomst av kapital där fastighetens kapitalkostnader dras av, och man anser att nivån på skatten ska sänkas.

Sammanfattningsvis kan jag när det gäller den framtida fastighetsbeskattningen säga att förslagen från de borgerliga oppositionspartierna spretar åt olika håll: avskaffa skatten, inför en kommunal avgift eller behåll skatten men på en lägre nivå.

Fru talman! För närvarande pågår det en allmän översyn av fastighetsbeskattningens principer och metoder av Fastighetsbeskattningskommittén. Ett delbetänkande har avlämnats angående fastighetsskattens inverkan i attraktiva områden, där kommittén redovisar hur en regel som begränsar fastighetsskatten för hushåll med låga inkomster skulle kunna utformas. Kommittén redovisar också ett alternativ där en sådan begränsningsregel görs tillämplig endast i vissa delar av landet. Fastighetsbeskattningskommitténs huvuduppdrag är att behandla de allmänna principer som bör ligga till grund för den löpande fastighetsbeskattningen i stort, och ett slutbetänkande ska avlämnas den 2 maj. Vidare har Fastighetstaxeringsutredningen nyligen avlämnat sitt slutbetänkande, där man lägger fram en rad förslag som syftar till att öka fastighetstaxeringens precision.

I avvaktan på att utredningarna ska bli klara och färdigberedda och för att motverka de problem som finns inom området har riksdagen beslutat om frysta taxeringsvärden.

Vi har i Sverige en hög och relativt jämnt fördelad boendestandard med funktionella och moderna bostäder. Antalet boende per rumsenhet är lägre än i de flesta andra länder. Bostadspolitiken ska syfta till att det ska finnas möjligheter att erbjuda goda bostäder till rimliga kostnader åt alla. De sänkta boräntorna har lett till väsentligt lägre boendekostnader för villaägare, men motsvarande förbättring har ännu inte kommit hyresgästerna till del. Enligt Boverkets experter är förklaringen till att hyrorna har stigit så mycket främst skatteomläggningen men även att det finns ett stort antal tomma lägenheter samtidigt som fastighetsskatten, vinsterna och avskrivningarna har ökat. Samma experter anser inte att fastighetsskatten är så betungande, och för boendekostnadernas del är räntenivån den enskilt viktigaste frågan.

Vi i utskottsmajoriteten anser att man kan göra mer såväl från samhällets som från bostadssektorns sida för att minska boendekostnadernas andel av de disponibla inkomsterna. Nu ska vi avvakta utredningsförslagen och sedan ta ställning till den framtida beskattningen på fastigheter.

Fru talman! I ett antal motioner framställs yrkanden om slopad förmögenhetsskatt, genom att fasa ut den genom olika reduceringar av underlaget eller genom successiva minskningar av skattesatsen. Vidare har framställts yrkanden om en slopad sambeskattnings. Utskottsmajoriteten avstyrker motionerna eftersom vi anser att det ekonomiska utrymme som finns i första hand ska gå till de viktiga områdena vård, omsorg och skola. Vi anser att det inte finns något ekonomiskt utrymme för långtgående förändringar av förmögenhetsbeskattningen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Sedan vill jag kommentera något av det som har sagts här tidigare. Carl Fredrik Graf från Moderaterna vill att jag ska låta lite grann på förlåten från utredningen. Nej, det kommer jag inte att göra. Men jag kan ställa frågan: Varför ställde ni inte upp i själva utredningsarbetet och var med och jobbade för att påverka inriktningen av slutresultatet?

När det gäller fastighetsskatten och om eventuella höjningar ska slå igenom, har vi från socialdemokratiskt håll varit mycket tydliga med att det inte blir några extrema höjningar av fastighetsskatten. Det har finansministern uttalat vid ett flertal tillfällen.

Carl Fredrik Graf tog också upp Mona Sahlins uttalande om kapital- och förmögenhetsskatten. I regeringen är det finansministern som bereder de frågorna, och i riksdagen är det skatteutskottet. Vi hörde nyss statsministern stå här i talarstolen och säga att det inte finns några larmsignaler just nu på det här området, men vi ska vara vaksamma och noga följa frågan. Det kommer vi socialdemokrater att göra.

Desirée Pethrus Engström tog bl.a. ett exempel från Falköping på hur det här kan slå. Det är ju en kommunal fråga, och jag tycker att Desirée Pethrus Engström ska prata med sina partikamrater i kd som styr i Falköping tillsammans med Moderaterna och Folkpartiet.

När det gäller tomträtter i Stockholm kan jag säga att priserna har varit lägre tidigare, under s-styret. I dag har priserna höjts, utifrån att det är en borgerlig majoritet i Stockholms stadshus.

När det gäller förmögenhetsbeskattningen, Johan Pehrson, kan jag säga att jag delar den uppfattningen. Jag tycker inte att det är bra att de som har de största förmögenheterna – t.ex. Stefan Persson, som Johan

Pehrson nämnde – inte har någon förmögenhetsskatt. Jag tycker att vi borde se över detta, men jag vet också att det finns problem i samband med det.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 54 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Det var en del besked som gavs här. Jag tyckte mig höra en lite raljant ton när Lisbeth Staaf-Igelström sade att de borgerliga förslagen spretar. Hur ska jag då tolka att Mona Sahlin säger en sak och finansministern säger en annan sak? Utskottsföreträdaren här säger kanske en tredje. Det är väl värre när det spretar inom samma parti?

Nu lämnade emellertid Lisbeth Staaf-Igelström ett besked, nämligen detta att Bosse Ringholm har hand om beskattningen och att det är vi i skatteutskottet som bereder förslagen. Indirekt var det ett avståndstagande från Mona Sahlin.

Jag skulle vilja ställa några frågor. Mona Sahlin har tydligen upptäckt att 350 miljarder kronor i svenska tillgångar är placerade utomlands. Hur ska de larmklockor som Lisbeth Staaf-Igelström talade om se ut för att de ska höras också in i den socialdemokratiska delen av skatteutskottet?

Leder förmögenhetsskatten med den nuvarande utformningen till att kapital flyttar ut eller flyttar in i landet? Det är min andra fråga.

Lisbeth Staaf-Igelström berörde min tredje fråga när det gäller förmögenhetsbeskattning, men jag skulle ändå vilja fråga på vilket sätt dagens förmögenhetsbeskattning är ett uttryck för en rättvis socialdemokratisk fördelningspolitik. Om Lisbeth Staaf-Igelström inte tycker att den är det är det intressant att veta vad hon i så fall vill göra åt den saken.

Jag vill också ta upp frågan om sambeskattnings av förmögenhet. Är det rimligt? Det går bra att svara ja eller nej på den frågan. Är svaret ja har vi det beskedet. Är svaret nej kommer jag att komma med en följdfråga. Lisbeth Staaf-Igelström får försöka räkna ut vilken det blir.

Jag ska nöja mig med en fråga när det gäller fastighetsbeskattningen. Kommer fastighetsskatteuttaget nästa år att höjas? Jag tycker, fru talman, att vi har fått svaret ”Ja, men inte extremt”. Därför vill jag ha ett besked om vad som är extremt på skalan från 0 till 6,5 miljarder, för det är det vi talar om.

Anf. 55 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Carl Fredrik Graf säger att jag lät raljant. Ja, men era förslag spretar ju åt olika håll. Då är min nästa fråga till Carl Fredrik Graf hur fastighetsbeskattningen kommer att se ut vid en eventuell borgerlig regering, vilket jag hoppas att det inte blir. Hur kommer det då att se ut? Kommer den att avskaffas helt och hållet? Hur kommer det att finansieras? Kommer det att bli en kommunal avgift, kommer den att behållas på samma nivå eller hamna på en lägre nivå? Det är därför jag säger att det spretar åt olika håll.

När det gäller fördelningen inom regeringen och här i riksdagen kan jag säga att det är finansministern som lägger fram och bereder de olika förslagen när det gäller skatter, och det är vi i skatteutskottet som bereder dem här i riksdagen.

Vad gäller förmögenhetsskatten kan jag säga att jag inte tycker att det är riktigt rimligt i dag, som jag sade till Johan Pehrson, när de som har de

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

allra största förmögenheterna undgår beskattning. Jag tycker att vi borde titta på detta.

Sedan har jag ytterligare en fråga till Carl Fredrik Graf. När Bo Lundgren var ansvarig för skattepolitiken höll han med om att en beskattning av fastigheter är en nödvändig konsekvens av kapitalbeskattningen och att ett avskaffande av fastighetsskatten i konsekvensens namn bör innebära att man avskaffar avdragen för räntekostnaderna. Håller ni med om den analysen fortfarande inom Moderata samlingspartiet?

Anf. 56 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Som Lisbeth Staaf-Igelström känner till har vi haft en moderat partistämman som har vidareutvecklat vår syn när det gäller fastighetsskatten. Ståndpunkten, enligt partistämman, är den att fastighetsskatten bör avskaffas. Det är ett mål som naturligtvis är satt upp på sikt. Men vi har konkreta förslag när det gäller nästa år. Det framgår av detta betänkande och av utskottsdebatterna i höstas.

Lisbeth Staaf-Igelström kan fortfarande inte ge besked. Det enda besked som fastighetsägarna nu får är att det inte blir några extrema höjningar nästa år. Men det är ju ett besked; det blir höjningar av fastighetsskatten nästa år. Det hade det inte blivit med en moderat politik. Jag vågar påstå att det inte heller hade blivit det med en borgerlig politik.

Om vi begränsar oss till det korta perspektivet konstaterar jag att beskedet är att det blir höjningar av fastighetsskatten nästa år.

När det gäller sambeskattningen vill jag fråga om vi kan få något besked på den punkten. Vad är det rimliga i den ordning som vi har i dag? Vilken familjeform man väljer påverkar beskattningen av förmögenheten. Om man har barn eller inte kan påverka förmögenhetsbeskattningen. När och hur tänker den socialdemokratiska majoriteten göra någonting åt detta, eller är man nöjd med tingens ordning? Det finns i utskottsbetänkandet ingenting som antyder att man föreslår en förändring.

Sedan vill jag ha ett klarläggande när det gäller regeringens olika statsråd och deras syn på kapitalbeskattningen. Är det så att skatteutskottets majoritetsföreträdare i dag tar avstånd från statsrådet Sahlins syn på kapital- och förmögenhetsskatten? Är det så vi ska tolka detta? Då kan man verkligen tala om att det spretar inom partiet och inom regeringsunderlaget.

Jag hoppas att Lisbeth Staaf-Igelström tar sig tid att svara på detta – inte minst på frågorna om sambeskattning och höjningar av fastighetsskatten nästa år. Där är det väldigt många människor som ser fram emot ett klarläggande.

Anf. 57 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar av Carl Fredrik Graf när det gäller Bo Lundgrens uttalande. Carl Fredrik Graf refererar till partistämman och säger att man vill avskaffa fastighetsskatten. Men han nämnde ingenting om att det i konsekvensens namn bör innebära att man då också avskaffar avdragen för räntekostnaderna. Det var det som Bo Lundgren uttalade under sin tid som ansvarig för skattefrågorna i den borgerliga regeringen. Är det på det sättet att man också ska avskaffa avdragen för räntekostnaderna blir det oerhört dyrt för många människor att ha ett eget hem, vill jag säga.

När det gäller den framtida fastighetsskatten kommer det besked från regeringen – från Finansdepartementet. Det beskedet kommer lite längre fram, när vi är klara med utredningarna och när de är beredda. Då kommer det ett besked.

När det gäller förmögenhetsskatten i stort och om det är rimligt med en sambeskattnings har jag sagt att det nu inte finns något ekonomiskt utrymme för att göra några förändringar. Vi socialdemokrater prioriterar vården, omsorgen och skolan. Att ta bort sambeskattnings av förmögenhet är en ganska dyrbar historia. Den prioriteringen har vi.

Anf. 58 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för utdelad eloge. Jag skulle kunna kvittera med att också utdela en sådan till Lisbeth Staaf-Igelström för det gemensamma arbetet med att sanera svensk ekonomi under förra mandatperioden. Effekterna av detta, i form av räntesänkningar som följde av saneringen, har naturligtvis större betydelse för bostadskostnaderna än t.o.m. fastighetsskatten, som vi diskuterar i dag.

Jag är, liksom Lisbeth Staaf-Igelström, bekymrad över det som jag i mitt anförande uttryckte som mer eller mindre lättsinniga löften om fastighetsskattens omedelbara eller snara totala avskaffande. Sådana löften torde enbart kunna utdelas i opposition. De får därmed karaktären av vilseledande av allmänheten.

Men jag måste också utdela kritik till regeringspartiets företrädare vad beträffar partiets ointresse och förhållningsteknik när det gäller problemen för fastboende. Jag skulle genom att travestera Per Albin Hansson, som sade att fattigdomen kan fördras om den delas lika av alla, i anslutning till vad vi nu diskuterar kunna säga att orättvisan i fastighetsskatten kan fördras om den delas av många. Jag tycker att det är en ganska orimlig ståndpunkt. Jag tycker att det är rimligt att orättvisor tas bort för så många som möjligt och så snart som möjligt, och därvidlag måste jag tyvärr konstatera att regeringspartiet hittills har visat ett frapperande ointresse. Vad beror detta på?

Anf. 59 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tack för att vi i regeringspartiet också fick en eloge. Vi hade ju ett mycket bra samarbete med att sanera den svenska ekonomin under den förra mandatperioden. Och det är tack vare den saneringen som vi i dag kan diskutera förbättringar. Det är ju tack vare att vi har fått ordning i svensk ekonomi som vi kan göra det.

Rolf Kenneryd har alldeles rätt i att den viktigaste delen för att få ned boendekostnaderna är faktiskt att vi har låga räntor. Jag har talat med många människor som har fått väsentligt lägre boendekostnader tack vare att vi har en låg ränta.

Jag håller också med Rolf Kenneryd om att det är lätt att ge lättsinniga löften i opposition. Det är betydligt svårare när man i ett regeringsparti ska förverkliga detta.

När det gäller attraktiva områden är vi medvetna om att detta är ett problem. Det är därför som vi har fryst taxeringsvärdena. Det är därför som utredningen med förtur utredde detta och lade fram ett förslag. Förhoppningsvis ska det snart komma ett förslag som gör att det blir mer rättvist på detta område.

Anf. 60 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Snälla Lisbeth Staaf-Igelström, de som berörs av detta problem, dvs. att de på grund av höga taxeringsvärden inte har råd att bo kvar, är ju inte på något sätt betjänta av att dessa redan höga taxeringsvärden fryses på den nivå där de nu befinner sig. De behöver ju konkreta lättnader i sin situation nu. De skulle behövt det retroaktivt i dag. Och varför är det så omöjligt att få fram förståelse för detta och ett agerande till den del det är möjligt att agera?

Anf. 61 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns förståelse för detta, och det kommer förslag längre fram. Jag är medveten om att det finns problem i dessa attraktiva områden. Men jag är också medveten om att det ser olika ut i vårt land. På vissa ställen, t.ex. hemma i Värmland, är det faktiskt billigare att bo i ett eget hem på många orter än att bo i en hyresrätt, i och med att man har många tomma lägenheter i hyresrätterna och kostnaderna höjs där och i och med att man har en lägre räntekostnad för egna hem. I fråga om detta kan det alltså vara på lite olika sätt i vårt land. Men problemen finns, och det kommer förslag lite längre fram.

Anf. 62 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag hade först tänkt framföra lite kritiska synpunkter när det gäller förmögenhetsskatten och oförmågan att hantera de helt orimliga konsekvenserna. Men jag måste också börja med lite eloger, eftersom det talades om saneringsperioden. Men jag tycker att vi kan gå några steg tillbaka och titta på de viktiga strukturreformer där socialdemokrater och liberaler har haft ett ganska konstruktivt och bra samarbete. Då togs ju stora steg för att få ett skattesystem som någorlunda uppmunttrade arbete, sparande, osv. i stället för avdrag och icke-arbete, etc. Detta följdes sedan upp av en hel del avregleringar som vi i dag kan skörda goda frukter av.

Men nu befinner vi oss återigen i en situation då vi har en ganska stark ekonomi. Och det är ju nu om någon gång som man kan göra något som retoriskt kanske i socialdemokratins t.ex. kan uppfattas som svårt, dvs. att man sänker eller slopar förmögenhetsskatten och börjar med den här orimliga sambeskattningen. Om man inte gör det nu, när ska man då göra det? När konjunkturen har vänt går det absolut inte.

Sedan talas det om 350 miljarder svenska kronor som finns utomlands. Ja, det är säkert ännu mer. Siffran 350 miljarder är ju ganska gammal. Den är ju snart ett år gammal och kommer från socialdemokraternas egen skattegrupp där man beräknade detta. Om man lägger till värdeökningen i fonder sedan dess, som det ofta handlar om, rör det sig säkert om 400–450 miljarder svenska kronor som skulle behövas i vårt land här och nu i form av riskkapital, sparande, osv. för att skapa fler jobb. Orättvisan är fortfarande den stora arbetslösheten och fattigdomen, inte att det finns ganska många förmögna människor.

Anf. 63 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller förmögenhetsskatten har vi från utskotts- majoritetens sida sagt att det för vår del är viktigare att vi prioriterar vård, omsorg och skola och att vi också prioriterar dem som har burit de

tyngsta bördorna under den här tuffa saneringspolitiken. Därför står inte sambeskattningen när det gäller förmögenhet på första plats när det är många som knackar på dörren.

Och som sagt var, jag är glad att vi har en stark ekonomi i Sverige i dag som gör att vi kan diskutera förbättringar främst för dem som har burit de tyngsta bördorna.

Anf. 64 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Om vi nu prioriterar andra saker, framför allt utgiftsökningar, när ska vi då prioritera en så viktig strukturskattesänkning som uppenbart inte har något med bärkraft att göra utan som har med flyttkraft att göra, eftersom gamla människor i hus inte flyttar, men Stefan Persson, som vi har diskuterat tidigare, skulle dra fortare än skuggan om detta skulle gälla även honom och hans enorma förmögenhet. Men han är ju i Sverige, och han skapar många jobb i Sverige, och det är positivt för Sverige. Det är bra med människor som har pengar sparade, eftersom dessa pengar kan investeras.

Om vi inte gör detta nu, tror Lisbeth Staaf-Igelström själv då att socialdemokraterna i en vändande konjunktur skulle orka och inte minst pedagogiskt klara av att sänka skatten på förmögenheter?

Anf. 65 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag återupprepar mitt svar, nämligen att sambeskattning när det gäller förmögenhet icke står i första ledet för oss i utskottsmajoriteten i nuläget när det gäller att göra förbättringar, utan det handlar alltså om vård, omsorg och skola, det handlar om dem som har burit de tyngsta bördorna. Jag vill mycket hellre ge de pensionärer som har mycket låga inkomster lite högre inkomster än att jag ser till att det blir en ändring av sambeskattningen när det gäller förmögenhet. Så är prioriteringen för mig i dag.

Anf. 66 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med Lisbeth Staaf-Igelströms kommentar om att fastighetsskatten finns överallt. Och det är väl så att den finns på en del ställen. Enligt en lista som jag har fått från Bostadspolitiska utredningen har både Sverige och Norge fastighetsskatt. Det är riktigt. Men i Danmark är den enbart kommunal, i Finland gäller den enbart hyressektorn, i Tyskland är den begränsad, i Österrike har man den inte, i Frankrike har man den inte men däremot en markskatt, i Nederländerna har man en schablonskatt och på Nya Zeeland har man den inte. Det är ju inte så att fastighetsskatten är någonting som vi måste ha.

När det gäller skatt efter bärkraft frågade Lisbeth Staaf-Igelström mig varför inte höginkomsttagare ska betala fastighetsskatt. Kristdemokraterna säger att vi ska ha skatt efter bärkraft. Men vi menar att fastighetsskatten är en skatt på en inkomst som inte finns.

Hur finansierar man då ett slopande av fastighetsskatten? Vi har sagt att man måste fasa ut den. Det går inte att slopa den över en natt. Detta har vi också finansierat i vår budget.

När det gäller att överföra detta till en kommunal fastighetsskatt, fastighetsavgift, började Lisbeth Staaf-Igelström själv med att säga att man 1817 började ta ut en skatt som skulle bidra till de kommunala utgifterna.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenskattning*

I fråga om detta är vi ju lite överens om att det kanske är de kommunala utgifterna som vi ska finansiera via någon eventuell fastighetsskatt.

Beträffande äldreomsorgsavgifterna menade jag att fastighetsskatten som är statlig läggs på dessa äldreavgifter vid beräkningar. Det är därför som de måste tas bort, annars blir det ännu mer problematiskt för de äldre.

Tomträttsavgifterna har inte höjts av de borgerliga. Tomträttsavgälderna är någonting som förhandlas kontinuerligt. Det har inte skett bara under den borgerliga perioden. De borgerliga partierna har nu gett stockholmarna möjlighet att köpa ut sina tomträtter, men det är ju inte alla som har råd med det. Och det som jag vill komma fram till är att låginkomsttagare och äldre med låga inkomster inte klarar av dessa höga boendeavgifter. Kan inte Lisbeth Staaf-Igelström tänka sig att sänka antingen fastighetsskatten eller förmogenhetsskatten när det gäller boendekostnaderna?

Anf. 67 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som jag har sagt flera gånger pågår det en översyn av fastighetsbeskattningen, vilket också kristdemokraternas representant känner till. Vad den här översynen kommer fram till och vilka förslag som kommer får vi se lite längre fram.

Jag sade också i mitt anförande att vi på flera olika sätt skulle kunna få ned boendekostnaderna. Vi är överens om att vi måste göra det framöver. Men Boverkets experter har också sagt att de inte anser att själva skatten är särskilt betungande utan att den stora delen när det gäller att få ned boendekostnaderna är just räntekostnaderna, och det är dessa kostnader som vi har fått ned.

För egen del har jag ett normalt hus i Molkom i Värmland. I och med de räntesänkningar som vi socialdemokrater lyckats få fram har våra kostnader sjunkit med 1 500 kr per månad. Så mycket rör det sig om. Det är mycket viktigare att ha låga räntor än att ha låg fastighetsskatt. Samtidigt vill jag säga att vi inte ska ta ut mer skatt än som är nödvändigt. Fortfarande finns det dock ett stort behov av fördelning – fördelningspolitik helt enkelt – och detta kommer vi att fortsätta med.

När det gäller fastighetsbeskattningen och utlandet kan jag säga att jag har en översikt eftersom jag sitter med i utredningen. Jag vet exakt vad som gäller i de olika länderna. Det är en kostnad för den boende oavsett om det är fråga om statlig skatt eller om det är fråga om kommunal skatt. Vissa länder har både statlig och kommunal skatt. Andra länder har bara kommunal skatt. Vi i Sverige har valt att ha enbart statlig skatt, men kostnaderna finns där hela tiden.

I fråga om utformningen av fastighetsbeskattningen har vi sagt att det ska vara likformig beskattning av olika typer av kapitaltillgångar. Det är därför som vi har detta inom kapitalbeskattningen.

Anf. 68 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill kommentera detta med att räntorna är viktigast. För alla som har ett eget hem, en egen bostad, är det naturligtvis oerhört viktigt att räntorna är låga, men för äldre pensionärer är fastighetsskatten ett problem. Trots att det är låga räntor får många pensionärer som bor i attraktiva områden svårt att klara av att bo kvar. Det ska ändå konstate-

ras, och det tror jag att Lisbeth StAAF-Igelström känner till. Vad säger de som lägger en röst på er om de här taxeringsvärdena och om fastighetsskatten? Hur klarar de av att bo kvar?

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 69 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vid ett flertal tillfällen, också under den här debatten, har jag sagt att det är problem i vissa attraktiva områden, men vi kommer att se till att de löses. Jag kan dock inte tro att ni kristdemokrater anser att en äldre pensionär ska ha lägre skatt.

Från Fastighetsbeskattningskommitténs sida har vi lagt fram ett förslag när det gäller attraktiva områden. Vi tar där hänsyn till taxeringsvärdet, inkomster etc. – alltså precis det som Desirée Pethrus Engström efterlyser. Var alltså med och stöd ett sådant här förslag när det kommer! De som har de lägsta inkomsterna och som bor i nämnda områden kommer att få det bättre i och med detta förslag.

Anf. 70 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Dagens betänkande handlar om motioner från allmänna motionstiden. Det mesta gäller fastighetsskatten. Lite grann gäller förmögenhetsbeskattningen.

Fastighetsskatten har debatterats under en lång tid. Det har varit stora demonstrationer och även uppvaktningar. Man har verkligen lyft den här frågan. Men samtidigt kan det konstateras att fastighetsskatten inte är ett generellt problem. Fastighetsskatten fungerar väldigt bra i 90 % av Sverige. Där är fastighetsskatten inte en särskilt stor kostnad. Tvärtom är det så att fastighetsskatten gör det möjligt för barnfamiljer osv. att faktiskt minska sina boendekostnader.

Jag vill ge en eloge till Johan Pehrson som faktiskt lyfter frågan och är ärlig i denna debatt i stället för att, som man gör i de andra borgerliga partierna, negligera det faktum som Lisbeth StAAF-Igelström var inne på när hon ställde en fråga till Carl Fredrik Graf. Det handlar om att ränteavdragen är kopplade till fastighetsskatten.

Har man stora lån och betalar räntor får man i dag ett avdrag på 30 %. Detta ska finansieras genom fastighetsskatten; det är ju det som är grunden i hela det här systemet.

Bo Lundgren har gjort detta helt klart. Tar man bort fastighetsskatten ska också ränteavdraget bort. Det är ett helt riktigt resonemang. Men den delen följer man från både Kristdemokraternas och Moderaternas sida.

Vad skulle en slopad fastighetsskatt och ett borttagande av ränteavdragen innebära? Ja, det är precis som Johan Pehrson säger: Det är en generationsfråga. De barnfamiljer som ska skaffa sig en fastighet kommer att få en kraftigt ökad boendekostnad, medan de som sitter med färdigbetalda hus kommer att få en minskad boendekostnad. Är det den politik som de borgerliga verkligen står för?

Här måste man vara hundraprocentigt ärlig och plocka fram både positiva saker med den egna politiken och vilka effekter det hela får – alltså inte bara plocka fram plusbitarna, för då är det ett bedrägligt beteende, eller på gränsen till ett bedrägligt beteende.

När det gäller fastighetsskatten finns det förvisso väldigt stora problem för enskilda människor som har låga inkomster och som under en lång tid bott i samma område och som kanske har avbetalda hus. De

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

drabbas av förmögenhetsskatt och också av en väldigt hög fastighetsskatt. Det kan gälla människor vilkas inkomst är en sjukpension på ca 100 000 kronor och som får betala uppemot 35 000–40 000 kr i fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Det är en orimlig situation; det är jag den förste att erkänna. Men detta löser man bara på individplanet. Man löser det genom en generell begränsningsregel varvid man tar hänsyn till de här människornas inkomster och säger som Fastighetsbeskattningskommittén sagt i ett delbetänkande som lades fram i maj 1999: Låt oss införa en begränsningsregel som innebär att man bara ska betala maximalt en viss procent av inkomsten i fastighetsskatt. Resten efterskänks.

Här ska det inte vara en geografisk begränsning, för det fungerar inte. I stället måste det vara en generell regel som gäller i hela Sverige. Då kan fattiga människor som har fastigheter med höga taxeringsvärden bo kvar. De behöver alltså inte flytta.

Det är märkligt att framför allt Kristdemokraterna inte har stött delbetänkandet. I stället reserverar de sig mot det. Jag är också lite förvånad över att Centern gör det.

När det gäller diskussionen om tomträtter – att fastighetsskatt tas ut på tomträtt trots att man inte är ägare – har det ingen betydelse om fastighetsskatten läggs på kommunen, på ägaren eller på den som innehar tomträten. Fastighetsskatten leds ju ändå vidare i form av tomträttsavgälden och drabbar till syvende och sist tomträttsinnehavaren. Jag förstår inte resonemanget bakom detta. Det har alltså ingen som helst betydelse var den ligger.

Sedan till detta med att göra en kommunal skatt av det hela. Då gäller finansieringsprincipen. Eftersom det är staten som går miste om pengar är det finansieringsprincipen som gäller, och då ska bidragen till kommunerna naturligtvis minskas i motsvarande mån. Detta innebär att kommunerna får ta ut en ganska saftig avgift. Kristdemokraterna säger: Vi ska ju minska avgiften successivt. Ja, det kan man väl göra. Men det vill man naturligtvis också se.

Lisbeth Staaf-Igelström har sagt att det egentligen inte är villaägare, de som bor i villa, som fått kostnaderna för sitt boende höjda, utan det är hyresgästerna som har fått det. Det är där de stora problemen ligger.

En annan fråga har lyfts här som i och för sig inte har med betänkandet att göra. Jag avser då det faktum att vi för tillfället har en frysning. Vår ambition är självfallet att denna frysning inte kan släppas direkt.

Det är precis som Lisbeth Staaf-Igelström har sagt, att detta innebär att man på något sätt måste ha andra lösningar. Hur de lösningarna ska se ut får vi ta en diskussion om när man lägger fast budgeten.

Jag vill kommentera en sak när man talar om förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Den vårproposition som nu läggs fram handlar faktiskt om utgiftstak och egentligen inte om skatter över huvud taget. Alla här i kammaren som ställer krav på att det ska finnas med någonting i vårpropositionen får faktiskt vänta till den tidpunkt då det är dags att ta upp inkomstsidan, och det är inte nu, utan nu är det utgiftstaken som gäller.

Sedan över till förmögenhetsbeskattningen. Jag blir lite förvånad när Rolf Kenneryd går upp och risar Stefan Persson-skatten, dvs. att de som är huvudägarna och har minst 25 % av aktieinnehavet är skattebefriade förmögenhetsmässigt. Det är riktigt, men det var Socialdemokraterna och Centern som drev igenom den regeln. Jag tror att samtliga andra partier

var mot den och hade en annan uppfattning. Det känns lite märkligt när Rolf Kenneryd nu står här, när ni är i klar opposition, och har en annan uppfattning. Men det är som Bob Dylan skrev en gång i tiden: *The Times, They Are A-Changin'*. Det är på det sättet. Jag tar ytterligare en rad för Centerpartiet, nämligen: *Then you better start swimmin' or you'll sink like a stone*. Det är vad Centerpartiet har gjort. Då är det väldigt bra att ändra på politiken för att möjligen komma över vattenytan igen.

Så till frågan om sambeskattningen. Sambeskattningen av förmögenheten är ett problem. Men jag tror att även när det gäller slopandet av sambeskattningen får de borgerliga ge sig till tåls till hösten. Jag kan redan nu flagga för att vårt agerande då kanske inte kommer att vara på samma sätt som det har varit nu. Då kanske det eventuellt kan bli en gemensam reservation eller att man ändrar på förutsättningarna lite grann. Slopandet av sambeskattningen är en väg. Den andra vägen är att införa två grundbelopp på 900 000 kr för sådana som samtaxeras. Antingen är man gift eller sambo med gemensamma barn – de samtaxeras ju också. Slopas samtaxeringen generellt uppkommer det problemet att man kan fördela förmögenheten på barnen också, vilket gör att man kan undgå förmögenhetsbeskattningen på det sättet. Om man låter reglerna vara kvar som de är, men de som samtaxeras får 900 000 kr var i grundavdrag, då löser man den problematiken. Det är en sak som jag tycker att vi kan ta upp till diskussion. Jag hoppas att detta kan ske så att vi har det klart till hösten. I höstens budget ska vi kunna avfärda denna fråga från den politiska dagordningen.

I övrigt är jag naturligtvis oerhört tacksam för att utskottet har tillstyrkt en motion från Vänsterpartiet som innebär att en orimlig konsekvens i uppskavsreglerna när det gäller reavinst försvinner. Det är väldigt bra att man kan se att även en vänsterpartimotion kan tillstyrkas, och enhälligt dessutom. Det var en helt orimlig situation. Om man hade en tomt och på den uppförde ett hus fick man inte uppskov med det, trots att kostnaden är exakt densamma som när man köper en ersättningsbostad. Här är begreppen fastighet och bostad problemet. Men det hoppas jag att man nu ska kunna bli av med.

I övrigt yrkar jag bifall till hemställan i det föreliggande betänkandet.

Anf. 71 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Per Rosengren säger att det fungerar bra i 90 % av Sverige med fastighetsskatten. Men jag undrar om Per Rosengren egentligen vet hur alla människor har det i dessa 90 % av landet.

Ränteavdragen – visst har vi ränteavdrag, och det är vi fullt medvetna om, men värdet av dessa ränteavdrag har minskat efter 1995. Vår poäng är inte att fastighetsskatten är bra för i första hand intäkter och att den ska vara rättvis, utan principen är att det är en skatt på noll kronor i inkomst. Det är vår principiella poäng – plus att det är dubbelbeskattning i och med att vi har en förmögenhetsbeskattning av sådana som äger ett hus.

Det är den principen som jag skulle vilja att Per Rosengren kommenterade. Hur kan han tycka att det är riktigt att man tar ut skatt på noll kronor i inkomst? Att han vill beskatta höginkomsttagare har jag full förståelse för, men om vi ska titta på något slags rättslig princip bör man väl först ha en inkomst innan vi tar ut skatt.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

Anf. 72 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Det skulle ta för lång tid – jag klarar det inte på två minuter – att diskutera begreppet icke-monetär avkastning när det gäller kapitalbeskattningen. Vi kan ta det utanför sedan.

Däremot vill jag ställa en fråga till Desirée Pethrus Engström. Ert förslag, som innebär borttagande av ränteavdraget och borttagande av fastighetsskatten, skulle för flertalet barnfamiljer osv. innebära att de får höjda bostadskostnader. Det är den direkta effekten av er politik. Dessutom ska ni införa en kommunal avgift som ska ligga på en viss nivå. Med ert budgetförslag tror jag att man ska ta ut 16–17 miljarder och föra på det i den statliga budgeten som ska kompenseras genom finansieringsprincipen när ni ska ta ut motsvarande pengar i den kommunala sektorn. Och så ska ni ta bort ränteavdragen. Vilka monstruösa kostnadsökningar det skulle bli för de allra flesta barnfamiljer och framför allt för dem som har högt belånade fastigheter. Inser ni inte vad ni håller på med?

Ni ska alltså genom finansieringsprincipen lyfta över detta till det kommunala i stället. Det innebär att staten då ska ta tillbaka de pengarna från kommunerna, och kommunerna får inte ta in de pengarna på fastighetsbestånden. Det innebär i sin tur, i samband med att ni tar bort ränteavdragen, att folk kommer att fly sina hus som skällade råttor. De har inte råd att bo kvar. Det är på sättet, det kan inte förnekas. Det blir den direkta effekten. De med högt belånade fastigheter måste, även med borttagande av ränteavdraget, ändå betala 16–17 miljarder i kommunala avgifter. Förklara för mig hur det ska innebära lägre kostnader för boendet! Det innebär lägre kostnader för dem som sitter med obelånade hus. Resten kommer att drabbas oerhört.

Anf. 73 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Om Per Rosengren studerar vårt förslag ser han att vi får en bättre situation. Det är faktiskt så att folk flyr redan i dag från husen med det system som Per Rosengren stöder. Han har fortfarande inte svarat på hur man kan ta ut skatt på noll kronor i inkomst.

Anf. 74 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Detta är ett led i kapitalbeskattningen. Det är helt ointressant för hur ni ska göra, för ni ska ju ersätta detta och plocka in det genom kommunala avgifter. Ni ska ta in 16–17 miljarder, även ni, och det ska finansieras. Samtidigt ska ni ta bort ränteavdragen. Då säger Desirée Pethrus Engström att folk flyr redan i dag. Jag har inte sett den flykten. Det är en vandringssågen. Det är inte på det sättet att folk flyr. Dessutom finns det ett förslag till begränsningsregel som är framlagd i delbetänkandet som ni inte stöder men som skulle lösa detta för samtliga fattiga människor i hela landet som har höga taxeringsvärden – folk som bor i Danderyd, Lidingö och ute i de kustnära trakterna, skärgårdarna. De skulle faktiskt få en kraftigt sänkt fastighetsskatt genom det. Men det bryr ni er inte om att stödja. Ni har andra visioner. Ni ska höja bostadskostnaderna till monstruösa nivåer genom att ta bort ränteavdraget, genom att kommunalisera avgiften i stället. Det är precis det ni föreslår. Gå hem och analysera era kalkyler så ska ni få se vad det är ni håller på med!

Anf. 75 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! När det gäller sambeskattnings av förmögenhet har Per Rosengren vid flera tillfällen haft möjlighet att medverka till att denna kommer bort. Jag kommer särskilt ihåg hur det var för ett år sedan i skatteutskottet. Då fick man höra från Per Rosengren: Om ni hade haft en särskild hemställanspunkt som gällde bara sambeskattnings och inte bakat ihop det med hela förmögenhetsbeskattnings, då hade vi vänsterpartister minsann stött er.

Vi lyssnade ju på vad Rosengren sade. Denna gång serverar vi en hemställanspunkt som enbart tar sikte på slopad sambeskattnings. Vi lät t.o.m. Rosengren och hans parti före jul få möjlighet att i en alldeles speciell ordning bara behandla ett eventuellt slopande av sambeskattnings.

Men vad gör då Rosengren? Jo, han lägger i backen och tänker: Jag vill vara kvar vid köttgrytorna hos Arne Kjörnsberg och Bosse Ringholm i Finansdepartementet, och därför backar jag.

Så har det också blivit. Vi kommer senare i dag att votera om slopad sambeskattnings, och då kommer Rosengren uppenbarligen att stödja regeringsunderlaget, i motsats till vad han och hans parti under lång tid har sagt offentligt. Rosengren var tidigare inne på detta med vilseledande information. Jag tycker att det här är ett väldigt tydligt exempel på vilseledande information. Man talar om att man har en uppfattning, och när man sedan har chans att ge ett tillkännagivande till regeringen som går ut på slopad sambeskattnings, då backar man ur.

Sedan försöker man ändå att plocka hem poänger genom att säga: Nästa gång, i vart fall till hösten, då kanske vi är med på den ena eller andra lösningen. Rosengrens exemplifierande av olika lösningar visar att den enda smarta lösningen vore att slopa förmögenhetsskatten helt och hållet. Då uppstår inte de problem som kan uppstå i samband med olika kombinationer av giftermål, sambor, barn, inte barn, boende här och där. Den långsiktigt kloka lösningen är ju att slopa förmögenhetsskatten helt och hållet.

Men hur kommer Per Rosengren att rösta senare i dag, när vi tar ställning till detta? Kommer Rosengren att stödja regeringsunderlaget och gå ifrån det som han tidigare har sagt eller kommer han att stödja det borgerliga förslaget om slopad sambeskattnings?

Anf. 76 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag tror att jag avslutade mitt huvudanförande med att yrka bifall till hemställan i det föreliggande betänkandet. Det innebär naturligtvis att jag stöder förslagen i betänkandet, det är väl ganska klart.

Det är roligt att moderaterna lyssnar på vad vi säger, det skulle ni kanske göra lite oftare. Men det handlar också om ett utskottsinitiativ. Det finns faktiskt motioner som behandlar den här frågan, och det är de motioner som jag hänvisade till som vi nu behandlar. Där har vi inte handlat fel, antar jag. I detta läge ser vi inte någon möjlighet att hoppa på vagnen, och det finns förklaringar till det.

Vi sitter i en ansvarsställning som innebär att vi måste vara med och sy ihop en budget. Vi måste enas med två andra partier. Det innebär vissa begränsningar när det gäller att föra den egna politiken.

Prot.

1999/2000:92

5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och förmögenhetsbeskattnings*

Jag är alltså inte med på ett tillkännagivande, men det som jag säger här nu i talarstolen kan Carl Fredrik Graf uppfatta som ett tillkännagivande. När frågan dyker upp i höst kommer vårt agerande kanske inte att vara exakt likadant som det har varit i samband med den fråga som behandlas nu. Jag hoppas att Carl Fredrik Graf är nöjd med det svaret.

Anf. 77 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! När det gäller de små stegen är de ibland väldigt pyttesmå. Jag tror att det har funnits en förväntan ute bland människor också på Vänsterpartiet, eftersom man tidigare har uttalat sig för en slopad sambeskattnings.

Samma sak var det när man gick ut i valrörelsen och sade: Slopa inkomstsamordningen av änkepensionen. När det kom till kritan visade det sig att man inte hade möjlighet att hänga med de borgerliga partierna, inte heller på den punkten.

Men den här gången, Per Rosengren, ska jag lägga det som har sagts i kammaren på minnet. Jag ska t.o.m. spara snabbprotokollet så att jag kan ha med det till utskottet. Den här frågan kommer att återkomma, det kan jag försäkra, och under den allmänna motionstiden i höst kommer det moderata motioner om slopad sambeskattnings och slopad förmögenskatt.

Problemet, Per Rosengren, är väl bara att om vi ska vänta på att dessa motioner behandlas på motsvarande sätt som i år, då kommer de upp någon gång i mars–april. Så vi får väl inrikta oss på skarpa lagförslag i samband med budgetpropositionen. Redan då kommer Per Rosengren att tvingas att ta ställning, och det hade kanske varit välgörande.

Min uppmaning är: Läs våra förslag noga – vi brukar titta på era – och häng med denna gång och lev upp till retoriken också när vi kommer till beslut i kammaren. Då kanske det hela kan bli lite mer intressant för människor.

Anf. 78 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Nu är nog inte detta med slopad sambeskattnings i samband med förmögenhet den allra viktigaste frågan för folk i allmänhet. Däremot är det en principiellt viktig fråga. Samlevnadsformen ska inte avgöra hur mycket man ska betala i förmögenskatt, det är det grundläggande. Men jag tror inte – till skillnad från Carl Fredrik Graf – att detta är den mest omdebatterade frågan ute i samhället bland folk i allmänhet.

Men, som sagt, det är absurt att det ska få konsekvenser för hur mycket jag ska betala i förmögenskatt om jag väljer att vara sambo eller om jag väljer att vara gift. Men man kan lösa detta på flera olika sätt. Om man är sambo och har gemensamma barn samtaxeras man, så där finns inte det problemet. Men om det hänger på om man är sambo eller gift är detta ett problem, och det är en sak som vi naturligtvis måste rätta till. Där är vi överens.

Anf. 79 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Nej, Per Rosengren, jag risar inte Stefan Perssons skattebefrielse i förmögenskatt-hänseende. Den är ett uttryck för att i före-

tag arbetande kapital ska vara förmögenhetsobeskattat. Det har jag kämpat för och försvarat sedan 70-talet, och det gör jag alltjämt.

Om Per Rosengren inte hade drabbats av – förhoppningsvis – tillfällig blackout utan verkligen lyssnat på vad jag sade skulle han ha upptäckt att det jag risade var förekomsten av ett system som beskattar förhållandevis små förmögenheter medan stora förmögenheter förblir obeskattade.

För den händelse Per Rosengren inte heller hörde det vill jag upprepa att dessa förmögenheter är ett resultat som har uppkommit genom idogt arbete eller träget sparande. Borde det inte vara så, Per Rosengren, att just idogt arbete och träget sparande borde premieras och inte motverkas i skattesystemet?

Sedan vill jag avslutningsvis också notera Per Rosengrens löfte om ett förslag om slopad sambeskattning i höstens budgetproposition. Till hösten får vi se vad slika löften från Per Rosengren kan vara värda. Jag noterar detta för hågkomst även efter hösten.

Anf. 80 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Menar Rolf Kenneryd att Hennes & Mauritz arbetande kapital minskade med 30 miljarder för en och en halv vecka sedan? Det är ju precis det som Rolf Kenneryd står här och säger. Pengar som ökar respektive minskar i värde på börsen, inte är det fråga om arbetande kapital? Det är de pengar som företaget har som är det arbetande kapitalet. När man lyssnar på Rolf Kenneryd får man den uppfattningen att det arbetande kapitalet i bolaget Hennes & Mauritz minskade med 30 miljarder. Så är det naturligtvis inte, och det vet ju Rolf Kenneryd.

Rolf Kenneryd var säkert en av arkitekterna till detta fullkomligt absurda system. Han säger att det är upprörande att små förmögenheter beskattas medan stora inte gör det. Det är precis det som ni har varit med och skapat. Stefan Perssons förmögenhet grundar sig ju inte på arbete. Inte var han lat de dagarna som värdet rasade med 30 miljarder, och inte arbetar han särskilt mycket mera när värdet sedan går upp 5–6 miljarder tre fyra dagar senare.

Jag tycker att Rolf Kenneryd borde hålla sig till verkligheten, även om man kan fråga sig om händelserna på börsen är verkliga eller fiktiva. Men inte är det fråga om arbetande kapital, det vill jag med viss bestämdhet hävda.

Anf. 81 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag märker att blackouten ännu inte har släppt. Resonemanget belägger detta fenomen mycket tydligt.

Vad det rör sig om i Stefan Perssons fall är hans eget och familjens kapital i Hennes & Mauritz. Med ett traditionellt betraktelsesätt är det att betrakta som i företaget arbetande kapital, oavsett om värdet av detta går upp eller ned på börsen, och så ska det förbli.

Däremot ska relativt små förmögenheter slippa förmögenhetsbeskattas. Detta kommer att ske, och det vet Per Rosengren, inom ett antal år även med en socialistisk regim, därför att verkligheten tränger sig på. Det som gör Per Rosengren så frustrerad när det här kommer på tal är väl att hans argument inte håller för den verklighet som tränger sig på.

Anf. 82 PER ROSENGREN (v) replik:

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
fastighets- och för-
mögenhetsbeskattning*

Fru talman! Jag är fullkomligt medveten om att verkligheten tränger sig på och att vi inom ett antal år kommer att behöva se över kapitalbeskattningen för att inte förlora skattebas i landet. Detta är Vänsterpartiet väldigt medvetet om. Men man kan inte rusa i förväg.

Jag måste också kommentera Rolf Kenneryds definition av arbetande kapital. Den definitionen är han nog tämligen ensam om. Jag har då aldrig hört någon seriös ekonom säga: Hela värdet på mitt aktieinnehav är att betrakta som arbetande kapital. Jag skulle nog vilja att Rolf Kenneryd i en debatt lite längre fram skulle hitta någon som stöder hans definition av arbetande kapital. Det lär nog inte bli så lätt.

Som jag sade nyss: Inte var Stefan Persson lat de dagar då det bråkade ned med 30 miljarder och inte heller extra flitig när det gick upp med ca 5 miljarder.

Det är ju detta som visar att det arbetande kapitalet är det som finns i bolaget. Därför tycker jag också att det är väldigt viktigt att man ser över reglerna, att man just definierar det arbetande kapitalet och säger att det ska vara befriat från förmögenskatt.

Nu är det ju så att också OTC-aktier är befriade på det här sättet, och OTC-aktier handlas det ju med i dag som vilka andra aktier som helst. Det är en väldigt konstig inkonsekvens. Den kan ju vara en placeringsaktie precis som vilken A-listenoterad aktie som helst. Där har vi också en ganska stor inkonsekvens i förmögenskattningen. Detta bör vi också se över när vi tar oss an förmögenskattningen, som jag hoppas att vi ska orka göra inom ett eller två år.

Anf. 83 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Per Rosengren talar om att vi inte ska rusa i förväg när vi nu försöker göra en nykter omvärldsanalys av vart skattebaserna tar vägen. Ja, rusa i förväg – jag menar att det finns 400 miljarder svenska kronor som har rusat i förväg, och det kanske tilltar. Därför är det väl ganska angeläget att vi gör något åt förmögenskattningen, men åtminstone åt sambeskattningen som även Rosengren nu mer eller mindre har utställt ett löfte om, ganska fort. Vi vet alltså hur läget är, vi kan besluta väldigt fort, och det är väldigt angeläget.

Vad det sedan gäller fastighetsskatten är det glädjande att få lite beröm från oväntat håll. Dock måste jag ställa en fråga om förslaget till begränsningsregel. Det måste väl rimligen innebära vissa marginaleffekter som får vissa problem när det gäller att det ska löna sig för fattigt folk att arbeta. Det är ju inte bara så att fattigt folk ska bo. Det ska ju löna sig att arbeta även för fattigt folk eller för människor med ganska hyggliga inkomster men av vilka alla inte jobbar heltid och även för barnfamiljer. Därför tycker jag att det finns tveksamheter med denna begränsningsregel. Per Rosengrens eget parti diskuterar ju saker som maxtaxa just för att förhindra marginaleffekter.

Anf. 84 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det skapas vissa marginella effekter. Men de är inte av den arten att de skulle avskräcka från att genomföra en sådan lösning. Det handlar alltså om ytterst marginella marginaleffekter.

Marginaleffekterna skulle t.ex. inträffa vid en gemensam hushållsin-
komstgräns på 500 000 av vilket 6 % är 30 000. Det är inte så många
människor som har en fastighetsskatt på 30 000 och som samtidigt har
sådana inkomster, så det kan vi nog ta lugnt.

Det som är svagheten med begränsningsmodellen är att själva hus-
hållsinkomstbegreppet är lite trassligt att arbeta med. Det används i och
för sig i bostadsbidragsberäkningarna. Vi har alltså begreppet klart och
definierat. Men att lägga in det i skattesammanhang är lite krångligt, och
det är vi medvetna om.

Men ska man lösa problemet så måste det ske på individnivå. Det
finns ingen annan möjlighet. Det som är så beklagligt är att Folkpartiet
inte stödde begränsningsregeln. Om förslaget skulle återkomma hoppas
jag att Folkpartiet kan fundera på detta, därför att det är ett sätt att lösa
problemen för de fattiga människor som råkar bo i områden där priserna
har gått upp, inte bara på grund av att det är ett fritidshusområde utan på
grund av att det är ett överhettat område som sådant.

När nu massor av regeringar, åtminstone tre fyra stycken regeringar
av olika färg, har försökt att lösa denna fråga och man nu har kommit på
något som faktiskt löser problemet, säger man av någon lustig anledning
nej till detta. Möjligen gör man det på grund av att man förespråkar ett
helt annat system, men det gäller ju att arbeta här och nu för att lösa
problemen för de människor som faktiskt har problemen här och nu och
inte måla upp någon vision på något sätt. Vi har faktiskt som politiker
ansvar för den verklighet som finns och för att lösa de problem som
denna verklighet har skapat.

Anf. 85 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Ja, men man kan ju inte ägna sig åt att hela tiden lösa
gamla problem och skapa nya. Hela tanken bakom Folkpartiets ekono-
miska politik är ju att det i alla situationer ska löna sig att arbeta, och det
återkommer vi till även när det gäller beskattning av fastigheter. Det är
helt orimligt att det ska få marginaleffekten att fastighetsskatten ökar
därför att man börjar tjäna mer. Det är ju en destruktiv drivkraft för en
god ekonomi. Jag ska ge Per Rosengren en chans att återkomma till
detta.

Per Rosengren undrade om Stefan Persson var lat. Frågan är om Per
Rosengren är så särskilt rask i benen. Vi har ju talat om detta med för-
møgenhetsskatt och sambeskattning väldigt länge. Går det inte att snabba
på lite och visa att Per Rosengren är rask? Vi kan gärna ta samtalet här
under eftermiddagen för att faktiskt rösta sedan. Det kan ju gå fort.

Anf. 86 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag trodde att Johan Pehrson hade suttit i kammaren un-
der hela debatten. Han har åtminstone varit kroppsligt närvarande, men
om han har lyssnat vet jag inte. Jag trodde nämligen att jag hade gjort
fullständigt klart vad det är som gäller och hur vi agerar i frågan om
sambeskattningen.

Problemet är att ni inte tar upp i reservationen hur detta ska ske utan
föreslår en generellt slopad sambeskattning. Detta att införa ytterligare
ett grundavdrag i samband med sambeskattning kanske är en lösning som
är betydligt lämpligare. Den finns tyvärr inte med.

Snart kommer vårpropositionen. Därefter har vi en budget som ska behandla inkomstsidan och även skattesidan. Ni är välkomna att ta en diskussion i samband med den. Som sagt är det principiellt ett oerhört stort problem att det ser ut som det gör.

Sedan återigen till marginaleffekterna. Är det inte bra att man löser problemet för dem som är så fattiga, så att de inte behöver betala mer än 6 % av den gemensamma hushållsinkomsten? Ska man tänka bort en sådan lösning bara för att det i vissa situationer för ett väldigt litet antal hushåll kan innebära att en höjd inkomst går till höjd fastighetsskatt? Det är alltså en ytterst liten numerär som hamnar i den situationen. Är det inte viktigast att lösa det grundläggande problemet? Det grundläggande problemet löser ni ju inte med era förslag. Inga av de borgerliga partierna löser ju problemet genom att sänka skatten med 0,2 % för dem som sitter med ett hus som har ett taxeringsvärde på 2 miljoner och som har inkomster på 90 000 eller 100 000. De 0,2 procenten är blaha blaha. Däremot skulle en begränsningsregel verkligen lösa problemet för de här människorna.

Anf. 87 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Den enda vägen att gå är att sänka den totala kostnaden. Om vi ska ta steget 0,2 % nu eller sedan är egalt. Poängen är att kostnaden måste tryckas ned. Det stora problemet i dag för människor med fastigheter är att skatteuttaget har blivit för högt.

Anf. 88 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Vi ska tydligen ha debatt här hela eftermiddagen eftersom detta är min tredje replik.

Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN:

Detta är inte repliker utan nya anföranden.

Anf. 90 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag förstår inte varför man inte är beredd att lösa problemet nu. Att sänka skattetrycket om fyra fem år generellt hjälper inte människor med låga inkomster och jättehöga taxeringsvärden. Det är problemet.

Även borgerliga regeringar har tidigare försökt att lösa detta problem men har inte lyckats. Det har också blivit större i takt med överhettningen i de här områdena. Sänker man fastighetsskatten får det omedelbart kapitaliseringseffekter som innebär att priserna går upp i motsvarande mån. Med hundraprocentiga kapitaliseringseffekter blir bostadskostnaden exakt densamma.

Nu är det inte säkert att det alltid blir hundraprocentiga kapitaliseringseffekter, utan de kan bli lite mindre, och då blir bostadskostnaden lite mindre.

Den intressanta frågan är: Varför är ni inte med om att lösa problemet för de här människorna i dag, här och nu? Ta ert förnuft till fånga i Fastighetsbeskattningskommittén och lös problematiken för de här människorna! Sitt inte som åskådare vid sidan om och önska er en annan verklighet!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

8 § Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU18
Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Anf. 91 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Efter den här uppfriskande debatten ska vi nu övergå till skatteutskottets betänkande nr 18, som behandlar allmänna motioner om taxering och skattebetalning. När man tittar på förteckningen över de reservationer som Moderata samlingspartiet står bakom finner man att de kan grupperas i två områden. Det ena är förenklingar för mindre företag. Det gäller sådant som utfärdande av F-skattesedel, förenklingar när det gäller start av företag, förenklad bokföring och förenklad deklaration.

Sedan har vi en grupp av reservationer som kan sättas under rubriken ”På medborgarnas sida”. Det gäller skattemyndigheternas kontrollverksamhet, revisionsregler och skattetillägg, dröjsmålsränta i skattemål och uppgifter om den totala skattenivån, inklusive arbetsgivaravgift, som enligt vårt förslag ska lämnas på lönebesked från statliga arbetsgivare.

Moderaternas uppfattning i samtliga de här frågorna torde vara känd för kammarens ledamöter efter debatter under flera år, så jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Det var ett mycket kort anförande av Carl Erik Hedlund. I förevarande betänkande har Vänsterpartiet avgivit tre reservationer, som jag tänker prata lite om.

Den första reservationen, nr 10, handlar om åtgärder mot skattebrott. Vi tar där upp de möjligheter som vi tycker att revisorer ska ha till legitimationskontroll vid revisioner. Vi tycker att denna möjlighet måste finnas för att man ska kunna göra en lämplig avstämning mot t.ex. arbetsgivarregister vid revisioner t.ex. på restauranger och liknande näringsställen.

I går besökte skatteutskottet SHR. Vi hade en trevlig kväll, och just de här frågorna kom upp vid den diskussion som vi hade. SHR pekade på det s.k. etikprogram som man hade tagit fram för självsanering inom branschen. Man sade till oss: Så här gör vi. Vad gör ni?

Jag tycker att det som vi pekar på i vår reservation från Vänsterpartiets sida skulle underlätta arbetet med att komma till rätta med de problem som finns.

En annan reservation från Vänsterpartiets sida är nr 14 om avsaknaden av kontrolluppgifter när det gäller utländska värdepappersfonder. Det är i dag ett problem att kontrolluppgifter på banker oftast avser innehav endast i svenska aktiefonder, inte i aktiefonder som har säte i ett annat

land. Detta kan skapa trassel och merarbete både för skattemyndigheterna och för den enskilde deklaramenten.

Detta kan – jag vet att det ofta förekommer – leda till skattetillegg och i värsta fall till skatteundandragande, avsiktligt eller oavsiktligt. I vilket fall som helst är nuvarande ordning inte framkomlig.

Vår tredje reservation har rubriken Deklarationstidpunkt. Den bygger på en motion som vi väckt om ändrande av datum för inlämnande av deklamation. Utskottet har haft besök från Riksskatteverket, och man har därvid kommenterat våra idéer. Vi har sagt att vi i varje fall vill att man utreder arbetssituationen och flaskhalsproblemen vid deklaramtionsgranskningen på myndigheterna. Vi har förstått att en ändring av tidpunkten för deklaramtionsinlämnandet inte är det optimala sättet att komma till rätta med problemen, men vi vill i varje fall att de ses över så fort som möjligt.

Vi träffade i går inte bara SHR, utan hela utskottet besökte dessutom Riksskatteverket. Vi har fått klart för oss att man på Riksskatteverket har en väldigt jobbig arbetssituation. Man visade diagram över hur sjukskrivningarna har ökat och hur stressen ökar och pekade på en ganska sned åldersfördelning med tonvikt på de äldre. Detta gör att man får allt svårare att få bukt med problemen. Man har också svårigheter att rekrytera yngre arbetskraft.

Någon beskrev arbetet på skattemyndigheterna så att man blir trött av det som man inte har hunnit med. Bl.a. detta gör att arbetskraften på skattemyndigheterna många gånger känner sig trängd. Man får också känslan att inte hinna med de enskilda skattebetalarna och att inte ha tid att besvara människors frågor, undringar och många gånger bekymmer kring skatteproblematiken. Jag tror att också detta stressar de anställda mycket.

Jag tror att det är angeläget att se över problemen med den tunga arbetsbördan och de flaskhalsproblem som förekommer i samband med granskningsarbetet på våra myndigheter.

Jag vill också säga några ord om de andra reservationerna. Moderaterna och även andra partier har avgivit reservationer om F-skattosedlar. Jag tycker att man från borgerligt håll här tecknar en ganska mörk bild. Man skriver om förtäckt etableringskontroll och hyllar etableringsfrihet, något som i och för sig kan vara bra. Man kräver också att alla som ansöker om F-skattosedel ska få en sådan med automatik.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg varför vi en gång införde F-skattosedel. Det handlar om att kunna fastställa vem som har betalningsansvaret för skatter och avgifter. Det fanns en tid då många uppdragsgivare i efterhand blev skyldiga att betala skatter och sociala avgifter. Jag tror inte att vare sig konsumenter eller näringsidkare vill komma tillbaka till den tiden. Jag tycker att vi när vi för dessa diskussioner många gånger fokuserar lite för lite på detta.

Men jag ska inte säga annat än att jag vet att det finns problem. Det finns problem t.ex. när det gäller avbytare. I mitt hemlän Värmland finns det ett ärende i dag som ligger hos skatterättsnämnden därför att man vill ha ett förhandsbesked. Det är ju viktigt att reda ut de här frågorna. Jag vet att det skapar irritation, dels hos dem som söker F-skattosedel, dels hos tjänstemännen på skattemyndigheterna. Många upplever en stor orättvisa eftersom man blir bedömd på olika sätt beroende på var i landet man söker F-skattosedel.

Jag vet alltså att det ligger någonting i detta, men jag vet att det också har blivit bättre efter det att vi ändrade på reglerna från den 1 januari 1998.

Jag ska använda min tid till att också kommentera ytterligare en reservation. Det är reservation 13 som har rubriken Uppgifter om skatt på lönebesked. När jag läste rubriken och sedan innehållet i reservationen undrade jag om inte rubriken är lite fel. Det handlar väl om uppgifter om löneavgifter på lönebesked? Uppgifter om skatt finns ju redan i dag på lönebesked.

Jag har läst i medierna att SAF nu går ut med en kampanj som man kallar Gör skatterna synliga. Precis som moderaterna skriver i sin reservation säger också SAF att det är viktigt att visa vad vi betalar i skatt, vad vi har för löneavgifter, vad vi betalar för avgifter osv. Jag vet inte om det är så att moderaterna tycker att man har misslyckats i sin propaganda att verkligen pränta in i svenska folket hur oerhört mycket skatt de betalar, hur oerhört mycket de kostar i avgifter och annat.

Sedan tycker jag också att det man föreslår faktiskt måste gå lite grann på tvärs mot de andra förslag moderaterna har när det gäller för-
enklingar. Jag ser ett ganska omfattande krångel i administrationen omkring detta. Vi måste ha nya blanketter. Det kan också leda till att människor som ska deklarerera och hantera detta kanske gör många fler fel, vad vet jag. Det kanske kommer att begås många nya misstag.

När det gäller kärnfrågan skulle jag vilja säga att jag inte riktigt vet om det är en lagstiftning på området som moderaterna har tänkt sig. Som det är i dag råder det ju total frivillighet för arbetsgivare eller för vem som helst när det gäller att informera anställda och andra om hur stora skatterna är, om hur stora löneavgifterna är osv.

Fru talman! Jag tänkte avsluta med att yrka bifall till reservation 10.

Anf. 93 CARL-ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Marie Engström oroar sig för att arbetsgivarna skulle få det jobbigt att ta fram de här uppgifterna.

Så jobbigt är det faktiskt inte. Under den borgerliga tiden fanns faktiskt det här inom den statliga sektorn. När jag började här i riksdagen blev jag väldigt förvånad. Jag hade ju läst i tidningarna att riksdagsarvodet var så lågt. När jag fick första beskedet tittade jag på det och sade: Oj! Är det så här mycket? Men då var det faktiskt så att arbetsgivaravgifterna var tillagda och sedan var det en nedräkning, och jag tyckte att det kändes jättebra.

Motionen och den reservation vi har siktar på det som vi här i riksdagen kan ge direktiv om, nämligen hur de statliga arbetsgivarna ska göra. Det är många privata företag som gör detta i dag. Självklart är det helt frivilligt.

Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag både förstår och inte förstår vart Carl Erik Hedlund vill syfta.

Jag tror att många människor i dag är ganska informerade om hur höga skatterna är, hur höga de sociala avgifterna är, vad man får betala. Många är kanske framför allt informerade om vad man får för detta och har på något sätt en acceptans för att skatterna och avgifterna ser ut som

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

de gör. Det kanske inte gäller de grupper som Carl Erik Hedlund och hans kamrater säger sig företräda. Men jag vet att det finns många människor som ändå tycker att de kan tänka sig att ställa upp och betala därför att de vet vad de kan få. Det tror jag är viktigt.

Men det kanske ändå inte var kärnan i det jag sade. Ni skriver ju ändå att staten som arbetsgivare ska föregå med gott exempel. Det betyder att ni ser detta som en början på någonting som ska växa och bli mycket större. Staten som föregångare betyder då att det ska växa till det privata näringslivet. Jag tolkar det på det sättet, och jag tror säkert att det är precis det som moderaterna menar.

Jag tycker faktiskt att vi på det sättet för in en massa nya moment i hanteringen av uppgifter som ska lämnas, som medför mer krångel och som kan vara upphov till fler fel och fler misstag.

Anf. 95 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! För ungefär en vecka sedan publicerades resultatet av en utredning i tidningarna som visade svenska folkets uppfattning om hur högt skattetrycket var, hur mycket man trodde att man betalade i skatt. Det visade sig att det var en stor majoritet av svenska folket som egentligen inte hade en susning om hur mycket man i verkligheten betalar i skatt. De flesta tänkte på om det var kommunalskatt eller i vissa fall statlig inkomstskatt och glömde bort att det finns andra avgifter och även moms och sådant.

I en demokrati och i ett land med så högt skattetryck anser vi att det är viktigt att alla medborgare ska ha en korrekt och riktig uppfattning om hur mycket som betalas i skatt. Annars fattar ju individerna beslut på felaktiga premisser. Det tycker vi är viktigt.

Har Marie Engström någon annan uppfattning än den att vi ska vara klara, tydliga, transparenta i uppgiftslämnandet?

När det gäller bekymmer om krångel för företagen är det ju faktiskt så att företagen hela tiden redovisar arbetsgivaravgifter och sådant. Jag kan försäkra att med den datateknik som finns i dag är det inga som helst problem att göra detta.

Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Ja, absolut, vi ska vara klara och tydliga i informationen till medborgarna. Vi har också alla möjligheter att vara det. Det vill jag verkligen understryka. Det tycker jag är viktigt.

Men eftersom Carl Erik Hedlund refererar till en undersökning vill jag också referera till någonting i den undersökningen som jag tycker är ganska uppseendeväckande. Jag vet att det är Demoskop som har tittat på detta på uppdrag av SAF. Det står också att märkligt nog vet inte mer än varannan företagare hur höga arbetsgivaravgifterna är. Det måste väl ändå stämma till eftertanke eftersom ni står här i talarstolen och gör er till tolk just för företagare och talar om att de tycker att arbetsgivaravgifterna bör sänkas. Hälften vet ju inte ens hur höga de är i dag.

Anf. 97 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Från den allmänna motionstiden har utskottet att behandla motionerna som berör taxering och skattebetalning m.m. Det finns många motioner från flera partier som är riktigt bra. Om man vill

koncentrera betänkandet till några få ord skulle man troligtvis kunna uttrycka det: bättre skattekontroll.

Allt medan vi som privatpersoner och även företagen får större omslutning på vår verksamhet och inkomster som kommer från olika uppdragsgivare och kapitalförvaltare har skattemyndigheterna fått allt mindre med resurser och därmed en minskande personal. Kontrollen blir allt svårare att uppehålla. Aktiviteterna från dem som vill undvika lagstiftad beskattning ökar lavinartat och blir mer och mer sofistikerade.

Högskattepolitiken i kombination med ett allmänt och alltmer urholkat etiskt medvetande och agerande är huvudförklaringen till den stora omfattningen av den svarta ekonomin i Sverige. Den svarta ekonomin beräknas omsätta ca 70 miljarder kronor och motsvarar ca 300 000 heltidsarbeten som undanhålls beskattning och därmed de normala sociala trygghetssystemen. Den svarta sektorn i Sverige är större än både svensk bilindustri och svensk skogsindustri. Detta är ohållbart.

Ett tillväxande problem är att seriösa skattebetalare dignar under en allt större skatteböroda, eftersom man i realiteten måste betala skatt både för sig själv och för dem som står utanför arbetsmarknaden och dessutom för alla svartarbetande personer. De företag som bedriver svart verksamhet konkurrerar ut alltför av de företag som betalar sina skatter och avgifter. Det blir en konkurrens på olika villkor där brottsligheten besejrar ärligheten.

Vi måste vidta åtgärder som förändrar kontroll och åtgärd så att myndigheterna dels får tag på, dels kan beskatta dem som bedriver avancerad svart eller grå verksamhet och som i följd därav undanhåller stat och kommun betydande skatteintäkter.

Det är oroande att dagens skattesystem starkt utmanar medborgarnas skattemoral. Det krävs både en fungerande privat etik och en genomtänkt skattestruktur som minskar benägenheten till fusk. Det är ett politiskt ansvar att skapa ett skattesystem som inte inbjuder till skattebrott.

Kristdemokraterna anser att dagens skattesystem självklart ska innehålla en rimlig fördelningspolitik så att ett välfärdssamhälle för alla medborgare kan uppnås. Men ett välfärdssamhälle behöver inte innebära en rundgång av pengar i transfereringssystemen som utmanar och uppmanar till återkommande brott.

Fru talman! Jag ställer mig bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande tänker jag inskränka mig till att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1 och reservation 9 under mom. 6.

Gång på gång möter vi småföretagare som förfäras över de alltför tunga och administrativt svåra reglerna och rapporterna till myndigheterna. Det är därför glädjande att lyssna till och läsa om biträdande näringsminister Mona Sahlin, som allt oftare gör uttalanden om att vi måste förenkla och förbättra klimatet för småföretagarna. Det är en synnerligen viktig uppgift, eftersom denna grupp företräder den största arbetsgivargruppen i vårt land, även om inte alla är organiserade.

Jag vill därför fråga Per Erik Granström om vi kan förvänta oss några förbättringar i enlighet med uttalanden från regeringsföreträdarna. Kan det bli utökning av ekonomiska resurser till t.ex. skatte- och åklagarmyndigheterna? Som läget är i dag går dessa myndigheter bokstavligt talat på knäna på grund av alltför tung arbetsböroda. I dessa deklarationstider borde det vara enkelt för oss alla att inse värdet av en väl fungerande

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

skattemyndighet. Alltså: Kommer regeringen att kunna förbättra situationen för skattemyndigheterna framöver?

Jag vill ge mitt bifall till reservation 1, som vi har tillsammans med moderaterna. Skälet till detta är att vi måste få till enkla regler och arbetsmodeller för våra småföretagare. Här skulle det vara väldigt mycket att säga om olika branschers behov och önskemål. Men av tidsskäl vill jag endast lyfta fram en enklare lagstiftning omkring F-skattsedeln.

Fru talman! På förekommen anledning vill jag aktualisera ett icke alltför gammalt beteende, nämligen det som man kallar *non filers*. Verksamheten har blommat upp under de senaste åren och har fått en oroväckande stor omfattning. Problemet har blivit alltför stort för den normala verksamheten, och i dagsläget är det för tungt för skattemyndigheten. I t.ex. Malmö har man arbetat aktivt för att komma till rätta med detta, eller snarare försöka komma den brottsliga verksamheten på spåret. Omfattningen är oerhört stor och är därtill näst intill omöjlig att avslöja.

Verksamheten, dvs. *non filers*, går i stort sett ut på att personer eller företagare driver en verksamhet med fiktiva person- och organisationsnummer. Inte endast dessa är påhittade, utan även adress och de drivande personerna bakom verksamheten är dold bakom felaktigt namn och adresser. Det finns även personer som kommer och går till samma adress, synligt. Men de finns inte registrerade och folkbokförda i Sverige.

Det finns företag i Skåne som driver en icke obetydlig fastighetsförvaltning, men ingen vet vem eller vad som ligger bakom verksamheten. Denna verksamhet bedrivs i Sverige, men företagen skattar inte i Sverige. Varken företaget eller företagaren är skrivna på dessa besökbara adresser. Personerna själva är också omöjliga att identifiera med personnummer och folkbokföringsadress.

I samarbete med banker har framkommit uppgifter om stora transaktioner. Det har visat sig att det finns konton av många olika slag som är knutna till ovanstående fiktiva person- och organisationsnummer. Dessa har tidigare delats ut av svenska myndigheter. Men tacksamt nog har vi genom proposition 1999/2000:6 fått en viss rättning på detta problem.

Skattemyndigheten i Malmö har haft ett projekt för att bedriva uppsökande verksamhet och har gjort vissa framsteg. Men resurserna är alltför små. Stödet för denna verksamhet måste förlängas, och dessutom bör man utöka resurserna och kompetensen för att nå en effektiv kamp mot *non filers*.

Detta är ett exempel av många på varför vi Kristdemokrater vill anslå mer medel till kontroll och åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

Det krävs kraftfulla åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Därför är det glädjande att läsa de motioner från flera partier som tydligt talar för en kraftfullare insats mot den icke blygsamma ekonomiska brottslighet som finns i vårt land.

Anf. 98 PER ERIK GRANSTRÖM (s):

Fru talman! Vi behandlar nu motioner från den allmänna motionstiden som rör taxering, skattebetalning och folkbokföring.

Innan jag går in på att kommentera majoritetens respektive reservanternas förslag vill jag börja med en mera allmän reflexion över de områden som tas upp i betänkandet.

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärdssamhället. Skatt ska tas ut i den omfattning, med den fördelning och i den tid och ordning som åsyftas med den skattelagstiftning vi har.

För detta krävs att reglerna på skatteområdet är förståeliga, rättvisande och enkla, men också att tillämpningen av reglerna är möjliga att kontrollera. Detta bl.a. för att allmänheten och företagen ska ha tilltro till att skattemyndigheten hanterar skattefrågorna rättvist och för att myndighetens förmåga att bekämpa skattefusk ska upplevas som tillfredsställande.

Det är oftast i skärningspunkten mellan enkelhet och kontrollmöjligheter som det kan uppstå svårigheter att tillgodose de båda målen. Det var också en fråga som berördes i samband med att skatteutskottet i går besökte Riksskatteverket.

Till att börja med vill jag ta upp frågan om utfärdande av F-skattsedel och startande av egna företag och framhålla att förutsättningarna för att starta nya företag i Sverige är förhållandevis goda. Det är bra och ligger väl i linje med att vi behöver stimulera och få flera småföretag.

De nu gällande reglerna om tilldelning av F-skattsedel har genom den senaste ändringen utvidgats så att alla som bedriver eller avser att bedriva näringsverksamhet har möjlighet att få en sådan skattsedel. År 1998 var antalet ansökningar om F-skattsedel drygt 74 000. Av dessa avslogs drygt 600, dvs. mindre än 1 %, på den grunden att näringsverksamhet inte ansågs bedrivas.

Med den här bakgrunden tycker jag nog att de behov som tas upp i reservationerna om fördelning av F-skattsedel är betydligt överdrivna. Det skulle som jag ser det gå alltför långt om man skulle gå med på kraven att alla som söker också skulle tilldelas en F-skattsedel.

På en punkt är jag dock överens med reservanterna. Givetvis är det viktigt att skattemyndigheternas handläggning inte i onödan drar ut på tiden och att myndighetskontakterna ska vara enkla. I det syftet pågår också en försöksverksamhet mellan Riksskatteverket och Patent- och registreringsverket som syftar till förenklade myndighetskontakter. Även det belystes vid vår besök hos Riksskatteverket i går.

Motsvarande argumentation om förenkling kan också anföras med anledning av reservation 4 avseende bokföring och deklaration för de minsta företagen.

Förenklingsutredningen har uppgiften att utreda införandet av förenklat deklara-tions- och redovisningsförfarande. Utredningen har avlämnat förslag som för närvarande bereds i Regeringskansliet. Utredningen fortsätter sitt arbete, och det beräknas vara avslutat under detta år. Riksdagen har också gett regeringen i uppdrag att lämna redogörelse för det pågående arbetet.

Under de senaste åren har Riksskatteverket prioriterat att offensivt bedriva förenklingsarbetet avseende mindre företag. Man har under slutet av år 1999 beslutat att genomföra en förstudie och ta fram underlag för beslut om en omfattande utredning kring möjligheten att starkt schablonisera företagsbeskattningen för de mindre företagen. För att göra det lättare för de minsta företagen att deklarerat har Riksskatteverket på sin hemsida lagt ut interaktiva deklara-tionsblanketter, där småföretag som inte behöver göra årsbokslut får hjälp att fylla i dessa. Jag har blanketterna med mig. Jag har provat dem, och jag vill påstå att de fungerar bra.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

I och med det tycker jag att vi kan konstatera att med hänsyn till pågående arbete och de uppdrag som tidigare har getts finns det, som vi ser det från majoriteten, inga skäl att nu ge ett tillkännagivande.

En sådan förenkling som jag nu har angett är också schablonmetoden för debitering av F-skatt. Den innebär att F-skatten ska debiteras med utgångspunkt från senast debiterade slutliga skatt. Det är en gammal metod, som infördes redan 1954.

Några skäl som talar för att införa ett svårare och mer arbetskrävande sätt att räkna fram debiteringen, på det sätt som föreslås i reservationerna, ser inte vi inom majoriteten. Jag tycker för min del att vi skulle kunna ha en fortsatt tillämpning av en metod som har fungerat bra i 46 år. Allt som gjordes under det förra seklet är inte omodernt bara för att vi har passerat ett sekelskifte.

Det förslag om servicecheckar som anvisas i reservation 7 kan jag sympatisera med till den del att det i dag är onödigt svårt med kontrolluppgiftsskyldigheten för privata tjänster av mindre omfattning. Däremot tror jag att den föreslagna metoden kan ha vissa brister.

Riksskatteverket har för närvarande en promemoria ute på remiss med förslag om att redovisning kan fullgöras genom en förenklad skattekunddeklaration. Med denna skulle då uppdragsgivaren ha fullgjort sin kontrolluppgiftsskyldighet. Under pågående remisstid är inte vi från majoriteten beredda att föreslå någon annan modell än den som Riksskatteverket har utarbetat. Vi får väl se vad remisserna säger.

När det gäller skattemyndigheternas kontrollerande verksamhet vill jag påminna om att utskottet i budgetsammanhang har betonat vikten av att myndigheterna har tillräckliga resurser för kontrollverksamheten. Regeringen har tagit fasta på detta. Avsikten är att återkomma i årets vårproposition. Jag kan med hänvisning till Kenneth Lantz fråga inte säga vad det står i vårpropositionen, men jag kan ändå utlova att det som vi har sagt tidigare kommer att hållas. Vi återkommer med någonting där.

Beträffande skattebrottsenheterna uttalade utskottet när verksamheten startade att man kunde förutsätta att regeringen fortlöpande följde erfarenheterna av den nya organisationen. När frågan senast var aktuell utgick utskottet från att regeringen utan särskilt tillkännagivande från riksdagen i lämpligt sammanhang redovisar erfarenheterna av verksamheten. Enligt min mening finns det inga skäl som talar emot det ställningstagande vi har gjort tidigare. Införande av skattebrottsenheterna ser vi som ett viktigt inslag i arbetet med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

I reservation 10 föreslås att regeringen bör återkomma med förslag till regeländring avseende legitimationskontroll vid revisioner. Jag vill då erinra om att Skatteflyktskommittén föreslog att skattemyndigheterna skulle få befogenhet att kontrollera identiteten på personer t.ex. i ett torgstånd.

Frågan har behandlats i proposition 1997/98:100 om en förbättrad punktskattekontroll. Där hänvisar regeringen till remissutfallet. Riksskatteverket var positivt, men såväl Justitieombudsmannen som Rikspolisstyrelsen var negativa till förslaget. De menade att man i så fall skulle vara tvungen att införa en generell princip om att alla måste bära legitimation. Det kravet finns inte i dag. Att införa detta krav enbart för skattemyndig-

heternas behov ansågs inte vara motiverat. Jag kan också påpeka att Riksåklagaren var emot en sådan här åtgärd.

Detta innebär att vi inte i dag heller från majoritetens sida är beredda att föreslå att ett sådant obligatorium genomförs.

I frågan om revisionsregler och skattetillägg vill jag mycket kort konstatera att det i samband med behandlingen av det förslag som ledde till att nu gällande ordning antogs betonade skatteutskottet både den skattskyldiges rimliga krav på rättssäkerhet och integritet och att skattemyndigheterna måste få lämpliga resurser, befogenheter och kontrollinstrument till sitt förfogande.

Detta talade för att skattemyndigheterna även borde få en möjlighet att företa revision under löpande period. Slutligen ansåg utskottet att s.k. överraskningsrevisioner måste kunna tillgripas i vissa särskilda fall, t.ex. för kassakontroll, lagerinventeringar och liknande. Denna bedömning står sig alltså, och jag tycker därför inte att det finns skäl att göra några förändringar av nu gällande regler.

I reservation 12 föreslås ett omedelbart avskaffande av skattetillägget vid periodiseringsfel. Jag vill då erinra om att regeringen i april 1998 tillkallade en särskild utredare för att se över skattetilläggsinstitutet. Redovisning av uppdraget beräknas ske före detta års utgång. Vi bör väl avvakta och invänta den redovisningen innan vi kanske får återkomma vad gäller skattetillägget.

I reservation 13 yrkas att arbetsgivare ska vara skyldiga att på lönebeskedet utöver lön, ersättningar och skatteavdrag även redovisa arbetsgivaravgifter och andra skatter som betalas.

Jag kan inte undgå att kommentera detta. Här har jag nu stått och pläderat och argumenterat för att vi ska ha väl fungerande och enkla regler för företagsamheten. Många krav på förenklingar kommer från Moderata samlingspartiet. Jag har hänvisat till sittande förenklingsutredning. Trots hänvisning till pågående arbete har reservanterna inte accepterat mina argument, utan velat gå längre.

Men just i frågan om lagreglering av arbetsgivarnas uppgifter på lönebeskedet vill plötsligt moderaterna införa krav som innebär en klar ökning av byråkratin. Jag menar att de krav som i dag finns på arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet är tillfyllest för den kontrollverksamhet vi bör ha. Det finns, precis som Marie Engström sade, inget hinder för företagen att på lönebeskedet ange andra uppgifter än dem som i dag är lagreglerade. Det står givetvis företagen fritt att som en frivillig åtgärd ange de uppgifter som krävs i reservationen.

Men lika lite som jag vill lagfästa kravet på att redovisa arbetsgivaravgifterna vill jag lagfästa kraven på en redovisning om att vi för skatterna får t.ex. tillgång till sjukvård, fri skolgång för våra barn och omsorg om barn och gamla. Men det är klart – om vi verkligen ska redovisa på lönebeskedet vad vi betalar i alla skatter kanske vi också skulle visa vad vi får för dessa skatter enligt den metod som, efter vad som har kommit mig till känna, finns inom vissa delstater i USA. Men, Carl Erik och Moderata samlingspartiet – skulle vi inte kunna vara överens om att så lite lagfäst byråkrati som möjligt är att föredra i det här sammanhanget?

Fru talman! Med anledning av övriga reservationer väljer jag att konstatera att Finansdepartementet under våren avser att lägga fram en pro-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

memoria om kontrolluppgiftsskyldighet för utländska värdepappersfonder.

Beträffande deklarationstidpunkt har denna tagits upp i samband med utskottets träffar med Riksskatteverket. Någon entydig syn på att förändra nuvarande ordning har därvid inte kommit fram, utom när det gäller att samordna inlämningstidpunkt för den förenklade och den särskilda självdeklarationen.

Samma resonemang kan också föras när det gäller skattebetalningstidpunkter, dröjsmålsräntor och straffavgifter.

Vad gäller tidpunkten för redovisning av moms finns tillämpnings- och kontrollproblem. Detta beror på att momslagen och bokföringslagen inte har samma regler. Riksskatteverket har tagit fram ett förslag som syftar till en bättre precisering i momslagen av tidpunkten för redovisning av moms. Förslaget är för närvarande ute på remiss.

Med detta har det problem som tas upp i reservation 16 redan uppmärksamats.

Den uppfattning som framförs i reservation 20 om folkbokföring är inte rimlig, som jag ser det. Folkbokföringen utgår från att en person anses bo där denne regelbundet tillbringar sin dygnsvila. Undantagna är elever under 18 och även de elever som är över 18 år om studierna avser grund- och gymnasieskola. Någon valfrihet vad gäller folkbokföring finns i övrigt inte, och bör inte heller finnas enligt majoritetens uppfattning.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 99 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Det var glädjande att höra att Per Erik Granström är för öppenhet och redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter om man lägger till vad skatterna används till. Det tycker jag är alldeles utomordentligt. Det ska kanske inte vara med på lönebeskedet varje gång, men det är ju många kommuner som redan i dag skickar ut meddelanden till sina kommuninvånare och talar om hur man använder skatten till olika ändamål. Det är alldeles utmärkt. I en demokrati ska medborgarna ha en klar bild av det hela.

I mitt replikskifte med Marie Engström kunde vi gemensamt konstatera att det finns stor okunnighet om skatten och arbetsgivaravgiften. Här föreslår vi att de statliga arbetsgivarna skulle redovisa detta. Eftersom den offentliga sektorn är pass stor, skulle en stor del av invånarna omfattas av detta. På den privata sidan förekommer detta redan i ganska stor omfattning. Det varierar från företag till företag.

Min fråga till Per Erik Granström är: Kan vi inte vara överens om att en total öppenhet är det bästa i en demokrati? Därför skulle kanske vårt förslag kunna vinna gehör hos majoriteten när det kommer nästa gång.

Anf. 100 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det var därför jag sade i mitt inlägg att om man ska redovisa en del, dvs. vad det kostar, måste man också redovisa vad man får för de pengar man betalar.

Men jag hoppas att Carl Erik Hedlund och jag kan vara överens på en punkt, nämligen att vi ska undvika att lagstifta om ökad byråkrati. Jag

hävdar att det även framdeles bör vara frivilligt att ge den här informationen på lönebeskeden. Jag hoppas att vi kan vara överens om det.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 101 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Vi är överens om det ska vara frivilligt. Men vi kan fatta beslut om att de statliga arbetsgivarna, de olika verken och statliga bolagen, ska göra detta. Vi representerar ju staten, och som ägare skulle vi kunna ge de direktiven.

Jag har en annan fråga också. Jag gillar Per Erik Granströms inledning om att vi ska ha förståeliga och enkla regler. Då kommer jag in på detta med skattemål och skatteprocesser. Det är uppenbarligen så att den nuvarande skattelagstiftningen, som vi här i kammaren är skyldiga till, är så komplicerad att vi har ett antal skattemål som drar ut väldigt långt på tiden. Med de regler som finns innebär det att medborgare och företag under en väldigt lång tid kommer att leva i osäkerhet om blir det skatt eller inte. Det kan bli olika utslag i länsrätt och kammarrätt. För att begränsa detta har vi ett förslag om att det ska finnas en stupstocksprincip. Man ska inte kunna hålla på hur länge som helst med ett skattemål. Det är det ena.

Det andra, som har en mer pekuniär innebörd, är att dröjsmålsränta eller anståndsränta inte ska kunna tas ut för mer än ett år. Jag kan berätta för Per Erik Granström att jag personligen har ett mål sedan 1991 som gäller min personliga deklaration som ännu inte är klart. Jag kommer att vinna. Det är jag övertygad om, men den här osäkerheten gör ju att man hela tiden måste ha en reserv för detta. Jag tycker inte att det är bra. Min fråga till Per Erik Granström är: Vore det inte bra om vi hade en stupstocksprincip och om man inte skulle kunna ta ut dröjsmålsränta för mer än ett år? Då får man ju ett tryck på skattemyndigheterna och skattedomstolarna att hantera ärendena snabbare.

Anf. 102 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte önska Carl Erik Hedlund lycka till i hans skattemål. Jag säger i stället: Må rättvisan ha sin gång!

Det är ingen tvekan om att Carl Erik Hedlund har rätt när han säger att det finns många skattemål som drar ut på tiden. Det kan ofta vara väldigt komplicerade frågor som hanteras i dessa skattemål. I det här avseendet är jag också övertygad om att det inte alltid är skattemyndigheten och våra rättsinstanser som ensidigt bidrar till att det drar ut på tiden. Det finns också en motpart i dessa skattemål som ibland också har en ganska kvalificerad juridisk kunskap i sitt arbete.

Då är man inne på just den fråga som Carl Erik Hedlund ställer till mig, nämligen om att begränsa dröjsmålsräntan till ett år. Om det vore samhällets fel ensidigt att det drog ut på tiden, skulle jag kunna säga att det var alldeles riktigt att göra på det viset. Men eftersom det är två parter och beroende på utgången av skattemålet, påverkar den som har rätt eller den som har fel hur dröjsmålsräntan kommer att se ut. Att göra den begränsning som Moderata samlingspartiet föreslår skulle i grunden motverka syftet med att över huvud taget ha en dröjsmålsränta. Därför kan jag inte ställa upp på de tankegångar som Carl Erik Hedlund för fram i sin fråga till mig.

Anf. 103 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! När det gäller frågorna om taxering, skattebetalning m.m. är vi inne i skattebyråkratins innersta väsen. Det är ett virrvarr av åtgärder för att skattemyndigheterna ena stunden ska utgöra ett viktigt serviceorgan för medborgare och företagare och den andra stunden agera kontrollant, och ibland hårdhänt sådan. Det säger sig självt att det inte blir helt enkelt att finna avvägningar här. Därför är det viktigt att ständigt vara i rörelse på detta område för att plocka bort mer eller mindre obsoleta tillvägagångssätt och regler samt att ständigt försöka förbättra rimligheten i de befintliga reglerna.

I grunden handlar detta enligt Folkpartiet liberalerna om vilken attityd vi har till företagare i huvudsak. Är det människor som i första hand vill göra rätt för sig, eller tvärtom i första hand vill undandra staten skattemedel? Jag menar att denna fråga är viktig. Jag menar också att vi ska ha den synen på företagarna att de faktiskt vill göra rätt för sig.

I dag tycker jag att det är mer eller mindre uppenbart att Riksskatteverket agerar mer drivande genom sina tjänstemän än vad den politiska ledning i vårt land är intresserad av att eller orkar prioritera när det gäller just förenklingar. Här har Riksskatteverket stuckit ut hakan när det gäller såväl sambeskattnings- och tjänstebeskattnings- som synen på småföretagare. Dessutom drivs just nu ett projekt som faktiskt handlar om att göra det enklare för privatpersoner att anställa folk. Det är något som Folkpartiet länge efterfrågat under benämningen servicecheckar. Detta är glädjande, och jag hoppas att regeringen till slut orkar agera.

Reglerna för att få en F-skattsedel framstår fortfarande som ett litet men irriterande problem. Här har ju Riksskatteverket självt föreslagit förändringar i ytterligare liberal riktning för att göra det enklare att starta och driva företag. Men förslagen har inte fallit i god jord hos regeringen och dess stödpartier.

Jag tycker att det är allvarligt att den s.k. Simplexgruppen som ska hålla på med regelförenklingar har havererat. Man blir än mer förfärad när man hör attityden i delar av Näringsdepartementet som kallar dess ledning och folk som arbetar med detta för de blå khmererna. Det är fullständigt barockt och visar vilken attityd det finns till företagande och enklare regler.

I detalj går det att göra listan lång på olika förbättringar och attityd-förändringar som vi i Folkpartiet bedömer är aktuella att göra.

Fru talman! För tids vinnande väljer jag här att endast yrka bifall till reservation nr 3. Men vi i Folkpartiet står självklart bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 104 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Johan Pehrson inledde med att säga att vi nu behandlar skattebyråkratins innersta väsen. Jag har läst några av de reservationer som bl.a. Johan Pehrson står bakom.

I reservation 4 skriver man att nästan inte någon av landets 700 000 egenföretagare kan upprätta en deklaration. Det är bara att dra sig till minnes de exempel som Johan Pehrson ger när det gäller expansionsmedel, räntefördelningsbelopp osv. Såvitt jag minns tillkom detta under den tid då Johan Pehrson och hans borgerliga kamrater var i regeringsställning.

Jag har ingen fråga kring detta. Jag ville bara komma med ett påpekande.

Reservation 3 handlar om dessa F-skattsedlar. Nu säger i och för sig Johan Pehrson att detta är ett litet, men irriterande problem. I mitt anförande tog jag också upp problematiken kring möjligheten att få F-skattsedel i dag. Det har blivit bättre, men det är inte helt bra. Jag pekade på vissa olika områden, avbytarverksamhet och sådant.

Johan Pehrson skriver så här med anledning av problem: I praktiken innebär dessa regler att tusentals människor som planerar att ta steget inte kan starta företag. Vad bygger Johan Pehrson det på? Det finns ju siffror som säger att av dem som sökte F-skattsedel under 1998 var det ca 600 personer som fick nej.

Jag skulle vilja att Johan Pehrson utvecklar detta lite.

Anf. 105 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det ska jag gärna göra, Marie Engström.

Att borgerliga partier på något sätt aldrig kan begå misstag och införa krångliga regler har jag aldrig sagt. Jag sade att man hela tiden ska vara i rörelse, hela tiden jobba väldigt hårt och ha grundattityden att man vill förbättra och vill förenkla.

Det infördes vissa regler i den skattereform som Folkpartiet och Socialdemokraterna genomförde för ungefär tio år sedan. Den reformen var väldigt bra och är en stor anledning till att Sverige i dag har en stark ekonomi. Men vissa saker var ju mindre lyckade. Det ska vi försöka rätta till.

Vad gäller F-skatt tycker jag att det är viktigt att komma ihåg att det är Riksskatteverket som vill ha en förändrad attityd, göra det enklare, skapa möjligheter för fler nya företagare att starta verksamhet. Det är inte enbart jag som har hittat på det. Tjänstemännen driver detta. Men den politiska ledningen stoppar huvudet i sanden. Likadant är det med stödpartiet i det här fallet, Marie Engströms parti.

När jag säger tusentals är det en ren uppskattning. Men 600 är vi överens om. När jag säger tusentals räknar jag naturligtvis med de människor som aldrig kommer så långt att de lämnar in en ansökan om F-skatt, eftersom de har läst om alla människor som inte får det, bl.a. avbytare, som Marie Engström själv refererade till.

Anf. 106 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tror ändå att vi är överens om att det finns mycket övrigt att önska när det gäller förenklingsregler, när det gäller skatteregler, förenklingar av att upprätta deklarationer osv. Jag ville bara göra detta påpekande.

Alla partier måste kanske någon gång tänka över vad det är för beslut man har varit med och fattat. Helt riktigt. Jag menar bara att ni från borgerlig sida så väldigt gärna vill få det att låta som om det är den i dag gällande majoriteten som hela tiden står bakom förslag som man vill ändra. Jag tycker att det är viktigt att påpeka detta.

Jag skulle också vilja höra Johan Pehrsons kommentar till det som jag tog upp förut när det gäller F-skattsedel. Det finns ändå en anledning till att vi har F-skattsedel i dag. Det viktiga är ju att vi kan fastställa vem som bär ansvaret för att betala skatter och avgifter, så att vi inte hamnar i

Prot.

1999/2000:92

5 april

*Allmänna motioner om
taxering och
skattebetalning m.m.*

ett system där vi i efterhand ska avgöra vem som är uppdragsgivare och vem som har denna betalningsskyldighet. Det är viktigt för näringsidkarna, men det är inte minst viktigt för konsumenterna. Ibland tycker jag att oppositionen tappar den delen i den här debatten.

Anf. 107 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag hänvisar inte till vem som har uppfunnit reglerna. Det framstår som rätt meningslöst. Vi sitter ju här och nu och ska försöka ändra några saker. Då är det så att det är ni som i dag inte vill genomföra en rad förenklningar. Det är ni som bär upp ett näringsdepartement där det finns människor som pratar om dem som vill förenkla som blå khmerer.

Vad gäller F-skatt är meningen att i princip alla som vill ska få F-skatt. Det tycker jag är bra. Jag tycker att RSV:s förslag är bra, till skillnad från regeringen. Meningen är att den som har F-skatt ansvarar för sina egna sociala avgifter. Det är hela poängen. Att klargöra detta är inte så svårt.

Däremot kan fortfarande den prövning som görs vara knepig. Man ska inte vara för beroende, man ska inte ha bara en uppdragsgivare osv. när man ansöker. Det är den prövningen som jag tycker är omodern i den s.k. nya och förändrade ekonomi vi ser i dag.

Anf. 108 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! I likhet med Johan Pehrson har jag av misstag inte kommit med på den ursprungliga talarlistan. Jag kan inte helt utesluta att jag själv har del i ansvaret för detta misstag.

Jag tänkte kort beröra två saker. Först och främst utfärdandet av F-skattsedel. Det har nu blivit en symbolfråga som har lett till att det reses krav om att detta ska vara allas egendom. Alla som så önskar ska ha F-skattsedel.

Jag vill bara kort ånyo erinra om att F-skattsedeln har tillkommit som och fungerar alltjämt som en form av legitimation för seriös företagsamhet. Den är därmed en god hjälp för alla oss konsumenter när vi anlitar hantverkare och andra näringsidkare. Vi har också byggt system, som t.ex. ROT-avdraget, på just denna företeelse.

Det är alltså inte rimligt att F-skattsedeln ska vara allas egendom. Då fyller den ingen funktion. Då skulle man lika gärna kunna ta bort den i dess helhet.

Däremot finns det anledning, precis som vi har gjort i den här debatten, att diskutera de trots allt volymmässigt marginella problem som föreligger på den här punkten när det gäller tillämpningen och prövningen. Dem tycker jag att vi i första hand ska föra med dem som har att utföra denna prövning och tillämpning, dvs. med Riksskatteverket och skattemyndigheterna.

Det andra jag skulle vilja beröra är folkbokföringen av studerande. I dag finns det en tvingande folkbokföring på studieorten vid högre studier, en tvingande folkbokföring. Det innebär att studerande som veckopendlar från hemorten i kommuner som tappar befolkning blir folkbokförda i tillväxtkommuner med de konsekvenser som detta får bl.a. i statsbidragshänseende.

Jag antar att det är för alla bekant att statsbidragssystemet är befolkningsberoende, dvs. man får statsbidrag för alla sina invånare. Därmed tappar glesbygdskommuner sitt statsbidrag och tillväxtkommuner ökar sitt på grund av just detta fenomen.

Det här framstår som desto mer orimligt om man gör jämförelsen med en förvärvsarbete som veckopendlar på identiskt samma sätt. Det är möjligt att folkbokföra sig i hemorten för en förvärvsarbete veckopendlare hur länge som helst. För den studerande med samma betendemönster leder detta till tvångsfolkbokföring på studieorten på sätt som jag nyss redovisade.

Vi tycker att det är orimligt, och jag yrkar därför bifall till reservation 20.

Det skulle för övrigt vara intressant om Per Erik Granström ville redovisa varför han tycker att det är orimligt att vi skulle ha ett likartat system för studerande som vi faktiskt redan har för förvärvsarbete. Varför denna olika behandling?

Anf. 109 PER ERIK GRANSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Rolf Kenneryd om folkbokföring.

Vi har en folkbokföring som bygger på att man är folkbokförd på den ort där man huvudsakligen företar sin dygnsvila. Samma regler gäller för alla oavsett om de är studerande eller förvärvsarbete. Det enda undantaget gäller dem som går i grund- och gymnasieskola. Där finns en annan regel.

I min värld har det förekommit en del förvärvsarbete som har reagerat ungefär som Rolf Kenneryd har gjort nu, nämligen att man har ansett sig ha blivit tvångsskriven på den ort där man har haft sin huvudsakliga dygnsvila. Rolf Kenneryd åberopar sådana som pendlar från sin familjs boende till ett arbete. Det är där den regel Rolf Kenneryd tar upp fungerar.

Om vi inför en sådan regel för just studerande, hur kan vi då kontrollera att den verkligen följs?

Anf. 110 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Det är det undantaget, Per Erik Granström, som vi tycker att man ska ta bort. Studerande ska behandlas på likartat sätt som veckopendlare förvärvsarbetare.

Påföljdsfrågor

Per Erik Granström säger då att problemet med att kontrollera var man har sin huvudsakliga dygnsvila uppstår. Det är väl ingen större förändring mot nuläget. Kontrollproblemet torde vara i stort sett likartat i det hänseendet.

Vid en fortsatt jämförelse av förvärvsarbete kontra studerande säger Per Erik Granström att förvärvsarbete betraktas ha sin hemort där familjen har sin hemort. Borde det inte vara likadant med studerande, att de kan betraktas ha sin hemort där familjen har sin hemort?

Anf. 111 PER ERIK GRANSTRÖM (s):

Fru talman! Det finns inte någon speciell regel för de studerande, Rolf Kenneryd, och en speciell regel för de förvärvsarbete. Reglerna är desamma för de båda kategorierna.

Min fråga om kontrollmöjligheten gällde egentligen hur vi ska kontrollera om de är studerande eller förvärvsarbetande? I dag behöver vi inte göra det. Skulle vi gå på Rolf Kenneryds förslag måste vi införa ett kontrollinstrument för detta.

Anf. 112 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Per Erik Granström ger en vrångbild av problemen. Den har inte någon verklighetsförankring.

Per Erik Granström sade i ett tidigare replikskifte att det finns ett undantag från de generella bestämmelserna när det gäller folkbokföring som gäller studerande. Det är det undantaget vi vill ha bort. Det är obestridligt att förekomsten av detta undantag bidrar till att den statistiska utflyttningen från utflyttningskommuner blir större än den faktiska utflyttningen är. Därmed förlorar dessa kommuner statsbidrag på ett sätt som vi tycker är i högsta grad orimligt. Därför behövs en förändring.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Påföljdsfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU15
Påföljdsfrågor.

Anf. 113 JEPPE JOHANSSON (m):

Fru talman! ”Åtgärder som bidrar till att den dömde inte återfaller i brott skall ha fortsatt hög prioritet.” ”Arbetet med att bekämpa narkotikamissbruket skall bedrivas med ökad intensitet.”

Dessa två citat är hämtade från regeringens budgetproposition för innevarande år under avsnittet Kriminalvården och under rubriken Prioriteringar. Dessa och andra mål är bra, men mål och medel stämmer inte överens.

Regeringens vackra ord i budgetpropositionen att fängelsetiden ska användas till brotts- och missbruksrelaterade påverkansprogram riskerar att bli endast ord, samtidigt som alltför många i personalen inom kriminalvården mår dåligt och riskerar att bli utbrända.

En uppfattning om de svårigheter som drabbat, och drabbar, verksamheten får man om man tittar på en av landets 37 myndigheter, nämligen Karlskronamyndigheten. I denna myndighet är den bistra dagliga verkligheten att så många som 25 anställda kan komma att varslas av de 120 som i dag arbetar inom myndigheten.

Fru talman! En absolut förutsättning för att tiden i fängelse ska kunna utnyttjas på bästa sätt är att kriminalvården har resurser som möjliggör att tiden kan användas på ett meningsfullt sätt. Framgångsrik vård och rehabilitering under den tid som den dömde avtjänar sitt straff är A och O för våra möjligheter att få bukt med återfallsbrottsligheten.

Det handlar om att tillföra de resurser som krävs för att kunna höja den fysiska säkerheten vid anstalterna. Ett allt grövre klientel, bestående

av bl.a. medlemmar från ett antal olika kriminella organisationer, gör inte arbetet direkt lättare för dem som är anställda inom kriminalvården. Det som dessutom krävs är ökade insatser mot narkotika och annat drogmissbruk i anstalterna.

Det finns en berättigad oro för personalen och för verksamheten inom kriminalvården i stort.

SEKO har i sin medlemsundersökning *Hot och våld inom kriminalvården* redovisat alarmerande siffror. På frågan om våldet eller hot om våld har ökat på deras arbetsplatser under den senaste tiden svarar 69 % ja.

Nu krävs handling – bara ord räcker inte långt. Vi moderater kräver att kriminalvården får mer resurser. Kriminalvårdsstyrelsen har i sitt budgetunderlag krävt 150 miljoner extra för detta år och 300 miljoner extra för vardera av de kommande två åren. De tre socialdemokraterna i styrelsen har ställt sig bakom begäran. Nu återstår att se om de kommer att driva kraven i första hand i sin egen grupp här i riksdagen och gentemot regeringen och Justitiedepartementet.

Fru talman! Dagens betänkande behandlar påföljdsfrågor och ett antal olika motioner från den allmänna motionstiden. Till betänkandet har vi moderater lämnat ett särskilt yttrande där vi pekar på betydelsen av att kriminalvården har tillräckliga resurser för att kunna göra ett bra och ansvarsfullt arbete. Förutom det särskilda yttrandet finns vi moderater med i åtta reservationer. Detta tyder bl.a. på att vi i utskottet inte är ense om tagen som behövs i kriminalvården. Vi moderater kommer att fortsätta att driva våra krav framöver. Jag ska fortsätta med att kortfattat kommentera reservationerna.

Fru talman! Vi anser att regeringen snarast bör ta initiativ till en utredning med uppdrag att lämna förslag till en ny verkställighetslagstiftning. Lagen bör kallas fängeslagen och ska ange de regler som ska gälla för hur fängelsestraff ska verkställas. I detta fall bör även verkställigheten av ungdomsstraff ses över.

Vi anser att det är oacceptabelt att personer med verkställbara domar får stanna kvar på häkten under långa tider på grund av platsbrist på våra fängelser. Situationen på många av våra häkten är minst sagt ansträngd.

Dagens höga beläggningsgrad orsakar stora påfrestningar på personalen både på anstalter och på häkten. Bristen på platser medför dessutom ofta mycket långa personal- och tidskrävande transporter över stora delar av vårt land. Enligt Sydsvenska Dagbladet den 3 mars var situationen akut i det distrikt som omfattar Skåne, Blekinge, Kronoberg och Kalmar. Den aktuella tidpunkten satt 283 personer häktade – trots att det bara finns 278 platser i de sju häktena i området. Enda möjligheten att lösa den akuta situationen var att ta hjälp av polisens arrestlokaler.

För att ytterligare belysa allvaret i den nuvarande krisen tar jag ett mycket aktuellt exempel. I helgen tvingades man åter öppna häktet i Hässleholm som många av oss moderater, inte minst Maud Ekendahl, mycket kraftigt har kritiserat. Man stängde häktet för fyra år sedan. Nu fick man akut öppna det och låta bevakningen skötas av ett privat vaktbolag.

Fru talman! Enligt vår uppfattning kan det finnas skäl att närmare överväga om inte medicinsk behandling, s.k. kemisk kastrering, bör användas mer frekvent såväl inom kriminalvården som efter avtjänat straff,

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

särskilt för de fall sexualbrottslingen tidigare avböjt behandling och där-
efter återfallit i brott av samma slag. En grundförutsättning måste dock
vara uppfylld, nämligen att den dömd samtycker till behandling under
hela behandlingstiden. För att den medicinska behandlingen ska vara
meningsfull förutsätts att den kombineras med erforderlig terapi.

I dag kan en fånge som dömts till livstid missköta sig och t.o.m. begå
nya brott i anstalten utan att få någon ytterligare påföljd. Detta är, som vi
ser det, helt oacceptabelt. Även den som är dömd till livstidsstraff och
som begår brott eller missköter sig på annat sätt under tiden i anstalt
måste enligt vår mening mötas av en reaktion som står i proportion till
vad han gjort sig skyldig till.

Exempel på möjliga påföljder är indragna permissioner, färre besök
och avdrag på ersättningen. Enligt vår uppfattning är det angeläget att
nuvarande system med disciplinåtgärder för livstidsdömda snarast blir
föremål för utredning. Grundläggande moraliska och etiska regler om hur
människor bör bete sig mot varandra ska inte, och får inte, vara an-
norlunda inom kriminalvården än vad som gäller i samhällslivet i stort.

Fru talman! Många brister i permissionsbestämmelserna har uppdagats
under det senaste året. Några av dessa har fått mycket allvarliga och
tragiska konsekvenser. Åtgärder har i viss mån redan vidtagits av krimi-
nalvården. Detta är naturligtvis bra och helt nödvändigt. Men vi anser att
det behövs en ytterligare uppstramning. Hänsyn till brottsoffret måste få
en större betydelse. Skyddet för medborgarna måste sättas före den in-
tagnes intresse av permission. Kriminalvården måste utveckla sin kompetens
då det gäller farlighetsbedömningar. Men sådant här kostar pengar,
och utbildning är en bristvara också inom kriminalvården. Det borde vara
kammaren bekant.

Vi anser att intensivövervakning med elektronisk kontroll bör prövas
som en extra säkerhetsåtgärd för att öka skyddet för potentiella brottsof-
fer vid intagnas permissioner och frigångar. Det skulle vara ett extra
skydd inte minst för många misshandlade och hotade kvinnor, som jag
tror att vi alla här känner extra varmt för.

Den tekniska utvecklingen beträffande möjligheterna att via satellit,
radiokommunikation och telenät övervaka och positionsbestämma utnytt-
jas inom en rad områden. Denna s.k. GPS-teknik borde också kunna
användas vid vissa permissioner. En användning av fotboja i kombina-
tion med GPS skulle ge upplysning om var permittenten befinner sig och
förmodligen i flertalet fall avhålla honom från brottslighet och från att
uppsöka och hota sina brottsoffer. I det fall han avlägsnar bojan utlöses
ett larm, och permissionen har övergått till att vara olovlig flykt. Larm
går direkt till polisen, och efterspaningen kan omedelbart inledas.

Fru talman! Vid ett studiebesök på ett häkte fick jag klart för mig att
det i vissa fall är möjligt att tjäna extra pengar genom s.k. cellarbete.
Detta innebär att den intagne tar med sig ackordsarbete till cellen och
under kvällar och helger har möjlighet att högst väsentligt höja sin ersätt-
ning. Jag ser i och för sig inget fel i detta. Oftast är det intagna med ut-
ländskt medborgarskap som på detta sätt skaffar sig extra inkomster.

Men om en utländsk medborgare ska utvisas är han, enligt gällande
regler, skyldig att själv bekosta sin hemresa. Ofta har den intagne vid
frigivningen redan skickat hem sina pengar, och samhället måste stå för
även dessa kostnader. Vi anser att det är direkt stötande att kriminalvår-

den i dag inte har befogenhet att utan den intagnes samtycke kvarhålla pengar för kommande hemresa antingen det gäller ordinarie ersättning i fängelset eller om det rör sig om extrainkomster som i vissa fall är möjliga.

Under de senaste månaderna har det debatterats om intagna i fängelse, även de som är dömda för sexualbrott, ska få titta på de betalkanaler som sänder porrfilm. Vi tycker att det är fel, och det bör omedelbart stoppas.

Vi anser också att personer som är intagna på anstalt inte ska få ha med sig egna persondatorer, programvaror och CD-romspelare under tiden de avtjänar sitt straff – detta för att den intagne inte ska använda sin dator för att kunna planera nya brott, utväxla meddelanden eller via sin dator kunna fortsätta att konsumera t.ex. barnpornografi samtidigt som han dömts för sexualbrott. Denna åsikt står inte i motsatsförhållande till att vi i våra fängelser ska ha möjlighet att ge intagna en gedigen datautbildning som kan behövas efter frigivandet. Det är två helt olika saker.

Fru talman! Vi står bakom samtliga moderata reservationer, men jag yrkar bifall enbart till reservation nr 1.

Anf. 114 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Samhällets olika vårdssystem för avvikare, missbrukare eller fängelsedömda måste ständigt utsättas för granskning och analys. Det rådande systemet speglar i vilken grad det demokratiska samhället förmår vara humant och dess förmåga att ta vara på de svagaste. Kriminalvården får aldrig enbart bli ett administrativt system för verkställande av påföljder. Inom kriminalvården måste det alltid finnas ett engagemang för de människor den har att omhänderta. Därför är det också viktigt att personalen inom kriminalvården får det stöd av samhället som de behöver för att klara sin svåra uppgift.

I Vänsterpartiet brukar vi säga att det är bättre att försöka minska brotten i samhället genom brottsförebyggande insatser än genom att förstärka straffsystemet. Hårdare straff har aldrig löst problemen med ökad brottslighet. I stället är det viktigt att se orsakerna, analysera verkligheten och satsa på förebyggande insatser.

Många av de brott som vi ser handlar om barn som har en svår uppväxt och far illa, en felaktig kvinnoyn, droger, arbetslöshet, segregation och utanförskap, ökade klassklyftor och tyvärr en växande fattigdom i samhället. När man här i Sverige talar om att låsa in besvärliga ungdomar har man låtit dessa ungdomar glida ur de små täta nätverken utan att reagera – och sedan ska de skrämmas tillbaka.

Fru talman! I Vänsterpartiet tror vi på att människor kan förändras – det gäller även för personer som har begått brott. Kriminalvårdspolitiken måste bygga på återanpassning i samhället. Det är viktigt att vi har ett humant perspektiv även på dem som är dömda för grövre brott. Under fängelsetiden ska det ges möjlighet till arbete, undervisning, utbildning och arbetsträning. Det bör också finnas möjlighet för den intagne att delta i särskilt anordnad verksamhet som syftar till att motverka brott eller missbruk. Rehabiliteringen är en mycket viktig del, och den främjar utsikterna att efter frigivningen inordna sig i samhället.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

För vissa partier, i synnerhet Moderaterna, tycks straffskärpning vara det centrala, och jag vill därför kommentera några av de moderata motionerna och reservationerna.

Att begå sexbrott, och kanske också grova sådana, är mycket allvarligt. För brottsoffren är det fruktansvärt, djupt kränkande, och sårerna för en drabbad kanske aldrig läks. Här måste samhället på alla tänkbara sätt hjälpa till att stödja, bearbeta och försöka få människan hel igen.

Frågan om brottsrubricering är också mycket viktig, inte minst för brottsoffret. Men det är också viktigt för den som döms och för kriminalvårdens möjligheter att rehabilitera den dömd. Rätt brottsrubricering är också viktig som signal i ett allmänt preventivt syfte. Men det är också viktigt att de som har begått dessa brott får vård och behandling så att återfallsbrott inte sker. I motioner av både Moderaterna och Kristdemokraterna framställs önskemål om medicinsk behandling, s.k. kemisk kastrering, och terapi för personer som har gjort sig skyldiga till sexualbrott, bl.a. pedofiler.

I dag kan sexualbrottslingar som ett led i behandlingen frivilligt genomgå sådan behandling. Men kriminalvården är ju ingen sjukvårdsinrättning. Att gå så långt att kriminalvården ensam skulle besluta om t.ex. kemisk kastrering tycker vi är att gå mycket långt. Det ställer vi i Vänsterpartiet inte upp på i dag.

Nu pågår det en studie av kriminalvårdens insatser för sexualbrottsdömda som kommer att redovisas till Kriminalvårdsstyrelsen under våren. Då får vi se vad denna viktiga studie säger.

När det gäller disciplinåtgärder för livstidsdömda vill jag göra en kort kommentar. Om man som livstidsdömd inte uppför sig på ett bra sätt påverkar det med all säkerhet nådeansökan, och troligtvis också permissionsmöjligheterna. Att få ett tidsbegränsat straff som livstidsdömd om man missköter sig är nog ganska svårt.

I detta betänkande diskuteras också permissionsbestämmelser. Vi är nog alla överens om att det finns och har funnits många brister när det gäller permissionsreglerna. Permissioner har beviljats slentrianmässigt, och särskilda permissioner har ibland beviljats för tveksamma ändamål. Den arbetsgrupp som under 1999 har undersökt permissionsfrågorna har också framfört kritik. Den främsta kritiken rör den praktiska tillämpningen av regelverket samt brister i internkontroll och uppföljning.

Kriminalvården har nu själv gjort en uppstramning. Denna uppstramning verkar vara så tuff att vissa anstaltschefer själva börjar reagera på att det är för få permissioner. Det är ändå så att permissionerna ska vara ett led i återanpassningen. I en human kriminalvård ingår en social dimension, och här spelar permissionerna en viktig roll.

Fru talman! Elektronisk övervakning är numera ganska vanlig för vissa brott. Men att införa denna typ av övervakning som en extra säkerhetsåtgärd vid permissioner och frigång är nog varken praktiskt möjligt eller särskilt effektivt när det gäller att kontrollera kortvariga utevistelser. Däremot har vi i Vänsterpartiet tidigare lyft upp frågan om att använda sig av elektronisk fotboja i slutet av en lång fängelsevistelse, när man kanske får arbetspröva eller jobba utanför fängelset.

Jag övergår nu till att prata lite om vår egen motion *Barn med frihetsberövade föräldrar*. Motivet bakom denna motion var att situationen för de intagnas barn har fått ganska lite uppmärksamhet. Barn som har en

förälder som dömts till vård eller fängelse lever i en mycket svår situation. Samhället brister i sitt ansvar på flera punkter. Det gäller såväl barnens behov av stöd som deras rätt till en väl fungerande kontakt med sina frånvarande föräldrar.

I vår motion begär vi bl.a. att det ska införas en skyldighet för kriminalvården att göra en anmälan till socialtjänsten enligt § 71 i socialtjänstlagen när en förälder tas in på anstalt. Vad jag förstår bereder Regeringskansliet för närvarande denna fråga. Kriminalvårdsstyrelsen tycks vara av samma uppfattning som vi i Vänsterpartiet när det gäller att det bör införas en skyldighet för kriminalvården att underrätta socialnämnden när en förälder tas in på anstalt. Därför, fru talman, kan jag inte se att denna fråga kan vara svår eller krånglig. Vi hoppas därför att denna fråga kan avgöras snabbt. Det finns ju en uppenbar risk för att barn inte får stöd och skydd om detta inte kommer till socialtjänstens kännedom. Jag yrkar därför bifall till vår reservation nr 8 i betänkandet.

I budgetpropositionen för detta år framgår det att regeringen anser att det är angeläget att kontakten med den intagna föräldern underlättas och att detta bör prioriteras även i fortsättningen, t.ex. genom att det inrättas ytterligare besökslägenheter. Det är mycket positivt att kriminalvården har vidtagit olika åtgärder för att underlätta och öka möjligheterna för barn att hålla kontakt med sina föräldrar på anstalt och att ytterligare åtgärder planeras i detta syfte. Det är enligt vår mening viktigt att kriminalvården även i ett längre perspektiv fortsätter att fokusera på dessa problem. Det är trots allt inte barnet som ska straffas.

Att bli berövad en förälder tillfogar alla barn psykisk smärta som kan vara djup och ta sig uttryck i olika symtom. En del barn – detta gäller barn med utvisningsdömda föräldrar – drabbas extra hårt eftersom separationen från föräldern kan bli permanent. Dessutom är det så att personer med utvisning i domen inte ges möjlighet till permission för ett naturligt umgänge med barnen. Påfrestningarna kan ibland bli så stora att det finns risk för bestående psykiska skador. Vem vill ta på sig detta ansvar när något sådant sker?

Anf. 115 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Först får jag rätta till ett uttalande. En uppmärksam kollega här sade att jag tidigare råkade säga Hässleholm i stället för Ängelholm. Vi vet att det i dessa nedläggningstider har lagts ned både i Hässleholm och i Ängelholm, men det var alltså Ängelholm jag menade.

Samtidigt, fru talman, vill jag säga att jag naturligtvis delar Sven-Erik Sjöstrands åsikt att förebyggande åtgärder är bäst. Lyckas man förebygga ett brott gör man två förtjänster. Man slipper ett brottsoffer, och man slipper en brottsling.

Men vi kan inte stoppa huvudet i sanden utan måste se läget som det är i dag, Sven-Erik. Ingen politik har hittills lyckats förebygga alla de brott som både Sven-Erik och jag önskar att vi skulle kunna förebygga. Vad ska vi då göra under tiden, fram till dess att vi når målet och förebygger alltfler brott?

Sven-Erik talar om, och jag instämmer i, att återanpassning, programverksamhet och vård för drogmissbruk och våldsbeteende är A och O. Men Sven-Erik är ju en del av budgetunderlaget i denna kammare. Ord och handling måste hänga ihop, Sven-Erik. Eller är det så att Sven-

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Erik anser att dagens budget till kriminalvården är tillräcklig för att man ska kunna driva den vård och behandling som vi båda önskar?

Anf. 116 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Det är klart att detta inte är en försvarsdebatt, men till Jeppe Johnsson kan jag när det gäller F 10 i Ängelholm säga att jag lade ned min röst. Det kanske underlättar lite för Jeppe Johnsson.

När det sedan gäller resurser till kriminalvården tror jag att samtliga i justitieutskottet önskar mer resurser. Vi ser att det finns brister. Det gäller också att fördela samhällets resurser på ett bra sätt. I detta sammanhang är det viktigt att också kommunerna får resurser, så att man verkligen kan förebygga brott i kommunerna och så att vi kan få en bra information i skolorna t.ex. om sex och samlevnad, så att det inte blir så många som begår grova sexuella brott. Det är väldigt viktigt med upplysning och att vi satsar på det.

Vi brukar i Vänsterpartiet säga att man ska titta på helheten. Det är inte bara att tillföra pengar till just fängelser. Men jag tycker, precis som också Jeppe Johnsson säger, att det är viktigt att vi satsar på rehabiliteringen. Som ni vet väckte vi i Vänsterpartiet också en motion om drogmissbruk på anstalter. Det ser jag som ett prioriterat och oerhört angeläget område. Det måste gå att använda tiden i fängelse för en bra rehabilitering, så att återfallsbrotten minskar.

Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag hade i alla fall lite rätt, för någonting lade Sven-Erik ned. Han lade i alla fall ned sin röst i detta fall.

Det räcker inte, Sven-Erik Sjöstrand, att säga att man önskar mer resurser. Då handlar det om läpparnas bekännelse. Min fråga var om Sven-Erik anser att fler resurser skulle ha gjort nytta inom kriminalvården. Vi anser och tror det. Vi tror att man kan rehabilitera även de människor som man har misslyckats med förebyggande åtgärder för. Om Sven-Erik Sjöstrand delar denna min åsikt borde Sven-Erik och hans parti verka för mera pengar till kriminalvården.

Ett annat problem som Sven-Erik Sjöstrand borde vara väl bevandrad i är situationen på häktena i södra Sverige. Både jag och Sven-Erik bor i denna region. Det gäller inte minst Helsingborgshäktet. Ibland får man göra transporter, Sven-Erik, upp till Kalmar. Det går oerhört mycket resurser till ingen nytta, som vi brukar säga hemma.

Nu kanske Sven-Erik Sjöstrand är glad över att man har öppnat häktet i Ängelholm. Men anser Sven-Erik Sjöstrand att man ska behöva öppna det på det här provisoriska sättet därför att ni som makten har icke har velat lyssna på de signaler som har kommit från kriminalvården?

Anf. 118 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla försöker kämpa för att vi ska få mer resurser. Det görs på olika sätt. Nu får vi se vilka siffror som visas i vår budgeten som läggs fram i nästa vecka. Det ska bli intressant. Jag tror att även socialdemokraterna kommer att kommentera detta.

Vi måste också motivera hela vårt samhälle när det gäller stöd för att minska brottsligheten. Där är den förebyggande verksamheten det viktigaste. Det kanske också innebär att vi får ett mindre antal människor i

häkte. Just den preventiva rollen är viktig. Det hoppas jag att även Jeppe Johnsson kan instämma i.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 119 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Betänkande JuU15 handlar om påföljdsfrågor och berör ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Vi kristdemokrater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till reservation 3.

Precis som vi har hört av tidigare inlägg är dagens situation oacceptabel då det gäller fängelsedömda som blir kvar på häktet därför att det inte finns platser i fängelset. Vi tycker att det är viktigt att ytterligare åtgärder vidtas för att korta tiderna i häktet. Förutom orimligt långa tider i häktet kommer även rapporter, precis som Jeppe Johnsson var inne på, från ett antal häkten i Sverige i vilka det berättas att man på grund av platsbrist får göra körningar många mil för att placera en person i häktet. Detta tar en massa tid och resurser i anspråk som gör att vi får problem med att ha pengar till det som vi verkligen skulle vilja ha dem till. Det tycker vi är felaktigt.

Kriminalvårdsstyrelsen har i ett yttrande till JO anført att en person enligt gällande bestämmelser inte ska hållas i häkte mer än en vecka efter att dom har fastställts. Men så ser inte verkligheten ut i dag. Därför anser vi att regeringen snarast bör återkomma med vilka åtgärder som har vidtagits för att korta tiden i häktet. I betänkandet står det att det per den 1 juli 1999 fanns 151 personer som väntade på anstaltsplats men att en viss förbättring har skett. Problemet är ju att placera ut de dömda i anstaltsorganisationen, och det beror ju på att vi har för lite klass 3- och klass 4-anstalter och för många klass 1-anstalter.

Justitieministern svarade på en interpellation för en tid sedan då hon också hävdade att målsättningen är att en fängelsedömd inte ska förvaras i häkte mer än sju dagar efter det att dom har blivit verkställbar. Och det är en väldigt bra målsättning. Och i dagens betänkande står det: ”— — — utskottet ser med tillfredsställelse på de åtgärder som vidtas för att förkorta väntetiderna. Någon anledning för riksdagen att nu vidta några åtgärder i frågan finns emellertid inte.”

Vi kristdemokrater har med anledning av Centerns motion tillsammans med de andra borgerliga partierna reserverat oss mot denna skrivning som vi inte tycker är tillräcklig, eftersom vi anser att situationen inte är godtagbar och att förbättringar krävs för att få till stånd en ändring och att det behövs just nu.

Det är också just därför som Kriminalvårdsstyrelsen har begärt att få ett högre anslag för att kunna klara av situationen. När vårpropositionen, som Sven-Erik Sjöstrand hänvisade till, läggs fram ska det bli intressant att se om justitieministern har åtgärdat detta. Jag har mina farhågor efter att jag hörde vad justitieministern sade i ett tal på FLIK, Föreningen för levande information om kriminalvården, för några veckor sedan. Hon sade: ”Besparingarna inom kriminalvården har inte påverkat kriminalvårdens klienter!”

När det gäller behandlingsinsatser för fängelsedömda kan vi konstatera att resurserna inte har räckt till på det sätt som var önskat. Kriminalvårdsstyrelsen medger själv att man inte längre kan arbeta med motivationsprogram i den utsträckning som skulle vara nödvändigt för att för-

Påföljdsfrågor

ändra den brottsbenägne till att agera och kanske t.o.m. tänka i hederliga banor. Vi vet att allt färre under 1999 har getts möjlighet till att ingå i behandlings- och motivationsprogram.

Jag fick ett samtal från Tidaholm i går. Det var några fängelsedomda som hade bitt fängelseprästen att ringa upp mig och tala med mig. De hade kämpat för att få pengar till det motivationsprogram som de ville starta därför att de kände sig motiverade och ville genomgå den här behandlingen. Det svar som de hade fått från anstaltsledningen var att resurserna måste fördelas lika och att de som anser sig vara motiverade därför inte ska få mer pengar än andra i fängelset. Vilket resonemang! Det är inte konstigt att det ser ut som det gör på våra fängelser.

Utskottet skriver i betänkandet att man redan våren 1999, då liknande motionsyrkanden fanns, hänvisade till att arbetet som pågår i Regeringskansliet med att göra en utvärdering av i vilken utsträckning befintliga behandlingsmetoder för exempelvis män som har begått vålds- eller sexualbrott mot kvinnor är lämpliga och verksamma.

I dagens betänkande står det: ”Enligt vad utskottet har inhämtat från Regeringskansliet pågår alltjämt beredningen av under vilka former utvärderingen skall ske och hur de avsatta medlen skall användas.”

Det här gör mig lite upprörd och otålig. Under ett helt år har Regeringskansliet berett under vilka former man ska kunna utvärdera, etc. Det är ofattbart.

I betänkandet står det: ”Att delta i anvisad programverksamhet är således obligatoriskt. Medicinsk behandling kan däremot endast ges på frivillig grund.”

Sedan hänvisas till en kartläggning som har gjorts av Kriminalvårdsstyrelsen angående män som har dömts för våldsbrott. För sexualbrottsdömda finns ett begränsat antal platser med särskilda resurser. Vi kristdemokrater skulle vilja att man ytterligare utredde möjligheten att utöka medicineringen av t.ex. pedofiler. Det handlar om att i första hand motivera och behandla pedofilen för att han eller hon ska komma till insikt. Och när han eller hon gör det finns det också större möjligheter att få pedofilen att ta den medicin som skulle kunna leda till att man minskar denna överdrivna sexualdrift som gör att pedofilen kastar sig över barn.

Vi tycker att det är oerhört viktigt att man kan komma fram till något som skulle kunna göra det lättare för dessa pedofiler så att de blev motiverade att ta sin medicin. Detta säger vi för våra barns skull, för att vi vill skydda våra barn.

När det gäller permissioner så tror jag att vi alla här i kammaren är eniga om att det inte kan vara acceptabelt att farliga förbrytare under permissioner begår nya brott. Vi har därför föreslagit att man bör kunna utreda möjligheten att använda fotboja vid permissioner. De som argumenterar mot detta förslag anser inte att det får någon effekt. Och vi hörde här alldeles nyss Sven-Erik Sjöstrand som inte tycker att det är praktiskt möjligt att genomföra detta. Men det är ju självfallet så att vi inte kan bedöma vilka effekter en fotboja vid permission skulle ha förrän vi har prövat det. Vi vill också att man ska skärpa kontrollen av dem som är på permission. Man måste bli bättre på att använda de riskbedömningsinstrument som finns för att göra mer restriktiva bedömningar. I betänkandet sägs det: ”Om noggrann tillsyn behövs kan det föreskrivas att den intagne under permissionen skall stå under bevakning.”

Vi känner alla till att det inte räcker. Jag tänker på polismördaren som rymde under permission trots att han stod under bevakning.

En arbetsgrupp tillsattes för att se över permissionsreglerna, och man kom fram till att det fanns brister i Kriminalvårdsstyrelsens regelverk samt i fråga om den praktiska tillämpningen.

Tidigare har utskottet avfärdat alla förslag om elektronisk övervakning men nu håller Justitiedepartementet på att utreda frågan. Vi kristdemokrater ser fram emot ett bra förslag och en bra lösning men vidhåller trots detta vår reservation i betänkandet.

När det gäller frigivningsförberedelser finns det mycket att säga. Jag ska inte ta upp tid med att nämna allt jag skulle önska beträffande just den situationen. Men vi kan konstatera att vi inte har varit bra på att förbereda eller se till att de som frigges får en bra start när de lämnar fängelset. Det är oerhört starkt bevisat att människor oftast bara ställs utanför murarna utan att ens ha ett kontaktnät, ett arbete, en lön eller en lägenhet.

Vi kristdemokrater tror att med andra behandlingsinsatser, motivationsprogram och ett utslussningsboende skulle situationen se annorlunda ut.

Jag har besökt KRIS motsvarighet i Gävle som heter FLIK. Det var ett intressant möte med människor som hade suttit i fängelse i uppemot 30 år. De berättade om det stöd som de till slut hade fått och som ledde till en förändring i deras liv.

När vi kristdemokrater motionerade om speciellt utslussningsboende med fotboja var det utifrån vetskapen om den svårighet som infinner sig för den som i 10–15 år har suttit i fängelse när det gäller att klara av de krav som ställs när vederbörande ska ut i samhället. Därför välkomnar vi regeringens pågående arbete om frigivningsförberedelser och om ett eventuellt utslussningsboende där fotboja kan användas. Detta är helt i linje med Kristdemokraternas förslag.

Vi har också yrkat på att det ska finnas barnpsykologisk expertis på anstalterna men i betänkandetexten får vi egentligen inget svar på vårt yrkande. Man hänvisar till särskild personal som finns på häktena med ansvar för barn vid besök på anstalten.

Enligt en av de chefer på Hall som jag i går talade med är avsaknaden av psykologhjälp ett jätteproblem. Som det är i dag får man köpa in de här tjänsterna så långt det finns resurser kvar. Han sade att behovet är stort.

Utskottet hänvisar till föräldrautbildningen, som handlar om män som får lära sig att ta ansvar som pappor. Det är bra men det är inte samma sak. Jag vill säga att där har man satt ribban väldigt lågt.

Om man exempelvis tar in mammor och barn och har fördjupade handlingsplaner för att bygga relationer med den intagne pappan krävs det annan expertis, sade kontakten på Hall. Hur ska vi med vår utbildning på rätt sätt kunna förmedla vetskapen om att pappan inte kommer ut från fängelset förrän om tio år? avslutade Hallrepresentanten.

I texten hänvisar regeringen till samarbetet med socialtjänsten och visst är det bra. Men det vore mera logiskt att detta rehabiliteringsbatteri sattes in på anstalten med såväl den intagne som den andra föräldern och barnen. Att behandla familjen tillsammans är angeläget och viktigt för resultatet.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Jag ska ta ett exempel ur verkligheten. Det gäller en mamma som dömdes till tio års fängelse. Hennes barn placerades i ett svenskt familjehem. När mamman frigavs skulle hon utvisas till sitt hemland och hade självklart rätt att ta med sig sitt barn. Jag skulle vilja höra majoriteten förklara för mig hur man hanterar denna problematik utan barnpsykologisk expertis.

Utskottet avslutar med att säga att det pågår ett arbete för att förbättra situationen för barn till fängelsedömda. Utgångspunkten ska vara barnens bästa, står det. Detta ställer vi kristdemokrater oss bakom men vi menar också att det är en väldigt lång väg fram till att det målet uppnås. Vi vidhåller alltså även kravet i den reservationen.

Sedan gäller det ytterligare en reservation som vi har ställt oss bakom. Det handlar om dömda som efter straffiden utvisas. De är sällan villiga att vara med och betala sin hemresa. I kap. 9 § 1 utlänningslagen står det att en utlänning som utvisas är "skyldig att betala kostnaden för sin egen resa till den ort dit han sänds eller åläggs att resa genom en myndighets försorg". Tyvärr fungerar inte detta i praktiken.

I betänkandet konstateras det att bestämmelsen mycket sällan tillämpas. Ofta är det så, enligt uppgift, att en del som sitter inne i Sverige sparar pengar och skickar hem till hemlandet. Man ser nogsnamt till att det inte finns några pengar kvar till en hemresa. Kriminalvården har heller inte möjligheter att mot den intagnes vilja kräva att hon eller han ska vara med och betala.

Vi kristdemokrater menar att den här frågan måste ses över. Det kan inte vara rimligt att det inte avkrävs att man åtminstone är med och avsätter en mindre summa månatligen för att kunna bidra till att täcka de kostnader som uppkommer med anledning av hemresan. Utskottet konstaterar i texten att detta är otillfredsställande men att man inte är beredd att ta något initiativ i frågan i dag. Också där skulle jag vilja ha ett svar från majoriteten på frågan om varför man inte är intresserad av att ta ett initiativ i detta sammanhang.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det behövs mer resurser i kriminalvården. För att lyckas med målsättningen i kriminalvårdens program, att rehabilitera för att åter integrera i samhället, behövs det mer resurser!

Anf. 120 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Det är bra, Ragnwi Marcelind, att Kristdemokraterna ställer sig bakom tankegångarna i vår motion. Det verkar ju vara så utifrån anförandet nyss. Ni är välkomna att rösta på reservation nr 8. Det skulle glädja oss i Vänsterpartiet.

Jag hade tänkt ta upp den viktiga frågan om sexualbrott och om behandlingen av män som begått vålds- och sexualbrott. Det är viktigt att vi diskuterar de sakerna.

Vi ser det som ett väldigt grovt brott om någon begår brott mot barn eller våldtar kvinnor. Det tror jag att vi alla instämmer i. Vi måste vidta många åtgärder för att förebygga sådana brott.

Jag vet att Kristdemokraterna och Moderaterna har ställt sig bakom en reservation här men kanske kunde ni utveckla reservationen lite mera.

Man kan jämföra med behandling med kemisk kastrering, t.ex. inom psykiatrin. Sjuksköterskan själv kan inte ordinera tvångsmedicin eller

liknande. Sådan ordination får heller inte vara under en längre tid, utan det krävs ständigt omprövningar av den läkare som ordinerar medicinen. Det är alltså en sjukvårdsinrättning som står för det. När jag läser motionen och reservationen får jag nog en bild av att kriminalvården själva ska stå för det här ställningstagandet och också ordinera medicin. Om jag kunde få ett förtydligande på den punkten vore det fint.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Anf. 121 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka Sven-Erik Sjöstrand för frågeställningen. Sven-Erik kommenterar att vi inte på något sätt står bakom reservation 8. Kanske får jag kontra med frågan varför Sven-Erik inte står bakom våra reservationer inom samma område.

När det gäller behandlingen av människor som har dömts för sexualbrott, s.k. pedofiler, skulle jag först vilja säga att jag inte vill använda begreppet kemisk kastrering, för det ger så felaktiga signaler. Det handlar om farmakologisk medicinering och då är det inte fråga om sprutor som man tar dagligen, utan det handlar om långtidsverkande medicin. Man kan ta en spruta som varar under en längre tidrymd. Därmed tror jag inte att detta skulle vara problematiskt för kriminalvården när det gäller möjligheterna att samordna detta med sjukvården för att kunna rehabilitera med medicinering.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man i ett första steg får i gång rehabiliterings- och motivationsprogrammen därför att det räcker inte att försöka få en person att ta en spruta för att han ska vara mindre benägen att göra de här kriminella handlingarna. I stället handlar det om att förändra ett tänkande hos pedofilen och det kan man göra endast om pedofilen kommer till insikt och går igenom de behandlingar som finns utformade på vissa orter i vårt land. Det är dock i alldeles för liten utsträckning. Vid besök på de här anstalterna säger man också själv att det inte finns möjligheter till uppföljning. Det räcker inte att ha en stoppgräns där man säger: Nu är du färdigbehandlad. I stället handlar det om ett kontinuerligt uppföljande för att kunna bedöma om den här personen kan anses vara frisk. Återfall kommer, och det behövs mycket hjälp och stöd när det gäller möjligheterna att bistå den här personen.

Anf. 122 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Det är också viktigt att kvinnosynen förändras i vårt samhälle och att vi verkligen arbetar med det. Jag nämnde i mitt anförande att en oerhört viktig åtgärd är att vi diskuterar sex och samlevnad i skolorna och att vi verkligen tar detta på allvar och avsätter resurser för att förebygga att sådana här saker händer. Såvitt jag vet diskuterade Sexualbrottskommittén många av dessa viktiga frågor och kom säkert med många förslag. Jag tror att det tar några år innan detta kan implementeras i lagstiftning. Det vi diskuterar i dag är en lång process.

Man kan ha olika beteckningar. Man kan kalla det för farmakologisk medicinering. I vissa sammanhang i motioner har man talat om kemisk kastrering. Jag vet inte vilket som är rätt begrepp, men jag tror att vi är överens om att det måste ske på frivillig basis. Som jag känner det måste en domstol i så fall döma ut det.

Det är också en grundläggande fri- och rättighet att varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp.

Det är en grundläggande fri- och rättighet som man ska tänka på. Vi bör nu diskutera sådana här saker. Det är en rätt så lång åtgärd.

I Vänsterpartiet tycker vi att man verkligen ska satsa på terapi, programverksamhet och samtal – det är oerhört viktigt – och på lite längre sikt förebygga återfallsbrott när det gäller grova sexualbrott.

Anf. 123 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt bra att Vänsterpartiet tycker att det är angeläget att satsa på terapi och samtal. Det innebär ju, med den möjlighet som Vänsterpartiet har att påverka hur budgetförhandlingarna går till, att det skapas mer förutsättningar för just terapi och samtal. Det förordar vi också. Vi tror inte att det finns några enkla lösningar. Det är just därför som vi kräver i vår motion att en utredning ska göras av hur man kan använda farmakologisk medicinering i större utsträckning.

Det är en väldigt svår åtgärd, säger Sven-Erik Sjöstrand. Självklart är det ett intrång på en människa. Det är just därför som jag vill att vi ska komma bort från det här med kemisk kastrering. Det låter som att det är någonting oåterkalleligt. Det handlar inte om det. En medicinering handlar om för en pedofil att sänka den överdrivna sexualdrift som gör att man angriper små barn för att hamna på en mer normal eller lägre nivå när det gäller just den driften.

När det handlar om sex och samlevnad i skolorna är vi helt överens med Vänsterpartiet om att det är oerhört angeläget att man får en bättre information i skolan än den som jag i alla fall hade på tidigt 60-tal. Just därför har vårt ungdomsförbund initierat ett projekt, som heter Manprojektet och där man är ute i skolorna och talar om attityder till sex och samlevnad och försöker föra en diskussion om hur vi på ett bättre sätt ska kunna ha en större respekt för varandra. Det är vad det handlar om.

När det gäller pedofiler och pedofilbrotten är utgångspunkten för mig – och som är utgångspunkten i barnkonventionen och, vad jag kan tänka mig, utgångspunkten för Vänsterpartiet – våra barns bästa. Det är vad som står för mina ögon. För våra barns skull kan jag tänka mig att vi måste utreda den här frågan ytterligare.

Anf. 124 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Från Centerpartiet har vi vid ett flertal tillfällen pekat på situationen när det gäller platsantalet på våra anstalter och häkten. Det har varit uppe i olika debatter. Det har sagts att det finns utrymme och att det går att lösa detta. Men fortfarande är situationen på landets häkten och anstalter otroligt pressad.

Det har nämnts olika ställen – nordvästra Skåne och Skåne över huvud taget. Den rapport som kom i helgen visar att det är överfullt i alla häkten i hela Skåne – i Malmö, Kristianstad och Helsingborg. Det är fullt på anstalterna.

Jag hade kontakt med Kalmar. De har fått skicka sina intagna till Visby, med vad det innebär. Dessutom tar man alla tänkbara utrymnen i anspråk. I Skåne har man dessutom använt arrestlokalerna, t.ex. vid Polisen i Helsingborg.

Det är inte rimligt att ha personer i dessa arrestlokaler häktade under lång tid. I helgen som gick fanns det elva personer i arrestlokalerna vid just det tillfället.

Man har nu öppnat häktet i Ängelholm, och det har vi haft interpellationsdebatter om. Det har legat i malpåse länge och stått till ingen nytta trots att det var nyrenoverat. Nu bemannas det tillfälligt av privata väktare.

Man ser att verkligheten kommer i fatt. Det här har vi påpekat flera gånger. Man har sagt att det ingen fara, det löser sig, vi klarar av det. Men så är det inte. På detta följer bekymmer med narkotikasituationen. Det är trångt och besvärligt att kontrollera situationen. Det är problem att behöva blanda unga och äldre brottslingar, förstagångs- och flergångs-förbrytare. Vi ser på våra anstalter att det sker en blandning av säkerhetsklasser redan i dag. Jag kan nämna Bergaanstalten i Helsingborg som är en klass 3-anstalt. Där finns även klass 2. Den här blandningen förekommer redan, men den är inte anpassad med tanke på de säkerhetspekter som egentligen borde finnas. Som det har påpekats tidigare här finns det regler som säger att man inte ska behöva stanna i häktet mer än sju dagar. Men situationen ser annorlunda ut.

Vi talar om effektivitet, om resursanvändning osv. Jag och Centerpartiet anser att man här inte använder resurserna på ett effektivt sätt när man försvårar rehabiliteringen, man skjutsar omkring de intagna runt hela Sverige. Det kostar med bevakning stora summor pengar.

Det finns också experter som förespråkar en 85-procentig beläggning för att hålla kontroll över situationen i fängelserna och för att kunna sköta åtgärderna på ett bra sätt. Nu är man på många ställen uppe på över 100 %.

Sedan kommer vi till det här med verkställighetsinnehållet. De kraftiga besparingar som drabbat, som det påpekats, kriminalvården har lett till att mycket av rehabilitering inte kan genomföras. Denna rehabilitering har personalen fått kompetensutbildning för, men man måste avbryta den. Det man får ägna sig åt är bevakning både utåt och inåt i organisationen.

När det gäller de projekt som bedrivits för män som begått vålds- och sexualbrott mot kvinnor finns det en rapport från förra året som presenterar utvärderingen och visar på de olika metoder, sätt och skiftande samverkansgrupper som lett till resultat av olika grad och till att man ändå satt i gång ett bra arbete. Det måste användas vidare och på flera ställen. Som situationen ser ut i dag har man brutit det, man har inte resurser för att kunna genomföra den här rehabiliteringen.

Med dagens resurser är det också svårt att leva upp till att den intagne ska ges möjlighet till lämplig sysselsättning som främjar frigivningen.

I förra inlägget talades det om samtalsterapi. Det är en väldigt viktig åtgärd. Vi var några ledamöter från justitieutskottet som hade tillfälle att besöka Kalmaranstalten där de intagna erbjuds just samtalsterapi på den intagnes villkor. Vi fick delta i en utvärdering, och det var mycket intressant. Det fölls då två repliker som jag tycker talar för sig själva.

En av de unga männen som deltog i utvärderingen sade: Att tränas till samtal om sin egen situation, att lösa problematik och se sig själv i olika situationer – denna möjlighet borde finnas även utanför fängelset.

En annan ung man sade: Jag önskar att jag hade haft en livstidsövervakare, någon att hålla i handen när frestelserna eller svårigheterna blir för stora.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Dessa repliker säger mycket, tycker jag. Det är viktigt att det ges resurser så att man kan fortsätta med samtalsterapi t.ex. på Kalmaranstalten och använda andra rehabiliteringsåtgärder som det har utbildats personal för.

De intagna på Kalmaranstalten var väldigt oroliga med tanke på besparingarna för att det skulle dras ned på denna värdefulla verksamhet.

Förra året fick många av oss en signal om hur det stod till med permissionerna. Detta ledde till att utskottet anordnade en hearing om permissionsregler. Permissioner är ett viktigt led för utslussningen i samhället. Men det är viktigt att ha ett regelsystem som är noga avvägt. Den intagnes intresse av att få permission måste vägas mot medborgarnas berättigade krav på skydd och säkerhet.

Sedan måste man se över den praktiska tillämpningen. Den bör följas upp med jämna mellanrum. Den erfarenheten har vi nu alla med i bagaget.

Det har tillsatts en utredning som ska följa upp och se över den praktiska tillämpningen. Men då behövs det resurser för att genomföra detta. Antingen får man omprioritera eller tillföra nya resurser.

Det har föreslagits att man skulle göra fler farlighetsbedömningar. Det är ett sätt att underlätta planeringen och göra permissionsbedömningar. Men farlighetsbedömningar är ytterst resurskrävande, även om de är bra verktyg. Där måste det också till resurser.

Jag vill också betona vikten av trygghet för kvinnor som har blivit utsatta för våld under intagnas permissioner. Dessa kvinnor bör underrättas och ges en extra trygghet och säkerhet. Det är en fruktansvärd situation som många kvinnor får utstå.

När det gäller frigivningsförberedelser finns det projekt och försök. Jag har själv besökt Skenåsanstalten som har sex platser och är ett utslussningsprojekt för långtidsdömda. Då kommer man tillbaka till behovet av permission för att de intagna ska få komma ut och träna när de ska tillbaka till samhället utanför efter att de har suttit inne 15–20 år. Det är viktigt att detta bygger på en successiv anpassning till livet utanför. Detta projekt tycker jag är föredömligt, och jag ser fram emot utvärderingen av det.

Att friges och stå utanför fängelseportarna med en plastkasse i handen och inte ha någon bostad, inte ha något arbete, inte ha något socialt nätverk är inte så lätt. Då är det svårt att stå rak i ryggen och motstå frestelser utanför. Det är väldigt lätt att falla tillbaka.

Just detta med svängdörrsmentaliteten inom kriminalvården är ingenting som någon eftersträvar. Vi måste se till att det inte blir återfall utan att de intagna verkligen rehabiliteras. Men det krävs en större samverkan mellan alla aktörer i samhället för att man ska kunna arbeta på ett positivt sätt med frigivningen.

Vi har ett par motioner om psykiskt störda lagöverträdare som behandlas i det här betänkandet. Det är en stor och svår fråga. Men det pågår ju utredning, och därför avvaktar vi resultatet.

Vi från Centerpartiet har också avgett ett särskilt yttrande tillsammans med moderaterna när det gäller mer resurser. Det är naturligtvis så som Sven-Erik Sjöstrand sade här tidigare, att det inte bara är att tillföra medel. Men just inom kriminalvården är behovet av resurser mycket stort. Jag kan se att det finns skillnader inom rättsväsendet, men just när

det gäller kriminalvården är det av största vikt med extra resurser för att man ska kunna bedriva en framgångsrik vård.

Ska vi långsiktigt få bukt med kriminalvården måste vi använda mer av förebyggande arbete och göra en större rehabiliteringsinsats för att förhindra återfall. Behovet av både fysisk och psykisk vård är stort inom kriminalvården. Till detta behövs det också resurser.

Jag står naturligtvis bakom alla Centerns reservationer i detta betänkande och även bakom det särskilda yttrandet. Men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Anf. 125 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Det är många viktiga frågor i motioner från den allmänna motionstiden som behandlas här. Många av frågorna återkommer år efter år, och många av frågorna är redan uppmärksammade och bereds i departementet. Sedan kan man ha synpunkter på tidsaspekten. Många tycker att det går för sakta med vissa frågor.

De reservationer som har tillfogats betänkandet har därför tillgodosetts, enligt mitt sätt att se det. Jag vill speciellt kommentera en tvärpolitisk motion där man vill prioritera kartläggningen av kriminalvårdens behandlingsinsatser när det gäller våld mot kvinnor. I betänkandet noteras precis vad som pågår. Det pågår arbete för fullt. Visserligen sade Ragnwi Marcelind att det också förra året stod att det pågick arbete för fullt, men det har ändå kommit en bit på väg.

Regeringen har avsatt 2 miljoner för en utvärdering av de metoder som används för att man ska se vilka som är lämpliga och verksamma. Det är oerhört viktigt att inte bara pengar tillförs för metoder utan att man också utvärderar och ser att de verkligen hjälper och utvecklar.

Man vill också att risker och behov bedöms särskilt med avseende på terapeutisk behandling vid sexualbrott. Det är ju inte alla metoder som är effektiva. Även ett bedömningsinstrument har utformats. Det heter förkortat SARA och används på försök för dem som dömts för misshandel mot sin partner.

Alla dessa utvärderingar måste nu sorteras upp. Det kommer då att utskiljas vilka metoder som fortsatt är bäst att satsa på. Jag instämmer i, och det tror jag alla i Justitiedepartementet gör, att man måste använda sådana metoder.

Vi har också varit ense om målen för kriminalvården som vi nu behandlar. Men när man frågar vad vi ska göra åt problemen är det bara att peta på magen på moderaterna i justitieutskottet så säger de: Mer resurser! Men det är ju inte så enkelt. Även om vi i och med vårpropositionen kommer att ge mer resurser till kriminalvården, måste vi ju inse att det viktiga arbetet med att sortera ut vilka metoder som ska användas är ett fortsatt problem som också kräver andra insatser.

Frågan om kemisk kastrering när det gäller sexualbrott är intressant. Jag kan inte förstå vad reservanterna egentligen menar, därför att i dag är det frivilligt. Man kan i dag behandla pedofiler med denna metod. Men jag tycker nästan att det andas mer tvångsmedicinering i reservationen. Men i moderaternas motion i ämnet står det ju tydligt att det ska vara frivillighet. Jag förstår inte vari problemet ligger att kriminalvården tillsammans med hälso- och sjukvården ska bestämma detta. Det är väl inget hinder. Därför begriper jag alltså inte den reservationen.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

När det gäller de så omdiskuterade permissionsbestämmelserna är det klart att nästan alla ledamöter i justitieutskottet ställer upp på att vi ska ha permissionsbestämmelser som är verksamma. Tyvärr har det ju inträffat så tragiska händelser i samband med permissioner, men det får man inte dra så stora växlar på så att det blir för mycket åt det andra hållet. Som många har varit inne på är permissionerna viktiga för rehabiliteringen. Men det pågår också ett arbete med ökad kontroll. Arbetsgrupper har tillsatts för att föreslå förändringar. Vi hade också en hearing i justitieutskottet om riskbedömning och hur en sådan kan göras enligt en speciell mall. Det görs ju redan på vissa anstalter. Nya föreskrifter presenteras till sommaren, så det är också pågående.

Men, fru talman, jag ska yrka bifall till en reservation, och det är nr 8.

Skyldigheten för kriminalvården att göra en anmälan till socialtjänsten när en förälder blir intagen är ganska självklar, så frågan behöver inte utredas längre. Det är en så enkel åtgärd. Men i betänkandet svaras att man för närvarande bereder frågan. Anledningen är att det nu är ett glapp. Polis och åklagare har egentligen skyldighet att göra anmälan, men det glöms bort. Därför skulle det vara enkelt att överlåta det till kriminalvården, om anmälan inte har gjorts tidigare. Detta skulle vi kunna ge regeringen till känna redan nu.

Jag har lite kommentarer till tidigare talares anföranden. Jeppe Johnson säger att handling krävs och att det är resurserna som fattas. Det är vi medvetna om. Jag tror Jeppe Johnsson kommer att bli överraskad när vi kommer till vårpropositionens resultat. Som sagt är jag inte så positiv att jag tror att det bara är resurserna som löser alla problem. Men, visst, det behövs ett tillskott.

På häkten och anstalter är det brist på platser. Under förra mandatperioden påbörjades nedläggningen av mindre anstalter. Miljöpartiet var emot detta. Men med Centrerns hjälp lades många ned. Sedan har ju också, om man ska vara rättvis, en svårighet varit att, när man bestämde att fotboja skulle införas, veta hur många platser som skulle falla bort från anstalter som har intagna som dömts till korta fängelsestraff. Det är tråkigt att det inte går att göra bättre prognoser. Det är en problematik som man måste göra någonting åt. Det är ju ingen som önskar att folk ska sitta långa tider på häkten eller att anstalterna är överfulla.

En annan orsak till att häktena är överbefolkade, speciellt i Göteborg, är att de byggs om därför att Sverige fick anmärkning om att häkten inte var i det skick som krävdes.

När det slutligen gäller Ragnwi Marcelinds förslag om medicinering mot sexualdriften är det inte helt entydigt att detta skulle hjälpa totalt. Det finns många andra aspekter när det gäller pedofiler. BRÅ har i en rapport gått igenom problematiken. Det är inte en entydig hjälp, för det kan finnas väldigt olika skäl. Medicinering är alltså inget universalmedel. Men som jag ser det kan man erbjuda medicinering till dem som vill ha denna hjälp.

Fru talman! Det var allt.

Anf. 126 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Kia Andreasson inledde med att säga: Enligt mitt sätt att se det bereds alla de frågeställningar som upptas i de olika motionerna. Hon säger t.o.m. så här: Arbetet pågår för fullt, men det har nu kommit

en bit på väg. Då skulle jag gärna vilja veta vad Kia Andreasson menar med det.

Vidare yrkar hon bifall till reservation 8, trots att hon nyss har stått och ifrågasatt alla dessa motioner, yrkanden och reservationer som gäller de ärenden som håller på att beredas. Om reservation 8 skriver utskottet: ”Enligt utskottet bör emellertid inte pågående beredning av frågan föregripas.” Det gäller att ställa samma krav på sig själv som man ställer på andra.

Sedan hoppas jag att resultatet av vårpropositionen verkligen blir att vi får loss mer pengar. När det gäller kriminalvården, Kia Andreasson, tror jag att de som arbetar inom kriminalvården bättre kan bedöma än vad vi kan göra vilka resurser som behövs för att kunna ha en fullödig behandling.

När det gäller farmakologisk medicinering är det inte entydigt att den är den totala lösningen på problematiken, och det är jag medveten om. Just därför betonade jag i mitt inlägg vikten av kombinationen motivation och rehabiliteringsinsatser, där man får terapeutisk hjälp för att komma till någon form av insikt. Det är nämligen oerhört viktigt, om man nu ska skapa en frivillighet när det gäller den här formen av medicinering, att människor själva har en insikt om behovet av medicin. Kia Andreasson avslutade med att säga att medicinering i dag kan användas av den som så vill. Men faktum är att jag har varit i kontakt med flera som inte har fått den hjälpen, trots att de har bett om den därför att de har varit rädda för vad som ska hända när de kommer ut.

Anf. 127 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Att jag yrkar bifall till reservation 8 motiverar jag med att det handlar om en så enkel åtgärd. Det behövs ingen beredning för att överlåta anmälningsskyldigheten till kriminalvården, och det sade jag tydligt.

Den andra delen, vilken är mer komplicerad, Ragnwi Marcelind, nämligen att se vilka metoder som är de bästa för dem som dömts för våld mot sin partner, har beretts under ett år. Det var därför som jag uttryckte mig på detta vis. Ärendet bereds. Det ettåriga arbetet pågår, och vi får snart se resultatet, eftersom arbetet är i sin slutfas.

Att medicinering av pedofiler uteblir måste bero på något annat än det som anförts i reservationen. Om personer som vill ha medicinering inte får sådan, måste det finnas en annan anledning.

Anf. 128 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Kia Andreasson tycker att hennes reservation avser en enkel åtgärd. Jag vill i mitt fall understryka att det känns som det gäller en väldigt enkel åtgärd. Justitiedepartementet har ett helt år berett frågan hur man ska kunna bereda och utreda detta. Kia Andreasson måste själv höra att detta låter märkligt. Det står i utskottets betänkande att det alltså pågår en beredning av under vilka former utvärderingen ska ske och hur.

Jag ser det som en enkel åtgärd, Kia Andreasson, att se till att den här utredningen blir färdig och att man kommer till klarhet om vilken form av behandling som de här människorna ska ha.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Vår reservation bygger på en att-sats i vår motion med krav på att det ska göras en utredning av hur man ska kunna utveckla möjligheten till farmakologisk medicinering för att se nackdelar och fördelar och för att kunna dra slutsatser om hur pedofiler ska kunna behandlas, så att vi för våra barns skull ska slippa att gång på gång upptäcka hur pedofiler bara några timmar efter det att de har frigivits har angripit ett nytt barn. Vi tycker att det är oacceptabelt, och man måste finna vägar för att förhindra att sådant sker.

Anf. 129 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Beredningen i Regeringskansliet har dröjt därför att uppdraget gått till Karolinska institutet, som genomför en studie av metoderna. Det gäller, som jag sade, inte ett enkelt problem, utan det är ett ganska omfattande material som måste gås igenom för att man ska se vilka metoder som kan rekommenderas för att behandlingen ska bli så effektiv som möjligt. Detta är anledningen till att det har tagit tid.

Säger man att detta ska ske med en gång gäller det något annat. Man behöver inte reservera sig när man har fått en sådan här redogörelse.

När det gäller medicinering av män ser jag inte alls att det som Ragnwi Marcelind nu tar upp är den problematik som behandlas i reservationen. Där sägs att kriminalvården självständigt ska besluta om behandling utan att ta kontakt med hälso- och sjukvården. Det har egentligen inte att göra med utvecklingen av denna åtgärd.

Anf. 130 JEPPE JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Kia Andreasson påstår att det räcker att peta en moderat i magen för att han ska tala om att det behövs mera resurser till kriminalvården. Jag vet inte om Kia Andreasson har provat detta. Hon är välkommen att försöka.

Hur det än är med detta kan jag påstå att om man petar en miljöpartist i magen – jag tror när det gäller Kia Andreasson inte ens att man behöver göra det – så får man höra att det här redan är tillgodosett osv. Detta gäller speciellt i ett läge när Kia Andreassons verkliga åsikt skulle kunna fälla en sittande majoritet.

Så var fallet just när det gäller motion Ju721, som skrivits under av fem kvinnor. Men Kia Andreasson hävdar ju alltid att allting är tillgodosett, i alla fall om det är så illa att man annars skulle kunna fälla s och v.

Kia Andreasson säger vidare att det är ansträngt på häktena. Det var milt uttryckt – det är överfullt, och det är kris, inte minst i västra Sverige. Kia Andreasson säger att det kan bero på ombyggnad. Jag kan upplysa Kia Andreasson om att ombyggnaderna av häkten oftast resulterar i färre platser. Man tar av de befintliga platserna för att inrätta gemensamhetsutrymmen.

Fru talman! Följande stod att läsa i Blekinge Läns Tidning den 30 mars om ombyggnaden av häktet i Karlskrona:

”När häktet i Karlskrona byggdes om blev 1,6 Mkr mer eller mindre bortkastade. Personalbrist gör att den planerade användningen av lokalerna inte fungerar. Målet var att utveckla verksamheten på häktet, men under byggtiden förändrades förutsättningarna. När pengar skulle sparas var det på personalsidan man drog in. Detta innebär bl.a att matsalen inte används och skolsalen endast används en förmiddag i veckan.”

Kia Andreasson! Ombyggnad i all ära – det räcker inte. Det krävs mer för att bedriva verksamhet. Det första man fick plocka bort på anstalten i Karlskrona var motionsavdelningen. Kia Andreasson har medverkat till detta.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

Anf. 131 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag sade tydligt att också resurser visst bidrar till att förbättra verksamheten, men man kan inte bara populistiskt säga ”mer resurser”, något som jag ofta får höra. Om jag skulle göra en pejling på antalet tillfällen, skulle jag nog komma fram till ett högt tal.

Att andra åtgärder måste till är absolut självklart. I den motion från en grupp kvinnor som Jeppe Johnsson hänvisar till och som också Miljöpartiet ställer sig bakom efterfrågas rehabiliteringsprogram och ett nationellt våldsbrottsprogram. Jag tycker att det arbetet är oerhört viktigt, och jag deltar aktivt i det. Vi har nu i betänkandet fått besked om hur långt arbetet har kommit, och det har precis den angivna inriktningen.

Reservationen avser inte detta, utan den gäller den kemiska medicineringen. I det fortsatta arbetet för ett program som genomsyrar hela rättsväsendet när det gäller våld mot kvinnor har vi nyss kommit i gång. Det har kommit ett stycke på vägen, men det är klart att mer återstår.

Anf. 132 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! De här motionerna handlar om vilka rättigheter de dömda har och vilket skydd medborgarna har rätt att kräva mot brottslingar.

Frågan i motionen om en ny verkställighetslag kommer att övervägas i samband med att det görs en systematisk och redaktionell översyn av lagen om kriminalvård i anstalt.

När det gäller motionerna om fängelsedömda i häkte tycker även utskottet att det är oacceptabelt med de långa väntetider som har förekommit, men Kriminalvårdsstyrelsen har vidtagit åtgärder för att förkorta väntetiderna. Utskottet anser därför inte att det finns anledning för riksdagen att i dag vidta ytterligare åtgärder.

I flera motioner krävs att permissioner ska beviljas mer restriktivt. Permissioner är ett viktigt led i den intagnes återanpassning i samhället. De regler som finns på området uttrycker en lämplig avvägning mellan de intressen som bör beaktas.

Vad gäller den rent konkreta tillämpningen av föreskrifterna har utskottet ansett att statistiken avseende missköta permissioner inte gärna kan tolkas på annat sätt än att reglerna tillämpas på ett väl avvägt sätt och att man kommit till rätta med många av de problem som tidigare förknippats med permissionerna. Varje permission ska planeras, kontrolleras och följas upp.

Fru talman! Utskottet delar den meningen i de motioner som handlar om barn med frihetsberövade föräldrar att det är viktigt att socialtjänsten får kännedom om när en förälder tas in på anstalt för att kunna hjälpa barnet. Regeringskansliet bereder för närvarande frågan, och utskottet vill inte föregripa pågående beredning.

Fru talman! En parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda frågor om ansvar och påföljder för psykiskt störda lagöverträdare har tillsatts. I uppdraget ligger också att utreda vem som formellt och finansiellt ska ansvara för den rättspsykiatriska vården.

Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga motioner.

Anf. 133 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Nalin Peggul om hon verkligen anser att de åtgärder som är insatta när det gäller häktena är tillräckliga när man får den rapport från nordvästra Skåne som jag just presenterade. Elva stycken fick tillbringa sin tid i arresten. Har man sett den arresten önskar man inte någon att sitta i denna s.k. fyllecell. En person hade vistats där i tolv dagar. Det är orimligt. Vi kan inte ha det på det viset.

Anser majoriteten att det är tillräckligt med de åtgärderna?

Anf. 134 NALIN PEKGUL (s) replik:

Fru talman! Precis som jag sade i mitt anförande är det oacceptabelt med de långa väntetiderna. Men nu har man ju från Kriminalvårdsstyrelsen vidtagit åtgärder, och det kanske är schysst att vänta för att se vad det ger för resultat.

Sedan finns det alltid olika orsaker till de långa väntetiderna i häktet. Det kan ju faktiskt vara den dömda som inte vill gå till en viss anstalt, och det leder till att man får vänta lite längre. Det finns alltid olika skäl, och det är inte alltid så enkelt som Wallin påstår.

Anf. 135 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Det finns ju faktiskt en sjudagarsregel som säger att man inte ska tillbringa mer än sju dagar i häktet.

Det jag pratade om handlade om att man använde arrestlokalerna, fyllecellerna som man säger. Just i Helsingborg gör de skäl för det namnet. Jag tror inte att det finns någon som vill vara där, inte i tolv dagar. Jag tycker inte att det är tillräckliga insatser som är gjorda.

Anf. 136 NALIN PEKGUL (s) replik:

Fru talman! Återigen: Det är klart att det är oacceptabelt och att alla önskar att det inte får vara mer än sju dagar. Det är vad vi strävar mot. Men det finns alltid ett eller annat skäl som gör att det också kan bli längre tid.

Sedan tycker jag fortfarande att om Kriminalvårdsstyrelsen har vidtagit vissa åtgärder kan det vara bra att åtminstone se vad det ger för resultat innan man kommer med nya föreskrifter.

Anf. 137 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag hör här att Nalin Peggul säger att Kriminalvårdsstyrelsen har vidtagit vissa åtgärder. Det enda jag kan läsa i utskottsmajoritetens betänkande är att man har begärt pengar till ytterligare 100 anstaltsplatser. Men jag förstår att Nalin Peggul är bättre informerad, och jag vill att hon här i denna kammare talar om vilka ytterligare åtgärder Kriminalvårdsstyrelsen har begärt.

Det viktiga är också att ni från regeringspartiet ger möjlighet att genomföra de åtgärder som Kriminalvårdsstyrelsen mycket väl vet behövs.

Sedan vill jag också lite grann kommentera detta med att man inte vill gå till annan anstalt. Det handlar inte om det, Nalin Peggul. Jag skulle

gärna vilja visa statistik över kriminalvården för februari. I Karlskrona var 14 av månadens 28 dygn överbelagda – mer än 100 %. Jag kan gå till något mer näralliggande för en boende i Stockholm. Jag kan gå till Stockholm Norr och anstalten där. Där var beläggningen under februari 102 %. I Stockholm Söder var den 103 %.

Men, som sagt var, de här åtgärderna skulle jag gärna vilja ha reda på.

Anf. 138 NALIN PEKGUL (s) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Jeppe Johnsson – om jag nu fattade helt rätt – att när det gäller resurser till kriminalvården har regeringen aviserat att det kommer att vara mer pengar till rättsväsendet i vårpropositionen. Jeppe Johnsson får ge sig till tåls till nästa vecka tills han får höra det. Något annat tänker jag inte säga i den här kammaren i dag.

När det gäller tiderna i häktet återkommer jag gång på gång till att det inte är någonting som vi tycker är bra. Det är oacceptabelt, säger jag gång på gång. Det anser utskottet. Men det finns alltid olika skäl till att det kan bli längre tid. Sedan får vi också se vad de åtgärder som Kriminalvårdsstyrelsen har vidtagit kommer att leda till innan vi kan bestämma oss för vad vi kan göra i framtiden.

Anf. 139 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Hur som helst, om Nalin Peggul och hennes utskottskamrater vill räkna de här åtgärderna, att man vill ha ytterligare 100 platser, till plussidan kan man inte bara säga det. Då måste man också bevilja de pengarna.

Sedan kan det vara olika anledningar till att det är mycket folk på häktena. Men det kan väl inte finnas någon annan anledning än platsbrist till att man hälften av dagarna i en månad har mer intagna än vad man har platser. Så fungerar det inte. Det är kaos inom kriminalvården när det gäller platser.

Anf. 140 NALIN PEKGUL (s) replik:

Fru talman! När man hör Jeppe Johnsson undrar man om han var med när Sverige verkligen hade dålig ekonomi i början av 90-talet. Det är klart att allt i samhället har påverkats av de nedskärningar vi har gjort. Men Sveriges ekonomiska läge ser mycket bättre ut. Och som jag förklarade kommer det mer pengar till rättsväsendet nästa vecka. Om Jeppe Johnsson orkar vänta så länge får han besked om det.

Återigen: När det gäller tiden på häktet säger jag fortfarande att det är klart att det inte är acceptabelt. Det är inte acceptabelt. Det är ingen annan som tycker att det är bra.

Men jag säger också att vi måste ge Kriminalvårdsstyrelsen tid och se vad som kommer att hända efter de åtgärder man har vidtagit. Vi måste se om man inte kan komma ned till sju dagar. Om det inte är bra får man vidta nya åtgärder, men jag vill ändå ge det en chans.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Prot.
1999/2000:92
5 april

Påföljdsfrågor

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

10 § Vissa frågor rörande föräldrabalken

Föredrogs
lagutskottets betänkande 1999/2000:LU15
Vissa frågor rörande föräldrabalken.

Anf. 141 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! I betänkandet finns 13 motionsyrkanden rörande föräldrabalken. Två motioner har vunnit bifall. Det är ett bra resultat har jag förstått efter ett och ett halvt år som riksdagsledamot.

Jag och många med mig är glada över att L415 har vunnit bifall i utskottet. I vårt riksdagsarbete såväl som i privatlivet får vi många bevis för att lagen om gemensam vårdnad slår blint och under olyckliga omständigheter kan skada barnen.

Vid besök hos många kvinnojourer, bl.a. Frideborg i Mölndal, är det allt överskuggande problemet, trots allt annat lidande, att mammorna tvingas dela vårdnaden om barnen med sin misshandlande make.

Att över huvud taget tvingas till samarbetsamtal är en skymf och ett uttryck för den trubbighet och klumpighet som lagen tillåter och som ofta vidlåder offentligt agerande. Det kan inte vara möjligt att en lag ska få sådana konsekvenser för barn som sannolikt har sett sin far misshandla sin mor att de tvingas leva under samma tak som denna våldsverkare.

Barnombudsmanen tar frågan om delad vårdnad på fullaste allvar. Det fick vi veta vid ett besök hos henne. Hon är upprörd över tillämpningen av lagen. Hon har tagit fram ett stort antal domar i tingsrätt där man behandlar vårdnadsfrågor, och hon har analyserat orden ”för barnets bästa”. Risken är att tingsrätterna slentrianmässigt behandlar detta uttryck, ett mantra. När parten väl har sagt ”för barnets bästa” tilldöms delad vårdnad oavsett om det ligger någon sanning bakom eller om det har andra grunder.

Psykologer har också varnat för växelvis boende i största allmänhet och visat på att barnen många gånger tar skada och blir splittrade i sin verklighetsuppfattning, att de blir otrygga och osäkra. Växelvis boende är en lösning för föräldrarna, inte för barnen. Bättre vore då att föräldrarna idkade växelvis boende. Alltså kan mamma bo med barnen i förslagsvis en månad, varefter pappa kommer in och sköter barnen och deras hushåll lika länge. Det är inte barnen som ska straffas om föräldrarna inte kan leva tillsammans. Barnen behöver en trygg miljö. Vuxna klarar växelvis boende mycket bättre.

Fru talman! L401, L408, L411 och L413 behandlar alla en och samma frågeställning, nämligen att vissa människor under vissa omständigheter inte har rätt att föra talan i domstol. Det är mycket olyckligt och visar på en lucka i lagen som gör att rättsväsendets möjligheter att ställa saker och ting till rätta fråntagits människor. Det gäller rätt för efterlevande make och barn att föra talan om huruvida en avliden man var far eller inte.

Förr fanns det trubbiga metoder att fastställa faderskap och i vissa fall tubbades en man att ta på sig faderskapet utan att vara den rättmätige fadern. Det var inte så noga, bara barnet fick en underhållsskyldig far. Numera finns osvikliga metoder att ta fram sanningen och sanningen är det alla vill ha, eller hur?

Även om alla fakta talar för att mannen inte är fader till barnet och nya metoder finns att klarlägga saken kan änkan, även om hon har säkra bevis, inte väcka talan mot den som uppger sig vara barn till hennes avlidne man. Detta förhållande är inte värdigt Sverige, som trots allt räknas som en rättsstat.

Liktydiga motioner har varit föremål för behandling här i kammaren två gånger tidigare, men inte vunnit bifall.

Utskottet har utgått från att regeringen i lämpligt sammanhang skulle återkomma till riksdagen med förslag i ämnet för det fall det i framtiden skulle visa sig att nuvarande regler leder till otillfredsställande resultat.

Men det är ju så att nuvarande regler redan har lett till otillfredsställande resultat. Det finns alltså människor ute i verkligheten som inte är rättshabla i det ärende som de måste få rättelse i. Är det möjligen så att det ska vara ett viss antal som ska drabbas för att lagen ska ändras? Om så ett enda livsöde genom lagens tillkortakommanden blir pålägsamt och olyckligt måste lagen ändras.

Vi moderater tycker att det är otillständigt att det inte finns några klara regler i fråga om talerätt i sådana fall. Därför vill Moderaterna, och flera partier med oss, att en förutsättningslös utredning görs och att, för det fall faderskapet kan vederläggas, skadeståndstalan kan ske från de efterlevande. Märk väl, vi kräver endast en utredning. Det kan väl inte vara för mycket begärt.

I vår motion L418 yrkas också att regeringen får i uppdrag att utreda en annan fråga. Det gäller vårdnadsutredningar genom Barn- och ungdomspsykiatri, BUP. Denna gren av barnsjukvården är hårt ansatt. Många barn söker dit, och resurserna är knappa.

En sådan psykiatrisk utredning är en tung belastning för ett barn. Man kan likna det vid en operation. Ingen vettig människa skulle komma på idén att operera ett barn utan att det finns en absolut anledning till det. Förutom att det är ett resursslöseri stämplar det barnen för livet som misstänkt psykiskt sjuka. Barnens journaler kan visserligen förstöras efter tio år, men i de flesta fall finns anteckningar kvar livet ut.

Det är tingsrätterna som beställer utredningar från BUP. Det görs när tingsrätten har svårt att lösa vårdnadstvister. Jag har talat med flera företrädare för BUP på olika platser i landet. Man är rörande överens om att resurserna är hårt ansträngda. Alldeles otroligt många barn behöver vård. De kan emellertid få vänta åra på att samhället ska hjälpa dem. Ännu längre tid kan en vårdnadsutredning ta. De är inte prioriterade. Det kan dröja länge innan barnens tillvaro blir stabil och föräldrarna kan sluta bråka om vårdnaden.

Det är mycket angeläget att man hittar andra utredningsinstanser för friska barn till bråkande föräldrar än sist i kön på BUP. Risken är stor att barnen under årlånga utredningar faktiskt också blir psykiskt sjuka och tyvärr måste ta BUP:s resurser i anspråk.

I motion Sf302 fastslås att det är viktigt att barnen har vardagskontakt med sina föräldrar. Det är viktigt att den förälder som endast har umgängesrätt och som naturligtvis älskar sina barn ändå får rätt till information om barnen, t.ex. i skolan, på dagis eller vid en sjukhusvistelse. Tänk er att få svaret av en läkare om barnet har råkat ut för ett olycksfall eller drabbas av en svår sjukdom: Ert barns tillstånd angår inte er. Det är

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

en omänsklig lag, och det är omänskligt att begära att läkare, lärare eller dagispersonal ska tvingas ge föräldern det beskedet.

Majoriteten i utskottet anser att informationsbehovet rörande barnet normalt tillgodoses genom reglerna i 6 kap. 15 § föräldrabalken. Det är en felbedömning, anser jag. Denna paragraf ålägger den förälder som har vårdnaden att lämna information. Det ger inte den andre föräldern rätt att få information. Föräldern som inte är vårdnadshavare räknas inte för förälder gentemot myndigheter. Om vårdnadshavaren vill obstruera har man inte mycket att sätta emot. Det är alltså på sin plats med en lagändring.

Fru talman! Jag vill tala om en motion som jag själv har väckt och som ligger mig varmt om hjärtat. Nya idéer har inte alltid så lätt att slå rot i andra människors hjärnor. Men jag är övertygad om att utsatta barn inte skulle vara så utsatta om min motion fick gehör i kammaren. Kan jag medverka till detta genom att beskriva min idé kanske jag så småningom kan lyckas att få en lösning till stånd i deras liv.

Det gäller barn till missbrukare och psykiskt sjuka. Dessa barn är osynliga i samhället och får oftast inte den hjälp ett barn har rätt till.

Hur många barn kan det då röra sig om? Barnombudsmannens årsrapport har ett kapitel med fakta om barn och ungdomar. Där står det att uppskattningsvis 150 000 barn i åldrarna 0–12 år lever i alkoholistfamiljer. Då har man inte räknat med barn i de ömtåliga tonåren. Man kan vara säker på att det utöver dessa siffror finns ett stort mörkertal. Det finns en hel del dold alkoholism som inte kommer till myndigheternas kännedom. Vad gäller barn till psykiskt sjuka antar BO att det rör sig om 200 000 barn. BO noterar att barnens situation inte uppmärksammas tillräckligt. Det gör det enorma antalet 350 000 barn, som min motion berör.

Du och jag, Alfred! Vem var oberörd när Emil sade det till Alfred när de simmade i skogstjärnen? Emil hade problem, visserligen inte så stora, med sina föräldrar. En annan figur ur Astrid Lindgrens produktion är Lotta på Bråkmakargatan. Hon hade tant Berg att gå till när hon tyckte att mamma var dum. Men en stor del av dessa 350 000 barn som lever under samma tak som föräldrar som inte ens är kapabla att ta hand om sig själva har ingen vuxen att ty sig till.

Den grupp människor som själva är fångna i missbruk och psykisk sjukdom saknar ofta självförtroende, livsvilja, framtidstro och är ofta känslomässigt avtrubbade. Detta till trots är de föräldrar.

Det enda jag begär är att riksdagen ska kunna göra det möjligt för dessa barn att få en vuxen person som stödperson. Jag har föreslagit en god man.

Av betänkandet framgår att man inom gällande rätt har möjlighet att förordna en god man för en underårig vars föräldrar är sjuka eller av annan orsak inte kan utöva sitt förmynderskap. Det är mycket troligt att människor som inte ens kan ta vara på sig själva inte heller kan utöva detta förmynderskap. Det är bara det att reglerna inte är avsedda för dessa barn, säger man.

Den bistra sanningen är den att det är socialtjänsten, mödra- och barnhälsovården, barnomsorgen, skolan, barnpsykiatrin och polisen som är de instanser som dessa barn kan luta sig emot. Det är troligt, mycket troligt, att många av dessa 350 000 barn i Sverige inte har någon vuxen i hela världen att lita på.

Fru talman! Jag konstaterar att min motion i dag inte vinner riksdagens gillande, men jag kommer att arbeta för ett genombrott i denna fråga. Jag står naturligtvis bakom våra motioner men yrkar bifall endast till L418, dvs. reservation nr 1.

Anf. 142 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag yrkar inledningsvis bifall till reservation 5 under mom. 8. Vi står bakom också de andra reservationerna, men vi yrkar bifall bara till reservation 5.

Egentligen är det två saker som jag tänkte orda lite om. Det gäller problem med umgängesrätten. Det förefaller som att det inte finns några sakliga skillnader i utskottet i de frågorna, utan det är mer nyanser och teknik. Vi är alla överens om värdet av att barn får umgås med bägge sina föräldrar. Föräldrarna har ett ansvar mot sina barn.

Vi har tyvärr i verkligheten en hel del problem inom det här området. De är inte så alldeles lätt att komma till rätta med. Det är inte med barn som med materiella ting att man kan dela på dem på lämpligt sätt efter en förhandling. På något vis måste makarna eller föräldrarna komma överens om ett rimligt sätt att beakta barnens bästa framför sina egna intressen.

En konkret sak som bekymrar mig som vi fick föredragit i utskottet är en dom från Högsta domstolen när det gäller umgängessabotage.

Som praktiserande jurist har jag levt i föreställningen att om man inte sköter umgängesrätten så blir man ytterst av med vårdnaden. Det kan låta väldigt dramatiskt, men någonstans måste man ha en regel som sanktionerar att det hela inte fungerar.

Nu har Högsta domstolen, under oenighet, sagt att man *inte* flyttar över vårdnaden i ett fall som rör ett barn på tre år. Modern hade förvägrat mannen umgänge utan några sakliga skäl – hon hade inga skäl över huvud taget för detta. Ändå går HD inte med på att flytta över vårdnaden, och därmed har man faktiskt i dag sanktionerat detta – om man inte vill att den andre maken ska utöva umgängesrätt finns det egentligen inga reala sanktioner mot det.

Det är djupt otillfredsställande. I och för sig kan jag naturligtvis begripa att överflyttande av vårdnaden från den ena till den andra efter en tid alltid måste vara en väldigt traumatisk upplevelse. Men vi har sagt att det övergripande ändå är att barnet ska få umgås med bägge sina föräldrar, och att det är väldigt viktigt.

Detta fält måste under alla förhållanden utredas. Jag tycker inte att man kan nöja sig med att Högsta domstolen under djup oenighet har kommit fram till ett sådant här beslut. Vi måste ha klarhet och tydlighet i de här frågorna.

Det är möjligt att detta också sedan ska kopplas ihop med problematiken om gemensam vårdnad, som vi har begärt att man ska titta närmare på. Det ser nämligen inte ut som att det vi lagstiftade om för en tid sedan fallit så alldeles väl ut. De som hade farhågor i de hänseendena har fått dem till dels besannade. Detta är alltså ett område som är väl värt att undersöka. Skrivningarna om att regeringen vid tillfälle ska utvärdera föräldrabalken och titta på detta är alltför passiva.

Sedan har vi frågan om hävandet av faderskap, som kommer upp med jämna mellanrum. Det är knepigt att vi inte kan komma förbi den här

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

problematiken. Det är de fyra borgerliga partierna som står bakom detta motionsyrkande och denna reservation, och det blir alltså inte någon förändring på området.

Kia Andreasson har motionerat om att särkullbarnens arvsrätt skulle regleras på ett sådant sätt att de inte omedelbart kan komma och kräva ut den hos änkan, så att hon kanske måste gå från hem och grund. Det är en motion i rätt riktning, tycker jag att det förefaller som. Vi stöder den egentligen, men vi tycker inte att den löser problemet fullt ut.

Bakom vårt resonemang ligger egentligen ingenting annat än att man kan ha ett berättigat krav på att få sanningen blottlagd. Man ska inte behöva leva med ovisshet i de här hänseendena.

Tidigare hade man ett av sociala skäl betingat krav på att man skulle klistra på ett faderskap, eftersom barn inte skulle vara faderlösa. Då undergrävdes deras möjligheter att få rimliga levnadsvillkor. Detta skäl vägde så starkt att man inte brydde sig så mycket om huruvida vederbörande var far eller inte. Men sådana resonemang passar mer in på slutet av 1800-talet än i dag. Det är i så fall mer fråga om en olägenhet, och det gäller ju oftast vuxna människor. Jag kan alltså egentligen inte förstå varför man ska förmena dem som anser sig ha ett intresse i saken att få den utredd.

I alla andra sammanhang i svensk rätt anser man ju att det är sanningen och de verkliga förhållandena som ska gälla, och inte någonting annat. Här tycker jag att man skulle kunna komma en bit på väg genom att åtminstone utreda situationen.

Med detta är jag färdig i det här avsnittet, fru talman. Tack!

Anf. 143 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag vill redan nu yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet, med bifall till motion L415 och L426. Övriga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden eller pågående arbete.

I detta betänkande behandlar utskottet 13 motionsyrkanden i olika frågor rörande föräldrabalken. Motionsyrkandena avser frågor om vårdnad och umgänge, hävande av faderskap, myndighetsålder samt gode män.

Med bifall till motionerna L415 och L426 förordar utskottet ett tillkännagivande om en utvärdering av 1998 års föräldrabalksreform såvitt avser gemensam vårdnad mot en av föräldrarnas vilja, samt barnets boende.

Övriga motioner avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden eller pågående utredningsarbete.

Fru talman! När det gäller motion L415 säger motionären att det viktigaste för barnet är att ha en god kontakt med båda sina föräldrar, men att en gemensam vårdnad mot en av föräldrarnas vilja inte alltid är förenligt med principen om barnets bästa.

Det är bra att redan nu bestämma om en utvärdering för att se om tillämpningen har blivit vad avsikten var.

När det gäller Socialstyrelsens uppföljning av hur ofta domstolar beslutar om gemensam vårdnad mot någon av föräldrarnas vilja samt förekomsten av växelvis boende ska Socialstyrelsen redovisa sitt uppdrag se-

nast den 31 mars 2001. Men redan nu finns det ett underlag att göra en utvärdering utifrån.

Fru talman! Enligt vad jag har erfårit har 475 tingsrättsdomar från det första halvåret 1999 undersökts. I 73 mål beslutade domstolen om gemensam vårdnad trots att en förälder motsatte sig detta. I tio fall av dessa ansåg dessutom domstolen att det bästa för barnet var ett växelvis boende.

Den ansvariga utredaren på Socialstyrelsen har i medierna uttalat sig om att undersökningens resultat ligger väl i linje med samhällsutvecklingen i övrigt, där båda föräldrarnas ansvar betonas alltmer.

Nu kommer en utvärdering till stånd, och utskottet ger regeringen till känna att regeringen nu bör vidta ytterligare åtgärder så att utvärderingen ska kunna redovisas för riksdagen inom en inte alltför avlägsen framtid. En fråga som särskilt bör uppmärksammas är om utvärderingen av bestämningarna om gemensam vårdnad bör ske med något slags förtur.

Vi lever i en värld där utvecklingen går allt snabbare och där samhället ställer allt större krav på både den vuxna individen och barnet, där nya sociala strukturer växer fram och där skilsmässor och uppbrott från relationer förekommer allt oftare. Därför har vi att i barnperspektivet "barnets bästa" vaka över och se till att lagar, myndigheter och samhället i övrigt går i takt med denna utveckling. Vi måste se till hur detta alltid ska kunna uppfyllas i en alltmer hårdnande, allt snabbare och alltmer krävande samhällsstruktur.

Fru talman! Jag ser en äng framför mig med blommande midsommarblomster där barnen finns – och även tiden för dem – tillsammans med sina föräldrar. Ett barn har rätt till båda sina föräldrar, men föräldern äger inte rätten till sitt barn. Vi måste se detta utifrån barnets bästa, också i de fall då barnets utveckling, omvårdnad och hälsa sätts i fara.

Barn har också rätt att få en god fostran, en tillit till samhällets grund och dess intentioner och en värdegrund som utvecklar dem till människor fyllda av möjligheter och en tro på framtiden.

Min midsommaräng måste möjliggöras av oss i vårt arbete med att skapa lagar där barnets båda föräldrar har ett ansvar och också tar detta. De föräldrar som inte vill eller finns kan vi inte göra något åt. Samhället ska vara utformat så att det skyddar, stöttar och hjälper till för barnets bästa. Det vi kan göra är att stifta lagar så att barnets bästa alltid ska iakttas.

Fru talman! Motion L426 tar upp gemensam vårdnad och de föräldrar som utsätter sina barn eller den andra föräldern för fysisk eller psykisk misshandel. Utskottet föreslår bifall till denna motion. Denna motion innehåller frågeställningar där det uttrycks en oro för att män som utsätter kvinnor eller barn för misshandel skulle kunna komma i fråga för gemensam vårdnad.

I motion L424 anser motionären att nuvarande regler bör ändras så att även ogifta föräldrar automatiskt ska få gemensam vårdnad vid deras gemensamma barns födelse. En särskild utredare har redovisat sitt arbete angående detta i Ds 1999:57, och det pågår ett remissarbete för närvarande. Utskottet anser att man bör avvakta resultatet av detta. Därför föreslås det att denna motion avslås.

Jag övergår nu till motion L418. Där påtalas det att det finns en risk för att ett stigande antal vårdnadstvister ska föra med sig att det tas barn-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

och ungdomspsykiatriska resurser från de sjuka barnen och läggs på de friska barnen i vårdnadsutredningar. Detta är otillfredsställande. Det har kommit signaler om detta. Utskottet menar också att detta kommer att belysas i den utvärdering som kommer och att det därför inte behövs något tillkännagivande.

Frågan om umgängessabotage berördes i samband med 1998 års föräldrabalksreform. Riksdagen anförde att vi måste inta en sträng hållning här. Om en förälder utan godtagbara skäl motarbetar ett umgänge mellan barnet och den andre föräldern kan detta vara ett tecken på att vårdnaden eller boendet ska överflyttas. Om det finns behov av ytterligare regler för att förhindra umgängessabotage, utgår utskottet från att regeringen också kommer att aktualisera detta inom ramen för den här utvärderingen.

Fru talman! Haagkonventionen och olovligt bortförande av barn aktualiseras i motion L425. Där säger motionären att det skapas en krissituation för barnet om det hålls kvar eller bortförs till ett land där det inte har sin hemvist. Detta måste snarast undanröjas genom att barnet förs tillbaka till sin invanda miljö. Motionären påtalar vidare att Haagkonventionen ska säkerställa att ett snabbt avgörande kommer till stånd så att barnet kan återföras. Haagkonventionen medger emellertid också att om det finns risk för att barnet utsätts för fysisk eller psykisk skada eller om det försätts i en ohållbar situation kan domstolen vägra ett återförande. Alla dessa fall är unika, och bedömningarna är svåra. Här ska barnets bästa så långt som möjligt vara grunden. Utskottet säger också att det är viktigt att belysa vilka effekter tillämpningen får på de berörda barnens situation i regeringens arbete för att få till stånd ytterligare internationella överenskommelser. Med det anförda föreslår jag att motion L425 avslås.

Jag avslutar mitt anförande med att än en gång yrka bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 144 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Jag vill börja med att uttrycka min glädje över att ett enigt utskott har ställt sig bakom ett par motionsyrkanden om en utvärdering av de lagändringar i föräldrabalken som trädde kraft den 1 oktober 1998.

I går kom Barnombudsmannens årsrapport. Jag vet inte om ni har hunnit titta i den. Det är en intressant läsning. Berit Adolfsson var också inne lite grann på att Barnombudsmannen nu har undersökt ett antal domar vid fem tingsrätter som just rör umgängestvister när det gäller barn upp till tre år. I rapporten riktas kritik mot domstolarnas beslut. Det gäller bl.a. bristen på kunskap om små barns behov. Man säger att det finns svårigheter att sätta barns bästa i centrum. Det finns brister när det gäller redovisning och dokumentation. Sammanfattningsvis säger Barnombudsmannen i rapporten att domstolarnas praxis behöver ändras på några områden när det gäller umgänge för barn under tre år.

När regeringen kom med sitt förslag till förändringar i föräldrabalken våren 1998 vållade det väldigt kraftiga reaktioner. Själv fick jag massor av e-post, telefonsamtal och brev. Det var alltifrån pappor som inte fick träffa sina barn till mammor som hade misshandlats såväl fysiskt som psykiskt av sina f.d. män. Men det var också brev från oroliga morföräldrar, och inte minst från den samlade kvinnorörelsen. Varje brev och mejl innehöll personliga och tragiska upplevelser. Det som väckte de allra

starkaste reaktionerna var förslaget om att domstol ska kunna döma till gemensam vårdnad även om en av föräldrarna motsätter sig det.

Men de som var positiva till förslaget tyckte att nu äntligen får papporna sin chans. De som var kritiska var oroliga för att barnens skyddsbehov skulle åsidosättas.

Vänsterpartiet och delar av Miljöpartiet tillhörde kritikerna. Därför tycker jag att det kändes väldigt bra att också Berit Adolfsson har sett problemet. Jag vet inte om hela Moderata samlingspartiet står bakom det. Jag instämmer helt i Berit Adolfssons anförande i det hänseendet. Jag tyckte att det var väldigt bra.

Vi som var kritiska ansåg att skyddet av barnen mot misshandel och övergrepp inte betonades tillräckligt starkt i förslaget. Detsamma gällde skyddet för barn som tvingades bevittna våld mot sin mamma.

Under lång tid hade pappan ensam bestämmanderätt över barn födda inom äktenskapet. Först 1920 fick den gifta modern rätt att vara vårdnadshavare tillsammans med mannen. Senare har gemensam vårdnad blivit möjlig oberoende av äktenskap. Ända fram till 1972 var ensamstående kvinnor med barn tvungna att ha förmyndare för sina barn. Kvinnan var alltså omyndigförklarad i det här avseendet. 1977 kunde gemensam vårdnad fortsätta även efter en skilsmässa. Det kunde uppnås utanför äktenskap för såväl särbor som sambor. 1992 markerades prioriteringen för gemensam vårdnad så att domstolarna ska välja den vårdnadsformen så länge ingen av föräldrarna motsätter sig det.

Den här reformen har fått mycket stor genomslagskraft. Redan 1983 valdes gemensam vårdnad för 44 % av skilsmässobarnen, och i början av 90-talet hade andelen nästan fördubblats. Den ligger nu på 82 %, tror jag.

Statistiken visar också att barn till föräldrar med gemensam vårdnad huvudsakligen bor hos mamma. Andelen har ökat från 85 % till 91 % under samma tid. Fädernas andel har alltså minskat från 15 % till 9 %, trots att beslutet om var barnet ska bo har skett tillsammans och i överenskommelse mellan föräldrarna. Alltså utan domstolsinblandning.

Tyvärr saknas det forskning om varför det är så här. Men en hypotes kan ju vara att fäderna gärna vill ha del i den juridiska vårdnaden, som ger makt och bestämmanderätt, medan den faktiska och tidskrävande omvårdnaden varit och ofta förblivit mammans ensak.

Men jag vill gärna framhålla att det finns så oerhört många justa pappor. De är ju faktiskt i majoritet. Jag saknar kanske lite grann att de inte hörs så mycket i debatten till kamp för pappamånaden eller högljutt protesterar mot allt kvinnovåld.

Låt mig också här och nu slå fast att min och Vänsterpartiets uppfattning är att gemensam vårdnad är att föredra utifrån perspektivet om barnets bästa. Men i de fall där övergrepp har förekommit inom familjen anser vi att gemensam vårdnad ska vara utesluten.

Ett vanligt argument för ökad andel gemensam vårdnad är, fru talmän, att det i de allra flesta fall egentligen bara handlar om svartsjuka och hämndgiriga kvinnor. Det går kanske inte att blunda för att det i en del, men enligt min uppfattning endast i marginella, fall kan vara på det sättet.

När en konflikt mellan föräldrar blir djup och svår, händer det att barnets intresse och behov kommer i andra hand. Men det får aldrig vara ett

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

alibi för att underlåta att skydda de barn som verkligen blir eller är utsatta.

Fru talman! Umgängesrätten beskrivs sedan ganska lång tid tillbaka som barnens rätt. Enligt gällande lag har vårdnadshavaren ansvaret för att barnets umgänge med den andra föräldern ska fungera. Umgängesföräldern har rätt att kräva information om barnet av vårdnadshavaren och kan också kräva rätt till umgänge i domstolsprocess. Umgängesföräldern har också möjlighet att få dom om umgängesrätt verkställd, främst genom vitesföreläggande mot vårdnadshavaren, men ytterst genom polishämtning. En umgängesförälder har också stora möjligheter att få vårdnaden överflyttad till sig, om umgängesrätten inte fungerar för att vårdnadshavaren motsätter sig detta, s.k. umgängessabotage.

Men det här räcker uppenbarligen inte för kristdemokraterna. Mikael Oscarsson yrkar i en motion att det ska tillsättas en utredning för att se över lagstiftningen för att komma till rätta med umgängessabotage. Han menar att umgängessabotage ska kunna leda till att umgängesföräldern, oftast handlar det om pappan, inte ska behöva betala underhåll. Och i de fall barnet är sjukt när hon eller han ska träffa den andra föräldern ska det styrkas med läkarintyg. Jag tycker att detta är befängd. Ska sjukvårdens knappa resurser verkligen användas vid vårdnadstvister? Menar ni det fullt ut?

Jag är ledsen om jag drar över tiden. Jag ser att jag har fått sex minuter, men i går anmälde vi faktiskt längre tid. Det här är viktigt.

I en intervju i Dagens Nyheter den 1 februari 1998 berättar Eva, som är ett fingerat namn, att det kostar henne tusen kronor varje dag som hon vägrar att lämna sina pojkar till sin före detta man, som flera gånger har misshandlat henne. Då hade länsrätten dömt ut straffavgifter på 112 000 kr för hennes vägran att ge mannen umgängesrätt. För varje treveckorsperiod som Eva vägrar tillkommer ytterligare 20 000 kr. Hon säger så här till tidningen: Pojkarna vägrar att träffa sin pappa för att de är rädda för honom – hela vår tillvaro rasar ihop varje gång de kommer tillbaka efter en helg. Jag går hellre under jorden än tvingas lämna pojkarna till min före detta man.

Hon är läkare och hade tidigare en mycket god ekonomi, men den har totalt krackelerat nu.

Enligt min uppfattning utgår kristdemokraterna från föräldrarätten, eller fadersrätten kanske jag ska säga, i stället för från barnrätten. Kristdemokraterna bortser fullständigt från FN:s barnkonvention om barnets bästa. Men det är egentligen ingenting att förvånas över, eftersom kristdemokraternas familjepolitik utgår från en patriarkal grundsyn.

Kristdemokraterna har uppenbarligen inte heller förstått att underhållsstödet är till för barnen och naturligtvis inte kan användas som straffsanktion gentemot den andra föräldern. Ni kanske också vill dra in barnbidraget, så att det svider ordentligt i skinet på ungarna?

Om umgängesföräldern, oftast är det pappan, sviker helt eller delvis vägrar att ha kontakt med sina barn, s.k. umgängesvägran, erbjuds inga som helst rättsliga lösningar. Här öppnar sig alltså ett rättstomt rum. Därför skulle jag vilja fråga Rolf Åbjörnsson: Kan ni kristdemokrater tänka er att införa sanktioner mot föräldrar som vägrar att umgås med sina barn?

Avslutningsvis, fru talman, vill jag bara säga att jag odelat instämmer i Marina Petterssons inledningsanförande vad gäller talerätten. Lagen utgår från barnets rättssäkerhet när det gäller rätten till sina föräldrar. Där ingår att barnet har en arvslott. Den här rättssäkerheten skulle sättas ur spel om reservationen vinner bifall i kammaren.

Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till hemställan i lagutskottets betänkande.

Förlåt än en gång för att jag drog över tiden.

Anf. 145 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tänkte svara att vi inte är av den uppfattningen att det ska vara någon sanktion i ett sådant läge.

Anf. 146 TANJA LINDERBORG (v) replik:

Fru talman! Då blir jag ändå fundersam. Varför ska man ha, som ni föreslår, mycket kraftfulla sanktioner, betydligt kraftigare än de som finns i dag, mot det som kallas umgängessabotage, som oftast handlar om mamman, men ingenting när det gäller umgängesvägran, som oftast handlar om mannen? Hur kan det komma sig att ni har kommit fram till en sådan ståndpunkt?

Anf. 147 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte det. Det enda jag sade i mitt anförande var att jag tycker att om man har ett umgängessabotage av kvalificerat slag ska vårdnaden gå över till den som utövar detta. Det är det enda jag har sagt.

Jag har inte uttalat mig om enskilda motioner, och de står inte för partiets politik.

Anf. 148 TANJA LINDERBORG (v) replik:

Fru talman! Nej, men ni har ändå stött dem i utskottet genom en reservation. Då utgår jag ifrån att det måste vara partiets politik.

Min uppfattning är att i de allra flesta fall finns det en anledning till att inte mamman vill lämna över barnen till pappan. Det är hemskt att det ska kallas för umgängessabotage.

Det är ingen dans på rosor att vara ensamstående förälder, vare sig det handlar om mamma eller pappa. Det är klart att man vill ha en avlastning. Då är det naturligtvis allra bäst om man kan lämna barnen till den andra föräldern. I de fall man inte gör det finns det naturligtvis en anledning. Det är min absoluta övertygelse.

Anf. 149 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Vi behandlar föräldrabalken i det här ärendet. Vi har i snart 80 år haft en lagstiftning som ska utgå från att göra det så bra som möjligt för barnen. De senaste tio åren har vi dessutom också haft en barnkonvention som ytterligare ska stärka barnens rätt.

Jag vill med anledning av min begränsade talartid gå direkt in på det som gäller gemensam vårdnad.

För några år sedan fattade riksdagen beslut om gemensam vårdnad. För föräldrar som kommer överens fungerar det här mycket bra. Men där föräldrar inte kommer överens hamnar barnet mitt i en konfliktsituation

och blir därmed en bricka i spelet. Att tvinga föräldrar till gemensam vårdnad, där en förälder motsätter sig det, tror jag bidrar till svårigheter som går ut över barnet.

Det är främst barnens behov av umgänge som ska tillgodoses, och föräldrarna har enligt lagen en skyldighet att efterleva detta. Men att tvinga barn till umgänge genom polishämtning verkar för mig mycket dramatiskt. I stället borde man på ett tidigt stadium försöka ge mer hjälp och stöd till föräldrarna och förhoppningsvis minska konflikterna. Ca 13 600 samarbetsamtal har pågått under 1998. Med tanke på den höga frekvensen av separationer visar detta att betydligt fler skulle behöva dessa samtal. De bakomliggande orsakerna till att så många föräldrar, främst fäder, försvinner och successivt tappar kontakten med sina barn är också något som borde få större uppmärksamhet när vi ska titta på frågor som rör barn, vårdnad och umgänge.

Att sätta barnets bästa i främsta rummet vid avgörande av alla frågor som rör vårdnad, umgänge och boende, kräver att vi kontinuerligt följer vad som händer med barnen efter separationer. Det är positivt att lagutskottet har enats om att se över reformen av föräldrabalken.

Sedan vill jag komma till frågan om överflyttning av vårdnad. Vi i Centerpartiet har motionerat om att den förälder som begår ett grovt brott mot den andre föräldern inte ska kunna vara barnets vårdnadshavare. Att med våld beröva barnets mor livet är en grov kränkning även mot barnet. Den person som utför dådet har inte förutsättningar att ta hand om barnet. Jag vill därför yrka bifall till reservation 2. I övrigt står vi bakom reservation 5. Jag instämmer med utskottet i övriga frågor.

Jag vill avsluta med några ord om talerätten. Arvingar kan i dag inte väcka talan om faderskap när en ny okänd arvinge dyker upp. För många blir det en chock. Dessutom uppstår också frågor om den nye arvingen är "äkta". Däremot kan talan föras av barnet själv mot den avlidne mannens arvingar.

Det man kan fundera över är de fall där mannen formellt inte har erkänt faderskapet och där det finns tveksamheter om han skulle kunna vara den biologiske fadern. I de fallen tycker jag att de anhörigas och ankans ställning måste stärkas. De ekonomiska problem som kan uppstå om arvet ska delas med någon vars tidigare existens inte har varit känd kan vara mycket dramatiska för de drabbade. Därför instämmer Centerpartiet med den reservation som ska göra det möjligt att införa talerätt för änkan och övriga arvingar.

Anf. 150 BERIT ADOLFSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna vilja prata lite grann om motion L428 som Centerpartiet har yrkat bifall till. Man vill att vårdnaden ska fräntas automatiskt. Det är mycket behjärtansvärt. Vi är också mycket upprörda över att en socialnämnd i södra Sverige har givit en man som har slagit ihjäl barnens mor vårdnaden.

Hur tror Viviann Gerdin att lagen skulle slå om en kvinna efter åratal av våld och misshandel slår ihjäl sin man? Ska hon också mista vårdnaden om barnen?

Anf. 151 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Vi gör naturligtvis ingen skillnad på kön när den ene föräldern slår ihjäl den andre föräldern. Här måste man se till det brott som har begåtts. Sedan kan det finnas olika bakomliggande orsaker. Det är domstolen som får utreda om det är fråga om våld som utövas i syfte att misshandla och som till slut leder till döden eller våld i försvar från en underlägsen person som leder till döden. Men i det här fallet när den starke parten misshandlar den svagare parten och den svagare avlider tycker vi att det finns starka skäl att ta bort vårdnaden från den efterlevande.

Anf. 152 BERIT ADOLFSSON (m) replik:

Fru talman! Det är roligt att Viviann Gerdin har funderat på hur det ska gå till om det finns en automatisk lagregel som säger att vårdnaden ska övergå eller inte finnas hos den som har begått ett brott.

Det finns ett rättsväsende och en lagstiftning. Anser Viviann Gerdin att vi ska föreskriva hur domarkåren ska döma? Borde vi inte lita på att man i de rättsliga instanserna överväger en sådan sak i varje enskilt fall, dvs. som det står i betänkandet? Det tror vi, och det är därför vi inte har ställt oss bakom motionen.

Anf. 153 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi ska tala om vad domarna ska döma. Vi menar att vårdnaden automatiskt ska lyftas från vårdnadshavaren. Sedan får domstolen avgöra. Som det är i dag kan pappan i det inträffade fallet

fortsätta att ha ett inflytande över barnet, även efter det att han har dömts och satts i fängelse.

Anf. 154 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Det är viktigt att frågorna om faderskap hanteras rätt. Sanningskravet måste vara utgångspunkten, samtidigt som vi måste behandla barn, föräldrar och arvingar med respekt och ansvar.

I dag finns det en lagstiftning för barn som är födda inom äktenskapet. Om fadern avlider har maken eller arvingarna rätt att väcka talan om det kommer fram fakta som tyder på att den avlidne inte skulle vara far till barnet. Men när ett faderskap har fastställts med dom eller bekräftelse utanför äktenskapet har den efterlevande maken eller arvingarna inte rätt att väcka talan, även om de anser att det har kommit fram fakta som talar för att den avlidne inte är far till barnet.

Folkpartiet har väckt en motion om detta. Vi tycker att detta bör ändras så att talerätten vidgas. Varför ska efterlevande inte få återropa nya fakta angående äldre domar som kan vara fastlagda på oriktiga grunder? Vi har fått en ny DNA-teknik som öppnar oanade möjligheter att fastställa fakta många år efter det att barnet är fött.

Det fanns ett exempel förra året på en faderskapsundersökning där man fastställde ett flera år gammalt faderskap genom att undersöka frimärket som en avlidne person hade slickat på några år tidigare. Det finns ett helt annat faktaunderlag i sådana mål jämfört med förr.

Fru talman! Jag har en känsla av att dagens lagstiftning är en rest från den tiden då det formella, juridiska, faderskapet var betydligt viktigare både än det biologiska faderskapet och än det känslomässiga faderskapet.

De motargument som finns är att det kan uppstå uppslitande processer som drabbar unga eller vuxna barn. Men för det första finns risken för uppslitande processer redan i dag för dem som omfattas av talerätten. För det andra är det min övertygelse att rätt ändå måste vara rätt. Att uppenbart vägra att undersöka tillgängliga fakta strider mot ett sanningskrav på ett sätt som jag tycker är oacceptabelt.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 5 under mom. 8.

Anf. 155 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Man kan ställa sig frågan varför en man som har erkänt faderskapet och under hela barnets uppväxttid – i 18 år – betalat underhållsstöd under hela den långa tiden inte gjort någonting för att ifrågasätta faderskapet. Han har alltså godtagit att han är far till barnet. För mig blir det konstigt att någon annan sedan ska få komma och ”rota” i detta. Det är starkt integritetskränkande gentemot mannen och framför allt gentemot mannens barn.

Anf. 156 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Tanja Linderborg tar ett exempel, som bara är ett litet exempel bland de många olika fall som kan förekomma. Det har förvisso genom historien varit så att män har erkänt faderskapet på de grunder som funnits, som har varit felaktiga. Men Tanja Linderborg nämner inte med ett ord alla dem som mot sitt nekande har dömts till ett faderskap, kanske på den tiden utifrån goda grunder, som när fakta kommit fram visat sig vara felaktigt.

Jag vill inte förenkla det här och inte förneka att vi kan komma i svåra situationer, men sanningskravet måste ändå gå före.

Man kan vända på det. Tanja Linderborg nämnde en man som har betalat underhåll och erkänt barnet i 18 år. Men det finns också män som aldrig har accepterat domen och förnekat faderskapet. Ska de personerna inte ha rätt att få fram sanningen?

Anf. 157 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Det är ändå så, som jag sade i mitt inledningsanförande, att den här lagen utgår från barnets rättssäkerhet. Man måste hela tiden ha ett barnperspektiv för ögonen. Vi har dessutom förbundet oss genom att vi har ratificerat FN:s barnkonvention, där vi hela tiden ska ha barnets bästa framför ögonen. Jag tycker att det har framkommit i den här debatten att det är ankans intresse som går före barnets. Jag undrar: Vilket intresse ska egentligen väga tyngst?

Jag har tagit klar ställning i det här. Jag håller med Ulf Nilsson om att det inte är lätt, men jag tror att hela detta ärende skulle vinna på om ni som har motionerat försöker tänka ett varv till på vilka konsekvenser en lagändring verkligen får.

Anf. 158 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Reservationen i utskottet går ut på att vi vill ha en förutsättningslös utredning. Jag vill upprepa att rätten att väcka talan och ifrågasätta faderskapet finns i andra fall i dag. När t.ex. en far avlider och barnet är tillkommet i äktenskapet kan änkan inom en viss tid väcka talan. Om Tanja Linderborg tycker att det är så självklart att säga nej till detta förslag borde hon egentligen också föreslå att den rätten ska tas bort, men det förslaget har jag inte sett.

En förutsättningslös utredning för att så långt som det är möjligt tillfredsställa ett rimligt sanningskrav tycker jag är en bra utgångspunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.42 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då voteringen skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa frågor rörande
föräldrabalken*

**11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den
30 mars**

**NU10 Utvecklingsprogram för kommuner med anledning av struk-
turomvandlingar inom Försvarsmakten**

Mom. 1 (behov av åtgärder i allmänhet)

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (m, kd, fp)

Votering:

176 för utskottet

114 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För res. 1: 113 s, 34 v, 15 c, 14 mp

För utskottet: 67 m, 33 kd, 14 fp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 9 v, 9 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 2 (behov av åtgärder i särskilda regioner eller kommuner)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. N4 (s)

Votering:

152 för utskottet

25 för mot.

114 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 s, 2 m, 33 v, 14 c, 14 mp

För mot.: 22 s, 1 v, 1 kd, 1 c

Avstod: 1 s, 65 m, 1 v, 32 kd, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Birgitta Sellén (c) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Ann-Marie Fagerström, Håkan Juholt, Agneta Ringman och Sven-Erik Österberg (alla s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 5 (lokaliseringen av Överstyrelsen för civil beredskap)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, fp)

Votering:

174 för utskottet

116 för res. 3

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 35 v, 15 c, 13 mp

För res. 3: 67 m, 33 kd, 15 fp, 1 mp

Frånvarande: 20 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Lars Ångström (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja

Prot.

1999/2000:92

5 april

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU16 Utökat skydd för kodade tjänster

Mom. 2 (utvärdering)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

273 för utskottet

14 för res. 1

4 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 31 v, 33 kd, 15 c, 14 fp

För res. 1: 14 mp

Avstod: 4 v

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU17 Offentlighet och sekretess

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU13 Överförande av straffverkställighet

Mom. 1 (godkännande av tilläggsprotokollet)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

257 för utskottet

35 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 33 kd, 15 c, 15 fp, 14 mp

För res. 1: 35 v

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Prot.
1999/2000:92
5 april

Mom. 4 (straffverkställighet vid utvisning)

1. utskottet

2. res. 3 (m, c)

Votering:

209 för utskottet

82 för res. 3

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 32 kd, 15 fp, 14 mp

För res. 3: 67 m, 15 c

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 10 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU9 Vissa kulturpolitiska frågor

Mom. 1 (utgångspunkter för kulturpolitiken, basstrukturer för kulturell frihet och utveckling, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

68 för res. 1

34 för res. 2

191 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

192 för utskottet

67 för res. 1

34 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 15 c, 15 fp, 14 mp

För res. 1: 67 m

Avstod: 34 kd

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 2 (utredning om en ny kulturpolitisk struktur)

1. utskottet

2. res. 3 (v, fp)

Votering:

243 för utskottet

49 för res. 3

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 67 m, 34 kd, 15 c, 14 mp
För res. 3: 35 v, 14 fp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp

Prot.
1999/2000:92
5 april

Mom. 3 (kultursponsring)

1. utskottet
2. res. 4 (kd, m)

Votering:

160 för utskottet
101 för res. 4
30 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 4 v, 15 c, 14 fp, 14 mp

För res. 4: 67 m, 34 kd

Avstod: 30 v

Frånvarande: 18 s, 15 m, 9 v, 8 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 6 (syftet med Stiftelsen Framtidens kultur)

1. utskottet
2. res. 7 (kd, m, c, fp)

Votering:

161 för utskottet
131 för res. 7
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 35 v, 14 mp

För res. 7: 67 m, 34 kd, 15 c, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 7 (Kulturrådets resurser för utvecklingsverksamhet m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (mp)

Votering:

279 för utskottet
14 för res. 8

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 34 kd, 15 c, 15 fp

För res. 8: 14 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Prot.
1999/2000:92
5 april

Mom. 8 (satsningar på den kulturella infrastrukturen)

1. utskottet
2. res. 9 (c)

Votering:

278 för utskottet

15 för res. 9

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 34 kd, 15 fp, 14 mp

För res. 9: 15 c

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 12 (nya nationella kulturpolitiska mål)

1. utskottet
2. res. 12 (fp)

Votering:

245 för utskottet

15 för res. 12

32 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 66 m, 3 v, 34 kd, 15 c, 14 mp

För res. 12: 15 fp

Avstod: 32 v

Frånvarande: 18 s, 16 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 13 (kultur för barn och ungdom)

1. utskottet
2. res. 13 (c)

Votering:

277 för utskottet

16 för res. 13

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 34 kd, 14 fp, 14 mp

För res. 13: 15 c, 1 fp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 17 (utredning om hur kultursatsningarna främjar jämställdheten)

1. utskottet
2. res. 15 (v)

Votering:

255 för utskottet

37 för res. 15

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 67 m, 33 kd, 14 c, 15 fp, 13 mp
För res. 15: 35 v, 1 c, 1 mp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Prot.
1999/2000:92
5 april

Mom. 19 och 20 (utredning om ett samiskt centrum i Stockholm och uttalande om den samiska teatern)

1. utskottet
2. res. 17 (mp)

Votering:

278 för utskottet

14 för res. 17

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 33 kd, 15 c, 15 fp

För res. 17: 14 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 21 (det mångkulturella samhället)

1. utskottet
2. res. 19 (c)

Votering:

236 för utskottet

17 för res. 19

39 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 65 m, 34 kd, 14 fp, 10 mp

För res. 19: 2 m, 15 c

Avstod: 35 v, 4 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU10 Teater, dans och musik

Mom. 1 (de statliga bidragen till teater, dans och musik, m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (v, mp)

Votering:

242 för utskottet

51 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 66 m, 34 kd, 15 c, 15 fp
För res. 1: 1 s, 1 m, 35 v, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp
Leif Carlson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha
röstat nej.

Mom. 5 (utvärdering av besparingarna på länsmusiken)

1. utskottet
2. res. 4 (v, c, fp, mp)

Votering:

214 för utskottet
78 för res. 4
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 66 m, 34 kd, 1 c
För res. 4: 35 v, 14 c, 15 fp, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 16 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 7 (Dalhalla)

1. utskottet
2. res. 5 (kd)

Votering:

231 för utskottet
49 för res. 5
13 avstod
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 1 c, 15 fp
För res. 5: 34 kd, 14 c, 1 mp
Avstod: 13 mp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 12 (nyckelharpan's instrumentfamilj)

1. utskottet
2. res. 9 (mp, c)

Votering:

262 för utskottet
30 för res. 9
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 66 m, 35 v, 34 kd, 15 fp
För res. 9: 1 s, 1 m, 15 c, 13 mp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 13 (jazz och moderna musikformer)

1. utskottet

2. res. 10 (m)

Votering:

224 för utskottet

68 för res. 10

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 34 kd, 15 c, 15 fp, 12 mp

För res. 10: 67 m, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 18 (kommunala musikskolan)

1. utskottet

2. res. 13 (kd)

Votering:

241 för utskottet

48 för res. 13

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 65 m, 35 v, 15 c, 14 fp

För res. 13: 34 kd, 1 fp, 13 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 19 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 19 (stöd till utrustning, repetitionslokaler och musikscener för musikundervisningen)

1. utskottet

2. res. 15 (v)

Votering:

257 för utskottet

35 för res. 15

1 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 34 kd, 15 c, 15 fp, 13 mp

För res. 15: 35 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:92

5 april

Prot.
1999/2000:92
5 april

MJU9 Rennäring

Mom. 6 (kostnader för processer om sedvanerätten till renbete)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

262 för utskottet

15 för res. 1

16 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 18 kd, 15 c, 14 fp

För res. 1: 1 fp, 14 mp

Avstod: 16 kd

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

12 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU17 Statliga myndigheters lönekostnader

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU17 Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning

Mom. 1 (fastighetsbeskattningens allmänna inriktning)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

3. res. 4 (fp)

Förberedande votering:

35 för res. 2

14 för res. 4

243 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

162 för utskottet

34 för res. 2

97 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 14 mp

För res. 2: 34 kd

Avstod: 67 m, 15 c, 15 fp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 6 (attraktiva områden)

1. utskottet
2. res. 8 (c)

Votering:

176 för utskottet
15 för res. 8
101 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 15 fp, 13 mp

För res. 8: 15 c

Avstod: 67 m, 33 kd, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 14 (slopad förmögenhetsbeskattning)

1. utskottet
2. res. 15 (kd)

Votering:

161 för utskottet
34 för res. 15
97 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 34 v, 14 mp

För res. 15: 34 kd

Avstod: 67 m, 15 c, 15 fp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 9 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 15 (sambeskattningen av förmögenhet)

1. utskottet
2. res. 18 (kd, m, c, fp)

Votering:

161 för utskottet
129 för res. 18
3 avstod
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 13 mp

För res. 18: 67 m, 33 kd, 15 c, 14 fp

Avstod: 1 kd, 1 fp, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

SkU18 Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Mom. 1 (förenklingar för företagare: utfärdande av F-skattsedel och startande av företag)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m)
3. res. 3 (fp)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 1 med acklamation.

Huvudvotering:

153 för utskottet

101 för res. 1

39 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 30 v, 12 mp

För res. 1: 67 m, 34 kd

Avstod: 2 s, 5 v, 15 c, 15 fp, 2 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Christina Axelsson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 6 (åtgärder mot skattebrottslighet)

1. utskottet
2. res. 9 (kd)
3. res. 10 (v)

Förberedande votering:

37 för res. 9

35 för res. 10

221 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

224 för utskottet

35 för res. 9

34 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 1 v, 14 c, 15 fp, 14 mp

För res. 9: 1 v, 34 kd

Avstod: 33 v, 1 c

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 19 (folkbokföring av studerande)

1. utskottet
2. res. 20 (c)

Votering:

273 för utskottet

19 för res. 20

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 67 m, 35 v, 34 kd, 13 fp, 11 mp

För res. 20: 15 c, 2 fp, 2 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU15 Påföljdsfrågor

Mom. 1 (en ny verkställighetslag)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

226 för utskottet

67 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 34 kd, 15 c, 15 fp, 14 mp

För res. 1: 67 m

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 2 (fängelsedömda på häkte)

1. utskottet
2. res. 2 (m, kd, c, fp)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 35 v, 14 mp

För res. 2: 67 m, 34 kd, 15 c, 15 fp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 3 (behandlingen av män som begått vålds- eller sexualbrott)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, c, fp)

Votering:

161 för utskottet

131 för res. 3

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:92

5 april

Prot.
1999/2000:92
5 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 35 v, 13 mp
För res. 3: 67 m, 34 kd, 15 c, 15 fp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 8 (anmälningsskyldighet enligt 71 § socialtjänstlagen)

1. utskottet
2. res. 8 (v, mp)

Votering:
244 för utskottet
49 för res. 8
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 67 m, 34 kd, 15 c, 15 fp
För res. 8: 35 v, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU15 Vissa frågor rörande föräldrabalken

Mom. 2 (utredningen i mål om vårdnad)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:
226 för utskottet
67 för res. 1
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 35 v, 34 kd, 15 c, 15 fp, 14 mp
För res. 1: 67 m
Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 4 (överflyttande av vårdnaden)

1. utskottet
2. res. 2 (c)

Votering:
269 för utskottet
16 för res. 2
6 avstod
58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 61 m, 35 v, 32 kd, 14 fp, 14 mp
För res. 2: 15 c, 1 fp
Avstod: 5 m, 1 kd
Frånvarande: 18 s, 16 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 8 (hävande av faderskap)

1. utskottet

2. res. 5 (kd, m, c, fp)

Votering:

160 för utskottet

125 för res. 5

5 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 35 v, 14 mp

För res. 5: 61 m, 34 kd, 15 c, 15 fp

Avstod: 5 m

Frånvarande: 20 s, 16 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Familjerättsliga frågor, m.m.

Föredrogs

lagutskottets betänkande 1999/2000:LU16

Familjerättsliga frågor, m.m.

Anf. 159 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Debatten under denna punkt ska handla om lagutskottets betänkande LU16 i frågor rörande äktenskap, sambo, arv och namn. I betänkandet behandlas 17 motioner. Det visar att det är ett stort intresse för dessa frågor i riksdagen.

Inte en enda motion har dock vunnit majoritet i utskottet. Vi ska se vad vi kan göra i debatten. Det är väl därför vi har debatt, eller hur? Ja, det kanske är en fråga som kan besvaras i annat sammanhang. Jag ska i alla fall försöka övertyga det intresserade auditoriet om vårt förslags förträfflighet i motion L402 om arvsrätt för kusiner.

Vi tycker att den bör införas. När arvsrätten för kusiner avskaffades 1928 diskuterades hur långt ut de olika släktledens arvsrätt borde sträcka sig. Man tyckte då att arvsrätten skulle gälla för syskon och föräldrar, samt farbröder, fastrar, morbröder och mostrar. Däremot föll kusinerna bort från arvsrätten, vilket vi vill ändra på.

År 1928 var banden mellan släktingar och familjemedlemmar starkare och dessutom var slakten betydligt större än i dag, med många barn i varje familj. Med den socialistiska inställningen till familjen har staten tagit över denna djupt rotade tusenåriga trygghetsfaktor.

När man nu ser vilka resultat försvagade familje- och släktband har haft är det dags att knyta ihop dem igen. Vi svenskar har tyvärr närmare kontakt med kommunala tjänstemän än med våra egna släktingar. De människor som har fått ett nytt hem här i Sverige har påmint oss om att familjen och slakten har en funktion som socialt och ekonomiskt skydds-nät.

Prot.

1999/2000:92

5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

Vi pekar också på att det har hänt, och kan hända igen, att en hel familj utplånas genom en olycka utan att något testamente har skrivits. I en sådan situation kan egendomen tillfalla Allmänna arvsfonden. De förolyckade hade med all sannolikhet velat att deras kvarlåtenskap skulle ha stannat i släkten.

Fru talman! Lena Ek har i motion L407, det första yrkandet, föreslagit att borgerliga vigselförrättare ska erhålla ett arvode som är jämförbart med andra förrättningsarvoden. Vi stöder reservationen i det hänseendet.

Många tragedier utspelas när särkullbarn kräver sin del av arvet när maken eller maken dör. Den efterlevande kan då tvingas sälja familjens bostad – kanske det enda av värde i boet. De gemensamma barnen kan därmed tvingas flytta, mista sina kamrater och få betydligt sämre standard. När det gäller separation händer det ofta att den part som inte bor tillsammans med barnen får en skuldsedel i stället för att bostaden säljs. Då tillvaratar man barnens behov av bostad och trygghet. Besittningsrätten borde vara oinskränkt, och arvsskiftet skulle kunna lösas på det sätt som ofta sker vid separation.

I det betänkande som diskuterades tidigare i kammaren har m, c, fp och kd tagit upp ett liknande problem om talerätt för hävande av faderskap. Där är det fråga om makans rättstrygghet vid felaktigt tilldömt faderskap.

Mp har i motion L417 beskrivit det faktum att särkullbarnen med nuvarande lagstiftning har rätt att genast få ut sin arvslott. Det leder ofta till stora praktiska och ekonomiska problem för de efterlevande.

I augusti 1998 redovisades Ärvdabalksutredningen, där flera ledamöter ansåg att efterlevande makens rätt borde stärkas ytterligare i förhållande till särkullbarnen, exempelvis genom att särkullbarn, i likhet med gemensamma barn, ges efterarvsrätt.

Utredningen bereds nu inom Regeringskansliet. Eftersom ett enigt lagutskott förutsätter att behovet av en mer övergripande översyn i fråga om avvägningen mellan arvlåtarens och bröstarvingarnas rätt övervägs är oddsen goda för att regeringen kommer att lägga fram ett sådant förslag.

I motion L416 vill kd införa en värdekommission. Den motionen behandlades förra året, och då hade vi moderater ett särskilt yttrande. Det har tyvärr fallit bort i årets betänkande. Jag vill därför kort redovisa innehållet. Det underliggande syftet med en kommission är att hos den enskilda individen stimulera till eget personligt reflekterande över egna förhållningssätt till en rad olika samhällsföreteelser. Med det synsättet blir det själva ”resan i det inre” snarare än slutmålet som är mödan värd. Vi delar i och för sig denna syn och tror att en sådan process kan stimuleras utan tillkomsten av en värdekommission. Vi landade då på att en värdekommission inte bör tillsättas.

I mitt anförande sade jag att vi måste anstränga oss att hitta andra vägar att stimulera en sådan process, som uppmuntrar individen att själv utforska och medvetandegöra sina värdegrunder och sitt förhållningssätt till etiska och moraliska begrepp och dilemman. Detta gäller också i dagens debatt.

I motion L423 vill man ändra de nuvarande reglerna som innebär att människor förlorar ekonomiskt på att gifta sig eller vinner på att skilja sig. Även i motion Sf302, yrkandena 3, 4 och 7, behandlas denna fråga. Vi moderater stöder dessa två motioner. Om inte förr, så när barnen kom-

mer, behövs en stabil samlevnadsform. Det kan inte vara till barnens fromma att det är svängdörrar i deras hem med plastmammor och plastpappor som passerar revy under deras uppväxt. Den neutrala inställningen till samlevnad bör nu, om inte annat så för barnens skull, överges.

Fru talman! Jag yrkar bifall till motion L402 och stöder därför reservation 8.

Anf. 160 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag måste erkänna att det är lite jobbigt när man som astmatiker och allergiker har suttit i kammaren en stund och har blivit täppt i näsan. Men nu går jag över till de familjerättsliga frågorna.

Fru talman! I detta betänkande behandlar vi 20 motionsyrkanden från den senaste allmänna motionstiden på det familjerättsliga området. Det förekommer nio reservationer i betänkandet, varav Vänsterpartiet står bakom tre.

Den första reservationen, reservation 2, handlar om civiläktenskap. Vi föreslår ändringar i äktenskapsbalken som innebär att endast den civila vigselceremonin ska vara rättsligt bindande. Vi föreslår även att begreppet borgerlig i äktenskapsbalken ska bytas ut mot civil.

I den andra reservationen, reservation nr 6, begär vi införande av en möjlighet att föra dubbelnamn vidare till sina barn.

I den tredje reservationen tar vi upp en fråga som jag vill fördjupa mig i. Det är reservation nr 7 som handlar om byte av förnamn för transsexuella personer. Det är ett yrkande ur motionen So203 om transsexuell situation av Barbro Westerholm.

Fru talman! Till de mest grundläggande egenskaperna i den mänskliga identiteten hör uppfattningen om könstillhörighet. Att varje människa själv borde ha rätt att avgöra vilket kön hon tillhör låter som en självklarhet. En viss grupp människor utsätts dock för osynliggörande, diskriminering och i många fall förakt, enbart på grund av deras uppfattning om den egna könstillhörigheten.

Transsexualism är upplevelsen av en motsättning mellan individens biologiska kön och uppfattningen om den egna könstillhörigheten. Transsexuella beskriver det ofta som att "ett naturens misstag har blivit begånget". Ofta, men inte alltid, känner transsexuella en stark önskan att genomgå kirurgiska eller hormonella åtgärder för att få till stånd en anatomisk förändring i syfte att få den egna kroppens utseende att stämma överens med det "psykiska" könet. Transsexuella finns av båda könen, och könsbyte kan följaktligen ske i båda riktningarna.

Transsexualism ska inte förväxlas med transvetism, där individen vill klä sig i det motsatta könets kläder men är tillfreds med sitt fysiska kön. Transsexualism har inte med den sexuella identiteten att göra. Transsexuella kan vara både homosexuella, bisexuella och heterosexuella.

Eftersom det bl.a. inte har gjorts någon utredning i Sverige om transsexuell situation i samhället, vet ingen i dag hur många transsexuella det finns i Sverige. Uppskattningarna varierar mellan några hundra till några tusen personer. Ärligen behandlas av Socialstyrelsen ett tjugotal ansökningar om fastställelse av könstillhörighet.

Man skulle kunna säga att de transsexuellas situation i samhället har förbättrats genom åren, men dessvärre gäller inte detta alla områden, fru talman. I mars månad behandlade socialutskottet ett yrkande som hand-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

lade om äktenskapsskillnad till följd av att äktenskapsbalken inte innehåller något undantag för personer som ändrar sin könstillhörighet. Äktenskapsbalken bereds av lagutskottet, och yrkandet borde följaktligen ha hamnat i lagutskottet. Så blev det emellertid inte. Socialutskottet avstyrkte yrkandet. Beslutet innebär att riksdagens majoritet fortsätter att osynliggöra transsexuellas situation och behov, dvs. fortsätter den diskriminering som har pågått alltför länge.

Fru talman! Kan någon klok människa i kammaren i dag tala om för mig varför två människor som älskar varandra, har barn och har varit gifta i över 20 år ska tvingas till skilsmässa mot deras vilja enbart på grund av att den ena parten har en ändrad könstillhörighet? Kanske kan Kristdemokraterna ha ett svar på detta, eftersom de egentligen tycker att gifta personer inte ska få skilja sig. Kristdemokraternas förslag kommer jag tillbaka till om en liten stund.

Fru talman! I dagens betänkande gör vi nästan samma misstag som socialutskottet. Utskottets majoritet föreslår ingen ändring av namnlagen utan väljer att avstyrka yrkande 2 i Barbro Westerholms motion So203. Även detta innebär att utskottsmajoriteten stöder ett osynliggörande av dessa människor. Förra gången det gjordes en ändring i namnlagen handlade det om bindestreck. Jag vill påstå att utskottets majoritet förringar namnproblemen för transsexuella till att vara mindre viktig än just ett bindestreck. Det gör mig ledsen, fru talman, för jag tror inte att utskottets ledamöter inser hur viktig denna fråga är för våra transsexuella medmänniskor.

Fru talman! Varför ska samhället sätta sig på en redan diskriminerad grupp av individer? Varför är det Patent- och registreringsverkets och Patentbesvärslagens praxis som ska bestämma namnet åt transsexuella personer? Varför får inte Gunnar heta Gunvor men kan av myndigheterna tilldelas namnet Kim? Varför måste en transsexuell person genomgå ett kirurgiskt ingrepp för att få byta sitt namn?

Inser lagutskottets ledamöter det befängda i att inte ändra namnlagen? Eller anser man verkligen att människor skulle missbruka denna förändring av namnlagen, så att Kalle t.ex. skulle byta namn till Karin bara för att skoja med sina kompisar?

Fru talman! Jag undrar, med all respekt, varför utskottets majoritet har kommit fram till denna märkliga slutsats. Varför är inte utskottets majoritet beredd att ta initiativ till någon lagstiftningsåtgärd? Vad beror det på?

Samma ställningstagande gäller även för yrkande 3 i motionen som handlar om retroaktivt namnbyte. Här har vi i Vänsterpartiet valt att lägga ett särskilt yttrande med inriktning på en utredning om transsexuellas situation som även ska se på hur man ska genomföra en sådan förändring vad gäller retroaktivt namnbyte.

Ytterst förvånad blir jag över utskottsmajoritetens uppfattning att detta problem får lösas på annat sätt än genom lagstiftning. Fru talman! Min fråga till utskottsmajoriteten är givetvis: Vilka andra sätt är det man syftar på? Inte kan det väl handla om urkundsförfalskning? Jag bara undrar.

Fru talman! Jag kan bara beklaga utskottsmajoritetens oförstående förmåga och fortsatta osynliggörande av de transsexuella.

Jag tänker nu gå in på de olika men ändå så lika motionsyrkandena från Kristdemokraterna. De är olika eftersom de tar upp olika sakfrågor,

men de är lika i sin tydlighet att vilja skapa en norm som människor ska lyda under. Och det är inte en norm som ska gälla lika för alla, utan en kristdemokratisk heterosexuell parrelations norm. Det handlar alltså om att uppvärdera en viss levnadsform framför någon annan, om att lagstiftningen ska premiera äktenskapet som samlevnadsform. Det handlar om föräldrautbildning i syfte att förebygga skilsmässor.

I motion Sf302 hävdar Kristdemokraterna att det är viktigt att lagstiftningen utformas så att den innebär ett stöd för stabila familjerelationer, och vidare begär de ett tillkännagivande om att lagstiftningen ska prioritera äktenskapet som samlevnadsform.

När ett barn kommer till världen blir kvinnan moder och mannen fader – en till synes ganska vanlig, naturlig biologisk händelse. Men Vänsterpartiet anser att i lika hög grad som kvinnligt och manligt skapas i ett samhälleligt sammanhang, är moderskap och faderskap, som är grundbultarna i Kristdemokraternas familjebegrepp, begrepp med mycket föränderligt innehåll. Jag hoppas att jag inte behöver gå in på en historielektion för att övertyga om detta faktum.

Riksdagen har länge reglerat denna del av kvinnors och mäns liv genom lagstiftning och därmed påverkat betydelsen av att vara mor och far, kvinna eller man. I föräldrabalken återfinns föräldrars rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn. Genom denna lag, som vid en första anblick endast handlar om barn och barns bästa, regleras också förhållandet mellan föräldrarna, dvs. kvinnor och män.

Förändringar i utformningen av lagen om äktenskapet kan betraktas som ett statligt instrument för att ytterst styra relationen mellan kvinnor och män i önskad riktning. Den prioritering som Kristdemokraterna talar om i motionen handlar om att uppvärdera en viss levnadsform framför någon annan. Det handlar alltså om att lagstiftningen ska prioritera äktenskapet som samlevnadsform.

Fru talman! Som jag sade tidigare ska familjerättslagstiftningen ha som ledstjärna att barn i synnerhet ska må bra och att barn inte ska fara illa. Men det kan inte vara riksdagens sak att, som kd föreslår, prioritera äktenskapet mellan en man och en kvinna. I dag ser vi att familjen består av ensamstående förälder och barn, samboende och barn etc. Jag skulle vilja fråga Kristdemokraterna vad deras förslag om att prioritera äktenskapet innebär för de nyss nämnda.

Kärleken mellan vuxna har tillåtits expandera i flera nya, öppnare former. I dag ser vi t.ex. homosexuella som vågar visa sin kärlek på gatorna, och vi har en partnerskapslagstiftning som ger äktenskapsliknande status. Kärleken mellan homosexuella är alltså legaliserad. Anser Kristdemokraterna att även den kärleksrelationen ska prioriteras? Jag tvivlar på att så är fallet.

Jag vill på intet sätt säga att bestämmelserna som reglerar homosexuellas rättigheter är tillfredsställande. Den kärleksrelation som är legaliserad för homosexuella är fortfarande avgränsad i relation till de heterosexuellas kärlek: gemensamma barn accepteras bara inom den heterosexuella kärleken.

Fru talman! Naturligtvis ska familjerättslagstiftningen vad gäller familjebildning bygga på att barnen i synnerhet ska må bra och inte fara illa. Men det kan inte vara samhällets sak att, som Kristdemokraterna föreslår, se till att lagstiftningen missgynnar människors egna val vad

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

gäller samlevnadsformer om de inte väljer den kristdemokratiska modellen. Konsekvensen av Kristdemokraternas förslag blir att de som inte väljer att ingå heterosexuellt äktenskap diskrimineras. Och Moderaterna och Berit Adolfsson ställer sig bakom detta synsätt.

I utskottsmajoriteten har vi i betänkandet mycket riktigt tagit upp just orimligheten i Kristdemokraternas förslag och betonat att äktenskapet och partnerskapet i det här fallet värderas lika vad gäller den juridiska stabiliteten samt att lagstiftningen så långt som möjligt bör vara neutral i förhållande till olika samlevnadsformer och moraluppfattningar och att det inte bör ankomma på riksdagen att styra enskilda individers val av samlevnadsform.

Fru talman! Nu går jag snabbt över till sambologstiftningen. I två motioner, bl.a. den tvärpolitiska motionen So225 av Socialdemokraterna, Vänstern, Folkpartiet, Centern och Miljöpartiet, tas frågan upp om att sambolagen ska vara tillämplig och gälla alla sambor oavsett sexuell identitet. Glädjande nog är detta precis vad Samboendekommittén kommit fram till i sitt betänkande, som redovisades i september 1999. I det betänkande som Partnerskapskommittén redovisade 1993 föreslogs i princip samma sak redan då. Detta tycker vi i Vänsterpartiet är i linje med vår målsättning att all lagstiftning ska gälla lika för alla människor oavsett sexuell identitet.

Vänsterpartiet har dock ett särskilt yttrande i frågan, där vi bl.a. poängterar angelägenheten att beredningen av Samboendekommitténs betänkande ges hög prioritet inom Regeringskansliet så att ett lagförslag i enlighet med kommitténs förslag snarast kan föreläggas riksdagen.

Fru talman! Jag måste också få kommentera Kristdemokraternas förslag i motion L419, där man vill låta partnerskapslagen gälla som en allmän hushållsgemenskapslag som ska gälla alla, oavsett sexuell orientering. Fru talman! Kan det bli tydligare än så här?

Partnerskapslagen har uttryckligen tillkommit som en möjlighet för homosexuella att omfattas av den äktenskapsrättsliga lagstiftningen. Här talar Kristdemokraterna om att de fortfarande inte bytt ståndpunkt i sitt motstånd till att homosexuella ska ha samma rättigheter i lagstiftningen som heterosexuella. Och visst var det väl så att Kristdemokraterna motarbetade hela lagförslaget om partnerskapslagen? Varför har ni kristdemokrater en sådan intolerant inställning till homosexuella?

Slutligen hade jag några kommentarer från Vänstern om ännu en kristdemokratisk motion. Jag får återkomma till den i ett replikskifte, eftersom min talartid gick ut för 1 minut och 48 sekunder sedan.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 7 under mom. 11. I övrigt står Vänsterpartiet bakom ställningstagandena i detta betänkande.

Anf. 161 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Det har varit mycket tal om Kristdemokraternas familjepolitik under Tasso Stafilidis anförande. Jag kanske helt enkelt ska koncentrera mig på att förtydliga den syn som vi har i den här frågan, som jag tycker är ganska enkel.

Reproduktionen är avgörande för släktets fortbestånd. Alla civila kulturer på hela jorden har värnat om detta förhållande. Detta kläs i språkdräkten ”äktenskap” eller liknande – någon form som säkerställer en

varaktig relation mellan föräldrarna för att barnen ska fara väl. Så enkelt är det i botten. Det finns alltså ingen anledning för lagstiftaren att gå utöver detta förhållande – detta fenomen – som alltså bär upp hela civilisationen.

Lagstiftaren ska inte vara värdeneutral i detta hänseende utan tvärtom stå för denna grundläggande värdering. Det är viktigt än i dag, i dessa moderna tider, att upprätthålla detta synsätt.

Jag kan inte säga annat än att denna liberala inställning till samlevnad inte har slagit särskilt väl ut under min levnad. Tvärtom har det blivit väldigt dåligt med relationerna. Vi har splittrade familjer, splittrade relationer och barn som saknar sina föräldrar – framför allt fäderna.

Man kan kort säga att den kvinnorevolution som i och för sig på allt sätt var vällovlig tyvärr i mångt och mycket landade i att männen flydde, och kvinnorna står kvar ensamma med barnen. Det är kanske också de som i dag representerar den grupp i samhället som har det besvärligast. Det är inte särskilt lyckosamt att vi har hamnat i en sådan erbarmlig situation.

Men livet har lärt att det gäller att med olika medel se till att kanske framför allt männen fullgör sina skyldigheter och inte bara tar till sig den lustbetonade delen av akten. I det hänseendet är det viktigt att man t.ex. har ekonomiska förhållanden som inte missgynnar familjebildning och äktenskap. Vi behandlade tidigare skatteutskottets förslag och den motion som där aktualiserades om särbeskattning av förmögenhet i äktenskap. Det är ganska märkligt att vi fortfarande har kvar den regeln och att man missgynnas om man gifter sig.

Det finns naturligtvis en mängd andra sådana åtgärder som det inte finns någon anledning att fördjupa sig särskilt mycket i just nu – de är ganska uppenbara – som går ut på att man ska stärka dessa förhållanden.

Till den ändan kan man när det gäller t.ex. sambolagstiftning och partnerskap, som inte har med äktenskap att göra, säga att detta ur lagstiftarens synvinkel är ointressant. Det är ting som man får reglera privat juridiskt. De privata relationer vuxna människor har på olika plan och i olika sammanhang finns det ingen anledning för lagstiftaren att ge sig in i.

Det är inte svårare än så, som jag ser det. Jag tänker inte nu utveckla det närmare. Nu kommer väl Tasso Stafilidis att ställa en del frågor till mig, men jag vill i alla fall slå fast att denna grundläggande princip är ganska enkel. Det är någonting som åtminstone jag och förhoppningsvis mitt parti kommer att stå för i evändig tid.

Anf. 162 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja. Det blev så mycket. Det gäller framför allt den slutkläm som Rolf Åbjörnsson valde, dvs. att hans parti kommer att stå för denna syn i all framtid.

Jag måste ändå få lov att ställa en fråga. Rolf Åbjörnsson säger att det för lagstiftaren är ointressant med partnerskap, sambolagstiftning, osv., och att det inte finns någon anledning för lagstiftaren att gå in i detta. Menar Rolf Åbjörnsson verkligen det han säger, dvs. att det inte är någonting att gå in i?

Jag skulle också vilja ställa en fråga om något av det som ni tar upp i de olika motionerna. Ni tar bl.a. upp att ni vill förlänga betänketiden för

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

skilsmässa från sex månader till ett år. Är det verkligen en ståndpunkt som hela det kristdemokratiska partiet står för? Eftersom ni har reserverat er till förmån för det yrkandet förstår jag att det är det.

Sedan går jag tillbaka till partnerskapslagen igen. Jag ställde några frågor i mitt anförande som Rolf Åbjörnsson valde att inte svara på, men jag måste ändå få lov att ställa en fråga. Partnerskapslagen tillkom ju som en lagstiftning liknande äktenskapslagstiftningen. Den väljer ni att inte alls ta med i det som ni ska uppvärdera. Stämmer det som man kan utläsa ur era motioner, dvs. att ni faktiskt helt enkelt nedvärderar partnerskapslagstiftningen?

Anf. 163 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi vill förlänga betänketiden. Det är ett led i att förstärka äktenskapet. Vi vill att man nogsamnt ska tänka över vad man avser att göra och kanske också underkasta sig en viss form av föräldrautbildning, etc. Det finns över huvud taget anledning att på olika sätt stärka föräldrarnas möjligheter att vidmakthålla äktenskapet till gagn för barnen.

Jag har sagt att vår grundläggande syn är att äktenskapet är ett skydd för släktets fortbestånd. Att det innebär en nedvärdering av partnerskapet förstår jag möjligen att Tasso Stafilidis tycker, men jag menar att man inte ska ha den grundsynen på grund av att vi säger att lagstiftaren inte behöver ge sig in i och reglera alla relationer vid sidan av äktenskapet. De berör inte barnens förhållanden på det sättet. Det är möjligt att man kan tycka att det inte är bra av olika skäl, men vi har den grundläggande synen att det är äktenskapet som ska stärkas.

Anf. 164 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det som jag vill ta upp med mina frågor till Rolf Åbjörnsson är att det finns många fler familjebildningar än just den som Kristdemokraterna väljer att höja till skyarna och värna. Vi i Vänsterpartiet vill värna om alla familjebildningar och tycker att de barn som befinner sig i familjer där föräldrarna är sambor, partner eller ensamstående – homo- eller heterosexuella – ska ha samma skydd i lagstiftningen.

Jag kan inte få ihop det som Rolf Åbjörnsson säger. Han säger å ena sidan att man ska värna barnen. Å andra sidan värnar han bara de barn som faktiskt har två föräldrar. Sedan säger han att papporna ska ta sitt ansvar. Det kan väl i och för sig vara väldigt viktigt att poängtera. Men hur ser kristdemokraterna på alla de andra relationer och samlevnadsformer som finns, där barn i dag lever? Det är inte bara två tre barn, och inte ens 53 barn, utan det är tusentals barn.

Jag är också mycket förvånad över att moderaterna stöder dessa moralistiska uppfattningar om hur man ska stävja och om att familjepolitiken helt enkelt ska bygga på värderingen att en samlevnadsform ska stå högt över alla andra och prioriteras i fortsättningen.

Anf. 165 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Allt kan inte falla på plats för alla på samma sätt, men vi gör bedömningen att det lagstiftaren och samhället ska värna om och arbeta för är äktenskapet, som säkerställer en varaktig relation mellan föräldrarna.

Att detta ideal inte fungerar alla gånger hindrar inte att man ska ha en annan grundläggande syn på principen. Det betyder i och för sig inte heller att människor behöver fara illa i andra sammanhang. Men man ska göra de förhållandena så få som möjligt därför att barnen behöver sina föräldrar – mamma och pappa. Det är faktiskt på det sättet. Det gäller att rätta in sig i den ordningen.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

Anf. 166 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! I lagutskottets betänkande nr 16 behandlas ett antal motioner om olika familjerättsliga frågor från den allmänna motionstiden, de flesta mer eller mindre identiska med motioner från föregående år.

I betänkandet finns nio reservationer. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

I reservation 1 från Kristdemokraterna och Moderaterna framställs äktenskapet som överlägset alla andra samlevnadsformer, bl.a. i fråga om juridisk stabilitet. Motionärerna anser i och med detta att denna samlevnadsform ska vara den allena saliggörande. Man tar sig faktiskt för pannan och undrar om vi befinner oss på 2000-talet eller på 1800-talet.

Kristdemokraterna förvånar mig inte, med tanke på den konservativa familjesyn som de har, däremot Moderaterna, som annars alltid pratar om frihet. Vad menar ni egentligen? Ska människor inte få välja samlevnadsform själva och samtidigt ha ett bra rättsligt skydd? Vår sambolagstiftning har stort gehör hos befolkningen, och det finns inget stöd i opinionen för att göra några drastiska förändringar.

Majoriteten anser inte heller att lagstiftningen generellt missgynnar dem som är gifta. Det kan väl knappast innebära en förlust för t.ex. två personer – de kan vara pensionärer eller föräldrar – att flytta ihop. Även om de då får lägre bidrag, t.ex. bostadsbidrag, är det ett faktum att i princip alla andra kostnader blir lägre: för hyra, mat, tidningar, telefon och försäkringar. Därtill kommer den trygghet och gemenskap för parterna själva och för barnen som det faktiskt innebär att dela hem med en annan vuxen person.

Vi anser att det är viktigt att olika åtgärder, som t.ex. den föräldrautbildning som departementet arbetar med, kommer till stånd och att det är bra om skilsmässor förhindras. Men vi kan inte och vill inte heller fördöma dem som av olika skäl väljer en skilsmässa. Det är bara den enskilda individen som kan bestämma om det är den bästa utvägen. I stället för att döma måste vi stödja och underlätta.

Avslag på reservationen!

Vänsterpartiet anser i reservation 2 att den kyrkliga vigseln ska frånkännas rättslig betydelse, eftersom man anser att staten ska vara neutral i religiösa frågor. I stället ska det införas en ny form som kallas civiläktenskap. Vi kan i dag välja mellan två sätt att ingå äktenskap. Det ena är kyrklig vigsel och det andra s.k. borgerlig vigsel. Vi tycker att dessa två former är tillräckliga för de önskemål som svenskarna har på sätten att ingå äktenskap.

Avslag på reservationen!

I reservation 3 från Folkpartiet föreslås en förenklad borgerlig vigsel, i princip bara en registrering. Inte heller här anser utskottets majoritet att det finns anledning att tillgodose önskemålet. I den borgerliga vigselform som vi har i dag kan man välja mellan två varianter, den längre om tre

minuter och den kortare om cirka en minut. Detta kan inte anses vara särskilt krångligt. Den borgerliga vigseln omges inte heller av någon tvingande ceremoni, men de som så önskar kan själva välja vilken form av ceremoni som de vill ha när de ingår äktenskapet.

I reservation 4 från Kristdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet och Centern tas återigen arvodet till vigselförrättare upp.

Vi är i utskottet eniga om att arvodet är lågt och att det om möjligt ska förändras. Det pågår som bekant inom Regeringskansliet ett arbete där man avser att ta in synpunkter från berörda myndigheter och andra under hösten. Med det som underlag utgår vi från att regeringen återkommer i frågan. Därför finns det ingen anledning att i dag bifalla reservationen.

I reservation 5 vill Kristdemokraterna att betänketiden vid äktenskapsskillnad om det finns barn under 16 år ska, oavsett föräldrarnas inställning, förlängas till ett år. Med tanke på att det oftast har gått lång tid innan kontrahenterna kommer så långt som till äktenskapsskillnad anser majoriteten att ett års betänketid bara skulle förlänga lidandet för alla parter, inte minst för barnen.

Reservation nr 6 från Vänsterpartiet handlar om möjligheterna att anta dubbelnamn. Frågan om dubbelnamn behandlades av utskottet våren 1999, och då ansåg utskottet att namnlagen från 1982 fortfarande håller. Vi anser återigen att det finns praktiska problem med dubbelnamn samt att frågan kan lösas med mellannamn, som är lätta att anta och som t.ex. ger hela familjen möjlighet att anta samma namn.

Också reservation 7 kommer från Vänsterpartiet och tar upp transsexuellas möjligheter till namnbyte. Byte till namn som gäller för motsatt kön är inte tillåtet om inte kirurgiskt ingrepp i samband med könsbyte planeras. Utskottet har inte för avsikt att ändra på detta nu utan hänvisar till den möjlighet som redan finns att byta till könsneutralt namn.

Avslag också på den reservationen!

I reservation 8 från Kristdemokraterna och Moderaterna tar man upp frågan om kusiners arvsrätt. Utskottet anser inte att det finns anledning att ändra den lagstiftning som infördes 1928 när det gäller kusiners arvsrätt. Det sätt som man lever på i dag föranleder oss inte att tro att kusiner generellt sett har kommit varandra närmare. Om så skulle vara fallet finns dels möjlighet att gå testamentsvägen, dels möjlighet till tillämpning av undantaget i Allmänna arvsfondens regler. Vi tror inte heller att släktbanden skulle stärkas bara därför att arvsrätt för kusiner skulle återinföras.

Jag har här en fråga till Berit Adolfsson: Vad är en socialistisk inställning till familjen? Det är möjligt att jag borde känna till det, men det gör jag inte. Jag förstår inte heller vad det har med kusiners arvsrätt att göra. Det är kanske någonting som jag har missat. Jag skulle vara glad för ett besked, så att jag kan svara på en sådan fråga.

I reservation 9 från Kristdemokraterna återkommer frågan om en värdekommission. För att hänvisa till vad som anförts tidigare i debatten vill jag säga att man direkt inser att en värdekommission knappast hade kunnat ena Sveriges folk till en gemensam värdegrund när vi faktiskt inte kan enas om en så grundläggande sak som familjepolitiken här.

Jag tycker att förra årets argument mot reservationen är lika motive-
rade nu som som de var då. Den genomlysning av samhällets fundament

och värdebas som Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö efterlyser har redan gjorts och görs på olika sätt i vårt land. Vi har t.ex. arbetet med värdegrunden i skolan. Det arbetet har pågått under 1999 och fortsätter alltjämt. Demokratiutredningen, som nyss lagt fram sitt betänkande, har som utgångspunkt att varje människa har rätt till full delaktighet i samhället. Det pågår ett ständigt arbete dels från samhällets sida, dels från många fria debattörer för att lyfta fram det arbete som motionären anser viktigt.

Dessa frågor måste diskuteras i skolan, i arbetslivet och i hemmet, ja, på alla de arenor där människor träffas. Jag tror att det bara är så vi kan få en något så när gemensam plattform att stå på. En förändring av våra värderingar kan bara komma i samtal och diskussion människor emellan och kan inte tryckas på uppifrån.

Fru talman! Jag yrkar återigen bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 167 BERIT ADOLFSSON (m) replik:

Fru talman! I den här diskussionen om äktenskapet har vi inte tänkt att ta bort några samlevnadsformer. Vi tycker bara att det inte ska vara ett ekonomiskt straff att vara gift och en ekonomisk vinst att skilja sig. Det är det vi vänder oss emot, och därför stöder vi den här motionen.

Anf. 168 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I så fall skulle ni väl knappast stödja hela reservationen. Det blir väl lite fel.

Men tala gärna om för mig vad det är för ekonomiskt straff med att gifta sig. Jag tog upp att det faktiskt är så att om två människor bor i hop delar de många av de stora utgifterna, framför allt hyran som jag tycker är den absolut största kostnaden. Men man delar även sådana saker som telefon och tidningar. Det blir billigare att laga mat. Det är massor av saker som blir billigare när man bor ihop. Det är väl inte märkvärdigare än att två pensionärer som är ensamstående har mer utgifter om de bor isär än om de bor tillsammans. Det tycker jag är ganska naturligt och inget straff.

Anf. 169 BERIT ADOLFSSON (m) replik:

Fru talman! Vi anser att det finns ekonomiska straff att vara gift och att det lönar sig att skilja sig, och det står jag fast vid.

När det gäller socialistisk familjepolitik underkänner socialisterna familjen som trygghetsfaktor och framhåller staten som bäst skickad att ta beslut om barnens uppfostran och omsorg. Det är det jag menar.

Anf. 170 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först och främst fick jag fortfarande inget besked om vad det är som missgynnade dem som gifter sig. Men det kanske Berit Adolfsson kan återkomma till när det är undersökt. Vi kommer väl att ha fler debatter här under åren.

Sedan till det här med socialistisk familjepolitik. Nu blir jag ännu mer förvirrad. Jag är socialdemokrat. Jag vet inte vad Berit Adolfsson talar om eller var hon har läst att vi skulle underkänna familjen. Vi är inte så

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

snäva att det alltid bara gäller de biologiska familjerna. För oss är det viktigt att barnen har en bra vuxenkontakt och att någon tar hand om dem, men inte alltid familjen.

Varför skulle inte vi stödja familjen som samlevnadsform? Peka ut var det står i det socialdemokratiska partiprogrammet.

Anf. 171 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i den kritik som Marianne Carlström har riktat mot kristdemokraterna och moderaterna när det gäller deras reservationer. Men till min fråga.

Fru talman! Marianne Carlström säger, vad gäller frågan om namnbyte för transsexuella, att det kan vara okej för dem att ta ett könsneutralt namn.

Jag kan inte låta bli att återigen fråga. Jag tycker nämligen inte att jag har fått något bra svar eller någon motivering från Marianne Carlström till varför man tar detta ställningstagande. Skulle någon här i kammaren acceptera att Patent- och registreringsverket eller Patentbesvärslagens praxis skulle bestämma ens eget namn?

Varför måste en transsexuell person genomgå ett kirurgiskt ingrepp för att få byta sitt namn, t.ex. för att Gunnar ska få lov att heta Gunvor? Man får inte lov att heta Gunvor.

Av myndigheten kan man däremot tilldelas det könsneutrala namnet Kim. Varför? Det här är någonting som enbart diskriminerar de transsexuella, för det är bara de som befinner sig i den situationen att man byter könstillhörighet.

Jag vill återigen fråga Marianne Carlström: Varför är ni inte beredda att göra en ändring i lagstiftningen som faktiskt innebär att de transsexuella får den här möjligheten så fort det har fattats ett beslut om att de kommer att byta könstillhörighet, vilket inte innebär att man måste göra ett kirurgiskt ingrepp?

Anf. 172 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det här är ju en mycket komplicerad fråga och, tycker jag, svår att ta ställning till. Men jag tycker nog ändå att det känns rätt att man ska den här restriktionen kvar. Jag tror inte att vi är mogna för en förändring just nu. Något bättre svar har jag inte i denna fråga.

Anf. 173 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle egentligen bara utnyttja den här replikrätten till att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1, vilket jag glömde under mitt anförande. Marianne Carlström har ju på ett tydligt sätt redovisat majoritetens och socialdemokraternas ståndpunkt i de olika frågorna.

Anf. 174 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag kommer att prata om arvsrättsliga frågor i detta betänkande med underrubriken särkullbarn. I den frågan har Miljöpartiet och jag skrivit en motion, L417.

Anledningen till denna motion är egentligen det ärende som togs upp i det förra betänkandet när det gäller att häva talerätten. Änkor har många gånger – det är tredje gången vi pratar om denna fråga här i kammaren –

framställt en önskan om att få häva talerätten när barn som har varit särskullbarn, alltså barn som inte är biologiskt födda inom äktenskapet, kräver sin arvsrätt och änkan kanske får gå ifrån sitt hus för att det är så i lagstiftningen.

För många år sedan nu ändrades lagen när det gällde just biologiska barn inom äktenskapet. De har inte rätt att kräva ut sin arvsrätt på detta sätt. Men jag hör inte till dem som biföll den reservationen om att häva talerätt i faderskapsärende. Jag håller med utskottsmajoriteten. Man skriver: "När det gäller hävande av faderskap anförde utskottet att reglerna generellt sett måste bygga på tillfredsställande avvägningar mellan de olika intressen som gör sig gällande och att bestämmelserna i hög grad bör präglas av hänsynen till barnets bästa."

Det tycker jag är oerhört viktigt. Men samtidigt är det ju en annan part som drabbas och som mår dåligt. För att få en kompromisslösning, fru talman, har jag skrivit den här motionen. Men det finns ingen reservation till betänkandet därför att man anför att det redan finns en utredning som faktiskt har sagt något liknande, som har sagt att det måste ses över igen. Den utredningen, som heter Ärvdabalksutredningen, bereds nu i departementet.

Jag tycker att det är lite vaga skrivningar. Det står att utskottet anser att utredningens överväganden och förslag först bör avvaktas. Man förutsätter att det här behovet då kommer att beredas.

Jag tycker att jag i detta läge inte kan propa på att en ny utredning ska tillsättas när det finns möjlighet att föra in de här frågorna i detta ärende. Det skulle gå fortare. Därför avvaktar jag. Men jag hoppas verkligen att lagutskottet bevakar denna fråga så att vi inte nästa år här i kammaren en fjärde gång kommer att debattera det här ämnet. För de människor som är berörda är det också viktigt att det blir en översyn. Det är ju som sagt lite tragiska fall som sker.

Ett barn kanske vet vem fadern är i många år och så plötsligt ska man stå utan tryggheten i att veta vem fadern är. Jag tänkte just på Rolf Åbjörnsson. Jag tror att det var han som sade att sanningen till varje pris ska blottläggas och de verkliga förhållandena prioriteras.

Men så enkelt är det inte när det gäller den här frågan. Ett barn har i 18 år trott sig veta vem fadern är, och så plötsligt ska detta, för ett ekonomiskt problem som det egentligen är i basen, rivas upp. Den här personen som plötsligt blir utan fader ska då söka en ny fader. Jag tycker att det är onödigt att gå den här vägen. Därför önskar jag att det finns en majoritet som stöder det här förslaget och ivrar på i utskottet.

Anf. 175 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman och övriga! Först yrkar jag bifall till reservation 4. I övrigt instämmer jag i lagutskottets skrivningar.

I det här betänkandet behandlar vi frågor på familjerättens område. En del beslut har ju under årens lopp tagits för att stärka kvinnornas situation vid upplösning av äktenskap eller samboförhållande.

Jag tycker att vi i Sverige har kommit ganska långt då det gäller att likabehandla människor. Samlevnad behandlas i stor utsträckning ganska likartat med äktenskap.

Angående behandling av motioner rörande äktenskap och sambor anser jag att äktenskapet, med tillhörande kyrkvigsel, ska vara en möjlighet

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

för en man och en kvinna. Däremot bör sambolagen genomgående vara likvärdig för heterosexuella och homosexuella sambor.

Det har framförts att äktenskapet missgynnar vissa grupper medan andra påstår att äktenskapet har fördelar framför samboförhållanden. Ja, vi är medvetna om att det finns olikheter – mycket beroende på var i livet man befinner sig – men för den skull ser vi ingen anledning att utjämna skillnaderna.

Vi i Centerpartiet är inte beredda att ändra lagstiftningen rörande två enskilda personer i en hushållsgemenskap. Två syskon eller goda vänner som lever tillsammans gör det av fri vilja, var och en med disposition över sin egen ekonomi. I stället bör man uppmana dem som lever under de här förhållandena att ha klara papper på vad de äger var för sig och tillsammans för att undvika rättsliga åtgärder vid eventuell osämja eller vid dödsfall. Jag kan däremot instämma i utskottets skrivning, att det kan finnas skäl att överväga utformningen av arvsskattelagstiftningen för vissa av dem som bor tillsammans i annan hushållsgemenskap.

Då det gäller vigsel stöder jag utskottets ställningstagande att begreppet vigsel ska bibehållas. Det ska även vara möjligt att ingå äktenskap vid en kyrklig vigsel eller ingå äktenskap i ett rådhus, om man så önskar. För många har kyrkvigseln en religiös innebörd. Jag tycker att det är fel att de som inte delar den upplevelsen inte kan unna andra att få den.

En motionär har föreslagit en förenklad vigselvariant på grund av brådska. Av just sådana här skäl borde de som har tidsbrist ges särskild betänketid.

Däremot finns det skäl att se över ersättningen till vigselförrättarna i enlighet med den centermotion som väckts. Nuvarande ersättning med 110 kr per vigsel och 30 kr för påbörjad efterföljande vigsel är inte tidsenligt. Dessutom handlar det om följande: ingen ersättning för förlorad arbetsförtjänst, inte heller för resekostnader till vigselförrättare men däremot till registreringsförrättare. Detta har påtalats tidigare men eftersom ingenting hänt vill vi att utskottet påtalar att någonting måste ske.

Då det gäller de arvsrättsliga frågorna och särkullbarnens ställning förspråkar vi i Centern att bröstarringar och särkullbarn ska likabehandlas. Vi tycker att särkullbarnen i dag ges en alltför stor fördel på både ankans och gemensamma bröstarringars bekostnad. Det synes orättvist och drabbar främst den efterlevande maken.

Eftersom frågeställningen är under granskning och Ärvdabalksutredningen pågår har Centern just med anledning av detta valt att inte reservera sig här i dag.

Anf. 176 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag skulle vilja kommentera från vänster och det gäller då ännu ett av Kristdemokraternas motionsförslag, nämligen motion L416 som Marianne Carlström tidigare tog upp. Där ställs det krav på ett samlat grepp i värdefrågor. I motionen ställs frågan om vilka värden som ska forma vårt samhälle.

Jag kan bara beklaga att Berit Adolfsson nu lämnat kammaren. Jag tycker att hon också skulle ha varit med och lyssnat här, men hon får väl läsa protokollet.

Var och en av oss har, fru talman, en mängd åsikter om hur verkligheten är beskaffad. Dessutom har vi åsikter om vad som är bra eller då-

ligt i just den här verkligheten. Är det t.ex. bra eller dåligt att kvinnor kan välja mellan att fullfölja eller avbryta graviditet? Vidare kan vi fråga oss vad som är bättre eller sämre än annat, t.ex. att en kvinna själv avbryter ett oönskat havandeskap eller att samhället bistår henne med denna rätt.

Vad Vänsterpartiet å ena sidan och Kristdemokraterna å andra sidan anser i denna fråga hoppas jag inte behöver utvecklas. Jag anser att motionären eftersträvar vad jag skulle vilja beteckna som drömmen om det enhetliga samhället. Detta ska uppstå genom en värdekommission som ska fastställa vilka värden, utöver dem som gäller i regeringsformen, som ska vara vägledande i vårt dagliga liv.

I den kristdemokratiska motionen finns det en strävan att skapa ett samhälle som är så klart och tydligt att det inte kan missförstås – ett samhälle som har en norm som kan användas av alla människor oberoende av personlighet, nationalitet, kultur, politiska åsikter, kön, sexuell läggning och annat som skiljer människor åt.

Påfallande mycket av det vi tror oss veta om den värld som vi lever i är konstruktionen om de här fördomarna.

Diskussionen om vilka värden som ska vara vägledande i vårt samhälle eller under vilka former som personer väljer att samleva ska inte föras av en värdekommission eller enbart av den här lagstiftande församlingen. I stället bör alla i hela samhället vara med i den diskussionen.

Anf. 177 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Jag noterade att Rolf Åbjörnsson sade: Den s.k. kvinnorevolutionen var i mångt och mycket bra, men männen flydde och kvar blev kvinnorna.

Jag tolkar att det Rolf Åbjörnsson menar med kvinnorevolutionen är att vi kvinnor sökte oss ut på arbetsmarknaden och fick en egen försörjningsmöjlighet och därmed inte längre var ekonomiskt beroende av en man. Men jag kan ju ha fel. Därför skulle det vara intressant att få veta vad Rolf Åbjörnsson lägger i begreppet kvinnorevolution. Jag ser också gärna att Rolf Åbjörnsson utvecklar vad han menar med ”i mångt och mycket bra”.

Anf. 178 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Det är alldeles givet att det är bra att kvinnan har fått en jämställd situation och allt som har följt med det. Men det som bekymrar mig är att utvecklingen blev den att man atomiserade relationerna människor emellan. Där bör man alltså kunna återställa utan att jämställdheten mellan könen rubbas.

Anf. 179 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Tack så mycket för det svaret. Vad Rolf Åbjörnsson säger är i och för sig intressant. Det väcker väldiga tankar. Vilken lösning har ni beträffande detta med återställare? Hur skulle det kunna se ut? Är det vårdnadsbidraget som ni kristdemokrater avser eller menar ni att vi kvinnor ska gå tillbaka till spisen? Kanske är det männen som ska till spisen.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Familjerättsliga
frågor, m.m.*

Anf. 180 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att anslaget är så polemiskt att det nättopp är värt att besvaras.

Jag tycker att jag sade precis vad jag menar – jämställda människor som arbetar på jämlika villkor, men man ska ha en personlig relation makar emellan och med sina barn

Anf. 181 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Jag tar fasta på det som Rolf Åbjörnsson säger om jämställdhet och betraktar därmed Rolf Åbjörnsson som feminist. Välkommen in i gänget!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

*Vissa näringspolitiska
frågor*

14 § Vissa näringspolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 1999/2000:NU13
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 182 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Sverige behöver ett näringsklimat i världsklass. Aldrig tidigare har de förutsättningar som ges enskilda individer, entreprenörer och företag utsatts för en så stenhård konkurrens som i dag. Kraven på goda villkor för företagande, investeringar och ägande ökar i takt med den allt snabbare utvecklingen i den nya ekonomin. Såväl företag som individer söker sig till länder och miljöer som erbjuder de bästa villkoren för företagande och förtjänst.

Tillväxtutvecklingen i Sverige är i dag god. Den internationella högkonjunkturen ger oss vind i seglen just nu. Globaliseringen innebär inte bara ökad konkurrens utan framför allt bättre möjligheter. Framgångarna är även resultat av flera förändringar som skett under 90-talet.

Murens fall, marknadsekonomins genombrott i de forna socialiststaterna, ökad frihandel, avreglering av kreditmarknaden tillsammans med EU-medlemskapet och anpassningen till EU:s krav inför EMU är starkt bidragande faktorer till dagens goda tillväxtutveckling. Och ännu starkare kan vi bli genom att gå med i valutaunionen.

Sverige har bl.a. med företag som Ericsson och Telia utvecklats till ett världsledande land inom IT-området. JAS-projektet, och vår avancerade försvarsindustris betydelse för teknologikutvecklingen får inte heller glömmas bort i sammanhanget.

Det är i den kunskapsintensiva IT-branschen som den mest dynamiska utvecklingen sker i dag. Grogrunden för detta lades genom de avregleringar inom telemarknaden som socialdemokraterna kämpade emot och motsatte sig.

Det är nu som Sverige har en unik tillväxtpotential inom IT-området. Utvecklingen är rasande snabb. Det är nu som Sverige har ett gyllene tillfälle. Men för att det inte ska gå oss förbi måste vi kunna attrahera och behålla kompetens, forskning och investeringar.

Företagen i den nya ekonomin ser annorlunda ut än i det gamla industrisamhället, och de är synnerligen lättroliga. Ska vårt land lyckas i den nya ekonomin ställs det nya krav på anpassning av politiken.

Regeringen har hittills misslyckats i sin uppgift att skapa bästa möjliga klimat för företagande, entreprenörskap och jobb. Det räcker inte att pratglada ministrar verbalt hyllar företagande. Det krävs konkreta förändringar så att enskilda människors initiativkraft och vilja att satsa uppmuntras, och så att entreprenörskap underlättas.

Sverige har många starka sidor – ren miljö, bra infrastruktur, goda språkkunskaper, hög datortäthet och ett försteg inom informationsteknologin samt, inte minst, internationellt erkänt skickliga företagsledare.

Svagheter som riskerar att underminera våra möjligheter – och som ISA och alla andra bedömare av Sverige redogör för årligen – är skatetrycket, personbeskattningen, arbetsrättsreglerna och svårigheten att rekrytera och behålla kompetent arbetskraft.

De höga skatterna på individnivå stöter bort välutbildade människor, och därmed företag. De höga skatterna gör det dessutom direkt lönsamt för företagsledningen att flytta. En gräddfil för utländska experter löser inte problemet.

Fru talman! Näringslivet är en för liten del av den svenska ekonomin. Sverige har för få entreprenörer, och för få företag startas.

Anell-Nygårds utredning *Statens åtgärder för fler och växande företag* påvisar brister i näringsklimatet i ett småföretagarperspektiv. Man beskriver hur ägarbeskattningen påverkar mindre företag negativt, och hur nuvarande skatteregler missgynnar individuellt ägande.

Andra problem som försvårar småföretagande och som lyfts fram i utredningen är arbetsrättens inläsningseffekter och osund offentlig näringskonkurrens. Det beskrivs också hur nyföretagande i den snabbväxande tjänstesektorn försvåras av monopoliseringen av den offentliga sektorn.

Inom den arbetsintensiva privata tjänstesektorn – den sektor som fungerat som sysselsättningsmotor i många andra länder – finns det outnyttjade möjligheter till framväxt av nya företag och jobb. Här krävs det en radikal attitydförändring hos socialdemokrater såväl i riksdag och regering som i kommunerna.

I många s-styrda kommuner motarbetas privat verksamhet inom vård, skola och omsorg. På många håll försvåras dessutom privat verksamhet genom att kommunal näringsverksamhet tillåts snedvrida konkurrensen. Hittills har regeringen här, som i så många andra frågor som är viktiga

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

för företagen och jobben, visat brist på förståelse, vilja och handlingskraft. Brister gör det också när det gäller den för småföretagen så viktiga frågan om regelförenkling. Alltför lite har hänt.

Trots en skönmående redogörelse från Näringsdepartementet, och trots allt vackert tal från superdepartementets pratministrar, visar Demoskops senaste mätning från november 1999 att företagen upplever en fortgående försämring. Förtroendet för och tilltron till regeringen fortsätter att dala.

Regelbördan ökar ständigt, medan det finns få framgångsrika exempel på hur man lyckats avskaffa regler och administrativa hinder. Den solnedgångsprincip som nog de flesta här i kammaren minns att även Göran Persson varit anhängare av i den offentliga debatten borde regeringen pröva för att minska regelmängden.

Den svenska regeringen har förhalat och fördröjt förenklingsarbetet. Simplexgruppen, som sedan starten motarbetats av krafter inom Näringsdepartementet, havererade inför öppen ridå. Bengt Månssons skildring inför näringsutskottet när han avgått som chef för Simplex, liksom den kvarvarande medarbetaren Charl Priems vittnesmål i Dagens Industri den 3 mars, visar hur Simplexarbetet stött på motstånd av såväl tjänstemän inom departementet som på statssekreterarnivå.

Det är uppenbart att det krävs en attitydförändring i Regeringskansliet liksom i statliga verk och myndigheter. Det måste finnas mätbara konkreta mål för förenklingsarbetet. I likhet med vad som är fallet i exempelvis Storbritannien måste regelförenklingsarbetet ledas och förankras på högsta politiska nivå.

Fru talman! Teliaföljetongen är nu förhoppningsvis på väg mot ett lyckosamt slut. Det bemyndigande att sälja Telia som utskottets borgerliga partier föreslog att regeringen skulle få och som den socialistiska majoriteten i utskottet avvisade har nu näringsministern bett om. Märkliga kan turerna te sig i detta ärende. Jag delar den glädje som nu står högt i tak på Telia, men ännu bättre hade det varit för Telia om regeringen gått ur majoritetsägandet. Staten som majoritetsägare är en black om foten för Telia.

Fru talman! Det som är bra för Telia är också bra för övriga statligt ägda företag. Staten bör fortsätta att avveckla sitt företagsägande.

Ett antal gemensamma borgerliga reservationer visar på den stora enighet som råder inom oppositionen när det gäller synen på näringspolitiken.

Jag står självfallet bakom alla reservationer med moderat underskrift, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 183 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3. Jag står självfallet bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tidsvinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till endast en reservation.

Det här betänkandet bygger på ett antal motioner från höstens allmänna motionstid. Betänkandet behandlar näringspolitikens inriktning, statliga företag, regelförenklingar, småföretagsutveckling m.m.

Sverige åtnjuter just nu en högkonjunktur. Det är något som vi alla gläds åt. Det betyder att regeringen nu har en unik möjlighet att ta itu med de strukturproblem som Sverige dras med. Jag tänker på den föräld-

rade arbetsrätten, den snåriga regeldjungeln och det höga skattetrycket för att nämna några exempel. På dessa områden har det dessvärre under de senaste åren rätt i det närmaste stiltje. Samtidigt har näringsministern gett oräkneliga intervjuer och presskonferenser där han bl.a. förkunnat att Sverige ska få ett näringsklimat i världsklass.

Fram till i februari i år hade det s.k. superdepartementet lämnat 25 propositioner till riksdagen. Av dessa kan endast fyra sägas innebära någon förändring i näringspolitiken. Inte heller i vårens 21 propositioner verkar det bli någon verklig förbättring för landets småföretagare.

Fru talman! Nu är det hög tid att de vackra orden börjar omsättas i praktiskt handling så att t.ex. småföretagaren i Svedala får se en konkret förändring.

Som det är nu bedöms näringsklimatet i Sverige av utländska investerare som sämre än i t.ex. våra nordiska grannländer. Enligt de internationella jämförelser som årligen görs av Institute for Management Development, IMD, och World Economic Forum, WEF, hamnar Sverige återigen efter våra grannländer. Nu fordras en rejäl uppryckning genom ett batteri av åtgärder som förbättrar förutsättningarna för tillväxt och nya jobb.

Uppgiften för den nationella politiken måste vara att skapa tillräcklig attraktionskraft så att internationellt, och svenskt för den delen också, kapital samt internationell kompetens och teknik lockas hit. Som bekant har Sverige relativt höga kostnader och en liten hemmamarknad. Dessutom ligger vi geografiskt avsides. Det betyder att vi, för att skapa en god attraktionskraft, måste kompensera för dessa nackdelar genom att vara ännu bättre på andra områden. Det handlar t.ex. om god infrastruktur, skatteregler som gynnar arbete, tillgång till god kompetens, sunda offentliga finanser m.m.

Fru talman! Sverige har uppenbarligen under det senaste kvartssekklet bedrivit en misslyckad näringspolitik. Landet har under en lång rad av år haft en alltför svag tillväxtkraft. Från att 1970 ha varit det tredje rikaste landet bland OECD-länderna har Sverige rasat till plats 17 på rankingslistan och passerats av en rad länder som betraktas som betydligt fattigare än Sverige.

Fru talman! Den politiska attityden till företagare och företagande är inte minst viktig för att fler än i dag ska känna att det lönar sig att starta och vidareutveckla företagsidéer eller verksamheter. Under alltför lång tid har företagare enbart betraktats som outtröttliga skatteobjekt från politiskt håll. Inte sällan har attityden varit att de flesta företagare är skattesmitare som behöver klämmas åt genom fler och hårdare regler. Detta har lett fram till en ständigt växande regelskog och ett ständigt växande kontroll- och uppgiftslämnarmaskineri.

Om Sverige ska klara den framtida välfärden krävs det fler och nya företag som vågar anställa och vidareutvecklas. Då måste också attityden från politiskt håll förändras så att det blir högsta prioritet att förenkla och utforma regler som gör det lättare för företagare.

Vad behöver göras? Vi kristdemokrater har många konkreta förslag. Låt mig nämna några!

Vi vill avveckla förmögenhetsskatten. Nu flyr kapitalet landet i många fall, eftersom vår förmögenhetsskatt ligger 5–6 gånger högre än

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

EU-genomsnittet. Det är för övrigt en märklig skatt. 17 av landets 18 rikaste miljardärer slipper betala förmögenhetsskatt.

Vi tror att det är nödvändigt att reformera arbetsrätten. Det gäller bl.a. en förlängning av tiden för visstidsanställning och de rigida reglerna för återanställning.

Vi vill slopa dubbelbeskattningen för företagen. Det betyder att pengar som satsas i företag beskattas med samma skattesats som pengar som placeras i räntebärande papper.

Tusentals nya arbetstillfällen skulle kunna skapas inom det som kallas tjänstesektorn om det inte vore för regeringens ideologiska låsning. I en tid när många går arbetslösa och arbetsbördan för andra ökar genom dubbelarbete är det hög tid att underlätta för tjänster inom hushållssektorn. En del har pengar men inte tid. Andra har tid men inte pengar, åtminstone inte arbete. Åtskilliga av dessa borde gå att para ihop.

Varje år utförs mer än 2,7 miljoner heltidsjobb inom den s.k. informella sektorn. Det är mer än inom hela det privata näringslivet. Dagens skatteklivar har omöjliggjort för hushållen att anlita hjälp för tjänster i hemmet på annat sätt än svart. Vi kristdemokrater har sedan flera år tillbaka kämpat för att underlätta för tjänster inom hushållssektorn genom en avdragsrätt inom vissa ramar. Det är glädjande att t.ex. Fastighetsanställdas förbund, SKAF, HSB m.fl. är inne på samma tankegångar. Men när ska regeringen lyssna på detta?

Det handlar också om att öppna fler områden för kunskapsföretagande. Det gäller både inom skola och sjukvård. Dessa sektorer kan bli basen för kunskapsföretagande inom utbildningen och på det medicinska området. Att stänga dessa sektorer för företagande, som regeringen nu planerar, begränsar kunskapssamhällets möjligheter.

Fru talman! Småföretagarens betydelse i den svenska ekonomin har ökat och kommer att öka i framtiden. Cirka tre av fyra privata företag i Sverige har ingen anställd. Vilket gör soloföretagen till Sveriges vanligaste företag. Det är därför angeläget att Sverige får ett mer småföretagsvänligt klimat än hittills. Det är i de mindre företagen de flesta nya arbetstillfällena skapas. Det är avgörande för vår framtid att små företag kan utvecklas och bli den breda bas av företag som krävs för att vi ska klara framtidens välfärd. Därför är det oroande att se att antalet nystartade företag har minskat.

Regelverken som berör företagare upplevs som svåra att överblicka och begripa. En svensk företagare har ungefär 4 000 regler och ca 20 000 trycksidor att hålla reda på, och varje år tillkommer ca 5 000 sidor med omarbetade eller nya regler. Den totala regelmängden som berör företagare måste minska. Kristdemokraterna anser att en s.k. solnedgångsparagraf bör införas, så att företagsregler som inte använts på fem år eller mer slopas, om de inte är oundgängliga.

Småföretagsdelegationens rapport innehåller en lång rad förslag som är av sådan art att de dramatiskt skulle underlätta för småföretagen utan statsfinansiella kostnader. Samhällets kostnader för tillväxthämmande regler är betydande. Priset betalar medborgarna, främst i form av sämre levnadsstandard och begränsad valfrihet. Det arbete för bättre och enklare regler som inleddes av den förra borgerliga regeringen måste man skyndsamt komma vidare med.

Regeringen har gjort utfästelser om att snabbt underlätta för företarna genom att genomföra Småföretagsdelegationens 71 förslag. I dag kan vi konstatera att knappt hälften av Småföretagsdelegationens förslag har genomförts, trots att regeringen har utlovat det flera gånger.

Som jag sade inledningsvis: Det är hög tid att de vackra orden börjar omsättas i handling, så att landets småföretagare får se konkreta förändringar.

Anf. 184 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det här betänkandet om vissa näringspolitiska frågor innehåller väldigt många viktiga frågor för utveckling och tillväxt. I många delar ligger dessa frågor också nära de regionalpolitiska spörsmål som vi ska debattera med anledning av nästa betänkande från näringsutskottet.

Vi har beträffande detta betänkande också en stor enighet mellan de borgerliga partierna i de reservationer som här har markerats. Jag står självklart bakom alla där Centerpartiet är med, men yrkar här bifall till reservationerna 3, 8 och 10 och ska i korthet beröra dessa.

Enklare regler är enligt Centerpartiet en av de viktigaste faktorerna för att underlätta för småföretagare. Det har understrukits här tidigare också. Inte enbart därför att allt detta krångel är jobbigt och även kostar pengar. Det är också en känsla hos många småföretagare att samhället inte riktigt litat på dem, misstror dem. Det ger fel signaler.

Det är mer positiva attityder till företagen vi behöver. Regelförenklingensarbetet måste enligt vår mening drivas med stor kraft och inte som har varit fallet under 1999, som också har berörts här, fastna i interna administrativa regler i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag vill också beröra kvinnors företagande. Vi måste samverka och på allt sätt utveckla den företagsgruppen. Det är klart bevisat att kvinnor och män startar företag på olika sätt. Forskningen visar att kvinnliga företag ofta startar försiktigare och med mindre lån. De går heller inte i konkurs lika ofta, eftersom kvinnliga företagare väljer att växa sakta.

Samhällets insatser, som exempelvis rådgivning kring företagande, har ofta varit anpassade efter mäns villkor. Det måste vi ändra på. Vi behöver utveckla myndighetshandling och regelverk så att det passar den nya tidens företag. Där spelar kvinnliga företagare en mycket stor roll.

Sverige ska bli ett föregångsland när det gäller jämställdhet inom näringslivet. Enligt vår uppfattning i Centerpartiet är det ett delmål att vi ska få fler kvinnor som startar och driver företag. Ett annat delmål är att andelen kvinnor i ledande befattningar i näringslivet måste öka.

Åtgärder som har varit av stort värde för att öka medvetenheten och stimulera kvinnor att starta eget är de kvinnliga rådgivare som finns på det lokala planet i praktiskt taget alla kommuner och kvinnliga resurscentrum både på länsstyrelserna och på central nivå. Denna rådgivning bör enligt vår uppfattning fortsätta på alla tre nivåerna.

Fru talman! Sist och slutligen vill jag beröra den kooperativa företagsformen. Den tillhör också den nya tidens företagande. Många nya kooperativ startas inom en mängd områden, inte alls som en del tror bara på landsbygden, utan framför allt i städer och tätorter. Det gäller från dagis och fritis till små butiker. Men det behövs även här en mer anpas-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

sad rådgivning, enklare regler och bättre tillgång på lokalt eller regionalt riskkapital.

Särskilt personalkooperativ har goda förutsättningar att utvecklas, inte bara inom den offentliga sektorn, utan även i form av avknoppningar från universitet och högskolor – det vet jag av egen erfarenhet – liksom från stora företag inom exempelvis den IT- och Internetbaserade sektorn.

Lokala kooperativ i skogsbygderna har stora möjligheter. Det är ett annat exempel på en företagsform som är passande för skötseln av de stora reservatsarealer skog som vi nu har satt av från riksdagens sida. Ett lokalt företagande inom det området skulle vara av stort värde och till lägre kostnad för samhället.

Det var de kommentarer jag ville göra.

Anf. 185 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! För tredje gången inom ungefär ett år ska vi debattera näringspolitiken igen. Jag tror att en bra sammanfattning skulle kunna vara att: *We agree to disagree*, dvs. vi är överens om att tycka helt olika. Dock är vi t.ex. helt överens om auktorisationen av begravningsentreprenörer, vilket kanske kan vara en källa till glädje.

Kraven på goda villkor för företagande och investeringar ökar i takt med den pågående internationaliseringen. Näringsklimatet måste utformas så att Sverige klarar av att tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen. Därför är det särskilt viktigt att undanröja de faktorer som hämmar företagande, jobb och tillväxt och som kan påverkas genom det inhemska klimatet.

Enligt vår mening är det glädjande att det för närvarande går bättre för den svenska ekonomin och att fler nu får jobb. Men vi anser också att det något förbättrade ekonomiska läge som Sverige ändå har måste utnyttjas till att genomföra ett antal viktiga strukturreformer för att en ut hållig och långsiktigt god tillväxt ska kunna upprätthållas. Ett mer dynamiskt företagande och fler riktiga arbeten kräver insatser på flera områden, i första hand i fråga om skatterna, arbetsmarknaden, Sveriges engagemang i EU och kunskapsutvecklingen. På alla dessa områden saknar enligt vår mening regeringen ett alternativ som har förutsättningar att fungera.

Fru talman! Politikernas uppgift är att skapa generellt goda villkor för företagandet, med goda och stabila regler. Statens roll i samhällsekonomin är att sätta ramar och att övervaka reglerna och spelarna på marknaden, att ansvara för samhällsplanering och infrastruktur samt att skapa förutsättning för en långsiktigt god tillväxt.

Attityden till företagande är därför av största vikt. Regeringen visar här sammantaget genom sin politik, tycker vi, en bristande förståelse för företagaren som person. I små företag går det inte att särskilja företagets ekonomi från ägarens ekonomi. Skatter som slår mot ägarnas ekonomi slår också mot deras företag, och därmed mot möjligheterna till nya och växande företag.

Om inte arbete, risktagande och ägande tillåts löna sig kommer få att vilja sätta sin egen och familjens ekonomi på spel för att starta och driva ett företag. Företagandet är inte ett yrke i vanlig bemärkelse. Det är inget nio till fem-jobb. Det är ett sätt att leva, en livsform för många. Entrepren-

nören skulle jag vilja säga är den moderna nybyggaren som måste ges möjligheter och stöd att pröva sina vingar.

Fru talman! När det gäller statliga företag skulle jag vilja anföra följande:

Statens främsta näringspolitiska uppgift är att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa den här långsiktiga tillväxten. Om staten samtidigt uppträder som både ägare och utformare av de regler som gäller för näringslivet uppstår det en rad problem, t.ex. risk för konkurrensnedvridning, risk för inoptimala investeringsbeslut och svårighet att tillföra kapital till företag som behöver det för sin expansion. Grundprincipen måste vara att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i privat regi. Det arbete som påbörjades under fyrpartiregeringen om att minska statens företagsägande måste därför återupptas med förnyad kraft. Med privatiseringen av de statliga företagen uppnås en tydligare ägarroll, kommersiellt mer kompetenta företag och, inte minst, en ökad aktiespridning.

Enligt vår mening bör vi begära att regeringen lägger fram en plan för försäljning av statliga företag. Dessutom anser vi i Folkpartiet att Telia omgående bör privatiseras till hundra procent. Till detta återkommer vi i ett senare betänkande.

Fru talman! Vi anser att det är en viktig uppgift inom näringspolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande. Det finns en stor utvecklingspotential bland kvinnliga företagare. Enligt vår mening är det angeläget att fler kvinnor blir företagare och att identifiera vilka omständigheter som utgör hinder för kvinnorna att starta och driva företag. Att vidta åtgärder för att eliminera dessa är en angelägen uppgift inom näringspolitiken. Viktiga åtgärder för att främja kvinnors företagande kan vara t.ex. att stärka etableringsfriheten i den offentliga sektorn, att upphandling av kommunal verksamhet sker i verklig konkurrens och att avknoppning av offentlig verksamhet uppmuntras. Det är också angeläget att de stöd som lämnas av offentligt finansierade aktörer är utformade med hänsyn till kvinnors förutsättningar och krav. I det sammanhanget är det väsentligt att den forskning som bedrivs av småföretag och entreprenörer också beaktar kvinnors företagande.

Jag vill också påminna om vad som anfördes i vår gemensamma reservation i anslagsbetänkandet 1999 rörande NRC-verksamheten. Där påpekade vi att integreringen av verksamheten i nationellt resurscentrum i NUTEK:s ordinarie verksamhet riskerar att försvaga verksamheten. Vi ansåg risken då vara att det som skulle vara allas ansvar i stället blir ingens ansvar.

Erfarenheterna från arbetet med de regionala tillväxtavtalen visar att jämställdhetsaspekter inte alls automatiskt beaktas utan att särskilda insatser fortfarande kan vara nödvändiga. En tydlig markering skulle vara verkningsfull i det läget med ett särskilt regleringsbrev för verksamheten. Våra farhågor kvarstår.

Fru talman! Jag ska sluta med att tala något om auktorisation av teckenspråkstolkare. I 1989 års handikapputredning föreslog man år 1991 i ett delbetänkande en förordningsändring som skulle möjliggöra en auktorisation av tolkar även i det svenska teckenspråket. Det motiverades med brukandet av teckenspråkstolkare och att olika myndigheter sedan länge efterfrågat någon form av bevis på tolkens kompetens. Frågan om aukto-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

risation har också stor betydelse för tolkarna själva som ett sätt att värna om sin yrkesetik och respekten för den kompetens som tolkyrket kräver.

I proposition 1992/93:159 meddelade den dåvarande socialministern Bengt Westerberg beträffande auktorisationen att han delade Handikapputredningens uppfattning att det bör finnas någon form av bevis eller garanti för den kompetens som teckentolksyrket kräver. Med hänsyn till vissa oklarheter i det förslaget, bl.a. vad gäller formerna för auktorisation, ansågs frågan behöva beredas ytterligare. Det kan vara fullt okej. Men enligt uppgift från Socialdepartementet har dock ingen ytterligare beredning skett. Detta var 1992/93, minst sju åtta år sedan.

Enligt en nyare uppgift från Utbildningsdepartementet är frågan om auktorisation av teckenspråkstolkar nu under beredning. Avsikten var tidigare att departementet skulle ta ett större helhetsgrepp om frågan om teckenspråk från grundskola till universitet. Nu är inriktningen i stället att en särskild utredare ska tillsättas med uppdrag beträffande teckenspråksutbildning. I detta arbete avses också frågan om auktorisation tas upp. Men, fru talman, beslut om ett utredningsuppdrag kan enligt uppgifter från departementet komma att dröja – med hänvisning till arbetsbelastningen på departementet. Detta är helt enkelt för dåligt.

Fru talman! Folkpartiet står bakom alla sina reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall enbart till reservation 14.

Anf. 186 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till hemställan i näringsutskottets betänkande nr 13 *Vissa näringspolitiska frågor* och avslag på samtliga reservationer.

I gårdagens Dagens Nyheter står att läsa: Starkaste konjunkturen på fem år. Uppåt för industrin. Både exporten och hemmamarknaden går bra.

I Invest in Sweden Agency's rapport framgår följande: Under fjolåret uppgick de utländska direktinvesteringarna i Sverige till rekordhöga 485 miljarder kronor. Därigenom blev Sverige 1999 den näst största mottagaren av direktinvesteringar i världen efter USA.

Vidare framgår i rapporten: Synen på Sverige förändrades under 1999. Det första halvåret präglades starkt av debatten om utländska företagsköp, företagsklimatet och flytt av vissa huvudkontor. Sedan halvårsskiftet har dock en tydlig omsvängning skett. En rad internationella rapporter har presenterats som visar på en positiv utveckling i svensk ekonomi, av svensk konkurrenskraft och på Sveriges ledande position inom IT.

Fru talman! För mig är det oerhört positivt att läsa detta och också att få en bekräftelse på att utvecklingen går framåt i rätt riktning, men det är också en bekräftelse på att frågorna vänder snabbt och att marknaden förändras fort.

Fru talman! Jag har ändå svårt att förstå den negativa beskrivningen som de borgerliga företrädarna för fram, inte minst i denna kammare, när de säger att Sverige har misslyckats och att regeringen har misslyckats. Det stämmer inte överens med hur det ser ut.

Jag vill ändå betona, fru talman, att de brister, problem och farhågor som kan synas naturligtvis inte ska sopas under mattan. De ska tas på

allvar och rätta åtgärder ska sättas in för att slå vakt om tillväxten och därmed den generella välfärden.

Jag tycker i det sammanhanget att man ska handskas lite varsamt med statistik. I den borgerliga reservationen nr 1 står följande: ”Samtidigt noterar utskottet att företagskonkurserna i Sverige ökade med 18 % mellan februari 1999 och februari 2000, enligt statistik från kreditupplysningsföretaget UC.”

Jag har under dagen roat mig med att titta på SCB:s informationssidor där följande har framgått: 26 företag per arbetsdag gick i konkurs 1999. Jämfört med 1998 minskade antalet konkurser med 23 %. Då det gäller företagen är man tvungen att gå tillbaka till 1988 för att finna en lägre siffra, medan det för privatpersoner inte har noterats ett lägre antal sedan Statistiska centralbyrån började med en särskild konkursstatistik 1982.

Detta är för mig glädjande, men det går stick i stäv med det som står i den borgerliga reservationen. Jag tycker ibland att man handskas oaktsamt med just statistik. Man vänder den på så sätt som man själv vill beskriva den. Det ger inte något förtroende för debatten.

Däremot är det riktigt att det finns en nedgång i nyföretagandet. Men man bör kanske i det sammanhanget nämna att det totala antalet nystartade företag uppvisar betydande skillnader i länen. Vi ska jobba med kraft för att fler ska starta, men vi ska också med kraft jobba för att där företag har startat ska de ha möjlighet att växa.

I statistiken framgår också att antalet sysselsatta i de nya företagen beräknas uppgå till 55 200 personer, varav 26 500 arbetar heltid. Arbetsrätten har tydligen i alla fall gett möjligheter till väldigt många deltidsanställda, projektanställda osv. Det är inte enbart tillsvidareanställda på det området, som här har andats.

Detta var en kommentar till reservation 1. Jag tycker att man från det borgerliga hållet där svartmålar vår utveckling på ett mycket negativt sätt. Jag vill inte försköna, men jag tycker att det behövs balans i debatten.

I det aktuella betänkandet tas en rad frågor upp från den allmänna motionstiden, och det är 64 motioner som är berörda.

Vi behandlar de statliga företagen. Där är våra olika ställningstaganden väl kända. Vi socialdemokrater ser att företagen har en viktig roll att fylla i för samhället viktiga funktioner. Det gäller såväl basindustrier som andra branscher. Också i ett internationellt perspektiv – det globala hänvisar man ofta till – kan man se att svenska staten inte är någon särskilt stor ägare. Vi ligger under genomsnittet när det gäller andelen statligt ägda företag.

Vi har pratat om regelförenklingar, och det finns också med i betänkandet – något som vi i princip är överens om i samtliga partier. Det är väl ingen som vill bevara eller slå vakt om ologiska och onödiga regler. Däremot är det viktigt att komma ihåg att de regler som finns har tillkommit av någon anledning, och det har att göra med ordning och reda. Därför tycker jag att det är viktigt att se över också den delen. De snabba reglerna som har varit dåliga har det varit enklast att ta bort. Det ligger mycket på myndigheter. Enligt Småföretagsdelegationens rapport har mycket skett där.

Jag tycker att det är fel att säga att Simplexgruppen och dess arbete har havererat. Det har det definitivt inte. I dag kan vi också läsa i en

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

artikel att biträdande näringsminister Mona Sahlin har uttalat sig i de här frågorna tillsammans med företagets ordförande. Man står också ganska snart inför att få en ny chef för Simplexenheten.

När det gäller småföretagsutvecklingen tycker jag att det är oerhört viktigt att också peka på den invandrarkompetens som finns i landet, som man måste ta till vara och arbeta med på ett bättre sätt än man kanske har gjort. Utskottet ska snart träffa invandrarföretag. ALMI har också ett spännande arbete tillsammans med Internationella företagareföreningen, och vi ska naturligtvis jobba för att det ska gå vidare.

När det gäller kvinnligt företagande undrar jag om vi inte en gång för alla kan enas om att vi i alla partier är för kvinnligt företagande. Däremot går det en skiljelinje mellan oss när det gäller olika driftsformer. Jag kan inte annat än uppfatta det så att m, fp och kd inte vill ha mångfald i företag, eftersom man uttalar sig så negativt kring kooperativen. Det är ingenting som man hurrar för, utan privat ska det vara. Nu är det ändå så att alla inte vill starta eget själv – en del väljer i stället att starta eget tillsammans.

När det gäller kooperativen ska det sägas klart att Centerpartiet har en egen reservation.

Det som kännetecknar ett gott näringslivsklimat måste väl ändå vara att fler får arbete, att fler företag växer, att antalet konkurser minskar, att investeringarna ökar och att företagen har god lönsamhet.

Nu har vi med mycken möda och stora uppoffringar från svenska folket lyckats få ordning på ekonomin. Inflationen liksom räntan är låg. Det är, fru talman, kanske den bästa grunden att stå på. Det finns goda förutsättningar för näringslivet att utvecklas, vilket vi också har goda exempel på de senaste åren.

Riktade satsningar för kvinnor, resurscentrum och kvinnolån har betytt oerhört mycket, likaså den ökade teknikspridningen och ett ökat samarbete med universitet och högskolor. Industriella utvecklingscentrum, såddfinansiering etc. är andra åtgärder för småföretagens utveckling men också för att skapa jobb.

Vi kommer alltid att stå inför nya problemställningar, och en tydlig sådan är en kommande brist på arbetskraft. Att möta företagets behov av och krav på personal kräver utbildningsinsatser, kompetensutveckling och kunskapsöverföring. Arbetstillgången kommer att få en alltmer framträdande roll för tillväxten i vårt land såväl lokalt och regionalt som centralt.

Om man vill påverka utvecklingen och flytta fram positionerna är det tämligen meningslöst att enbart se till allt som är negativt och beskriva det mesta som jämmer och elände. Den som vill bygga för framtiden måste ta fasta på det positiva och det framgångsrika. Därmed inte sagt att man ska bortse från det som är dåligt, men om enbart det lyfts fram kommer bördan till slut att bli alldeles för tung att bära.

Vi socialdemokrater tror på företagandet i Sverige, och vi har förtroende för företagarna i vårt land. Vi tror också på stabilitet och vikten av att ta till vara de positiva fördelar vi just nu har i landet. Vi vill förbättra, utveckla och ta fram nya idéer, och vi har en stark tilltro till samråd och samverkan. Konkurrensen och företagandet blir alltmer globala, och konkurrensen hårdnar.

Med det, fru talman, tror jag mig ha berört åtminstone en del av reservationerna i betänkandet. Jag yrkar återigen avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 187 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Om Sylvia Lindgren hade lyssnat på de fyra företrädarna för de borgerliga partierna hade hon hört att vi samtliga sade att det går bra för Sverige, att vi har högkonjunktur och att vi har många styrkor. Men det är regeringen som hittills har misslyckats med att göra de förändringar i näringslivsklimatet som måste komma till för att stärka den svenska konkurrenskraften. Utvecklingen går hisnande snabbt.

När vi hade besök av Kai Hammerich i utskottet sade han när han pratade om vår starka IT-sektor att den starka ställning vi har inom IT kan paja på ett par år. Om man läser i Kai Hammerichs utredning ser man att samtliga de analysorgan som har tittat på och bedömt Sverige säger samma sak, dvs. att bristerna och svagheter i Sverige finns inom politiken. Det är skatter, arbetsrätt osv. som är svagheter, och det är där vi som politiker kan göra någonting för att göra verkligheten bättre för företagen.

Om man läser vidare i Kai Hammerichs och ISA:s rapport ser man att det också står att flera av instituten har bedömt att det som har försämrats märkbart i våra positioner är i fråga om landets styrning. Det står ordagrant så i ISA:s rapport.

Vi för den här debatten varje år, och vi för då fram vår kritik, som är samstämmig. Det är hög tid att någonting sker på dessa områden.

Anf. 188 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Men Karin Falkmer tror väl inte att vi skulle ha haft de framgångar som vi nu har om man hade fortsatt att föra en borgerlig politik? De åtgärder som har vidtagits under de år som Socialdemokraterna har haft ledningen har ju också gett respekt och har gett förtroende. Det har gjort att inflationen har kunnat hållas nere och att vi har låga räntor, vilket är en oerhört bra plattform.

När det gäller kunskap står det också i rapporten att den viktigaste delen som vi har att jobba med är att se till att vi kan behålla det förtroende som vi har i dag för svensk kunskap och kompetens. Därför är det oerhört viktigt att se till att den delen också kan vidareutvecklas och komma fler till godo. Därför har vi socialdemokrater väldigt mycket prioriterat kunskapsutvecklingen i vårt land.

Vi kommer däremot att inom en ganska kort tid stå i en situation då vi kommer att sakna arbetskraft. Då får kunskap ännu större betydelse, och det gäller att så i tid vad beträffar dessa frågor.

Anf. 189 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Sylvia Lindgren har helt rätt i att vi i Sverige är oerhört beroende av att vi har och får behålla kunskap och kompetens. Det är en av orsakerna till att vi måste göra någonting åt individbeskattningen.

Förtroendet är inte speciellt högt för regeringen när det gäller företagen.

Om vi återgår till regelförenklingar vill jag tala om Småföretagsdelegationens förslag. Förra gången vi debatterade hade man genomfört 12

*Vissa näringspolitiska
frågor*

förslag. Nu är det 13. Sedan finns det en del förslag som man har beslutat att genomföra, men ingenting finns ju på plats. En företagare märker inte att det har hänt någonting.

Jag vill särskilt fråga om en av punkterna. Vid punkt nr 18 på s. 35 står det om åtgärder för att motverka att kommuner och landsting bedriver näringsverksamhet på konkurrensutsatta marknader. Detta sker varenda dag på många ställen i vårt land. Småföretag går omkull för att de konkurreras ut av näringsverksamhet som är offentlig. Vad har regeringen gjort, konkret, för att komma till rätta med detta? Inte har det märkts ute bland företagen, i alla fall.

I övrigt när det gäller Småföretagsdelegationens förslag vill jag säga att de är genomtänkta och att de skulle vara oerhört lätta att snabbt genomföra. I dag – flera år efter det att de lades fram – är det 13 förslag som är genomförda. Det är minst 60 som ännu inte är genomförda. Det är väl inte särskilt nöjsamt, Sylvia Lindgren?

När det gäller Simplex nya chef vill jag ställa en fråga. Kommer den nya Simplexchefen att rekryteras från näringslivet? Vi moderater ser det som oerhört viktigt och väsentligt att Simplex nya chef har erfarenhet av företagande.

Anf. 190 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Nu är vi framme vid statistiken igen och diskussionen om vad man tycker att man har genomfört och inte genomfört, Karin Falkmer. Det finns en bilaga som vi har fått när vi har jobbat med detta om Småföretagardelegationen och regeringens åtgärder för ett bättre småföretagarklimat, där detta är angivet i procent. De papprena har Karin Falkmer också.

Jag vill också säga att företagsekonomerna Christine Holmström och Maria Andersson vid Uppsala universitet har gjort en utredning och studerat förutsättningarna för s.k. spjutspetsföretag, dvs. företag med högre kompetens. Man har ganska snabbt kommit fram till en generell slutsats. Små företag är mer missnöjda med stödet från myndigheter och tycker oftare att lagstiftningen är oförmånlig än vad stora företag gör. Men så tycker små företag också i andra länder. Det är inget svenskt fenomen. Det är kanske så att det är lite svårare för små företag. Man ska inte skylla på att fenomenet finns också i andra länder, men det kan som sagt också vara en förklaring till att allting inte går att förändra så fort.

För drygt ett år sedan tog arbetet med regelförenklingarna ett nytt steg genom att en särskild arbetsgrupp – senare enhet – inom Näringsdepartementet fick i uppdrag att nagelfära alla nya regelförslag ur ett småföretagarperspektiv. Nu är det dags att Simplex, som enheten kallas, får en nystart. Simplexgruppen kommer att vara ett bollplank och ett stöd för Regeringskansliets regelförenklingsarbete. Man ska också kunna peka på var ansträngningar behöver göras för att förbättra just ur ett småföretagarperspektiv.

Anf. 191 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är den första att dela Sylvia Lindgrens glädje över att vi har en högkonjunktur. Sylvia hänvisar till att det går bra för Sverige, och det gör man också i rapporten från ISA, som är ett statligt organ. Men vad man gör från ISA:s sida är också att man lyfter fram de problem

som finns. Det krävs just att man både kan se det som går bra och det som går dåligt.

Sylvia var inne på att utvecklingen går så snabbt. Vi lever i en internationell ekonomi där det är konkurrens länder emellan. Nu senast har vi sett att Danmark har tagit beslut om att sänka skatten på flera områden för företag. Här gäller det att vi inte tappar mer. Vi är redan det land som ligger högst i världen när det gäller skatter. Det är frågan om omsorg om framtidens generationer när vi ser till att stötta småföretagarna så att de får se verkliga förändringar.

Jag vill ha en kommentar från Sylvia just med tanke på konkurrensen med Danmark. Är det inte dags att komma med några konkreta förslag? Är Sylvia nöjd med att det faktiskt inte har varit mer än 4 av 25 propositioner från superdepartementet som har haft anknytning till företagarfrågor, trots att ministrarna från superdepartementet har varit så glada i att säga att Sverige ska få ett företagsklimat i världsklass?

Anf. 192 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det som Mikael Oscarsson nu säger är i alla fall lite mera nyanserat än det han sade i sitt anförande i början. Jag noterade att Mikael sade att Sverige har misslyckats. Men med tanke på den utveckling vi ändå har haft, med tanke på att antalet konkurser har minskat och med tanke på viljan att skapa nya företag och också få företag att växa tycker jag att det är fel att säga att Sverige har misslyckats. Däremot ska vi naturligtvis slå vakt om det vi har och se till att vi kan vidareutveckla det. Jag vill inte sopa några bekymmer under mattan, men vi måste också bygga vidare på det som vi är bra på.

Jag tycker att det är ganska jobbigt när man hela tiden ser på skatter och på arbetsrätten. I ISA-rapporten tas det också upp som någonting positivt att bolagsskatten är så låg i Sverige. När det gäller arbetsrätten vill man förändra och göra det sämre för löntagarna.

Jag tror på samarbete. Jag tror på att man ska prata med varandra i samma ögonhöjd och på att arbetstagare och arbetsgivare jobbar för saker och ting tillsammans. Det är minst lika viktigt att vara trygg som arbetstagare som det är att vara trygg som företagare. För att kunna göra ett bra jobb måste man också känna en trygghet. Då är det lite svårt att förstå att det hela tiden görs angrepp på skatter och på arbetsrätt.

Anf. 193 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Sylvia tycker att det är jobbigt att vi tar fram fakta. Den enkla sanningen är att vi har gått från tredje till sjuttonde plats. Inte kan jag väl då säga att allt är bra? Om vi går och andra springer blir det som det blir.

Sylvia Lindgren sade att hon tycker att det är jobbigt att vi pratar om skattesänkningar och arbetsrättsregler. Men om det nu är så att vi ligger i världsklass – det finns inget land som har högre skatt än Sverige – är det väl inte så konstigt att vi pratar om detta. Om nu det egna statliga organet, Invest in Sweden Agency, tar fram detta gång efter gång, och om det är de problem som utländska investerare lyfter fram, måste vi vara ärliga och föra fram detta. Det är inte för min egen skull jag för fram detta, utan det är för vårt lands skull och för landets småföretagare. Vi sätter en ära i

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

att vara småföretagarnas röst, därför att det är småföretagarna som är framtiden för Sverige.

Jag vill också skjuta in en fråga om tjänstesektorn. Det finns nu flera öppningar från fackförbund som kan tänka sig att förändra villkoren för tjänstesektorn, som är en stor möjlighet. Hur ser Sylvia på den saken?

Anf. 194 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Låt mig först få säga till Mikael Oscarsson att jag delar uppfattningen att det måste bli enklare att driva företag. Annars finns det naturligtvis en risk för att många småföretagare tappar engagemang. Men när det gäller regelförenklingarna i deras helhet finns det naturligtvis anledningar till att vissa regler har kommit till. Dilemmat är att man byggt regel på regel och inte har hittat en ingång för att angripa detta. Det måste man bli bättre på.

Jag tror faktiskt också att företagarna själva i mycket större utsträckning skulle kunna hjälpa varandra med dessa frågor. Vi har också haft någon meningsskiljaktighet när det gäller utbildning för företagare. Jag tycker att utbildning är oerhört viktig för att underlätta för företagande.

Vi kommer så in på det här med skatter. Jag säger att detta är jobbigt därför att jag tycker att man inte vill ta fram andra argument. Inte heller skatter är till för en ond saks skull, utan skatter hänger samman med ett fördelningsperspektiv. När man ska ta in inkomsterna någon annanstans hamnar man alltid i ett svårt dilemma.

Om man kan genomföra skattesänkningar utan att det drabbar på något håll är det inte ett självändamål för oss socialdemokrater att behålla skatter, men jag tycker ändå att vi mycket klart har kunnat visa att det faktiskt går att driva saker framåt om man vet vad man vill och vad som är bra för Sverige. Där kommer också den generella välfärden in, den som kommer alla till del, även småföretagarna.

Anf. 195 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Självklart ska vi inte svartmåla i onödan. Jag har vid två tillfällen sagt att det behövs positiva signaler. Det är en viktig avvägning. Vi får inte måla alltför mörkt här i kammaren, men vi ska också beskriva verkligheten så att folk känner igen den.

Det går tyvärr inte bra för hela Sverige. De regionala obalanserna ökar, och vi måste, som jag ser det, nå en samsyn om nödvändiga åtgärder för att hejda och helst också vända utvecklingen.

Att man bråkar om statistik är vanligt. Ofta är det olika jämförelseperioder som är grunden för den debatten.

Jag har en mycket konkret fråga till Sylvia Lindgren. Jag har satt upp svarsalternativ, och man kan som i skolan använda ett av dessa. Min fråga är: Hur tycker Sylvia Lindgren att arbetet med regelförenklingarna har gått? Vad är det konkreta resultatet för småföretagaren Kalle & Son? Det finns tre alternativ: Har arbetet gått mindre bra, dåligt eller uruselt? Jag skulle mycket gärna vilja ha ett svar på min fråga.

Anf. 196 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman och Åke Sandström! Det är klart att jag inte är nöjd, och det tror jag inte att någon kan vara. Men man måste också se till anledningarna till att det inte går så fort som också vi vill.

Jag försökte här tala om hur man jobbar med de här frågorna också i andra länder än Sverige. Det här är inte bara ett svenskt problem, utan det finns på ett flertal håll. Vi skyller ofta på byråkratin i vårt land, men när vi är utomlands kan vi ibland tycka att det är värre där.

Mitt svar till Åke Sandström är alltså: Självklart är jag inte nöjd.

Åke Sandström pratade också om hur man ser på kvinnligt företagande i regionalpolitiken. I den borgerliga reservationen när det gäller regionalpolitik säger man bl.a. att man inte riktigt uppskattar tillväxtavtalen. En av anledningarna är att det är fel på jämställdheten. Är det också Åke Sandströms uppfattning att det är jämställdheten som är ett bekymmer för tillväxtavtalen, och ansluter sig verkligen Åke Sandström till den borgerliga reservationen när det gäller tillväxtavtalen?

Anf. 197 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag var inte beredd på att själv få frågor. Jag fick inget besked i frågan med de tre svarsnivåerna. Jag tolkar det dock så att Sylvia Lindgren valde den första nivån, alltså "mindre bra". Vi kan då avbryta den debatten.

Det är självklart inte lyckat att förenklingsarbetet har strandat just därför att det är svåra och krångliga regler i Regeringskansliet.

Så till den fråga som jag fick äran att motta. Jag vill säga att vi inte står bakom reservationen om tillväxtavtalen. Jag har genom praktiskt arbete konstaterat att beskrivningen inte riktigt stämmer överens med verkligheten. Jag har på den punkten alltså inte någon avvikande uppfattning i förhållande till Sylvia Lindgren.

Anf. 198 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag uttryckte mig ganska klart: att jag självfallet inte var riktigt nöjd med regelförenklingsarbetet. Jag tror inte att någon är det. Men jag måste också se till varför reglerna har tillkommit och varför det ser ut som det gör.

Jag har väldigt nära följt en avreglerad marknad som har fått väldigt negativa effekter, också för de små företagen, nämligen taxibranschen. Jag vill inte uppleva ett återupprepande av något sådant. Jag hoppas att jag därmed också har klargjort att det ibland kan behövas regler.

Anf. 199 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det verkar som om Sylvia Lindgren är lite besviken och kanske lite ledsen över att vi i oppositionen inte berömmar socialdemokraterna och regeringen mer än vad vi gör. Jag tror dock, fru talman, att den rollen bättre kan fyllas av andra. Vi ska påpeka det som är fel och som borde förändras och förbättras.

En av de sakerna tas upp i reservation nr 14, som handlar om tecken-tolkarna. Man skriver så här i majoritetstexten: "Som nämnts planerar Utbildningsdepartementet att tillsätta en utredning beträffande tecken-språksutbildning. I det sammanhanget väntas också frågan om auktorisation komma att tas upp."

Ser man på departementets egen kommentar finner man dock att beslut om ett utredningsuppdrag kan komma att dröja med hänsyn till arbetsbelastningen på departementet. Man ger där alltså inte riktigt samma bild.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Det här beslutet har hitintills dröjt i nio år, fru talman, och man har under den tiden inte gjort någonting. Min fråga till Sylvia Lindgren är: Är detta en rimlig tid som det ska dröja innan man tar tag i en sådan här sak? Och hur lång tid är det rimligt att det ska dröja innan den här utredningen verkligen kommer till stånd?

Anf. 200 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Frågan om auktorisation av teckenspråkstolkar har i majoritetstexten kommit så nära ett tillkännagivande som det går. I den borgerliga reservationen anförs att en auktorisation omedelbart ska ske. Majoriteten säger däremot att det ska ske skyndsamt och utan tidsutdräkt. Det är klart att vi här ligger oerhört nära varandra.

Jag håller med om att det inte känns särskilt bra att den här frågan har varit uppe så lång tid fram till dagens situation, men jag tycker faktiskt att det är rimligt att man ser efter vilket beredningsarbete som har skett och ger det en chans. Man ska inte behöva göra ett tillkännagivande så här "på direkten". Mig veterligt har inte heller Eva Flyborg väckt frågan under den här tiden. Det är inget försvar, men jag tycker att det är bra att frågan har kommit upp. Den har fått en väldigt stark skrivning i majoritetstexten.

Jag vet också att det är ett bekymmer att över huvud taget få tag i teckenspråkstolkar. Det är oerhört viktigt att se till att flera utbildar sig inom det området. Tyvärr är det väl så, Eva, att inte heller handikapporganisationerna har varit särskilt aktiva. Om så skett hade vi kanske kunnat ta upp den här frågan tidigare i vårt utskotts betänkanden. Det är inget försvar, men kanske en förklaring.

Sedan säger Eva att jag kanske skulle tro att man ville ha beröm för den socialdemokratiska regeringens sätt att driva Sverige. Nej, jag kan också skilja på majoritetsroll och oppositionsroll. Men för mig är det väldigt viktigt vad som sägs för att vi också ska kunna få förtroende hos företagare och när det gäller att finnas på den globala marknaden. Vad vi uttrycker här har också stor betydelse för vad andra tycker om Sverige.

Anf. 201 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Sylvia Lindgren säger att vi ligger så oerhört nära varandra i skrivningarna i det här betänkandet. Och det gör vi. Vi ligger ganska nära. Ni har kommit ganska långt och kommit till insikt i de här frågorna, och det tycker jag är roligt.

Men varför skulle man då inte kunna ha ett tillkännagivande, som ju faktiskt är ett redskap som riksdagen har för att verkligen sätta fart på regeringen och se till att det blir så som man vill? De signaler vi har från departementet är: Visst vill vi göra det här, men just nu orkar vi inte med det och vi kan inte heller se när vi skulle orka med det. Ett tillkännagivande hade varit ett kraftfullt uttalande från ett enigt utskott, vilket hade varit bra mycket bättre för den här sakens skull.

Anf. 202 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! I den här frågan tycker jag att det är skrivet så nära ett tillkännagivande som det någonsin går. Det skulle förvåna mig om man inte med anledning av det också tar upp den här frågan på departementet så att man verkligen kommer framåt när det gäller auktorisation av teck-

enspråkstolkar. Men jag tycker också att det är viktigt i det sammanhanget att man även ser till att teckenspråkstolkar utbildas i en helhet.

Sedan handlar det om marknadsföring av Sverige. Det handlar om att gå vidare i det. Det handlar om hur vi uppträder, vad vi säger, vad vi tycker, om vi har framtidstro eller är pessimister. Det påverkar naturligtvis oerhört starkt hur vi också uppfattas och vilken utveckling vi ska ha i det här landet. Det ser jag som en del i våra skiljelinjer.

Jag ser det också som en del att reservationerna är ganska kända. Ibland kan man lite grann känna att det är mycket väsen för ingenting. Men när det gäller de övergripande frågorna har vi olika ideologi och en annan uppfattning. Det handlar om skatter, om arbetsrätt, om fördelningspolitik, om alla eller enskilda.

Anf. 203 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Det här betänkandet innehåller ju 64 motioner och 120 yrkanden. Det är nog många av de yrkandena som har kommit igen genom åren flera gånger.

Jag ska ta upp ett par delar i betänkandet som jag tycker är viktiga att trycka på.

Det har kommit in ett antal motioner som handlar om vidareförädling av skogsråvara. Det är naturligtvis med tanke på och också efter mycket lång diskussion om att vi i Sverige är duktiga på att exportera massa och att såga i trävaror. Men vi har på något sätt inte lyckats bli den nation vi skulle ha kunnat vara när det gäller att förädla denna goda råvara.

Skogsindustrin spelar en väldigt stor roll för Sverige, för svensk ekonomi och sysselsättning. Det är vi alla ense om. Men den skulle kunna var ännu mer betydelsefull.

Nu sker en hel del saker. Det sker en hel del på våra högskolor. Det sker olika forskningsprojekt. Man kan nog säga att också skogsindustrin mycket väl har förstått att någonting måste göras. Det beror på att man naturligtvis ser möjligheterna men också på att man är klar över att det nu inte går att öka kapaciteten längre. Det går inte att fortsätta att öka antalet sågade trävaror eller att öka exporten av pappersmassa, utan man måste förädla den råvara man har.

Allting pekar på att det går åt det hållet. Här finns det möjligheter. Bara en sådan sak som att fördubbla möbelproduktionen i Sverige skulle skapa många nya jobb och ett stort nytt förädlingsvärde.

Det är naturligtvis viktigt att industrin tar sitt ansvar. Jag tror också att det vid vissa tillfällen även är viktigt att staten går in och agerar, åtminstone som initiativtagare i olika sammanhang för att få saker och ting utförda.

I sammanhanget vill jag också ta upp problemet med att vår svenska industri ibland råkar ut för mycket svårartad konkurrens beroende på stöd till olika anläggningar ute i Europa. Här måste vi naturligtvis möta upp och se till att vi verkligen kan fortsätta att ha en stark skogsindustri.

I sammanhanget är det kanske också lika bra att ta upp att vi får syna EU-direktivet om att varvsstödet ska upphöra vid årsskiftet i år. Här tycker jag att det är viktigt att regeringen och vi som håller på med frågorna är klara över att risken är stor att EU kommer att fortsätta med att ge direktsubventioner till sin varvsnäring, medan vi i Sverige står med våra vita händer och fortsätter att inte ge några subventioner alls. Vi

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

måste nog vara beredda, om vi ska ha någon varvsindustri kvar, att gå in och vidta vissa åtgärder.

Det finns också en liten diskussion om hur vi ska använda industri-spån, alltså sågspån, hyvelspån och kutterspån. Alla kanske inte vet vad det är för någonting. Det är i alla fall en mycket begärlig råvara nu för tiden. Den används av skivindustrin, av pelletsindustrin och av våra värmeverk. Det är alltså en ökad konkurrens om råvaran. Denna fråga måste naturligtvis lösas på något sätt så att spånen kommer till de ställen den ska, alltså först till industrin. Därefter kan man elda samma spån vid ett senare skede.

Här avvaktar vi naturligtvis energiskattediskussionerna. Det är jätteviktigt för att kunna bevara delar av svensk skogsindustri och även den del som har med vidareförädling att göra.

Fru talman! I det här betänkandet tar vi också upp tillväxtavtalen. Här har vi lite olika mening. Men jag tycker ändå att det är bra att vi i betänkandet klart slår fast att det måste bli andra tag, en mycket ambitiösare inställning från de olika regionerna vad gäller kvinnornas deltagande i tillväxtavtalen. Från utskottets sida förutsätter vi att regeringen kommer att tillse att jämställdhetsfrågan lyfts fram på ett mer påtagligt sätt än vad som hittills varit fallet.

Reservation 1 i betänkandet från moderater, kristdemokrater, centerpartister och folkpartister är ju en mycket tydlig reservation som verkligen visar skillnaden mellan partierna.

Utskottets majoritet tillsammans med de flesta aktörerna i näringslivet, både i Sverige och utanför, anser att det går mycket bra för det här landet och att företagsklimatet tillhör bland de bästa i världen.

Utskottets minoritet däremot har en helt annan mening. Det må man ju få ha, det är ingen som begär något annat. Men det kan ju vara grader i den pessimism man ändå visar upp. Det är också överraskande att Centern är underskrivare av reservation 1.

Men för att inte helt komma vid sidan av den verkliga situationen inleds faktiskt reservationen mycket klädsamt med konstaterandet att det går bättre för den svenska ekonomin. Man talar om "det något förbättrade ekonomiska läge som Sverige ändå för närvarande befinner sig i". Så börjar man, och det låter ju rätt så bra. Det är ju en försiktig början.

Men sedan klämmer man till. När man väl har smekt lite grann slår man till och visar sin normala ton igen. Man säger lite längre ned: "Misstroendet mot regeringens näringspolitik växer och påverkar både investeringar och företagens förutsättningar att skapa nya arbetstillfällen."

Man undrar naturligtvis vad reservanterna menar. Lever vi i samma land, pratar vi i samma parlament? I en situation när det svenska näringslivet går för fullt, när antalet anställda ökar och Sverige får beröm av de flesta bedömare säger de borgerliga partierna: Misstroendet mot regeringens näringspolitik växer.

Längre ned fortsätter reservanterna: "På område efter område har regeringen slagit in på en kurs som försämrar förutsättningarna för företagande." Så slutar de med: "Man kan tala om en öppen förtroendekris, där regeringen alltmer tappat kontakten med verkligheten". Man undrar vem som tappat kontakten med verkligheten!

De här formuleringarna förefaller mycket överdrivna, och just nu våren 2000 helt malplacerade. Vad ska man använda för ord och formuleringar

ringar den dag sysselsättningen minskar? Det skulle vara mycket intressant att se hur en sådan formulering skulle kunna se ut. Jag kan inte låta bli att fråga Åke Sandström: Står Åke Sandström och Centern verkligen bakom dessa bombastiska uttryck ”misstroendet mot näringspolitiken växer” och ”öppen förtroendekris”?

Fru talman! Bakgrunden till vad jag betecknar som överord är de borgerliga partiernas kritik mot bl.a. skattepolitiken och de svenska arbetsrättsreglerna. Framför allt moderaterna anser att sänkta skatter på allt och alla löser de flesta problemen. Det är känt. De ständigt framförda kraven om flexiblare arbetsrättsregler är också kända. Flexiblare arbetsrättsregler låter kanske inte så farligt. Men man menar faktiskt någonting annat, och man säger det nu i kväll. Man menar helt enkelt urgröpta för löntagarna sämre arbetsrättsregler.

Jag tycker att det behövs en ny och utvecklad arbetsrätt i det här landet som kanske i många andra. Det handlar om löntagarnas delaktighet och ansvar i produktionsprocessen. Det handlar om rätt till kompetensutveckling även för den som kanske inte har så höga funktioner i företaget. Det handlar om trygghet i anställningen och att inte behöva befara att bli uppsagd för att man inte är lika snabb längre som en nyanställd eller för att man opponerar sig mot företagets agerande på olika områden.

Det vore intressant med en mer problematiserad och framåtsyftande diskussion med borgerligheten om hur man bäst tar till vara humankapitalets resurser. Men det är nästan omöjligt så länge som den samlade högern enbart inriktar sig på försämringar av arbetsrätten.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 204 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! När Lennart Beijer beskriver de problem som han tycker finns och jämför Sveriges näringsklimat med Europas i övrigt kommer han in på bidrag bl.a. till skogsindustrin. Det har visat sig gång efter annan att det är just på skattesidan Sverige sticker ut. Vi riskerar att tappa företag, och på område efter område ligger vi dåligt till.

Jag skulle tycka att det vore intressant att få besked av Lennart Beijer i en annan fråga. Det här betänkandet tar upp statliga företag. Vi från den borgerliga sidan vill bl.a. sälja ut Telia. Jag läste ert nya förslag till principprogram. Där säger ni: Företag som har en nyckelroll i den svenska ekonomin ska ägas av samhället.

Det skulle vara intressant att få höra Lennart Beijer berätta vilka företag man syftar på. Vilka företag är det ytterligare som ska ägas av staten?

Anf. 205 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Först till frågan om skatter. Det är väldigt mycket som tyder på att det inte precis är skattetrycket som bestämmer hur bra ett land går och fungerar. Det är ändå så att vi trots vårt höga skattetryck har lyckats få fram sådana företag som Telia, Ericsson, osv.

Hade Mikael Oscarsson varit här i morse och lyssnat på statsministern – det kanske han var, jag kommer inte ihåg om han var det – hade kan också fått höra att det naturligtvis finns skatter som man kan justera och som man kanske måste justera. Samtidigt är det en trend i hela Europa att man tvingas till, att man helt enkelt måste se till, att få in mer

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

intäkter just genom skatter för att klara olika system. Det behövs för att man ska klara att bygga ett Europa som kan konkurrera runtomkring i världen vad gäller utbildning osv. Det är alltså inte så självklart att detta enkla: Sänk skatterna!, skulle lösa några problem.

Vad gäller statliga företag vet Mikael Oscarsson att vi av hävd försvarar de statliga företagen. Jag märker i betänkandet att Kristdemokraterna åtminstone försvarar Systembolaget, och det är jag glad för. Det är i varje fall en början. Det kan bli mera. I och för sig tror jag att vi nog måste tänka oss att låta samhällsintresset blir större för både statliga företag och större privata och att man ser till att företagen bygger på ett ekologiskt hållbart samhälle osv. Jag tror att både det statliga och det privata ägandet av större företag är under stor omvandling.

Anf. 206 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte får några svar av Lennart Beijer. Jag frågade apropå statliga företag vad den här meningen egentligen innebär: Företag som har en nyckelroll i den svenska ekonomin ska ägas av samhället.

Två exempel på företag som har en nyckelroll i den svenska ekonomin är Volvo och Ericsson. Är det exempel på företag som ska ägas av samhället? Jag tycker att det skulle vara intressant att få besked om det.

Det står på ett annat ställe i ert nya principprogram: Genomförandet av socialismen kräver kapitalismens avskaffande och att ägandets rättigheter ska begränsas. Vad innebär det när vi talar om näringspolitik och hur vi ska få tillväxt och fler arbeten? Det vore intressant att få reda på det.

Det är mer av privat företagande som vårt land behöver. Vi behöver stötta företagandet. På tal om EU, som Lennart Beijer var inne på förut, har det visat sig att EU exempelvis rekommenderar att man ska sänka skatterna på hushållstjänster. Är det någonting Lennart Beijer motsätter sig?

Anf. 207 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det finns ett antal stora viktiga företag där vi med en gång kan konstatera att de fortfarande bäst sköts av statligt ägande. Det är sådana som Posten, Banverket, osv.

Vad gäller den senaste utvecklingen för Volvo – som Mikael Oscarsson tar upp – och Scania är frågan vilken utveckling som är den bästa, att de nu blir uppköpta och att ledningarna på sikt kommer att finnas utanför Sverige eller om det varit bättre med någon annan sorts ägandeordning för de företagen.

Det är helt riktigt som Mikael Oscarsson säger. Ska man störta kapitalismen måste nog socialismen på något sätt komma i stället. Nu är det väl lite osäkert även hur den ser ut. Tillsvidare får vi väl ändå försöka göra det bästa av den situation vi lever i just nu, Mikael Oscarsson.

Jag tycker att man bör börja diskutera hur ägandet ska se ut. Det gäller inte bara det statliga ägandet utan minst lika mycket det stora privata företagsägandet. Det är ingen särskilt bra situation att vi nu ser att de stora viktiga företagen sakta men säkert lämnar vårt land, och kanske också sysselsättningen i detta land.

Anf. 208 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Först ska jag erkänna för Lennart Beijer att den politiska retoriken ibland kan gå väl långt. Skulle jag själv ha skrivit allt detta kanske jag skulle ha uttryckt mig annorlunda. Jag är mest bekymrad över att Sverige håller på att tudelas, och det tar jag som intäkt för min kritiska hållning.

Skulle vi följas åt i norra Norrlands inland och möta småföretagare, t.ex. alla de som nu får en höjning av arbetsgivaravgifterna med 8 %, finns det täckning för misstron. Men okej, jag kan erkänna att man kan uttrycka sig på annat sätt, och det gör jag här.

Lennart Beijer nämnde energiskatterna som en viktig del i ett stort komplex, som vi kanske inte har möjlighet att utreda här. Jag delar uppfattningen om betydelsen av dem.

Vad som däremot är verkligt svårt är takten i energiskattesamtalen. På samma sätt som gjordes med Sylvia Lindgren vill jag fråga Lennart Beijer med tre alternativ: Anser han att energiskattesamtalen pyr, går på sparlåga eller har slocknat?

Jag lutar åt det sistnämnda.

Anf. 209 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det känns skönt. Jag lyssnade på Åke Sandströms inledningsanförande, och jag kände inte igen någonting från reservationens olika texter. Åke har ett helt annat, och mer balanserat, uttryckssätt än det som finns i reservationen. Det är lite sorgligt att också behöva hitta Cernert och Åke Sandström under en så här pass skarp reservation.

Jag håller med Åke om att Sverige är i obalans. En väldigt stor del av Sverige har inte den tillväxt och den utveckling som man har i övriga landet. Detta är ett jättestor problem, som vi från Vänsterpartiet naturligtvis både försöker lägga ned, och lägger ned, mycket arbete på. Den debatten kommer väl under nästa punkt.

Däremot kan man säga att när det gäller arbetsgivaravgifterna och de åtta procenten i Norrlands inland, som det nu är diskussioner om, har vi problemet att Sverige som EU-medlem måste följa de krav som EU ställer.

Jag lutar nog på näringsministern, som häromdagen sade: Skulle det visa sig att vi trots allt får behålla detta stödsystem så ska vi naturligtvis se till att ta fram det.

Jag tror nämligen att det behövs för att hålla i gång Norrlands inland, om inte annat.

Anf. 210 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag har inga reservationer i betänkandet, men jag har ett särskilt yttrande.

Det gäller sammansättningen av styrelserna i statliga företag. Jag förmodar att mina kolleger här håller med mig om att det inte finns några övermänniskor, dvs. övermän, som det väl handlar om i det här fallet. Alla måste sova och ha sina sociala relationer. Ingen hinner hur mycket som helst. Jag tycker alltså att det skulle vara rimligt att vidga kretsen av dem som har styrelseposter och som får erfarenhet av detta, och då särskilt vidga kretsen till fler kvinnor.

När det gäller småföretag är jag faktiskt lite nöjd med en del saker som jag har lärt mig i betänkandet, nämligen att regeringen nu arbetar med att få fram lokala och regionala fonder för att stötta lokalt och regionalt näringsliv. Det tror jag är en mycket bra sak, och värd att hoppas på.

Dessutom arbetar man med samverkan mellan företag i lokala nätverk. Jag tror att det är jätteviktigt, speciellt för de nya företagen. Jag pratade t.ex. med en ung miljöentreprenör som sade: Mina konkurrenter är inte mina konkurrenter – de är mina kolleger!

Jag tror att det kommer att gå åt det hållet i framtiden, när vi nu ser fördelen av att etablera sig i kluster osv. Det är faktiskt bra för företag att ha andra, liknande företag vid sin sida.

Nu är inte Karin Falkmer här. Men jag blev lite förvånad över det hon sade om Simplex och att endast 13 av reglerna var genomförda. Det som jag har läst mig till är att det är 40 % som är genomförda, och att 30 % utreds för närvarande.

En sak som jag tycker är väldigt rolig i detta arbete är de kundundersökningar som alla myndigheter ska göra varje år. Det håller naturligtvis myndigheterna vakna, om man säger så. Det är jag övertygad om. Sedan ska de ju också komma in med en årlig rapport om detta. Det borde kunna ge ett bättre klimat i den mån det behövs – och det gör det säkert.

Jag kan gå över till detta att det nu går ut regionalpolitiska medel till att bygga upp internationella företagarföreningar runtom i landet. Det tycker jag också är väldigt trevligt att se. Det utgår regionalpolitiska medel när man gör det i Gävle och Umeå, medan det däremot utgår bidrag när man gör det i Malmö, Göteborg, Uppsala och Linköping.

Den här skillnaden tycker jag är lite svärgenomskådlig, men det kanske finns någon som kan förklara den. Detta är ju vad vi brukar tänka norrut – när det är någonting som går norrut så kallas det regionalpolitik. Men det kanske finns något bra skäl.

I NUTEK:s regleringsbrev står det att man stöttar nyföretagande bland ungdomar och underrepresenterade grupper. Det tycker jag också är en bra grej. I underrepresenterade grupper ingår naturligtvis både kvinnor och invandrare. Det är glädjande att ett sådant arbete kommer i gång, och att man över huvud taget börjar växla från socialpolitik till s.k. tillväxtpolitik när det gäller invandrare. Det är mycket behövligt.

Personligen tror jag att vi skulle må väldigt bra om vi kunde locka fler invandrare norrut. De skulle ha nytta av det, och vi skulle ha nytta av det. Det är lite synd att så många hamnar i stora städer.

Jag håller naturligtvis med samtliga tidigare talare om vikten av kvinnligt företagande. Där är vi så ense, så det behöver inte sägas så mycket kring det. Kvinnliga affärsrådgivare finns nu i 100 kommuner. Vid resurscenter satsar man 16 miljoner. En utveckling är alltså på gång här.

Vad gäller nykooperationen tycker jag också att det som nu händer är bra. Där är mp, s och v rätt så ense om tagen, och vad jag kan förstå är väl egentligen Åke Sandström det också. Jag tror inte att han skiljer sig så mycket från oss, fastän han har en reservation. Vi tycker att detta är viktigt, och vi vill jobba på så mycket det går för att främja den här delen.

När det gäller auktorisation av teckenspråkstolkar tycker jag också att utskottets mening och reservationen är väldigt lika. Där kan det inte finnas någon större anledning till missnöje bland reservanterna.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 211 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag har en motion om turismen, där jag ganska övergripande har tagit upp de problem, men även de möjligheter, som jag ser i branschen. Jag lämnade in en motion i turismfrågan i höstas. Jag har haft en turismmotion varje år sedan jag kom in i riksdagen. I fjol hamnade den i skatteutskottet och i år hamnade den, enligt min mening, i rätt utskott men i fel betänkande – fortfarande enligt min mening.

Fru talman! Min motion finns nämligen inte i det här betänkandet, utan i nästkommande som vi ska diskutera strax. Där kommenteras den så här:

”Turismen har kommenterats i tidigare avsnitt.”

Punkt, slut. Så behandlar man en motion. Jag vet inte om näringsutskottet har använt sig av lottning när man behandlat motionerna, och jag kastar den frågan till utskottets representant Sylvia Lindgren.

Hemma i Dalarna är turismen en stor fråga – oerhört stor. Ibland har jag en otäck känsla av att inte alla förstår möjligheterna och potentialen för just turismen. I ett glesbygdslän och ett utflyttningslän som det jag bor i är turismen oerhört stor. Det är en småföretagarfråga i allra högsta grad. Vi vet att 90 % av alla som håller på med turism är företag som har under tio anställda.

I mitt län har vi också stora företag inom turismen. Jag tänker på Älvdalens kommun med Idre fjällanläggningar och Malungs kommun med hela Sälenkomplexet.

Jag är tämligen säker på, och det säger också branschen själv, att här finns det många jobb. Man har sagt att en omsättningsökning på 10 % skulle ge 10 000 nya jobb. Det låter ju otroligt mycket när man står här och pratar om 10 000 nya jobb, men det handlar alltså om vad branschen själv säger.

Fru talman! Jag vill passa på att yrka bifall till reservation nr 11 som handlar om turismen. Det finns ju inte möjlighet att göra det i anslutning till nästkommande betänkande, eftersom det inte finns någon reservation som behandlar turismen där.

Jag har haft förmånen att besöka turistmässan i Göteborg de senaste tio åren. Jag var där även i år och även på de företagardagar som tyvärr statsrådet Sahlin fick lämna återbud till. Det var tråkigt, för där fanns det många småföretagare på plats. Jag har ägnat många timmar åt turist- och resefrågorna de senaste 10–15 åren. Turistmässan växer, och konkurrensen ökar. Det vet vi ju. Det är en oerhörd konkurrens om turismen.

Jag kan instämma i den ljusa bild som finns om att det finns många småföretagare, enmansföretagare, som är beredda att satsa här. Om jag grumlar till det lite genom att säga att det behövs bättre förutsättningar får jag säkert en replik om att vi moderater bara vill sänka skatterna. Men det är inte jag som moderat som vill det, utan jag frågade vad branschen ville ha och önskade.

Det finns även moln på himlen. Bensinpriset och bensinskatten är ett sådant moln som hör till turismens utveckling. Det är långt från Stockholm och Mälardalsområdet upp till Sälen. Bensinpriset och skatten

*Vissa näringspolitiska
frågor*

spelar i högsta grad in. Vägfrågan är något annat som också spelar in. Turismen är en bred bransch.

Man ska inte vara glad när någonting går dåligt, men jag blev i alla fall lite glad när statsrådet Sahlin inför turistmässan sade att vi inte har varit framgångsrika när det gäller hanteringen av svensk turism. Det stod i en branschtidning. Det är bra att det kommer ett erkännande om det samtidigt följs av ett uppvaknande.

Fru talman! Jag stryker mig i nästa debatt för att vara lite effektiv och för kammarens bästa så att vi får en bättre sluttid. Jag tycker att det är här jag ska yrka bifall till reservation nr 11 där turismen behandlas.

Anf. 212 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Som svar till Rolf Gunnarsson vill jag bara säga att i Rolf Gunnarssons motion står det att turismen är en framtidsbransch som bör byggas ut i Dalarna, bl.a. genom olika skatteåtgärder. Eftersom ett speciellt område är omnämnt är det ganska naturligt att den har hamnat inom regionalpolitiken. Det är många som vill bygga ut den inom just sitt område. Den övergripande delen av turismen behandlas i betänkande nr 13 som vi nu behandlar.

Låt mig också få säga att turismen växer. Det är en växande bransch. De statliga insatserna är också fördelade på Turistdelegationen och på Sveriges Rese- och Turistråd AB som är ett gemensamt bolag. Dessutom finns det en rad olika verksamheter som man också bedriver i olika projektformer.

Jag var också nere på Turmässan i Göteborg och deltog också på seminariet där man från RTS sida också mycket klart redogjorde för en rad program som är väldigt spännande och som är på gång att genomföras.

Vad som kanske också bör tilläggas i det sammanhanget är att biträdande näringsminister Mona Sahlin så sent som i december tillsatte en grupp som heter Framtidsgruppen för att stärka tillväxten i den svenska rese- och turistindustrin. Gruppen ska för övrigt ha sitt andra sammanträde ganska snart. Jag tror att det är den 14 april. Det är mycket som är på gång inom den verksamheten. Det är bara glädjande att turismen och besöksnäringen kommer högre upp på dagordningen. Vi kan också läsa i tillväxtavtalen varför kopplingen till regionalpolitiken är ganska stark.

Anf. 213 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vet om att Framtidsgruppen finns. Det informerades vi om på den här mässan i år. Nu är det kanske inte olika grupper i storstäderna som gubbar, tanter, kvinnor, damer, kvinnor och män i Dalarna efterlyser. De vill kanske inte ha just flera grupper och statliga utredningar. De vill kanske ha konkreta åtgärder. Man sitter kanske där i sitt källarföretag med ganska stor omsättning och jobbar ganska hårt, ofta koncentrerat till ett halvår. Så är det oftast när det gäller turismen, i alla fall i det län som jag representerar även om sommarturismen har kommit.

Jag tycker att det är bra att statsrådet Sahlin sade det hon sade. Det är lite grann som Jeppe på berget. Vi har inte varit framgångsrika när det gäller hantering av svensk turism. Jag tycker att det är ett bra uttalande. Som jag sade i mitt korta anförande tycker jag att detta är ett uppvaknande. Jag hoppas att det sedan inte bara följs av grupper och statliga

utredningar, som Sylvia Lindgren säger, utan av konkreta åtgärder för företagarna i t.ex. min hemkommun.

För att återgå till hanteringen av min motion tror jag att Sylvia Lindgren hade varit lika besviken på hanteringen av en motion där man har lagt ned ganska mycket jobb för att skaffa underlag. Det är väl ganska naturligt att man råkar skriva ordet Dalarna där. Jag representerar ju inget utskott, utan jag representerar mitt län. Jag har inte begärt några särskilda momssatser, några särskilda pengar eller några skattetabeller som gäller för Dalarna. Det hade jag inte tänkt mig. Ordet Dalarna finns där, men jag ska nogsamt ta bort det till nästa år. Då får jag kanske vara med i en turistdebatt.

Anf. 214 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det ser jag fram emot, Rolf Gunnarsson. Låt mig få säga att jag håller med statsrådet Mona Sahlin när hon säger att det bör kunna göras mer på det här området.

Men inom turismen och besöksnäringen ligger ju också väldigt många olika delar. Det är tillväxtföretag i stor utsträckning. Det är infrastruktur för tillväxtavtal och upplevelseindustri. Det måste till samverkan mellan offentlig och privat verksamhet. Det är många unga företagare inom turistbranschen. Man måste ha en långsiktigt hållbar turism och turism i den nya ekonomin. Skatter, villkor och kreativa profileringar hänger också samman med turistnäringen.

Därför, Rolf Gunnarsson, är också samverkan så oerhört viktig. Därför tycker jag att det är bra med en framtidsgrupp med representanter från många olika håll som ingår i turistbranschen för att ventilera dessa frågor och komma fram med förslag och idéer.

Anf. 215 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är en bransch där det finns mycket att göra. Som jag sade är det branschen själv, i alla fall i det underlag till den motion jag skrev, som kom med påståendet att en omsättningsökning på 10 % skulle ge 10 000 nya jobb. Jag tycker fortfarande att siffran är oerhört stor. Jag tar den lite med en nypa salt. Men det visar i alla fall att det finns en utveckling i den här branschen.

Jag satt och tittade vad Stiftelsen Idrefjäll betyder för en liten glesbygdskommun som Älvdalens kommun. Man har räknat ut att man har betalt in 137 miljoner i preliminärskatt. Det är naturligtvis fantastiska siffror i en glesbygds- och utflyttningskommun som Älvdalen.

Eftersom jag har bott en stor del av mitt liv i Dalarna är jag fullt medveten om att detta är en industri som är oerhört stor. Jag tror att det är svårt att förklara hur stort detta egentligen är när man cirkulerar kring Sergels torg. Det är precis samma sak som med bensinskatten. När man går från Norrlandsgatan 14 och hit varje dag känner man inget större behov av någon bil och är inte beroende av vad bensinen kostar. Man passerar inte ens en bensinmack. Jag tror att det är svårt att förklara vad det här betyder. För mitt län är det en oerhört stor bransch. Jag hoppas att vi gemensamt kan göra så att den branschen växer.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 216 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och prata något kring motion N305 om lokala och regionala fonder. I den har jag och Peter Pedersen motionerat om att utreda statliga stimulanser för skapandet av regionala och lokala fonder.

I betänkandet konstaterar utskottet att frågan om kapitalförsörjning inte har en central ställning i näringspolitiken och att utskottet förutsätter att frågor av detta slag blir föremål för behandling i det utrednings- och beredningsarbete som pågår i Näringsdepartementet.

En av dessa utredningar som utskottet hänvisar till är den av regeringen i december 1999 beslutade utredningen med bl.a. uppdraget att se över möjligheterna och behoven av ytterligare riskkapital för att främja nyföretagande och tillväxt i små och medelstora företag. Utredningen ska vara slutförd den 30 juni 2001.

Detta är bra, men det kräver samtidigt att det vid den tidpunkten finns konkreta förslag. Någon långbank får det inte bli, eftersom problemet med riskkapital i framför allt skogslänens inland är påtagligt nu. Detta trots att det i dag finns mer medel och en rad aktörer på både centralt och regionalt håll som tillhandahåller kapital för att främja utvecklingen av företagandet. Av någon underlig anledning stannar riskkapitalet kring storstäder, eller grovt sagt, problemet med riskkapital ökar med avståndet från Stockholm.

Fru talman! Fonder som ett instrument i regionalt utvecklingssyfte är inget nytt och har med bra resultat sedan 80-talet praktiserats i bl.a. provinsen Québec i Kanada. Huvudsyftet med Québecs arbetares solidaritetsfond var att gå in och främja nyföretagande och motverka arbetslöshet i ett läge då Québec drabbades av stor arbetslöshet till följd av stora företagsnedläggningar.

Tack vare ett nära samarbete med regeringen blev fonden också framgångsrik. Regeringen gav fonden sitt stöd genom att den som köpte andelar i fonden fick skatterabatt. Men fonden godkändes också som skattemässigt gynnat pensionssparande. Dessutom tillsköt regeringen startkapital.

Utredningar av solidaritetsfonden visar också att fonden haft avgörande betydelse för utvecklingen i Québec. Fonden har utvecklats vidare, och i dag finns lokala fonder med anknytning till solidaritetsfonden. Allt för att ytterligare korta beslutsvägar och föra ut besluten närmare behoven. Onekligen är den kanadensiska modellen intressant, och vår förhoppning är att utredningen även tar till sig detta.

Fru talman! Även i Sverige pågår försök att skapa lokala fonder. Ett sådant exempel är Arvidsjaur, där man bildat Plattform Arvidsjaur AB. Anledningen är just problemet med att få fram riskkapital till nyföretagande och utveckling av lokala företag, för att skapa arbetstillfällen och tilltro till sin egen bygd. Den bärande idén är det lokala engagemanget för bygden, både hos allmänheten och företagen, men också att ta till vara den samlade kompetens som finns i Arvidsjaur.

Om regionala eller lokala fonder ska bli lyckosamma är vår övertygelse att staten måste ta ett ansvar för någon form av medfinansiering i syfte att skapa en ekonomisk plattform. För att säkra den demokratiska kontrollen bör kommuner och länsstyrelser finnas med. En utveckling av regionala och lokala fonder är viktig som en del i att skapa regional ba-

lans och inte minst för kvinnligt företagande i glesbygden. Det är trots allt i regionerna och ytterst i kommunerna som vetenskapen finns om vilka satsningar som är bra för utvecklingen av bygden.

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 217 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag ska tala om N253, om körkort för restaurangidkare.

Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att det pågår ett arbete kring alkoholutskänkning och att intentionerna i motionen ska tillgodoses genom en effektiv tillsyn.

Motionen har tillkommit genom de kontakter vi har haft med aktörer inom branschen. Flera har påtalat problemet att konkurrera med dem som är oseriösa. Frågan är om man, som utskottet föreslår, ska kunna åtgärda detta med en effektivare tillsyn. Vi menar att man skulle kunna börja i en mer positiv anda och se till att alla som vill driva ett företag inom restaurangbranschen har relevant kunskap. På samma sätt tror vi också att flera av de misshälligheter som i dag förekommer skulle upphöra.

Sedan jag skrev motionen har jag roat mig med att plocka fram några tidningsurklipp. Här kan man bl.a. se: Smutsiga krogar blir allt vanligare. Det handlar om bristande kunskap hos kökspersonalen, sägs det. Krogvåldet i city har minskat i år. Utbildad personal är ett av skälen. Körkort för 10 000 anställda i butikerna. En restauratör säger att utbildning ska möta framtida krav.

En restaurangägare som vet vad t.ex. matförgiftning kan ge för verkningar och kostnader för ett samhälle och för den drabbade blir mer noggrann med att förebygga sådant. En SIFO-undersökning som Livsmedelsverket har gjort visar att en kvarts miljon svenskar blir matförgiftade varje år. Räknar vi om det i arbetsdagar och sjukvårdskostnader blir det mycket stora summor.

Att driva en restaurang, pub eller liknande kräver mycket kunskap om en rad olika lagar och förordningar. En speciell behörighet eller ett restaurangkörkort kunde vara en möjlighet att få till stånd ökad kunskap bland dem som driver restaurangverksamhet eller liknande. Lagbrott skulle medföra att behörigheten dras in.

På detta sätt skulle de som uppfyller gällande lagar och bestämmelser få en bättre konkurrenssituation. För gästerna skulle det vara en garant att allt går rätt till och att det finns kompetent och utbildad personal. Det skulle också underlätta för myndigheterna att göra effektiva kontroller.

Detta förslag ska nu inte i första hand ses som en kontrollåtgärd. Vi talar ofta om vikten av förebyggande arbete för att misshälligheter inte ska uppstå. Ett körkort för restaurangidkare skulle bli en sådan förebyggande åtgärd.

Fru talman! Jag inser att det inte går att få gehör för motionen i kamraren, då utskottet är av en annan uppfattning. Jag står bakom motionen, men för tids vinnande väljer jag att inte yrka bifall till densamma. Däremot är jag inte säker på att det inte kommer ett liknande förslag till hösten.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 april.)

*Vissa näringspolitiska
frågor*

15 § Vissa regionalpolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 1999/2000:NU14
Vissa regionalpolitiska frågor.

Anf. 218 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1, allmän inriktning av regionalpolitiken.

Den framtida regionalpolitiken måste ha sin utgångspunkt i en tillväxtinriktad strategi. För att åstadkomma detta krävs en genuin förståelse för företagandets villkor. Klimatet för entreprenörer, företagare och innovatörer måste förbättras. Förändringarna av företagsvillkoren bör vara av mer generell karaktär, vilket innebär att skattesänkningar som gynnar alla bör växlas mot bidrag.

Det generella tänkandet, den generella förbättringen är en bättre stimulans än ett selektivt stödorienterat system. Med ett sådant förfarande undanröjs också risken av att stödsystemen blir något som snedvrider konkurrens mellan företag och därmed åstadkommer skada, skada som drabbar både det konkurrerande företaget, som inte erhållit stöd, och ekonomin i dess helhet. En bra regional näringspolitik bör innehålla så få undantag som möjligt.

För att åstadkomma detta dynamiska klimat för investeringar, arbete och utveckling krävs förändringar eller åtgärder som i första hand inte är regionalpolitiskt betingade. Det gäller för Sverige och därmed våra regioner att ha ett skattetryck som är konkurrenskraftigt. Arbetsmarknaden bör i större utsträckning fungera som en marknad. Kunskap ska löna sig. Vi måste ha en energiförsörjning och en beskattning av densamma som också är konkurrenskraftig.

Vi upplever väl alla i dessa dagar när oljepriset har återgått till mer normala prisnivåer jämfört med förra årets rekordlåga nivåer att bensinnotan har blivit väldigt betungande, särskilt som bilen i vårt avlånga land är en nödvändighet för en dräglig tillvaro. Det gäller inte bara resan till jobbet. Det gäller även besöket i affären och förstås när barnen ska till olika aktiviteter.

Att landet ser ut som det gör samt att vi vill behålla möjligheten för människor att bo på landsbygden kräver bil, och det förutsätter att bensinen inte blir för dyr. Som det är i dag är skatten på drivmedlet och på bilen på sådana nivåer att det kan vara direkt olönsamt att ta jobbet några mil bort, på grund av kostnaden för bilen. Skatten på bensin måste sänkas för att åstadkomma bättre villkor för dem som bor långt ifrån.

En bil som går 1 500 mil per år kostar enbart i skatter på bensin och vägskatter ca 10 000 kr per år. För många familjer är antalet körda mil betydligt högre. 5 000, 6 000, 7 000 mil för en familj där bägge arbetar och behöver bilen till arbetet är inte ovanligt.

Många gånger existerar inte heller något alternativ till bilen, varför man hamnar i en rävsax. En politik som syftar till högre skatter på bensin och också diesel blir en landsbygdsfientlig politik. Vi ska stå upp för gles- och landsbygden – sänk bensinskatten och även skatten på diesel. Tillväxtpolitiken kräver flera olika fundamentala utgångspunkter, t.ex. infrastruktur som vägar och IT, rimliga skatter och regelsystem som

upplevs som användarvänliga och inte stjälper kompetensfrågor, valutastabilitet osv. Men regioner kan aldrig åstadkomma dådkraft med mindre än att den personliga drivkraften finns där. Innovatören, entreprenören, företagaren och byutvecklingsgruppen kommer ytterst att utgöra den viktigaste kraften för att åstadkomma jobb, tillväxt och därmed framtidstro.

Bredband och vägar som går att använda året om är nog viktiga, men utan en driftig och energisk företagare åstadkoms inte vare sig efterfrågan på bredband eller några jobb om inte företagaren känner att han eller hon får lön för mödan. Därför behövs en politik som mobiliserar eldsjälarna och som uppmuntrar människor att ta egna initiativ och som därmed tar ansvar för sin bygd och sitt företag. Varje bygd eller region har sina styrkor och möjligheter som bäst tas till vara genom lokala initiativ. Vi politiker har här ett ansvar för att åstadkomma dessa förutsättningar. Det ska vara förutsättningar som lockar fram dynamik, kreativitet och därmed åstadkommer en miljö som lockar människor till orten.

Till sist måste jag påminna om och fråga hur det står till med de s.k. nedsatta socialavgifterna. Enligt ett beslut som vi moderater står bakom skulle de s.k. tjänsteföretagen få behålla sin nedsättning under förutsättning att inget transportstöd utgår till företagen i fråga. Dock är det välbekant att kommissionen även grymtat över denna kompromiss som också säger att tillverkande företag inte kan ha både transportstöd och nedsatta socialavgifter.

Min undran gäller om näringsminister Rosengren har lovat bort dessa pengar, som vi beslutade ska gå till nedsatta socialavgifter för tjänsteföretag, till bredbandsinvesteringar. Min fråga går till majoriteten: Kommer turistföretagaren i Funäsdalen och Tärnaby, som är några exempel på utsatta regioner med stark turistprofil, att få behålla sin nedsättning av socialavgiften – under förutsättning att kommissionen godkänner förslaget?

Det har uppstått stor förundran men också förtvivlan inom turistbranschen om ryktet skulle vara sant, dvs. att i december besluta om nedsättning och mindre än ett halvår senare ändra beslutet och hävda att dessa pengar gör bättre nytta på annat håll. Vi får inte glömma att dessa turistföretag i sina budgetar och kalkyler inför årets säsong räknat med denna nedsättning som en grundförutsättning för verksamheten. Lova nu tydligt och klart att inget pinsamt kommer att hända med nedsättning av socialavgifter för tjänsteföretag! Det tål att påminna om att branschen som sådan är personalintensiv och därmed mycket känslig för förändrade lönekostnader. Vidare är moms nivåerna, relaterade till våra viktigaste konkurrentländer, mycket högre, och det gynnar inte heller deras konkurrenssituation.

Allt detta innebär att marginalerna inom branschen är väldigt små. Det finns helt enkelt inte mycket att ta av.

Fru talman! Innan jag slutar undrar jag om jag yrkade bifall till reservation 1 Allmän inriktning av regionalpolitiken? Om inte, så gör jag det i detta läge.

Anf. 219 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Det är nödvändigt att förändra Sveriges regionalpolitik. Vi behöver en ny regionalpolitik för framtiden. Det ska vara en regional-

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

politik som bygger på ny kunskap, gammal erfarenhet med nya metoder och mål. Den nu sittande regionalpolitiska utredningen har ett stort ansvar att föreslå riktlinjer för en ökad regional balans.

Både män och kvinnor ska delta i detta arbete på lika villkor. Kvinno-representationen i statliga myndigheter på regional nivå har ökat de senaste åren. Men ännu återstår dock mycket att göra för att nå ökad jämställdhet ute i länen. Lokala och regionala resurscentrum, jämställdhetsplaner och 40-procentsmål är värdefulla instrument för att öka kvinnors rätt till delaktighet. Kvinnor startar fler företag nu än tidigare. Forskning, rådgivning och ekonomiskt stöd till ny företagsamhet ska uppmuntras. Vänsterpartiet kommer även fortsättningsvis att noga följa detta arbete.

En framgångsrik regionalpolitik bygger på helhetssyn och utgår från regionens egna förutsättningar och förmår genom lokal och regional förankring mobilisera regionens egna utvecklingskrafter. Detta innebär dock på intet sätt att statens ansvar för regional balans minskar i betydelse. Utgiftsområde 19 kan absolut inte lösa alla regionalpolitiska problem. Alla politikområden måste samverka. Utgiftsområde 19 utgör endast en liten del av politikens möjligheter på detta område.

Skogslän, jordbruksbygd och landsort har i grunden goda förutsättningar till utveckling, men har under flera år tampats med svåra strukturproblem. Till de starka sidorna hör stora naturresurser, en framgångsrik exportindustri och en med tanke på den stora ytan god tillgång till nationella och internationella transportsystem. De främsta hoten mot den regionala utvecklingen i glesbygd har under senare år varit en negativ befolkningsutveckling, neddragningar inom offentlig sektor, en ensidig näringsstruktur, vikande sysselsättning och en undermålig standard på främst vägnätet på orter med betydande tjallossning.

Skogslänen och Norrland, vilket motsvarar över halva Sveriges yta, har en befolkning på drygt 1,7 miljoner invånare. Dessa har minskat med mer än tolv och ett halvt tusen personer. I Stockholmsområdet med en befolkning på 1,8 miljoner har man kunnat notera en befolkningsökning med nästan 20 000 invånare. Detta, fru talman, medför naturligtvis problem.

Det är viktigt att finna metoder att vända den pågående utflyttningen från de allt glesare regionerna utanför storstäderna och universitetsstäderna för att minska trycket på storstäderna. Här finns bostadsbrist och trångboddhet som leder till rekorddyra boendekostnader, ett segregerat boende med utanförskap och kriminalitet av nygammal typ – de fattigas revolt. Det blir flaskhalsproblem på arbetsmarknaden, vilket betyder att tillväxten inte kan utnyttjas till fullo. Det kan leda till att för svensk ekonomi viktiga företag placerar sina arbetstillfällen i någon annan storstad i ett annat land. Denna obalans mellan regioner leder till en kapitalförstöring av gigantiska mått och skadar både stad och land.

Det är främst ungdomar som flyttar. Kommunerna ute i landet tappar skatteintäkter samtidigt som en alltmer åldrande befolkning stannar kvar. De gamla måste garanteras service, vård och omsorg.

Det är viktigt med tillgång till välutbildad arbetskraft, en god infrastruktur och goda utbildningsmöjligheter, en bra koppling till forskning och en offensiv kulturpolitik.

Den offentliga sektorns betydelse bör också betonas. Vänsterpartiet vill i detta sammanhang betona de statliga företagens och affärsverkens

betydelse. Omstruktureringar måste samordnas så att de inte slår för hårt mot vissa orter. Staten bör genom sina verk, myndigheter och företag ta ett större regionalpolitiskt ansvar och regelmässigt göra regionalpolitiska konsekvensanalyser i samband med förändringar i verksamheten. De regler som nu finns är nog inte tillräckligt effektiva. De behöver utvärderas och tydliggöras.

I det prekära läge som vissa regioner befinner sig i behöver ytterligare satsningar utredas och planeras för att förbättra kommunikationerna. Det behövs en strategi för att utveckla ett långsiktigt hållbart och säkert trafiksystem som tillförsäkrar hela landet bästa möjliga utvecklingsförutsättningar.

Vänsterpartiet välkomnar den nyligen presenterade IT-propositionen. I detta sammanhang vill jag särskilt nämna statens åtaganden vad gäller en snabb utbyggnad i hela landet, både på regional och på lokal nivå. Stöd och skattereduktion för kommuner, företag och andra abonnenter är ett bra verktyg för att denna nya kommunikation ska bli tillgänglig för alla oavsett var man bor och är verksam i landet.

Denna utbyggnad är ett steg i rätt riktning för att skapa bättre regional balans. Företagens konkurrensförmåga och tillgång till nya marknader kommer att öka. Det är bra för tillväxten och en mer stabil och flexibel arbetsmarknad i glesbygden.

IT-utbyggnaden kommer även att öka möjligheten till studier och kompetensutveckling på distans från de olika universiteterna, högskolorna och andra utbildningar. Detta är bra, särskilt för människor som av olika skäl inte kan studera och arbeta på traditionellt sätt.

Det viktigaste med bredbandsatsningen är inte själva kablarna, ledningarna och satelliterna, utan den tillgång som alla får till det stora utbud av varor, tjänster och information som finns i cybervärlden.

Fru talman! En bransch som kommer att få oanade möjligheter med den nya tekniken är besöks- och turistnäringen. Framtidsgruppen, vars syfte är att analysera de faktorer som kan främja tillväxt för den svenska turistnäringen, kommer att ha stor betydelse för en uthållig och växande näring. Inom detta område krävs en kraftsamling och forskning tillsammans med högskolan för att göra besöks- och turistnäringen till en stor framtida arbetsmarknad. Åre är ett mycket gott exempel på hur turistnäringen kan generera en allsidig arbetsmarknad med många olika små företag.

Fru talman! Vad gäller den sedan många år återkommande frågan om återförande av en del av vattenkraftsvinsterna är vi i Regionalpolitiska utredningen överens om att denna fråga bör belysas inom utredningens ram.

46 kommuner med tillsammans drygt 700 000 invånare i de sju skogslänen Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Gävleborg, Dalarna och Värmland har bildat en förening, Sveriges vattenkraftskommuner. Där produceras 92 % av den totala vattenkraften i landet.

Vad skulle det ge för positiva och negativa effekter för landet, regional balans och de enskilda kommunerna om man skulle gå på det här förslaget att återföra vinsterna? Vänsterpartiet har under flera års tid återkommit till riksdagen med denna fråga. Eftersom det är Regionalpolitiska utredningens uppgift att vända på alla stenar som kan påverka den

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

regionala utvecklingen kommer denna fråga att genomlysas av Regionalpolitiska utredningen.

Därmed, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 220 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det jag först vill konstatera är att befolkningen inte växer i konungariket Sverige. Orsakerna är säkerligen många. Regional politik lär nog inte kunna göra särskilt mycket åt det problemet. Personligen menar jag att en annan familjepolitik, där barnen blir välkomnade av föräldrarna och samhället i stället för att bli betraktade som ett problem, skulle sända helt andra signaler till människor som längtar efter barn än dagens socialistiska familjepolitik. Den kristdemokratiska familjepolitiken är enligt min mening en sådan politik, och den borde vi föra i Sverige.

En annan fråga är varför människor flyttar. Den regionalpolitiska utredningen har i underlagsrapporter försökt finna orsaker som det är möjligt att göra något åt ur regionalpolitisk synvinkel. Jag ser med spänning fram emot utredningens analyser och förslag inom detta område.

För övrigt är väl att säga, eller instämma i, att vi just nu går i väntans tider på en rad utredningar som har i uppdrag att analysera och utreda den regionalpolitik som förts under många år. Att en ny tid kräver ett nytt synsätt är höjt över varje tvivel också när det gäller regionalpolitiken. Det behövs förenklade regelsystem och färre bidragsformer, mer av stimulans för redan fungerande människor och verksamheter än livräddande för döende. Dock får vi akta oss väldigt noga så att landsdelar inte långsamt förtvinar och dör bort. Vi kristdemokrater tror emellertid inte på detaljreglering, utan vill ge större möjligheter för personliga initiativ och möjligheter för människor att utforma sitt livsprojekt, att skapa sina livsbetingelser i den del av landet de själva önskar bo och verka i.

När näringslivsfrågor debatterades för en stund sedan talades det om Simplexkommissionen angående förenklingar, mindre krångel m.m. Det gäller såväl små som stora företag. Låt oss hoppas att nya Simplex kan komma i gång och få något gjort. Prat och internt intrigmakeri inom departementet får inte fuska bort ett så viktigt arbete som Simplex står inför.

Fru talman! I reservation 1 finns en nyckelformulering på s. 41, andra stycket, som jag vill citera: "Vad som krävs är en genuin förståelse för företagandets villkor. I stället för den hittillsvarande inriktningen på många och komplicerade bidragsformer bör inriktningen vara att näringslivet ges mera generella villkor och ett bättre klimat för företagande och entreprenörskap."

I en rapport av ISA, *Klimatet för utländska investeringar i Sverige*, pekas i en av punkterna i sammanfattningen på svagheter som högt skatetryck, personbeskattning, svårigheter att rekrytera och behålla arbetskraft, för att nämna några punkter. Det finns många fler synpunkter som är värda att ta till sig för att försöka finna lösningar på problem, som utifrån kommande "ögon" ser och upplever. Dessa problem gäller naturligtvis också svenska företag, företagare och näringsidkare.

Jag vill yrka bifall till reservation 1.

I reservation 2 tar vi upp frågan om återförande av vinster från vattenkraftsproducerad el till de län där den produceras. Det har nämnts

tidigare, och vi har nu hört att Regionalpolitiska utredningen tydligen ska ta tag i det här.

Den formulering som återfinns i reservationen är denna: ”Utskottet vill i detta sammanhang inte binda sig för vilken metod som kan vara mest lämplig eller hur stor del av vattenkraftsvinsterna som bör återföras.” Det borde nog också vara med i det synsätt som utredningen ska titta på den här frågan med.

Jag yrkar bifall till reservation 2, som avser vattenkraftsvinsterna.

I går tog jag, fru talman, i en interpellationsdebatt med näringsministern upp frågan om bemyndigandesystemet när det gäller de regionalpolitiska pengar som länen får. Det gällde dels anslaget, dels bemyndigandet – hur pengarna ska delas ut. Jag ska avkorta det jag tänkte säga om detta och sammanfatta det med att säga att näringsministern lovade att denna fråga ska tas upp. Den ska analyseras, och man ska komma med förslag till förbättringar.

Det var alldeles uppenbart – det framgick mycket tydligt av vår diskussion – att problemen är helt annorlunda för ett län i Sydsverige med lite pengar – 10 miljoner – än för ett län i norra Sverige. Han berättade själv om Norrbotten. Där talar man om 150–160 miljoner.

Jag ser fram emot att få en förbättring av den tingens ordning som nu råder. Situationen är verkligen inte bra. Jag vill gärna i detta forum repetera och skicka med detta budskap också i denna debatt. Näringsministern lovade oss i går att han ska ta tag i problemen.

Så går jag till en annan liten sak. Ola Sundell tog upp frågan om nedsättningen av socialavgifterna i Norrlandslänet. Frågan debatterades strax före jul – den 16 december. Den gången debatterade vi näringsutskottets betänkande nr 2.

Det sägs nu – jag har inte fått det bekräftat – att finnarna får göra sådana avdrag på motsvarande kostnader för sina företag. Det sägs också att man både kan ha en sådan eller en liknande nedsättning på sina avgifter och transportbidrag. Möjligt är att man har förhandlat sig till ett undantag i sitt avtal med EU före inträdet. Vi har det uppenbarligen inte.

Jag undrar om vi inte borde lyssna mera på den revolt som är på väg från de små och medelstora Norrlandsföretagen. De undrar helt enkelt om det inte vore värt att låta EG-domstolen pröva detta. Det är av så stor betydelse för dem. Avståndshandikappet för våra svenska företag är precis lika stort som för finnarna. Det borde faktiskt EU ta hänsyn till, även om vi inte har lyckats förhandla oss till rätten till nedsättning. Jag tycker faktiskt att det skulle kunna vara värt att pröva detta.

Dessa konkurrensregler, som är så otroligt ”heliga” för kommissionen och som många av oss är rätt besvikna på av vissa skäl – det gäller Volvo och Scania – borde man kunna titta på i samband med bidragen. Där är det i alla fall inte för många företag som har gaddat ihop sig och blivit för stora.

Med detta, fru talman, vill jag tacka för ordet. Jag har yrkat bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 221 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Detta är en väldigt intressant debatt och ett intressant ämnesområde. Vi skulle kunna tala mycket längre om det, men jag ska försöka hålla det så kort som möjligt.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

Fru talman! Sverige bör präglas av mångfald – mångfald vad gäller nationaliteter, språk och kulturer, men även en mångfald av små företag i olika driftsformer och storlekar. Det är berikande. Den svenska regionalpolitiken bör sträva efter att uppmuntra denna mångfald, utjämna skillnader och skapa mer likvärdiga och rättvisa villkor när det gäller att driva företag runt om i vårt land. Det ska vara huvudinriktningen för regionalpolitiken.

Glesbygdverket presenterade häromveckan en undersökning som visade att en grundläggande lokal service är grunden för att människor ska leva och bo på landsbygden. Låga bensinpriser, bra vägar och kommunikationer, möjligheter till distansarbete genom IT, företagsstöd och omlokalisering av statliga jobb är andra bitar som uppfattas som viktiga i den verklighet som människor lever i. Det är frågor som vi från Centerpartiet har drivit under en lång tid.

Låt oss lämna denna kammare för att ge oss ut i mitt hemlänns verklighet – ett län med stark framtidstro och en stor inneboende utvecklingskraft. De nära 400 utvecklingsgrupperna har många kreativa idéer som kan utvecklas till fullt genomförbara projekt. Finansiering söks från EU:s strukturfonder och beviljas ofta, men det finns ett problem. Pengarna beviljas men betalas ut i efterskott, när projektet är avslutat.

Denna svårighet med likvida medel medför att en mängd projekt inte kan genomföras. Det gamla talesättet, ”När det regnar manna från himlen har den fattige ingen sked”, kommer väl till pass i det sammanhanget.

I en interpellationsdebatt här i kammaren för ungefär ett halvår sedan lovade näringsministern att titta på frågan om förskott på EU-medel till dessa projekt. Jag tror faktiskt, fru talman, att han fortfarande tittar, därför att det har inte hänt något på detta område. Våldigt många projektägare hör av sig varje veckoslut jag är hemma och undrar hur det går med frågan om förskottsutbetalning av EU-medel.

Regionalpolitiken måste förändras så att det blir möjligt för regionerna att växa av egen kraft. Större hänsyn måste också tas till regionala förutsättningar som finns. På detta sätt kan den inneboende kraft som finns i våra regioner tillvaratas, och det är denna kraft som vi från Centerpartiet vill ska ge livskraft i hela landet. Låt oss öppna upp våra regelverk för denna kraft så att den kan utvecklas. Fram för enklare regler!

Fru talman! Att utforma ett regelverk för den skånska landsbygden med dess förutsättningar är något helt annat än att utforma ett regelverk som ska passa Arjeplogs kommun, som till ytan är lika stort som Skåne, Halland och Blekinge tillsammans. Verkligheten ser olika ut i olika delar av landet. Den skånska landsbygdens verklighet skiljer sig till stora delar från den verklighet som finns i mitt hemlän, men resultatet är detsamma. Den svenska regionalpolitiken måste ta hänsyn till båda dessa verkligheter om den svenska landsbygden ska få en chans att överleva.

De mindre tätorterna minskar i befolkning. De unga flyttar och de äldre blir kvar. Det känner vi igen. Med de unga flyttar också en del av den framtidstro och initiativkraft som regionerna ska leva av. Ungdomens möjligheter att bygga sin framtid i sin hembygd måste stärkas. Inflytandet måste öka, och vi måste ta till vara deras idéer på ett bättre sätt.

Centerpartiet har drivit frågan om att möjligheter till avskrivning av studielån ska kunna införas för ungdomar som väljer att arbeta i utsatta

regioner. Detta har prövats med stor framgång i Norge. Ett system för detta bör utformas även för den svenska regionalpolitiken.

Det kvinnliga företagandet måste utvecklas, som vi tidigare har varit inne på här. Kvinnor och män startar företag på olika sätt, och forskning visar att kvinnor ofta startar försiktigare och med mindre lån och bidrag. De väljer att växa sakta och behåller ofta det lilla företaget. Affärsidéerna gäller ofta för en lokal marknad.

Skillnaden mellan mäns och kvinnors sätt att starta och driva företag avspeglar sig inte i samhällets sätt att se på företagandet. Insatser som görs är ofta anpassade efter mäns villkor. Sverige behöver anpassa sitt regelverk så att det passar fler – unga som gamla, kvinnor som män.

Centerpartiet har lämnat in ett flertal motioner med anledning av de utsatta regionernas situation. Det gäller återföringen av medel från vattenkraftsproduktionen till de regioner där dessa genereras, ungdomars möjlighet att påverka sin vardag, skogen och dess näringar – med exempelvis vidareförädling – en digital allemansrätt och en garanterad grundservice. Dessa motioner har samtliga avslagits med hänvisning till den regionalpolitiska utredningen eller med hänvisning till att utskottet har samma uppfattning som tidigare år. Centerpartiet delar inte den uppfattningen.

Vi har här i kammaren precis fått reda på att den regionalpolitiska utredningens ledamöter är överens om att dessa frågor ska tas in i Regionalpolitiska utredningens arbete. Jag tror alltid människor om gott, och jag hoppas att jag får rätt även här. Jag får tro på det beskedet från Gunilla Wahlén.

Det har redan yrkats bifall till kd:s reservation nr 2. Jag tycker personligen att det är intressant att kd nu ansluter sig till den grupp av partier som ser positivt på den här frågan.

Regionalpolitiska utredningen får, som sagt, aldrig bli ett alibi för regering och riksdag att inte diskutera de regionalpolitiska frågorna. Det varnade jag också för för ett år sedan i motsvarande debatt här.

Det är mycket tydligt att vi från Centerpartiet i många stycken var ensamma om att ta de utsatta regionernas situation på allvar. Det är nu överlag en uppvaknandeattityd till dessa problem, och vi behöver ta gemensamma tag. Men under tiden delas Sverige. Regeringen studerar och utreder frågan. De utsatta regionerna har inte längre tid att vänta. Det behövs positiva signaler.

Fru talman! Tillväxten får inte begränsas till storstadsregionerna. Hela Sverige måste utvecklas. Dessa ord kommer från statsministern och uttalades i regeringsförklaringen den 14 september från denna talarstol. Något resultat av dessa ord har ännu inte synts.

Andra har berört en fråga som jag på ett konkret sätt har fått många synpunkter på. Ett besked i frågan om att tillväxten inte får begränsas till storstadsregionerna kan möjligen vara det som nu händer med arbetsgivaravgiften, som nu ska höjas med 8 % för en lång rad företag i hela inlandsområdet. Det är mycket märkligt.

Man vill för att klara en luddig IT-utbyggnad – som faktiskt inte, Gunilla Wahlén, kommer att nå alla i vårt land, med det lilla anslag som är föreslaget – ta pengar från de minsta företagen. Det är inget annat än ett svek och ett politiskt ointresse för de bygder som drabbas. Jag skulle

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

vilja utdela årets pris för regionalpolitiskt svek till näringsministern på den här punkten.

Företagen rasar mot försämringen, och jag har konkret fått se flera resultaträkningar där det här inverkar så mycket att det blivit röda siffror. Att skylla på Bryssel går inte, och det är inte heller rätt i det här sammanhanget. Jag tror att vi har mycket att lära när det gäller förhandlingskunskap, förhandlingsstrategi och det politiska engagemanget för att driva igenom svenska krav.

Fru talman! Jag står självfallet bakom alla de reservationer som Centerpartiet står antecknat för men yrkar bifall endast till reservationerna 3 och 5.

Anf. 222 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Dessvärre tycks det av någon märklig anledning höra till att jag blir förkyld när det är regionalpolitik på gång. Jag ska därför fatta mig kort.

Precis som det skrivs i utskottets betänkande är det många frågor med anknytning till regionalpolitik som just nu är föremål för utredning. Jag kan också konstatera att det egentligen är ganska svårt att avgränsa vad som är regionalpolitik. Den regionalpolitiska utredningens 14-sidiga direktiv kan på ett bra sätt sammanfattas med orden att vi ska försöka åstadkomma "regional balans" i vårt land. Det betyder inte att alla på varje ort i landet ska ha det på exakt samma sätt, men med min och Folkpartiets tolkning innebär det att människor ska kunna välja var de vill bo och kunna räkna med en rimlig servicenivå och hygglig infrastruktur.

Givetvis kan inte den som bor ensam på en fjälltopp eller på en ö i yttersta havsbandet räkna med särskilt hög tillgänglighet till samhällets service – men om man väljer ett ensligt boende är man säkert beredd att acceptera det.

Folkpartiet anser, som en allmän utgångspunkt för regional balans, att resurser som satsas på regional rättvisa kan användas bättre än nu. Vi vill satsa mindre på selektiva åtgärder och företagsstöd och mer på generella åtgärder, bättre småföretagarklimat och sänkta arbetsgivaravgifter, som ju också tidigare talare har berört.

I det här betänkandet tas det upp en del motioner som rör regionalpolitiska frågor, och jag ska koncentrera mig enbart på reservation 1. Eftersom tidigare talare från den borgerliga gruppen redan utförligt har behandlat innehållet i de borgerliga reservationerna, kan jag fatta mig kort.

I reservation 1 sägs just att man har förväntningar på att den regionalpolitiska utredningen ska kunna ge ett stabilt underlag för en ny och tillväxtinriktad regionalpolitik. Givetvis ska det inte vara ett alibi för att inte debattera, men jag har ändå förhoppningar på den här punkten. Eftersom denna utredning ska lägga fram sina förslag inom mindre än ett halvår, tycker jag att det känns ganska meningslöst att i dag föra en lång debatt om olika slag av stöd och annat.

Rent allmänt vill jag bara stryka under det som jag har nämnt, att vi vill ha bort så mycket som möjligt av de selektiva stöden och få mer generella satsningar även när det gäller infrastruktur.

I reservationen sägs vidare att förutsättningarna för att skapa en likvärdig grundservice i hela landet bör utredas närmare, och såvitt jag

förstår innebär det arbete som Glesbygdsverket just nu utför för utredningens räkning att vi kan förvänta oss förslag precis i den riktningen.

I reservationen framhålls också att statsmakterna måste ha en helhets-syn på den regionala utvecklingen. Vi kan i dag se att det är svårt att få till stånd enkla lösningar över sektorsgränserna. Alla håller på sitt revir, och därigenom missar vi väldigt ofta den övergripande synen – just i områden med liten befolkning krävs det samverkan för att vi ska ha råd att upprätthålla en godtagbar service.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 1. Jag står också bakom reservationerna 4 och 5, men för tids vinnande går jag inte in på dem nu.

Anf. 223 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Ibland blir man överraskad, och jag har blivit överraskad både i kväll och i går kväll. I kväll blev jag överraskad av att höra att den regionalpolitiska utredningen ska ta in vårt gamla krav om återförande av vattenkraftsvinsten i utredningen. Vi har tidigare fått höra att man inte skulle göra detta. Jag väljer nog ändå att stå kvar vid min reservation, eftersom den stämmer med texten i betänkandet. Men är det så att de som sitter i utredningen bestämmer sig för att ta med det här, är ingen gladare än jag.

Det är ju fråga om en naturresurs som skickas i väg från kommunerna, där naturen är totalt förstörd. Renskötsel, turism, jakt och fiske hindras på grund av de stora vattenkraftsutbyggnaderna, så det är inte orimligt att tänka sig en kompensation. Det är väldigt viktigt att en utredning om hur det här ska ske och om det över huvud taget är bra får komma till stånd.

Jag hoppas att det som vi har fått höra nu i kväll stämmer, men reservationen står alltså kvar.

Att jag blev överraskad i går kväll berodde på ett pressmeddelande som jag fick läsa. I förrgår kväll hade vi besök av "Sista striden" från Övertorneå. Man hade först varit på besök hos Björn Rosengren, och sedan besökte man mig och Birger Schlaug. Man hade fått löfte av Björn Rosengren att han skulle förhandla i Bryssel för att alla företag i den här regionen som tidigare har haft sänkt arbetsgivaravgift ska få behålla den, inte bara tjänsteföretag.

Det här är en väldigt oväntad vändning. Om det är sant är det glädjande, och det är bara att önska Sverige lycka till med de förhandlingarna.

Annars säger ju EU att EU anser att företagen blir överkompenserade om de får både transportstöd och en sänkt arbetsgivaravgift på 8 %. Man ska bara kunna få det ena, enligt vad vi har fått veta hittills.

En idé jag tänkte att man kanske skulle kunna driva är att man skulle kunna få välja vilket man vill ha. Det är många företag som tycker att det skulle kunna vara en bra idé. Jag vet inte om det är möjligt.

I alla fall tänker företagarna från Övertorneå inte ge sig så lätt. De har tänkt att åka till Bryssel och förklara orsakerna till att de tycker att det här är nödvändigt. De säger: Vore vi överkompenserade vore det väl inga problem, då skulle ju företag flytta hit. Och det låter väl rimligt. Det är möjligt att de kan vara mer övertygande än någon byråkrat som försöker övertala i Bryssel, så jag önskar dem också lycka till.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

Jag har en motion i det här betänkandet som jag faktiskt inte yrkar bifall till därför att det pågår ett miljöstrategiarbete på länsstyrelserna. De ska föra ut de här miljö kvalitetsmålen på lokal nivå. Åtminstone är det vad som förutsätts att de gör. Det är en god början för att utträta det jag vill i min motion. Det är att vi ska ha regionala fonder för ekologisk utveckling.

Det största hotet mot landsbygden är det tilltagande kunskapsgapet mellan stad och land. Det är inte så att landsbygden saknar kunskaper, det är bara det att de är annorlunda. Om man kan para kunskaper från universitet och högskolor och den kompetens som finns på centralt håll med traditionell kunskap, med kunskapen om lokala resurser, med den kunskap och de lokala idéer som finns på landsbygden skulle det kunna göra en mycket god utveckling möjlig. Det är om detta som min motion handlar, men jag ska inte orda så mycket mer om den nu eftersom det är sent på kvällen. Det handlar också om att ta väl vara på de naturresurser som finns: jord, skog, allt möjligt som finns tillgängligt på landsbygden.

Jag vill också säga några ord om laxen. Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga. Med hjälp av alla de älvdalar i Norrland som har vildlax eller odlad lax skulle man kunna utveckla en mycket bra turistindustri. Det skulle kunna föda många jobb om man utvecklar den verksamheten på ett bra sätt. Den lax som tas i Norrlandsälvarna är redan nu värd tio gånger mer än vad den är i Östersjön. Den skulle kunna ha en mycket större potential än så.

I södra Östersjön bedrivs nu laxfisket som ett rovfiske. Ett fåtal stora fiskefartyg med två mil långa garn fångar 85 % av all lax. Det är ett slöseri med resurser som kunde användas mycket bättre för hela Sveriges skull.

Anf. 224 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Fru talman! I det betänkande vi nu debatterar behandlas vissa regionalpolitiska frågor som hör hemma i den allmänna motionstiden.

Jag kommer att kunna vara något mer kortfattad i min argumentation av två skäl.

Det första är att vi hade en debatt här i riksdagen om regionalpolitiken den 16 december förra året där mycket av det som tas upp i det nuvarande betänkandet blev diskuterat.

Det andra är att den regionalpolitiska utredningen, där för övrigt flera av näringsutskottets ledamöter ingår, för närvarande är inne i färdigställandet av ett delbetänkande som ska lämnas till Näringsdepartementet i maj. Slutbetänkandet ska lämnas senare.

Vad vi nu kan konstatera är att det i många stycken krävs andra och annorlunda åtgärder när det gäller den framtida regionalpolitiken än när det gäller den som vi nu har. Skälen till detta är flera.

Det första och viktigaste är att regional politik ska ge förutsättningar för en fortsatt stabil tillväxt i alla delar av vårt land.

Det andra är att regional välfärdspolitik innebär att alla medborgare ska garanteras en grundläggande välfärd och rimlig tillgång till samhällsservice. Det kommer att få en ökad betydelse i framtiden.

Det tredje är att vi måste skapa en regional strukturpolitik som avser exempelvis en regional anpassning av infrastrukturen, vilket också har betydelse för både tillväxten och de välfärdspolitiska målen.

Det fjärde är att tillskapa en regional stimulanspolitik som bygger på en mer flexibel och på kort sikt mer anpassningsbar politik där det måste finnas ett mycket större utrymme och mycket större möjligheter att pröva och utveckla nya metoder.

De här fyra områdena kan sägas utgöra mål för den framtida regionalpolitiken.

Fru talman! Vi kan varken i vårt land eller i något annat land i Europa såväl som i övriga världen bortse från den starkt ökande internationaliseringen eller, som vi i andra sammanhang brukar kalla det, globaliseringen. Vi ser att den ökar både i takt och i omfång. Den ger oss kanske nya möjligheter, men den ställer oss kanske också inför nya problem.

Adderar vi till det här en snabbare teknikutveckling förstår vi att en ny regionalpolitik faktiskt innehåller oerhört stora utmaningar.

Den svenska ekonomin är som vi nu kan konstatera inne i en mycket kraftig expansion. Den utvecklingen är bra och den är nödvändig för att ge förutsättningar för fortsatt tillväxt. Ett problem är emellertid att tillväxten är alltför ojämnt fördelad över landet. En viktig uppgift, som jag ser det, blir att få ökad kunskap om vilka verktyg som leder till ekonomisk tillväxt i olika slags regioner i vårt land. Det är frågor som jag och många andra, både i riksdagen och i landet, ställer sig.

Hur skapar vi och utvecklar tillväxtförutsättningar såväl i Kalix och Boxholm som i Öresundsregionen? Hur ger vi möjligheter till arbete i Ljusnarsberg och Fagersta eller i Göteborg?

Hur får vi möjligheter till utbildning inom nya och viktiga områden såväl i Vingåker och Strömsund som i Stockholm?

Tillgången till samhällsservice, kommersiell och offentlig service – hur fungerar den? Vilka hinder är det som medborgaren möter?

Tillgången till kultur, bostad och god livskvalitet var vi än bor i landet kommer att få mycket större betydelse än vad vi tidigare kanske räknat med.

Utan att gå in på alla de frågeställningar som har tagits upp i motionerna i det här betänkandet kan man sammanfattningsvis konstatera att många frågor – och jag har tidigare pekat på några – förhoppningsvis blir ordentligt genomgångna i såväl den regionalpolitiska utredningen som i andra utredningar som får betydelse för den framtida regionalpolitiken.

Ett område som tidigare har tagits upp av några talare i debatten är de nedsatta socialavgifterna. Vi har fått mycket tydliga och klara besked från Bryssel att man inte kommer att tillåta den typen av nedsatta avgifter för tillverkningsproducerande företag. Man kommer inte att acceptera ett system där man framför allt har nedsättningar av transportkostnader och ovanpå detta adderar nedsatta sociala avgifter.

Vad vi däremot förhandlar om är att försöka se till att bibehålla systemet med nedsatta socialavgifter för tjänsteföretag. Min personliga bedömning är att vi har goda chanser att lyckas med detta. Vi kommer längre fram under året att få ett besked huruvida förhandlingarna går i lås. Min bedömning är att det kommer att lyckas.

Skulle vi inte lyckas, skulle detta inte gå att genomföra, tror jag personligen att vi måste hitta andra vägar för att se till att tjänsteföretagen – som är oerhört viktiga för viktiga regioner i vårt land – får förutsättningar att kunna överleva och verka som bra tjänsteföretag.

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

Fru talman! Ett annat område som tas upp i betänkandet är frågan om återförandet av vinster från vattenkraften eller andra naturresurser. Där har jag samma uppfattning som jag haft tidigare år. Den vanliga beslutsprocessen bör ligga till grund för beslut om hur en regional utjämning av livsvillkoren bäst främjas genom statens samlade resurser för regional utveckling.

Under tiden som vi har arbetat med motionerna och utskottsbetänkandet har det hänt – och det hände faktiskt i dag – att den regionalpolitiska utredningen fått som en extra arbetsuppgift att titta just på dessa frågor. Det innebär att vi får anledning att återkomma. På så vis kan man också konstatera att motionerna till viss del blivit uppfyllda.

När vi analyserar metoderna måste vi vara mycket klara över att vi inte får försätta oss i en situation som skapar en regional obalans. Vi får inte hamna i ett nationellt protektionistiskt förhållande där vissa regioner kommer att ställas mot andra. Tillväxtregioner som är starkare än andra – Mälardalsregionen, Stockholmsområdet, Öresundsregionen eller Västsverige – kommer då att ställa sig frågan: På vilket sätt ska vi hämta hem vinster vi genererar i våra regioner i förhållande till andra regioner. Det vore det sämsta som kunde hända regionalpolitiken.

Jag är beredd att ordentligt gå igenom detta. Om det finns lösningar som är acceptabla för hela landet ska de lösningarna fram. Men det är en mycket svår och komplicerad fråga.

Fru talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag och avslag på de reservationer som finns i betänkandet.

Anf. 225 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag har tre små frågor jag vill ta upp med Reynoldh Furustrand. Först och främst var det en positiv allmän deklARATION som pekar på stora möjligheter. Min första fråga gäller socialavgifterna. Vi hinner inte ta allt på denna korta tid. Fundera gärna över vilka framgångar de finska vännerna har nått i snart sagt alla sammanhang i förhandlingar om strukturfondsmedel. Det är häpnadsväckande skillnader oss emellan. Jag önskar lite av finsk sisu även över de svenska förhandlingarna. Då kan det gå bättre.

Den andra frågan gäller återbäring från vattenkraftsregionerna. Jag hoppas inte att Furustrand ser spöken. Det finns ingen annan regional resurs som går att jämföra med vad vattenkraften har tagit från dessa områden i form av stora uppdamningsområden. Det är 16 000 hektar mark bara i de fem nordligaste länen till ledningsgator och helt uteblivna arbetstillfällen. De har dragit i väg till stora centralorter. Det går inte att jämföra.

Så slutligen till den tredje frågan. Reynoldh Furustrand säger att vi ska studera vilka verktyg vi ska använda. Låt mig påminna om att 218 av 289 kommuner tappar befolkning. Kan vi få en tidsplan över när vi kan få bättre regler, eller hinner verktygen rosta upp?

Anf. 226 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag har också hört exemplet, Åke Sandström, att finnarna skulle ha nått längre på ett antal områden än vad vi har gjort i förhandlingarna om strukturfondsstöden. Nu kan vi konstatera att när det gäller

det samlade stödet för regionalpolitik och strukturfonder har också vi nått viss framgång, men kanske inte lika mycket som finländarna.

Jag har inte hittat någonstans att finländarna skulle ha nått framgång när det gäller stöd för nedsatta socialavgifter för tillverkande företag. Jag tror att finnarna är i exakt samma situation som vi är. Skulle det vara på det sättet att finländarna har fått ett undantag är sannolikheten ganska stor för att även Sverige i det avseendet skulle lyckas med att få ett undantag. Det gäller framför allt att lyckas med att kunna få behålla systemet för de tjänsteföretag som är viktiga.

Det talades om trycket från Norrland, dvs. skillnaderna i regionalpolitiken. Jag är medveten om den gigantiska utbyggnad som har betytt oerhört mycket för det här landet. Det gäller vattenkraften, mineralresurser och skogsnäringsen. Det har betytt mycket för hela landet. Men både jag och Åke Sandström vet att hela landet har varit med när det gällt att bygga upp den här verksamheten och kunna dra nytta av den.

Det är möjligt att jag har fel, och jag hoppas att jag har fel, men jag tror att det vore livsfarligt att hamna i en situation där landsända ställs mot landsända och där teknikutvecklande regioner ställs mot landsregioner som den Åke Sandström kommer ifrån. Det vore det farligaste som kunde inträffa. Det är den debatten som jag är bekymrad för.

Vi vet att det sker en utflyttning och en omflyttning i landet mellan regionerna. Jag är inte man – och jag tror inte heller att Åke Sandström är man – att klara ut vilket sätt som är det bästa sättet för att se till att vi snabbare får en befolkningsökning. Det vore önskvärt för många av oss.

Anf. 227 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det var glädjande att höra Reynoldh Furustrands beskrivning av vad han menar att den regionalpolitiska utredningen ska ta sig före. Jag vill bara säga: Amen, i betydelsen: Ske alltså.

Min fråga gäller nedsättningen av de sociala avgifterna. Är det så att finländarna har ett bättre avtal än vi, säger Reynoldh Furustrand, då bör vi få detsamma. Det hoppas jag också. Men om det skulle vara så, Reynoldh Furustrand, att vi inte får det, och finnarna har det, skulle Reynoldh Furustrand då vara beredd att låta frågan gå till EG-domstolen så att Sverige en gång visade klon och inte bara faller undan?

Anf. 228 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Ske alltså, sade Harald Bergström. Jag hoppas att detta sker, dvs. det som vi är överens om när det gäller målen för den regionalpolitiska utredningen. Jag tror att det finns konsensus bland utredningens medlemmar att det är de målen som gäller. Det kommer alltså att ske. Utredningen kommer att landa i resultat.

Vi kommer inte att bli hundra procentigt överens i varenda fråga. Men vi kommer att försöka skapa så stor samstämmighet som möjligt för denna mycket viktiga fråga. Vi diskuterar regionalpolitik för det 21:a århundradet. Det är en regionalpolitik som måste vara flexibel och mer förändringsbar utifrån en värld som förändras mycket snabbare än när jag och Harald Bergström började med politiken. Detta är viktigt och grundläggande.

Om det är så – och det står jag fast vid – att finnarna har nått ett bättre resultat, kommer jag att verka för att de svenska förhandlarna ska uppnå

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

ett bra resultat för det svenska systemet. Det kommer jag att se till. Jag kommer att ta kontakter med Näringsdepartementet och näringsministern. Eftersom han tydligen personligen har lovat att driva frågorna mycket hårt i Bryssel förutsätter jag att han också kommer att göra detta.

De uppgifter jag har fått säger mig att finnarna inte har fått dessa undantag. Finnarna har lyckats på ett antal andra områden att få hem mer pengar. Men det här undantaget skulle inte Bryssel medge finnarna. Jag lovar Harald Bergström att jag ska kontrollera detta noga. Har man nått ett resultat som är bra för Finland förutsätter jag att vi får ett resultat som också är bra för Sverige.

Anf. 229 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det finns fortfarande några otydligheter när det gäller finansieringen av bredbandet och resonemangen omkring nedsättningen av socialavgifterna.

I beslutet före jul kom de tillverkande företagen inte i fråga för nedsättning. De pengarna finns inte i någon budget för innevarande år. Dock var vi alla överens om att nedsättning för tjänsteföretagen skulle komma i fråga.

Vad som nu har florerat i pressen och på annat sätt är att näringsminister Rosengren har sagt att bredbandet ska finansieras med en nedsättning av socialavgifterna. Man tar dessa pengar och stoppar in i bredbandsinvesteringen. Och då är det inte nedsättningen till de tillverkande företagen och de pengarna som det gäller, utan det är pengar som gäller tjänsteföretagen.

Detta är ytterligt viktigt att slå fast – nedsättningen av socialavgifter för tjänsteföretagen gäller nu, och kommer inte i fråga för någon finansiering av bredbandet. Det är just det klarläggandet som måste vara ännu lite tydligare från Reynoldh Furustrand för att jag ska känna mig riktigt nöjd inför mina turistföretag där uppe i norr.

Anf. 230 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Om Ola Sundell hade lyssnat ordentligt på mig tidigare, i mitt inledningsanförande, skulle han ha hört att jag konstaterade detta: Om dessa pengar är avsatta för satsningar på en i och för sig också viktig regionalpolitisk fråga, som IT faktiskt är, och man samtidigt menar att det finns förutsättningar för att ta hem vinsten och bibehålla nedsättningen av socialavgifter, så utgår jag från att näringsministern också är mycket klar över att de pengarna kommer att finnas någonstans, och att de hämtas någonstans ifrån. Det är det enda svar jag kan ge Ola Sundell.

Anf. 231 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Fru talman! I en motion, N317, som ingår i detta betänkande, har vi socialdemokrater från Värmland valt att lyfta fram ett antal regionalpolitiska insatser som är angelägna för att främja utvecklingen i vårt län. En viktig bakgrund är ju att befolkningen minskar i länet. När Sverige som helhet ökade sin befolkning med 4 % under 1990-talet, så tappade Värmland 2 %. Arbetslösheten i Värmland ligger flera procentenheter över riket i övrigt, och utbildningsnivån tillhör de lägre i landet. Detta inger stor oro inför framtiden.

Naturligtvis finns det också ljuspunkter. En sådan är inrättandet av Karlstads universitet. Utbildning och kompetensutveckling är viktiga delar i ett läns utveckling. Tillgängligheten till högre utbildning kan öka via distansutbildningen, vilket är oerhört viktigt för ett glesbygdslän som Värmland.

IT kan även ge Värmland nya utvecklingsmöjligheter bl.a. genom att verksamheter inte längre blir geografiskt bundna till vissa orter. Satsningarna i IT-propositionen, som presenterades i förra veckan, är angelägna, liksom att styra nya lokaliseringar av IT-arbetsstillfällena till län med hög arbetslöshet, såsom Värmland.

Vi framhåller också i vår motion att regionalpolitiska konsekvensanalyser måste genomsyra det politiska beslutsfattandet. Vi ser en stor fara i att servicen i inlandet och på mindre orter försämras när den statliga verksamheten ställs om. Posten och rättsväsendet är två exempel.

En annan viktig fråga för Värmlands utveckling är att det sker en harmonisering av regelverket när det gäller gränspendling till den expansiva Osloregionen. Denna åtgärd syftar till att göra en större arbetsmarknad mer tillgänglig.

Men jag tror att den enskilt viktigaste frågan för Värmlands utveckling är förbättringar av det befintliga vägnätet. Det är oacceptabelt som det är i nuläget, med ett stort eftersatt vägunderhåll. Snart är det vår igen, vilket är positivt i sig, men det är inte positivt för det eftersatta värmländska vägnätet!

I en annan motion, N315, tas särskilt upp olika insatser som behövs i syfte att undvika splittring mellan orter med tillväxt och orter där hjulen snurrar långsammare. I motionen lyfts särskilt fram den nya s.k. bygderörelsen som ofta förknippas med social ekonomi. Den senare handlar om nya samarbetsformer med den offentliga sektorn och nya okonventionella lösningar, för att ge några exempel.

Det finns i dag många nya småföretag och kooperativ som spirar, inte minst på landsbygden. Ofta återfinns dessa inom service- och turistnäringarna samt i tjänstesektorn i övrigt. Dessa små företag och företagare är viktiga för utvecklingen av hela Sverige. Många gånger lever de småskaliga företagen under annorlunda villkor än de internationella företagen. I motionen lyfts därför fram behovet av att göra en översyn av de små företagens förutsättningar på landsbygden. I motionen pekas också på behovet av stöttning för kvinnor som vill starta företag. Som exempel ges resurscentrer för kvinnor.

Fru talman! Regionalpolitiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

Detta är hämtat ur utskottets ställningstagande. Det är lätt att instämma i detta. Jag ser dock en stor fara i att Sverige välter om inte vi skapar förutsättningar för en uthållig tillväxt i hela landet. För att hela Sverige ska leva måste också glesbygden spira, och jag har stora förväntningar på den regionalpolitiska utredningen som senare i år ska avlämna sitt betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Prot.
1999/2000:92
5 april

*Vissa regionalpolitiska
frågor*

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1999/2000:113 Avveckling av ungdomsbosparreglerna

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framstälts

den 5 april

1999/2000:335 av *Carl Erik Hedlund* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Alkoholskatterna

1999/2000:336 av *Karin Olsson* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Inrättande av en djurskyddsmyndighet

1999/2000:337 av *Christel Anderberg* (m) till justitieminister Laila Freivalds

Preventiv ekonomisk kontroll

1999/2000:338 av *Liselotte Wågö* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Demokratistöd till Kongo-Brazzaville

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 april.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framstälts

den 5 april

1999/2000:787 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Volvo–Scania-sammanslagningen och konkurrensen

1999/2000:788 av *Kjell Eldensjö* (kd) till justitieminister Laila Freivalds
Olaglig taxiverksamhet

1999/2000:789 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Koldioxidutsläpp inom EU

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 april.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

Prot.
1999/2000:92
5 april

den 5 april

1999/2000:729 av *Håkan Juholt* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Mark i Allmänna arvsfondens ägo

1999/2000:751 av *Bertil Persson* (m) till miljöminister Kjell Larsson
EU:s fågeldirektiv

1999/2000:752 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Satsning på turismen

1999/2000:756 av *Elizabeth Nyström* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Skräp som skrämmer solbadare

1999/2000:757 av *Carina Hägg* (s) till socialminister Lars Engqvist
Kostnader för konstgjorda befruktningar

1999/2000:758 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Tonårsaborter

1999/2000:759 av *Willy Söderdahl* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Miljöfarliga kemikalier

1999/2000:760 av *Berndt Ekholm* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Statligt bidrag till länsjärnvägarna

1999/2000:764 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Bananimporten

1999/2000:766 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till justitieminister Laila Freivalds
Kasinoverksamhet och brottsstatistik

1999/2000:768 av *Per Lager* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Nordens Ark

1999/2000:769 av *Sylvia Lindgren* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Bromma flygplats

1999/2000:772 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Länsarbetsnämndernas styrelser

1999/2000:773 av *Maria Larsson* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Utredningen om jämställdhetsmärkning

1999/2000:774 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Nationella riktlinjer för astmasjuka

1999/2000:775 av *Rosita Runegrund* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Strandstädning

1999/2000:777 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Tilldelningen av UMTS-licenser

1999/2000:778 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Konkurrensneutraliteten på mobiltelefonområdet

Prot.
1999/2000:92
5 april

1999/2000:780 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till miljöminister Kjell Larsson

Kärnkraftsäkerhet

1999/2000:781 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till miljöminister Kjell Larsson

Tillgången på el

1999/2000:784 av *Anders G Högmark* (m) till miljöminister Kjell Larsson

Glesbygdsturism hindras av strandskydd

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 april.

20 § Kammaren åtskildes kl. 22.06.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 52 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 103 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 142 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 159 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.59,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 15 § anf. 218 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot.
1999/2000:92
5 april

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Information från regeringen om EU-toppmötet i Lissabon	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 PER UNCKEL (m).....	5
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	5
Anf. 4 PER UNCKEL (m).....	6
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c).....	6
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 8 MARIANNE ANDERSSON (c).....	7
Anf. 9 BO KÖNBERG (fp).....	8
Anf. 10 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 11 BO KÖNBERG (fp).....	9
Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 13 VIOLA FURUBJELKE (s)	10
Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	10
Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s)	10
Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 17 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	11
Anf. 18 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 19 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	12
Anf. 20 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 21 ALF SVENSSON (kd)	12
Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 23 ALF SVENSSON (kd)	13
Anf. 24 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 25 WILLY SÖDERDAHL (v)	14
Anf. 26 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 27 WILLY SÖDERDAHL (v)	14
Anf. 28 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp).....	15
Anf. 30 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 31 JOHAN PEHRSON (fp).....	16
Anf. 32 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	16
Anf. 33 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	17
Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 35 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	17
Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 37 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	18
Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	19
Anf. 39 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	19
Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 41 ANNE LUDVIGSSON (s)	20
Anf. 42 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 43 ANNE LUDVIGSSON (s)	21
Anf. 44 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21

Anf. 45	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	21
Anf. 46	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	21
Anf. 47	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	22
Anf. 48	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	22
3 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	22
4 §	Hänvisning av ärenden till utskott	22
5 §	Förnyad bordläggning	22
6 §	Statliga myndigheters lönekostnader	23
	Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU17	23
	(Beslut fattades under 12 §.)	23
7 §	Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattning	23
	Skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU17	23
Anf. 49	CARL FREDRIK GRAF (m)	23
Anf. 50	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	26
Anf. 51	ROLF KENNERYD (c)	29
Anf. 52	JOHAN PEHRSON (fp)	30
Anf. 53	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)	32
Anf. 54	CARL FREDRIK GRAF (m) replik	35
Anf. 55	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	35
Anf. 56	CARL FREDRIK GRAF (m) replik	36
Anf. 57	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	36
Anf. 58	ROLF KENNERYD (c) replik	37
Anf. 59	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	37
Anf. 60	ROLF KENNERYD (c) replik	38
Anf. 61	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	38
Anf. 62	JOHAN PEHRSON (fp) replik	38
Anf. 63	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	38
Anf. 64	JOHAN PEHRSON (fp) replik	39
Anf. 65	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	39
Anf. 66	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	39
Anf. 67	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	40
Anf. 68	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	40
Anf. 69	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	41
Anf. 70	PER ROSENGREN (v)	41
Anf. 71	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	43
Anf. 72	PER ROSENGREN (v) replik	44
Anf. 73	DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	44
Anf. 74	PER ROSENGREN (v) replik	44
Anf. 75	CARL FREDRIK GRAF (m) replik	45
Anf. 76	PER ROSENGREN (v) replik	45
Anf. 77	CARL FREDRIK GRAF (m) replik	46
Anf. 78	PER ROSENGREN (v) replik	46
Anf. 79	ROLF KENNERYD (c) replik	46
Anf. 80	PER ROSENGREN (v) replik	47
Anf. 81	ROLF KENNERYD (c) replik	47
Anf. 82	PER ROSENGREN (v) replik	47
Anf. 83	JOHAN PEHRSON (fp)	48

Anf. 84 PER ROSENGREN (v).....	48
Anf. 85 JOHAN PEHRSON (fp).....	49
Anf. 86 PER ROSENGREN (v).....	49
Anf. 87 JOHAN PEHRSON (fp).....	50
Anf. 88 PER ROSENGREN (v).....	50
Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN	50
Anf. 90 PER ROSENGREN (v).....	50
(Beslut fattades under 12 §.).....	51
8 § Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.	51
Skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU18	51
Anf. 91 CARL ERIK HEDLUND (m).....	51
Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v)	51
Anf. 93 CARL-ERIK HEDLUND (m) replik	53
Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	53
Anf. 95 CARL ERIK HEDLUND (m) replik.....	54
Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	54
Anf. 97 KENNETH LANTZ (kd)	54
Anf. 98 PER ERIK GRANSTRÖM (s).....	56
Anf. 99 CARL ERIK HEDLUND (m) replik.....	60
Anf. 100 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik.....	60
Anf. 101 CARL ERIK HEDLUND (m) replik.....	61
Anf. 102 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik.....	61
Anf. 103 JOHAN PEHRSON (fp).....	62
Anf. 104 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	62
Anf. 105 JOHAN PEHRSON (fp) replik	63
Anf. 106 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	63
Anf. 107 JOHAN PEHRSON (fp) replik	64
Anf. 108 ROLF KENNERYD (c)	64
Anf. 109 PER ERIK GRANSTRÖM (s).....	65
Anf. 110 ROLF KENNERYD (c)	65
Anf. 111 PER ERIK GRANSTRÖM (s).....	65
Anf. 112 ROLF KENNERYD (c)	66
(Beslut fattades under 12 §.).....	66
9 § Påföljdsfrågor	66
Justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU15	66
Anf. 113 JEPPE JOHNSSON (m).....	66
Anf. 114 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	69
Anf. 115 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	71
Anf. 116 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	72
Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	72
Anf. 118 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	72
Anf. 119 RAGNWI MARCELIND (kd)	73
Anf. 120 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	76
Anf. 121 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	77
Anf. 122 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	77
Anf. 123 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	78
Anf. 124 GUNNEL WALLIN (c)	78
Anf. 125 KIA ANDREASSON (mp)	81
Anf. 126 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	82

Anf. 127 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	83
Anf. 128 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	83
Anf. 129 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	84
Anf. 130 JEPPE JOHNSSON (m) replik	84
Anf. 131 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	85
Anf. 132 NALIN PEKGUL (s)	85
Anf. 133 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	86
Anf. 134 NALIN PEKGUL (s) replik.....	86
Anf. 135 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	86
Anf. 136 NALIN PEKGUL (s) replik.....	86
Anf. 137 JEPPE JOHNSSON (m) replik	86
Anf. 138 NALIN PEKGUL (s) replik.....	87
Anf. 139 JEPPE JOHNSSON (m) replik	87
Anf. 140 NALIN PEKGUL (s) replik.....	87
(Beslut fattades under 12 §.)	87
10 § Vissa frågor rörande föräldrabalken.....	88
Lagutskottets betänkande 1999/2000:LU15	88
Anf. 141 BERIT ADOLFSSON (m).....	88
Anf. 142 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd).....	91
Anf. 143 MARINA PETTERSSON (s)	92
Anf. 144 TANJA LINDERBORG (v).....	94
Anf. 145 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik.....	97
Anf. 146 TANJA LINDERBORG (v) replik	97
Anf. 147 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik.....	97
Anf. 148 TANJA LINDERBORG (v) replik	97
Anf. 149 VIVIANN GERDIN (c).....	97
Anf. 150 BERIT ADOLFSSON (m) replik.....	99
Anf. 151 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	99
Anf. 152 BERIT ADOLFSSON (m) replik.....	99
Anf. 153 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	99
Anf. 154 ULF NILSSON (fp)	100
Anf. 155 TANJA LINDERBORG (v).....	100
Anf. 156 ULF NILSSON (fp)	100
Anf. 157 TANJA LINDERBORG (v).....	101
Anf. 158 ULF NILSSON (fp)	101
(Beslut fattades under 12 §.)	101
Ajournering.....	101
Återupptagna förhandlingar	101
11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
30 mars	102
NU10 Utvecklingsprogram för kommuner med anledning av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten	102
KU16 Utökat skydd för kodade tjänster	103
KU17 Offentlighet och sekretess	103
JuU13 Överförande av straffverkställighet	103
KrU9 Vissa kulturpolitiska frågor	104
KrU10 Teater, dans och musik.....	107
MJU9 Rennäring	110

12 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	110
FiU17 Statliga myndigheters lönekostnader	110
SkU17 Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbeskattnings.....	110
SkU18 Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.....	112
JuU15 Påföljdsfrågor.....	113
LU15 Vissa frågor rörande föräldrabalken.....	114
13 § Familjerättsliga frågor, m.m.....	115
Lagutskottets betänkande 1999/2000:LU16	115
Anf. 159 BERIT ADOLFSSON (m)	115
Anf. 160 TASSO STAFILIDIS (v)	117
Anf. 161 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	120
Anf. 162 TASSO STAFILIDIS (v) replik	121
Anf. 163 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	122
Anf. 164 TASSO STAFILIDIS (v) replik	122
Anf. 165 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	122
Anf. 166 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	123
Anf. 167 BERIT ADOLFSSON (m) replik.....	125
Anf. 168 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	125
Anf. 169 BERIT ADOLFSSON (m) replik.....	125
Anf. 170 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	125
Anf. 171 TASSO STAFILIDIS (v) replik	126
Anf. 172 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	126
Anf. 173 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	126
Anf. 174 KIA ANDREASSON (mp)	126
Anf. 175 VIVIANN GERDIN (c)	127
Anf. 176 TASSO STAFILIDIS (v)	128
Anf. 177 TANJA LINDERBORG (v).....	129
Anf. 178 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	129
Anf. 179 TANJA LINDERBORG (v).....	129
Anf. 180 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	130
Anf. 181 TANJA LINDERBORG (v).....	130
(Beslut skulle fattas den 6 april.)	130
Ajournering.....	130
Återupptagna förhandlingar	130
14 § Vissa näringspolitiska frågor	130
Näringsutskottets betänkande 1999/2000:NU13	130
Anf. 182 KARIN FALKMER (m)	130
Anf. 183 MIKAEL OSCARSSON (kd)	132
Anf. 184 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	135
Anf. 185 EVA FLYBORG (fp)	136
Anf. 186 SYLVIA LINDGREN (s).....	138
Anf. 187 KARIN FALKMER (m) replik	141
Anf. 188 SYLVIA LINDGREN (s) replik	141
Anf. 189 KARIN FALKMER (m) replik	141
Anf. 190 SYLVIA LINDGREN (s) replik	142

Prot.
1999/2000:92
5 april

Anf. 191	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	142
Anf. 192	SYLVIA LINDGREN (s) replik	143
Anf. 193	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	143
Anf. 194	SYLVIA LINDGREN (s) replik	144
Anf. 195	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	144
Anf. 196	SYLVIA LINDGREN (s) replik	144
Anf. 197	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	145
Anf. 198	SYLVIA LINDGREN (s) replik	145
Anf. 199	EVA FLYBORG (fp) replik.....	145
Anf. 200	SYLVIA LINDGREN (s) replik	146
Anf. 201	EVA FLYBORG (fp) replik.....	146
Anf. 202	SYLVIA LINDGREN (s) replik	146
Anf. 203	LENNART BEIJER (v)	147
Anf. 204	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	149
Anf. 205	LENNART BEIJER (v) replik	149
Anf. 206	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	150
Anf. 207	LENNART BEIJER (v) replik	150
Anf. 208	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	151
Anf. 209	LENNART BEIJER (v) replik	151
Anf. 210	INGEGERD SAARINEN (mp)	151
Anf. 211	ROLF GUNNARSSON (m)	153
Anf. 212	SYLVIA LINDGREN (s) replik	154
Anf. 213	ROLF GUNNARSSON (m) replik	154
Anf. 214	SYLVIA LINDGREN (s) replik	155
Anf. 215	ROLF GUNNARSSON (m) replik	155
Anf. 216	STIG ERIKSSON (v).....	156
Anf. 217	WILLY SÖDERDAHL (v).....	157
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	157
15 §	Vissa regionalpolitiska frågor.....	158
	Näringsutskottets betänkande 1999/2000:NU14	158
Anf. 218	OLA SUNDELL (m)	158
Anf. 219	GUNILLA WAHLÉN (v).....	159
Anf. 220	HARALD BERGSTRÖM (kd).....	162
Anf. 221	ÅKE SANDSTRÖM (c)	163
Anf. 222	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	166
Anf. 223	INGEGERD SAARINEN (mp)	167
Anf. 224	REYNOLDH FURUSTRAND (s).....	168
Anf. 225	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	170
Anf. 226	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	170
Anf. 227	HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	171
Anf. 228	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	171
Anf. 229	OLA SUNDELL (m) replik	172
Anf. 230	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	172
Anf. 231	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)	172
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	173
16 §	Bordläggning.....	174
17 §	Anmälan om interpellationer	174
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	174
19 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	175

